

14

NIEUWE WEST-INDISCHE GIDS

NIEUWE WEST-INDISCHE GIDS

EEN-EN-VIJFTIGSTE JAARGANG

UITGAVE VAN DE
STICHTING NIEUWE WEST-INDISCHE GIDS
te Utrecht

1976

IV

De uitgave van de 51ste jaargang van de NWIG werd gesubsidieerd door de *Nederlandse Stichting voor Culturele Samenwerking met Suriname en de Nederlandse Antillen*, de *Natuurwetenschappelijke Studiekring voor Suriname en de Nederlandse Antillen*.

INHOUD VAN DE EEN-EN-VIJFTIGSTE JAARGANG

Buissonjé, P.H. de & Zonneveld, J.I.S., <i>Caracasbaai: a submarine slide of a huge coastal fragment in Curaçao</i> (13 afb.)	55- 88
Derveld, F.E.R., <i>Political and economic mobilisation and the Arwak-Carib relation in Surinam</i>	127-146
Donselaar, J. van, <i>Surinaams Nederlandse plante- en dierenamen en hun herkomst</i>	20- 30
— <i>Boekbespreking</i>	89- 90
Dubelaar, C.N., <i>Boekbespreking</i>	31- 33
Goslinga, C.Ch., <i>Van schoolopzieners en schoolhouders op Curaçao, 1819-1846</i>	147-171
Hoetink, H., <i>Boekbespreking</i>	172-173
Homan, G.H., <i>Jean-Baptiste Tierce and the Batavian Republic</i>	1- 12
Kruijf, H.A.M. de, <i>Boekbespreking</i>	90
Lamur, H.E., <i>De groei van de Chinese groep van Suriname, 1964-1970</i>	13- 19
Triebels, L.F., <i>Boekbespreking</i>	33- 35
Wagenaar Hummelinck, P., <i>Bibliografie</i>	36-54, 93-126
— <i>Boekbespreking</i>	91-92, 174

VI

BIBLIOGRAFIE

<i>Separate publications</i> (W.H.)	36- 54
<i>Articles</i> (W.H.)	93-126

BOEKBESPREKING

Oedayrajsingh Varma, F.H.R., <i>Het voorkomen en ontstaan van savannen in Suriname</i> , 1975 (v. Donselaar)	89- 90
Goslinga, C.Ch., <i>Curaçao and Guzmán Blanco: A case study of small power politics in the Caribbean</i> , 1975 (Hoetink)	172-173
Sujo Volsky, Jeannine, <i>El estudio del arte rupestre en Venezuela</i> , 1975 (Dubelaar)	31- 33
<i>Techna</i> , <i>Technisch maandblad voor de Nederlandse Antillen</i> , 1976 (de Kruijf)	90
Tello, Jaime, <i>Catálogo de la Fauna Venezolana. VIII. Mollusca</i> , 1975 (W.H.)	174
Vervoorn, A.J., <i>Antilliaans Nederlands</i> , 1976 (Triebels)	33- 35
Wood, Peter & Redactie Time-Life boeken, <i>De Antillen</i> , 1976 (W.H.)	91- 92

VERBETERINGEN

- Blz. 55, inhoudsopgave, lees: 55, 57, 59, 65, 84, 86, 88, i.p.v. 1, 5, enz.
- Blz. 59, regel 13, lees: or i.p.v. of.
- Blz. 64 en 65 dienen te worden verwisseld.
- Blz. 70, Fig. 5, regel 2, lees: that i.p.v. thad.
- Blz. 72, Fig. 7, regel 12, lees: het i.p.v. de.
- Blz. 80, Fig. 11, regel 2, lees: still i.p.v. stil.
- Blz. 82, Fig. 12, lees: Caracasbaai en bathymetry.
- Blz. 86, tussentitel, lees: The probability of a new carastrophic event.

VIII

NIEUWE WEST-INDISCHE GIDS

onder redactie van

Dr. Mr. J.H. Adhin, Dr. D.C. Geijskes, Drs. L.J. van der Steen,
Dr. J.H. Westermann en Dr. P. Wagenaar Hummelinck, secreta-
ris en eindredacteur, Sweelincklaan 84, Bilthoven (tel.
030-782098).

NO 1	AUGUSTUS 1976	1-54
NO 2-3	NOVEMBER 1976	55-126
NO 4	DECEMBER 1976	127-174

G.H. HOMAN

JEAN-BAPTISTE TIERCE AND THE BATAVIAN REPUBLIC

The revolution of 1795 in the Republic of the Seven United Provinces and the European war affected the events and status of the Dutch colonies. The island of Curaçao, the most important of the Netherlands Antilles, was no exception and experienced a series of internal changes and finally even a change in colonial masters when it was conquered by Great Britain in 1800 and again in 1807. One of the most dramatic internal episodes occurred in September 1799 when the colonial government of Curaçao expelled a French citizen, Jean-Baptiste Tierce, for his alleged participation in a conspiracy and plot against the authorities. After his expulsion, Tierce's ordeal was not over since he was incarcerated in the Batavian Republic where he had hoped to obtain justice. While the events of Tierce's arrest and expulsion are well known, his imprisonment in the Netherlands and its diplomatic repercussions have not been given any attention. This article will attempt to present an account of Tierce's experiences in the Batavian Republic in 1800 and 1801.

Curaçao had been a Dutch colony since 1634 and like other European colonies in the West Indies relied heavily on the institution of slavery to sustain its economy. In 1789 the number of slaves was 12,804 as opposed to 3964 whites and 2776 free colored. On the island also lived a large number of other Europeans besides the Dutch such as some 400 French citizens. Partly as a result of the impact of the French Revolution and the slave revolt in French Santo Domingo an insurrection among the slaves occurred in August 1795. It failed, however, and the leaders were executed.

News of the flight of Stadholder William V reached Curaçao on May 16, 1795, but the old colonial government remained in office much to the chagrin of the Patriotic elements. On August 10, 1796, it became known that the stadholderate had been abolished, and, therefore, no one would henceforth be bound by the oath of loyalty. The officials swore their allegiance to the Batavian regime, and a new director *ad interim*, Jan Jacob Beaujon, was appointed while Johann R. Lauffer became the commander of the national guard. Soon Beaujon and Lauffer disagreed over such matters as defense, and the former was forced to resign in December 1796 to be replaced by his rival.¹

Lauffer was born in Switzerland and had come to Curaçao as a soldier in 1776. He earned the respect of many of the local inhabitants and sided with the advocates of change although he was not a radical. His task was not simple since he not only had to watch the enemy, the British, but also his allies, the French, who were perhaps more of a threat to the island. The French Republic had dispatched many agents to the Caribbean some of whom were most anxious to establish a French regime in Curaçao. With the growing chaos in Santo Domingo the number of French refugees increased, and Lauffer realized that they might pose a potential threat to his administration.

Among the well established French citizens in Curaçao was Jean-Baptiste Tierce. He was born in Le Havre in 1754 and came to the island in 1784.² In the course of time Tierce accumulated 'a small fortune and credit.'³ He was widely respected in the business world⁴ and by others and played an important role in his local Catholic Church where he served as *eerste kerkmeester*.⁵ He also assisted in the suppression of the slave revolt in 1795⁶ and he supported the Patriots. He and others demanded in September and December 1796 to place Captain First Class, Albert Kikkert, and Lauffer in charge of the defense of the island since Beaujon seemed not aggressive enough to prepare the island for a possible outside attack.⁷ He also attacked Rear-Admiral Wiertsz even accusing him of treasonable conduct since the latter had allegedly once agreed to surrender Willemstad to the British. Wiertsz was furious over the accusation and complained to the colonial council 'how slanderous, how dishonorable, how grievous' a certain Tierce had dared to accuse him.⁸

On July 3, 1796, Tierce was appointed to fulfill the French consular function relative to the sale of prizes on the island of Curaçao. On September 10, 1798, he was appointed *receveur* of French prizes which entitled him to keep 5% of the receipts. His consular activities were terminated in April 1798, and in June 1799 Tierce was replaced as *receveur* by General Urbain Devaux.⁹ A few months later Tierce was imprisoned and deported for participation in a plot against the colonial government.

Why Tierce became the principal ringleader of this cabal against Lauffer's administration is not clear. He had once been an active supporter of the director and even supported his appointment. Lauffer alleged once that Tierce had since 1796 thwarted the

government in every possible way and spread 'the most infamous lies' about the Curaçao government among the neighboring French possessions.¹⁰ There is no evidence to support that accusation, however. It is possible that Tierce was politically naive and was persuaded by frustrated and disgruntled French refugees to overthrow Lauffer's government and to install Kikkert who was more pro-French. The available evidence seems to indicate that Kikkert, who was no friend of Lauffer, played a somewhat sinister role in this affair. He undoubtedly had secret ambitions to become director of the island, a position he finally obtained in 1815. Furthermore, he and Tierce were and remained close friends even after the disaster of September 1799.¹¹

It is not clear when the first rumors of a plot against his administration reached Lauffer. Later he contended that his enemies would have tried to stage a *coup d'état* as early as 1797, but fear of Rear Admiral Wiertz caused them to hesitate. After the latter's death in October 1798 the cabal became bolder and searched for a suitable leader.¹² In August 1799 Lauffer informed the Committee for the Affairs of the Colonies and Possessions of the Batavian Republic in America and the Coast of Guinea that the National Guard had enabled him 'to foil completely all the attempts by the still active cabal.'¹³ However, on September 8 he reported to his Colonial Council in Curaçao that he had received significant information about a plot led by General Devaux against his government. Apparently, the original plot had called for an expedition to be launched from Santo Domingo, an undertaking for which the leader of the slave revolt in that French colony, Toussaint l'Ouverture, would furnish ships and men. However, the plan was changed, and it was decided to stage a *coup d'état* against Lauffer who would be replaced by Kikkert. One of the first acts of the new government would be the freeing of the slaves. If the plot had succeeded, Lauffer wrote, 'this most terrible undertaking' would have resulted in 'a most horrible massacre' and Curaçao and the entire West Indies might have shared the fate of Santo Domingo.¹⁴

The Colonial Council of Curaçao was impressed with Lauffer's evidence and ordered the immediate arrest and deportation of General Devaux. The latter vigorously denied any complicity in the plot,¹⁵ and most likely he was only marginally involved. Lauffer himself wrote later that Devaux was not a man with an 'evil heart' but had a rather 'fiery imagination' and was 'immature' in his opinions.¹⁶

A few days later Lauffer concluded, however, that not Devaux but Tierce had been the principal ringleader, and on September 13 he requested the Colonial Council to order his arrest, a request that was promptly granted. Furthermore, it was later revealed that Tierce had been in secret communication with Spanish rebels from Caracas and had even helped one of them, a certain Pedro Cannibens, to escape.¹⁷ The Colonial Council searched Tierce's house on September 18 but could find no incriminating evidence except for some papers that tended to prove that he had been active for some time in stirring up the French authorities against the government of Curacao.¹⁸ Tierce's priest, Jacobus Schinck, tried desperately to testify on Tierce's behalf, but the Colonial Council could not be persuaded, and on September 26 ordered his expulsion from the island within eight days.¹⁹ Tierce left the island on October 7. He had barely time to arrange his private affairs and begged a friend to care for and have mercy on his children and their mother.²⁰

Tierce went first to Spanish Santo Domingo and then to Cap Français where he boarded a French ship bound for Bordeaux. However, this vessel was seized by an American frigate and brought first to Newport and later to Boston. Here he boarded the *Mahale Winsor* bound for Rotterdam where he arrived on May 11 or 12, 1800. In the Batavian Republic he hoped to be given a chance to vindicate himself. Subsequently, he intended to go to Paris to discuss his problems with the minister of navy and colonies.²¹

With Tierce from Curaçao to Boston and to Rotterdam travelled another inhabitant of Curaçao, Jan Hendrik Quast, Quast was a young naval officer and the son of Johan Caspar Adolf Quast, the late pastor of the Protestant congregation in Curaçao. He had not been involved in the cabal against Lauffer although he and Tierce seemed to have been close friends. Quast claimed he was simply travelling to Europe to settle some of his business affairs after which he intended to return to Curaçao where his wife and children still lived.²²

Upon his arrival in the Batavian Republic Tierce soon learned, especially from Hubertus Coerman, a member of the Committee for the Affairs of the Colonies, that the authorities had been fully informed about the events of September 1799. Thus he soon realized he could not expect to receive a sympathetic or unbiased hearing, and resolved to go to Paris.²³

However, on May 19, the Agent of General Internal Police, A.J. La Pierre, decided to arrest Tierce and Quast. During the interrogation in the days following Tierce vigorously denied any complicity in a plot to overthrow the government of Curaçao. He did acknowledge that he had had contact with Spanish rebels from Caracas and at the request of Director Lauffer hid one in his house. He was exiled, he charged, because Lauffer disliked him since Tierce was a 'good friend' of Kikkert. Furthermore, he added that the patriots in Curaçao were dissatisfied with Lauffer because he was despotic. Quast also denied any complicity although it appeared that the French agent in Spanish Santo Domingo had paid his travel expenses from Cap Français to France.²⁴

Although the interrogation had not provided La Pierre with anything very incriminating, the Agent resolved on June 6 to request the *Uitvoerend Bewind* for permission to hand over Tierce and Quast to the judicial officials. The Directors readily agreed on June 7 provided that the Legislative Body recognize the Court of Holland and Zeeland's competence to prosecute the two men who were allegedly guilty of crimes committed in the colonies. At this time the Batavian government had not yet settled the question if a person who had committed a crime in the colonies could be tried by a court in the Republic. This problem was easily solved, however, when the Legislative Body on June 26, 1800, passed a decree empowering the Court to prosecute Tierce and Quast.²⁵

By this time the case against Tierce and Quast had produced a serious crisis in the Committee for the Affairs of the Colonies. On June 6, while recommending Tierce and Quast's prosecution by the Court, La Pierre also charged one of the members of the Committee for the Affairs of the Colonies, Hubertus Coerman, with improper conduct that warranted his temporary exclusion from that body.²⁶ Coerman once resided in Curaçao where he served as *advocaat fiscaal* and as a member of the *grootenraad*.²⁷ Although he was living in the Batavian Republic in 1800, his wife had remained in Curaçao. He knew Tierce and also Quast and these two men had immediately contacted him upon their arrival in Rotterdam in May. Undoubtedly, Coerman sympathized with the two men and divulged information to them, especially on Lauffer's communication with the Committee for the Affairs of the Colonies that he, as a member of that body, should have kept confidential. La Pierre learned about Coerman's indiscretion

during the interrogation and demanded the latter's exclusion from the Committee.

The *Uitvoerend Bewind* was not willing to accept La Pierre's recommendation but did demand on June 11 that every member of the Committee for the Affairs of the Colonies submit a written statement declaring that they had not had any communication with Tierce.²⁸

All the members of the Committee for the Affairs of the Colonies, except Coerman, promptly complied with this request.²⁹ Coerman promised to submit a separate statement which he did on June 15. In it he acknowledged that he had known Tierce when he lived in Curaçao and had been pleased to meet him again. He respected Tierce for his role in the suppression of the slave revolt and considered the exile of his friend from the island an act of injustice. Coerman contended that Tierce most likely had been deported because he had discovered serious dishonesty in the execution of the will of a certain Brion. Coerman did deny, however, that he had divulged anything of substance to Tierce although he did acknowledge having had conversations with him.³⁰

Upon the request of the *Uitvoerend Bewind*, the Committee for the Affairs of the Colonies reluctantly expressed its views on Coerman's behavior. It agreed that he had been guilty of indiscretion and added that it had never been too impressed with Coerman's role on the Committee because of his 'turbulence and temperamental constitution'.³¹ Subsequently, the *Uitvoerend Bewind* on July 26 expressed its 'serious displeasure' over Coerman's 'thoughtless temper and imprudence' and urged him to be more careful in the future.³²

More serious were the diplomatic repercussions of the Tierce affair. Already a few days after Tierce's arrest the Spanish ambassador to the Batavian Republic, Anduago, requested the government not to release the prisoner before he had had an opportunity to interrogate him on the attempted *coup d'état* in Caracas.³³ While this request, which was repeated in late July, could be honored, the demands submitted by the French ambassador Sémonville produced a more serious problem. Already on May 27 Sémonville demanded that if Tierce were a French citizen employed as French consul in Curaçao he be promptly released.³⁴ Two weeks later the French ambassador demanded that all decisions against Tierce, who was undoubtedly a French citizen and

therefore entitled to the protection of his government, be suspended. Furthermore, Sémonville demanded that his secretary be permitted to question the prisoner.³⁵ The *Uitvoerend Bewind* requested La Pierre on June 12 to advise the foreign minister how to reply to Sémonville's inquiries and demands. La Pierre denied that Tierce was a French citizen since he had become a Batavian citizen because of his service as an officer in the national guard. Furthermore, although Tierce had once served as French consul, he was never officially appointed to that function by the French government. Moreover, his consular duties ended in April 1798 almost one and one-half year before his arrest and expulsion. Later Tierce served as *receveur*, but he held that position only at the fiat of the Batavian officials. Therefore, La Pierre concluded, Tierce could not under any circumstances appeal for protection of the French government. Naturally, the request to allow Sémonville's secretary question Tierce could not be honored since such a concession would violate Dutch sovereignty and do harm to Batavian-French relations.³⁶

The *Uitvoerend Bewind* accepted La Pierre's advice and on June 16 instructed Foreign Minister Van der Goes to reply to Sémonville accordingly.³⁷ The latter was unwilling to accept this rebuff and reiterated with 'greater force' his previous observations and demanded Tierce's prompt release. He accused the Batavian authorities of subterfuges in order to suspend his intervention to obtain the release of a person who had been victimized by the enemies of the Batavian government in Curaçao where Tierce had successfully foiled the intrigues of the Orangists.³⁸

The Batavian government, which was often easily bullied by the French during this time, stubbornly refused to yield in this matter, however. It even instructed on August 6, 1800, the ambassador to Paris, Rutger Jan Schimmelpenninck, to submit a memorandum to the French government on the events in September 1799 in Curaçao and to inform the authorities of 'the unhealthiness of the claim to consider J.B. Tierce . . . a French citizen.'³⁹

In September 1800 the French government discontinued its demands on behalf of Tierce. Perhaps it felt it could no longer defend Tierce who had been accused of trying to overthrow the government of Curaçao in 1799 after an unofficial, abortive, French attack on the island between July and September 1800. This time the Batavian government registered protests and the French authorities attempted to apologize.⁴⁰

Meanwhile, Tierce and Quast had been in the custody of the Court of Holland and Zeeland which studied the available evidence to enable them to instigate legal actions against the two men. However, on July 24 the Court resolved that since it could not find sufficient evidence to prosecute them, the two men would be released on July 28, 1800.⁴¹ The Spanish ambassador attempted desperately to detain them further while he was awaiting for relevant documentary material from Madrid, which would enable him to interrogate Tierce on the Caracas affair. The *Uitvoerend Bewind* honored that request on July 28,⁴² but the Court refused to relent much. It emphasized the difficulties of this case that could not be handled 'in accordance with regular rules.' However, it could not detain the two men merely on the basis of 'vague accusations.' There simply was not enough evidence and no *corpus delicti*. However, the Court was willing to keep Tierce until August 1 'in order not to render illusive such political measures as [the Directors] in their position might deem necessary.'⁴³

The Court's record on human rights during the period 1798-1804 has not been very impressive. It was especially sensitive to what it considered abuses of freedom of the press, and in May 1802 gave a rather severe sentence to J.C. Hespe for publishing two innocent 'dreams' in the *Politieke Blixem*. However, the case against Tierce and Quast was handled with equity, although the Court played a little game with its reference to 'political measures.' What was meant by that became obvious when the *Uitvoerend Bewind* resolved on July 30 to order La Pierre to reincarcerate Tierce upon his release by the Court for the security of the state and for the maintenance of good relations with the Republic's allies. Thus the Court informed La Pierre of the time and place of Tierce's release on August 1, and on that day the latter found himself again in the custody of the Agent of Internal Police.⁴⁴

Tierce remained incarcerated until late October 1800 when he 'escaped.' Most likely, Tierce was allowed to escape in order to rid the Batavian government of what was becoming an embarrassing problem. Already in late September Delprat noted in his diary that the government had resolved to allow Tierce to escape.⁴⁵ Apparently, it took some effort to let the prisoner out of the cage. On October 15 La Pierre authorized one of his clerks to move Tierce from the Gevangenpoort to the Mauritshuis because of the dampness of his cell. This transfer was effected without difficulty that same day. However, on October 23 Tierce's brother Emma-

nuel, who had been permitted to visit him for several weeks, requested that his brother be returned to the Gevangenpoort because his cell was too cold for a person who had lived for more than 30 years in the tropics. Again La Pierre consented, but during this transfer the next day Tierce with the assistance of others broke loose from his guards and disappeared in the darkness of the evening.⁴⁶

Tierce safely arrived in Paris, but he refused to concede defeat. In December 1800 he forwarded an eight-page pamphlet⁴⁷ to the Batavian government in which he tried to defend and vindicate himself. He lamented his suffering at the hands of the Orangists in Curaçao and accused Lauffer of being 'crafty and dissimulating.' He had neglected the defense of the island, Tierce charged, and refused to listen to him and Kikkert to prepare Curaçao for a possible outside attack. In conclusion, Tierce requested permission to return to Curaçao to attend to his business, his extensive and complicated administration, and to repair all the damage Lauffer had caused to his house, warehouse and commerce. Naturally, the Batavian government refused to relent and Tierce received no reply.

This was not the end of the Tierce affair, however. On March 18, 1801, reports reached La Pierre that Tierce had had the audacity to return to the Batavian Republic. Immediately, the Agent asked the *Uitvoerend Bewind* for permission to arrest and deport him, a request that was promptly granted.⁴⁸ Tierce was arrested in Amsterdam on March 21 and deported two days later. Why had he returned to the Batavian Republic?⁴⁹ Most likely out of sheer frustration and desperation to obtain a favorable decision from the Batavian authorities to permit him to return to Curaçao. He might have hoped that his friend Kikkert, who had returned home, to assist him. But Kikkert had no influence with the authorities, and to the best of my knowledge, Tierce never returned to his beloved Curaçao.

NOTES

1. J. Hartog, *Curaçao van Kolonie tot Autonomie* (Aruba, 1961), I, p. 324ff., 467ff., 568-569. — J.H.J. Hamelberg, 'Een veelbewogen Tijdperk. Een achttal Jaren uit de Geschiedenis van Curaçao, 1796-1804,' *Eerste Jaarlijks Verslag van het Geschied-, Taal-, Land-, en Volkenkundig Genootschap* (Amsterdam, 1897), p. 24-44.
2. The Hague, Algemeen Rijksarchief. Binnenlandsche Zaken, 1795-1813. Agent van Algemene Inwendige Politie en Binnenlandsche Correspondentie en Toezicht op de Staat der Dijken, Wegen en Wateren der Bataafsche Republiek. Secret Minutes, no. 222. — Hereafter, Algemeen Rijksarchief will be cited as A.R.
3. (Jean Baptiste Tierce), *Au gouvernement batave* (n.p., [1800]), 8 pp.
4. A colleague of Tierce, B. Tobel, even referred to Tierce as the 'steunpilaar van onze beurs'. The Hague, Algemeen Rijksarchief. Hof van Holland, Criminal Papers, no. 5608. — Hereafter, this source will be cited as A.R., H.H.
5. *Ibid.* His priest, Jacobus Schinck, praised Tierce for his 'loyal service'. *Ibid.*
6. *Ibid.*
7. The Hague, Algemeen Rijksarchief. Comité tot de Zaken van de Koloniën en Bezittingen op de Kust van Guinea en in Amerika. Minutes of Police, Governors and Council of Curaçao, 1796-1799, no. 138. — Hereafter, this source will be cited as Comité van de Koloniën.
8. *Ibid.*
9. A.R., H.H., Criminal Papers, no. 5608; A.R., Agent Algemene Politie, Secret Minutes, no. 222 and Secret Related Documents, no. 228.
10. A.R., Comité van de Koloniën, Minutes of Police, Governors and Council of Curaçao, no. 138.
11. See relevant documents in A.R., H.H., Criminal Papers, no. 5608. Kikkert survived the events of Sept. 1799, but he was recalled in June. A.R., Uitvoerend Bewind, Secret Related Documents, no. 473. On Kikkert see also J.M.G.A. Dronkers, *De Admirals van het Koninkrijk Holland, 1806-1810* (n.p., n.d.), p. 44-46.
12. Lauffer to Comité van de Koloniën, Nov. 7, 1799. A.R., Comité van de Koloniën, Messages and Enclosures from Curaçao, 1796-1802, no. 136. A copy of this same letter can also be found in A.R., Agent Algemene Politie, Secret Related Documents, no. 228.
13. A.R., Comité van de Koloniën, Messages and Enclosures from Curaçao, no. 136.

14. A.R., Comité van de Koloniën, Secret Minutes, no. 37, Minutes of Police, Governors, and Council of Curaçao, no. 138, Messages and Enclosures from Curaçao, no. 136. See also A.R., H.H., Criminal Papers, no. 5608.
15. A.R., Comité van de Koloniën, Minutes of Police, Governors and Council of Curaçao, no. 138.
16. Lauffer to Comité van de Koloniën, Sept. 13, 1799. A.R., Comité van de Koloniën, Messages and Enclosures from Curaçao, no. 136.
17. A.R., Comité van de Koloniën, Minutes of Police, Governors and Council of Curaçao, no. 138 and Messages and Enclosures from Curaçao, no. 136.
18. A.R., Comité van de Koloniën, Minutes of Police, Governors and Council of Curaçao, no. 138; A.R., Agent Algemene Politie, Secret Related Documents, no. 228.
19. A.R., Comité van de Koloniën, Minutes of Police, Governors and Council of Curaçao, no. 138.
20. *Ibid.*
21. A.R., Agent Algemene Politie, Secret Minutes, no. 222 and Secret Related Documents, no. 228; A.R., H.H., Criminal Papers, no. 5608.
22. A.R., Agent Algemene Politie, Secret Minutes, no. 222 and Secret Related Documents, no. 228. On Quast's father see *Nieuw Nederlandsch Biographisch Woordenboek* (Leiden, 1927), VII, p. 1031-1032 and A.J.C. Krafft, *Historie en oude Families van de Nederlandse Antillen* (The Hague, 1951), p. 35, 57, 273.
23. A.R., H.H., Criminal Papers, no. 5608.
24. A.R., Agent Algemene Politie, Secret Minutes, no. 222 and Secret Related Documents, no. 228.
25. *Ibid.*
26. A.R., Agent Algemene Politie, Secret Related Documents, no. 228.
27. The Hague, Centraal Bureau van Genealogie.
28. A.R., Uitvoerend Bewind, Secret Minutes, no. 461; A.R., Comité van de Koloniën, Secret Minutes, no. 38.
29. A.R., Comité van de Koloniën. Secret Minutes, no. 38.
30. A.R., Uitvoerend Bewind, Secret Related Documents, no. 474.
31. *Ibid.*

32. A.R., Uitvoerend Bewind, Secret Minutes, no. 461. Coerman's colleagues were not overstating their case when they referred to his 'turbulence and temperamental constitution.' On October 24, 1800 he attacked his landlord with a knife. A.R., H.H., Resolutions, no. 360.
33. A.R., Agent Algemene Politie, Secret Related Documents, no. 228.
34. A.R., Buitenlandsche Zaken, 1796-1810, Messages from the French government, no. 233.
35. A.R., Agent Algemene Politie, Secret Related Documents, no. 228.
36. *Ibid.*
37. *Ibid.*
38. A.R., Buitenlandsche Zaken, 1796-1810, Messages from the French government, no. 233.
39. A.R., Uitvoerend Bewind, Secret Minutes, no. 461; A.R., Buitenlandsche Zaken, 1796-1810, Ordinary and Secret Messages, no. 74 and Incoming Documents, no. 213.
40. A.R., Buitenlandsche Zaken, Incoming Documents, 213.
41. A.R., H.H., Resolutions, no. 360.
42. A.R., H.H., Criminal Papers, no. 5608.
43. A.R., Uitvoerend Bewind, Secret Related Documents, no. 474.
44. A.R., Agent van Algemene Politie, Secret Related Documents, no. 228; A.R., Uitvoerend Bewind, Secret Minutes, no. 461; A.R., H.H., Criminal Papers, no. 5608. Quast was not reimprisoned.
45. D.A. Delprat, 'Journal concernant les évènements politiques de notre patrie depuis 1798-1807', *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*, XIII (1892), p. 224.
46. A.R., Agent Algemene Politie, Secret Minutes, no. 222 and Related Secret Documents, no. 229.
47. Tierce, *Au gouvernement batave*, A.R., Agent Algemene Politie, Secret Related Documents, no. 229.
48. A.R., Agent Algemene Politie, Secret Minutes, no. 223 and Secret Related Documents, no. 230.

Gerlof D. Homan
Professor of History
Illinois State University
Bloomington-Normal 61761

H.E. LAMUR

DE GROEI VAN DE CHINESE GROEP VAN SURINAME 1964-1970

Tussen 1870 en 1940 heeft de immigratie van kontraktarbeiders een grote rol gespeeld bij de groei van de Surinaamse bevolking. Van de groepen die op kontraktuele basis naar Suriname werden overgebracht kunnen de Portugezen, Chinezen, West-Indiërs, Hindoestanen en Javanen worden genoemd. De Chinezen en de Europeanen vormen thans de kleinste groepen welke als afzonderlijke etnische eenheden worden onderscheiden bij tellingen. Over deze groepen is heel weinig gepubliceerd, hoewel beide in het sociaal-economische leven een belangrijke rol spelen. Dit artikel gaat over Chinezen en is bedoeld als een bijdrage tot kennisvorming over één aspect van hun sociale leven: de bevolkingsgroei. In concreto zal worden nagegaan in welke mate de vier componenten van de bevolkingsgroei, geboorte, sterfte, immigratie en emigratie hebben bijgedragen tot de demografische ontwikkeling.

Het onderzoek is beperkt tot de periode 1964-1970 aangezien over dit tijdvak de meest volledige gegevens beschikbaar zijn. Op 31 maart 1964 werd de Derde Algemene Volkstelling gehouden en op 31 december 1971 de Vierde. De Eerste (1 aug. 1921) en de Tweede Algemene Volkstelling (31 okt. 1950) geven geen gegevens welke voldoende zijn om voor dit artikel te worden gebruikt.

Het onderzoek waaraan dit artikel is ontleend werd gefinancierd door WOTRO.

Bevolkingsgroei

Tussen 1850 en 1870 kwamen naar schatting 2524 Chinezen als kontraktarbeiders naar Suriname, en wel in de jaren 1853 (18), 1858 (500), 1865 (278), 1866 (807), 1868 (516) en 1869 (405) (Encycl. N.W.I. 1915). Volgens de Eerste Algemene Volkstelling bedroeg het aantal Chinezen ongeveer 1300; bij de Tweede Algemene Volkstelling was dit gestegen tot 2371. In 1964 werden bij de census 5339 Chinezen geteld en bij de Vierde Algemene Volkstelling circa 6400.

De Chinese groep is tussen december 1963 en december 1970 toegenomen van 5251 tot 6791 (tabel 1). De procentuele groei is van jaar op jaar verschillend geweest. Voor de gehele periode bedroeg de gemiddelde jaarlijkse groei 36.7%. De bijdrage van elk

van de vier componenten van de bevolkingsgroei tot de totale toename is zeer ongelijk geweest. Immers voor de beschouwde periode was het geboortecijfer 32.1‰, het sterftecijfer 7.9‰ terwijl immigratieratio en emigratieratio respectievelijk 31.4‰ en 18.9‰ bedroegen.

Geboorte

Het bruto geboortecijfer van de Chinese groep — het aantal levendgeboren kinderen per 1000 leden van de groep — is tussen 1964 en 1970 gedaald van 46.5 tot 25.9‰, een afname van bijna 50%. Deze teruggang van de fertiliteit is veel sterker geweest dan voor de drie grote etnische groepen, en ook aanzienlijk meer dan voor Suriname als geheel (Lamur 1973, p. 63). Ook voor wat betreft Guyana — het westelijke buurland van Suriname — is voor de Chinezen een daling van het bruto geboortecijfer geconstateerd. Dit geldt althans m.b.t. de perioden 1891/1921 tot 1941/1945, en 1931-1946. Tussen 1891/1921 en 1941/1945 daalde het geboortecijfer van 29‰ tot 20‰. Van 1931 tot 1946 is deze ratio vrijwel constant gebleven op het niveau van 20‰ (Fried 1956, p. 59-60; 1958, p. 52). Voor de jaren zestig zijn mij geen gegevens bekend.

De sterke daling van het geboortecijfer van de Surinaamse Chinezen kan theoretisch van betekenis zijn. Immers ook bij de Chinezen van andere landen is een sterke afname van de fertiliteit geconstateerd. Generaliserend stelt Coale (1973, p. 70) dat de tendens tot daling van de fertiliteit na de Tweede Wereldoorlog zich het sterkst manifesteert bij groepen van Chinese afkomst. In dit verband noemt hij landen als Japan, Korea, Taiwan, Hong Kong, West Maleisië, Singapore, 'all with a large population of Chinese origin or with a culture that clearly derives from the Chinese'.

De factoren welke mogelijk samenhangen met de forse trendmatige afname van het geboortecijfer van de Surinaamse Chinezen zijn: de daling van de vruchtbaarheid, de gemengde huwelijken, de sex ratio. Om na te gaan in welke mate de teruggang van het geboortecijfer is veroorzaakt door afname van de vruchtbaarheid is het noodzakelijk de algemene en leeftijdspecifieke vruchtbaarheidscijfers bij de analyse te betrekken. Ik beschik helaas nog niet over materiaal betreffende het algemene vruchtbaarheidscijfer. Het is daarom niet mogelijk na te gaan welk deel van de geboortedaling is veroorzaakt door de afname van de vruchtbaarheid. Wel kan nog worden opgemerkt dat de Chinezen overver-

tegenwoordigd zijn in de stedelijke bevolking en de niet agrarische beroepen. En daar personen uit urbane gebieden eerder overgaan tot beperking van hun kindertal, is het aannemelijk dat de afname van de vruchtbaarheid één der oorzaken is van het lage geboortecijfer en van de daling daarvan bij de Chinezen. Maar Fried (1956, p. 66) waarschuwt tegen dergelijke verklaringen voorzover het de Chinezen in het algemeen betreft. Hij wijst erop dat althans in China een hoge sociaal-economische positie juist samengaat met hoge geboortecijfers; dit geldt beslist voor de periode waarin de werving van kontraktarbeiders plaatsvond. En aangezien de Chinezen die als kontraktarbeiders in Guyana zijn aangekomen tot de lage inkomensgroepen behoren, mogen ze worden gerekend tot de categorie met kleine gezinnen. Uit verder onderzoek moet blijken of dit laatste ook voor Suriname opgaat.

In de tweede helft van de negentiende eeuw zijn ruim 2500 Chinezen als kontraktarbeiders naar Suriname gebracht. De groep bestond overwegend uit mannen. Ook in de twintigste eeuw heeft er immigratie plaatsgehad, zij het op vrijwillige basis. Aangenomen wordt dat verscheidene van deze mannen in China een gezin hadden gevormd vóór hun vertrek naar Suriname. De gehuwde vrouwen kregen echter geen toestemming van hun clan om met hun man te emigreren. Door deze weigering hoopten de verwanten de man te dwingen na beëindiging van zijn arbeidskontraat naar China terug te keren (Ankum-Houwink 1974, p. 45, 57). Dit alles nam niet weg dat de mannen ook in hun nieuwe vaderland een gezin vormden, meestal met niet-Chinese vrouwen. Fried (1956, p. 68) vermeldt dat dit verschijnsel, namelijk het gescheiden wonen van man en vrouw (plus kinderen), niet ongewoon was in de Chinese maatschappij.

Het toenemende aantal huwelijken tussen Chinezen en niet-Chinezen heeft vermoedelijk bijgedragen tot daling van het geboortecijfer. Het komt immers vaak voor dat kinderen geboren uit een samenleving (huwelijk, concubinaat) tussen een Chinees en een niet-Chinese vrouw, in Suriname niet als Chinees worden geclassificeerd. Hetzelfde geldt voor kinderen die een niet-Chinese vader en een Chinese moeder hebben. Het aantal kinderen waarvan één van de ouders van Chinese afkomst is, is in de loop der jaren toegenomen. Dit betekent dat het aantal geboorten dat wel tot de Chinese groep wordt gerekend naar verhouding afneemt. Deze daling kan ten dele verklaren waarom ook het geboortecijfer gebaseerd op het aantal 'zuiver' Chinese geboorten, sterk is teruggelopen. Ook voor Guyana wordt deze faktor

genoemd als een oorzaak van het afnemende aantal geboorten (Fried 1956, p. 60).

Een derde faktor die in verband kan worden gebracht met het teruglopen van het geboortecijfer is de sex ratio. Het geboortecijfer relateert het aantal levendgeborenen aan de omvang van de bevolking. Daar het mannenoverschot vrij groot is — sex ratio's bedroegen in 1950, 1964 en 1971 respectievelijk 162.5, 123.7 en 120.6 (tabel 1) — kan deze faktor het lage geboortecijfer verklaren. Iets dergelijks is het geval bij een andere Surinaamse groep: Ook bij de Javanen van Suriname is deze faktor van invloed geweest op het geboorteniveau (Lamur 1973, p. 31, 80-81). Wat echter niet wordt verklaard door de faktor sex ratio is de daling trend van het Chinese geboortecijfer. Immers op grond van deze afname zou de sex ratio moeten toenemen. Maar het tegendeel is waar: het mannenoverschot neemt juist af. Voor Guyana is de situatie identiek. Ook voor dit land blijkt de sex ratio te zijn afgenomen en wel van 130 in 1911 tot 121 in 1946, terwijl ook het geboortecijfer in deze periode is teruggelopen en wel met 50% (Fried 1958, p. 52). Dit is een bewijs dat zo deze faktor al een rol speelt, het niet de enige oorzaak is van het lage geboorteniveau van de Chinese groep. Hierbij moet worden opgemerkt dat de sex ratio voor de groep als geheel, een minder goede indicatie is voor het mannenoverschot, wanneer het erom gaat de invloed daarvan op het geboorteniveau te bepalen. Een betere maatstaf is de sex ratio voor de fertiele leeftijdsgroep. Gegevens hierover zullen echter pas op een later tijdstip beschikbaar zijn.

Tenslotte nog deze opmerking. Gezien de geringe omvang van deze groep is het zeer waarschijnlijk dat kleine aantallen een grote invloed hebben op ratio's zoals het geboortecijfer. Een voorbeeld: voor het jaar 1967 bedroeg het aantal geboorten 205, dit is slechts 50 meer dan voor 1966. Maar zelfs deze geringe toename van het aantal geboorten bedraagt meer dan 8% of 80‰ van de Chinese bevolking van 1967, welke toen ruim 6000 zielen telde. Gezien de mogelijke invloed van toevalsfactoren is enige voorzichtigheid geboden bij het interpreteren van de geboortecijfers. Het is duidelijk dat deze opmerking ook geldt voor de sterftecijfers evenals voor de ratio's van de migratie.

Sterfte

Tussen 1964 en 1970 is het bruto sterftecijfer gestegen en vervolgens gedaald. Het sterfteniveau van deze groep verschilt weinig

van dat voor Suriname als geheel. Voor het jaar 1970 lag het sterftecijfer zelfs lager dan de nationale ratio. Dit is niet verwonderlijk: de Chinezen zijn oververtegenwoordigd in de stedelijke bevolking. Dit houdt in dat zij wonen in gebieden met een grote concentratie van medische voorzieningen. Wat betreft de differentiële mortaliteit naar etnische groep is Suriname vergelijkbaar met Guyana. Fried (1958, p. 52) vermeldt dat het sterftecijfer van de Chinezen aldaar (10.5 %) lager was dan dat van de andere etnische groepen, althans in het jaar 1946.

Toch is het pas na standaardisatie van het sterftecijfer mogelijk aan te geven in welke mate de daling van de mortaliteit het gevolg is van verbetering van de overlevingskansen van deze groep. Het is immers niet uitgesloten dat ook andere factoren, zoals veranderingen in de leeftijdsstructuur, hebben bijgedragen tot afname van het bruto sterftecijfer. Wat Suriname als geheel betreft blijkt deze faktor wel van invloed te zijn geweest op de ontwikkeling van het sterftecijfer (Lamur, *ter perse*).

Immigratie

De immigratie van Chinezen is tussen 1964 en 1967 gedaald en na dat jaar toegenomen. Deze migratiestroom maakt een groot deel uit van de totale groei van de Chinese groep. Voor 1968 bedroeg het aantal immigranten zelfs 5 % van het aantal leden van de groep. Het merendeel komt uit Hong-Kong. De overigen zijn waarschijnlijk Surinaamse remigranten uit Nederland.

De immigrantengroep bestaat zowel uit mannen als uit vrouwen. Over het geheel genomen is het aantal mannen iets groter dan het aantal vrouwen.

Emigratie

Het jaarlijkse aantal Chinese emigranten bedraagt ongeveer de helft van het aantal dat zich in Suriname vestigt. Hierdoor is het migratiesaldo voor de periode 1964-1967 positief geweest. De trek naar het buitenland vertoont een vrij duidelijke trend: een stijging tussen 1964 en 1968 en een daling na laatstgenoemd jaar, toen de emigratie 3 % van het totale aantal Chinezen bedroeg. De trek is voornamelijk op Nederland gericht, terwijl de immigranten in hoofdzaak uit China afkomstig zijn, zoals eerder is opgemerkt.

Onder de emigranten zijn de mannen duidelijk in de meerderheid. Maar zowel voor mannen als voor vrouwen neemt het aantal jaarlijks toe. De indruk bestaat dat het hier vaak om studenten gaat.

Tabel 1.
Bevolking en bevolkingstoename 1921, 1950, 1964-1971.

Jaar 31 dec.	Bevolking	Toeneming		Bevolking naar geslacht		Sex ratio
		Abs.	Per 1000 **	M	V	
1921 (31 juli)	1300*	—	—	—	—	—
1950 (31 okt.)	2371	—	—	1468	903	162.5
1963	5251	—	—	2904	2347	123.7
1964	5544	293	54.2	—	—	—
1965	5769	225	39.7	—	—	—
1966	5904	135	23.1	—	—	—
1967	6146	242	40.1	—	—	—
1968	6345	199	31.8	—	—	—
1969	6627	282	43.4	—	—	—
1970	6791	164	24.4	—	—	—
1971	6400*	—	—	3500*	2900*	120.6

* Afgerond. Uit de tabel valt af te leiden dat het aantal Chinezen in 1971 bij de volkstelling lager was dan het voor 1970 op basis van de bevolkingsregisters berekende aantal. Hieruit mag echter niet worden geconcludeerd dat van een afname sprake is. Immers het aantal voor 1971 is een voorlopig cijfer. Bovendien kan ook de bij de census gehanteerde definitie van het begrip Chinees van invloed zijn geweest op de uitkomsten van de telling.

** Vergelijk voetnoot Tabel 2.

Tabel 2.
Groei van de bevolking, uitgedrukt in % van de gemiddelde bevolking.

Jaar	Geboorte	Sterfte	Natuurlijke groei	Immigratie	Emigratie	Migratiesaldo	Totale groei
1964	46.5	7.7	38.8	27.9	12.4	15.5	54.3*
1965	40.8	7.2	33.6	18.9	12.7	6.2	39.8
1966	26.5	7.3	19.2	17.9	14.0	3.9	23.1
1967	34.0	9.7	24.3	33.3	17.4	15.9	40.2
1968	21.7	9.1	12.8	50.1	30.9	19.2	32.0
1969	29.9	8.1	21.8	47.7	26.0	21.7	43.5
1970	25.9	6.7	19.2	24.4	19.2	5.2	24.4

* $(G - S) + (I - E)$ is voor enkele jaren groter dan het groeicijfer, berekend door de bevolkingstoename te relateren aan de omvang van de bevolking; dit als gevolg van het werken met één decimaal; verschillen te verwaarlozen (zie Tabel 1).

LITERATUUR

Algemeen Bureau voor de Statistiek, 1967. *Derde Algemene Volkstelling* (van 31 maart-1964). Paramaribo.

Algemeen Bureau voor de Statistiek, 1972. *Voorlopig resultaat Vierde Algemene Volkstelling* (van 31 december 1971). Paramaribo, 24 pp.

Ankum-Houwink, J., 1974. Chinese contract migrants in Surinam between 1853 and 1870. *Boletín de Estudios Latino-Americanos y del Caribe* 17, p. 42-68.

Coale, A.J., 1973. The demographic transition. *International Population Conference I*, Luik, p. 53-72.

Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië. Immigratie, p. 373-380, 1915.

Fried, M.H., 1956. Some observations on the Chinese in British Guiana. *Social and Economic Studies* 5, p. 54-73.

Fried, M.H., 1958. The Chinese in the British Caribbean. In: *Colloquium on overseas Chinese*. New York: Institute of Pacific Relations, p. 49-58.

Lamur, H.E., 1973. *The demographic evolution of Surinam 1920-1970: a socio-demographic analysis*. The Hague: Martinus Nijhoff, 207 pp.

Lamur, H.E., (ter perse). *Mortality levels in Surinam, 1950, 1964, 1970: the effect of the age structure*.

Welvaartsfonds, 1954. *Tweede Algemene Volkstelling* (van 31 oktober 1950) deel X. Paramaribo, 152 pp.

J. VAN DONSELAAR

SURINAAMS NEDERLANDSE PLANTE- EN DIERENAMEN EN HUN HERKOMST

Men spreekt in Suriname anders Nederlands dan in Nederland. Dat geldt voor alle aspecten van de taal, zoals de woordenschat, de grammatica, de syntaxis en de uitspraak. Of gesproken kan worden van een Surinaams dialect blijft hier buiten beschouwing, we stellen slechts vast dat er een Surinaams Nederlands bestaat.

In dit artikel wordt een overzicht gegeven van dieren en planten die in het Surinaams Nederlands (SN) en het Algemeen Beschaafd Nederlands (ABN) verschillend worden aangeduid en dieren en planten die in het SN met een woord worden aangeduid dat ook in het ABN voorkomt maar daar iets anders betekent, terwijl ze in het ABN geen naam hebben. Dit betekent dus o.m. dat een diernaam als *katoenvogeltje* en een plantenaam als *maripa* niet worden genoemd: het betreft organismen voor welke geen ABN naam bestaat, terwijl deze woorden op zich in het ABN geen betekenis hebben. Daarentegen zijn wel opgenomen namen als *zoutje* (soort kwal) en *waterkanon* (soort plant), omdat die woorden wel in het ABN voorkomen, maar met een andere betekenis, terwijl het ABN voor deze organismen geen eigen woord heeft.

Wat hun herkomst aangaat: veel SN namen zijn leenwoorden uit andere talen, al of niet vernederlandst. Onder deze is de grootste groep afkomstig uit Surinames eigen creolentaal, die de *lingua franca* van het land geworden is. Deze taal, die vroeger bekend stond als *taki-taki* of Neger-Engels, wordt tegenwoordig *Sranan-tongo* genoemd, of kortweg *Sranan* (S).

Vele *Sranan* woorden gaan terug op het Engels (E) en het is bij een aantal vernederlandste woorden moeilijk uit te maken of ze rechtstreeks uit het Engels dan wel via het *Sranan* in het SN terecht gekomen zijn.

Na die van het *Sranan* en het Engels is de rol van het Karaïbisch (K) het grootst.

De hieronder onderscheiden categorieën sluiten elkaar op grond van hun omschrijving niet geheel uit. Een categorie moet dan ook steeds opgevat worden als bestaande uit de woorden die aan de omschrijving voldoen, voor zover ze niet ook al aan de omschrijving van een eerder genoemde categorie voldeden en daar genoemd werden.

Ook deze rangschikking blijft een schematisering, die geen recht doet aan allerlei ingewikkelder gevallen die juist tot de interessantste behoren. Zie bijvoorbeeld wat hierboven gezegd is over de relatie tussen het *Sranan* en het Engels. Aan zo'n geval, ondergebracht bij de categorie in welke het het best lijkt te passen, wordt een extra woordje gewijd, òf het is opgenomen in de restgroep achteraan.

De schrijfwijze van het *Sranan* volgt de *Woordenlijst van het Sranan-tongo* (1961), die van het Nederlands de *Woordenlijst van de Nederlandse taal* (1954).

ABN = Algemeen Beschaafd Nederlands
S = Sranan

E = Engels

SN = Surinaams Nederlands
K = Karaïbisch

ONVERANDERD SRANAN

Dieren

Het doodskopaapje wordt *monkimonki* genoemd, de kapucijn-
apen *keskesi*. De naam van het rolstaartbeertje is *net'keskesi*, wat
ongeveer nachtaapje betekent. De twee ottersoorten (een *Ptero-
nura*- en een *Lutra*-soort) noemt men *watra-dagoe*, d.i. water-
hond, een naam die wel afkomstig zal zijn van het oud-Engelse
water-dog. Het wasbeertje (een andere soort dan de bekende
Noordamerikaanse) heet *krab'dagoe*, d.i. krabbenhond.

Bekende vogels uit het bos zijn de *kamikami* (van K *agami*), de
trompetvogel, en de *anamoe's*, bospatrijzen, die in Nederlandse
dierentuinen als tinamou of tinamoe worden aangeduid. Ik ver-
moed, dat al deze woorden teruggaan op hetzelfde Indiaanse
woord. Onvervalst *Sranan* is weer *ting'fowroe-granman* voor ko-
ningsgier, wat betekent: opperhoofd van de *stinkvogels* (zie
stinkvogel).

Iedere Nederlander zal de 'Surinaamse *Alcidinidae* ijsvogels
noemen; de Surinamer noemt ze *fis'man*, d.i. visser. Evenzo zijn
de Surinaamse vertegenwoordigers van het geslacht *Caprimulgus*,
die men *boetaboeta* noemt (evenals nog enige verwante soorten),
net als de Nederlandse: nachtzwaluwen.

De *king* (een klanknabootsing) is de zwarte tanager, terwijl we
in het ABN alle soorten *aka* roofvogels noemen. *Aka* kan ont-
leend zijn aan het Engelse *hawk*, maar ook moet bedacht worden
dat het in het *Sranan* tevens haak en hebzucht betekent.

Slangen: *aboma* (afkomstig van een Westafrikaans woord) is
anakonda, *makaslang* of *maka* (= doorn) is bushmaster en *swipi*
zweepslang.

De soepschildpad heet *krapé*. Van de lederschildpad worden op grond van de vorm van de rugschildjes twee vormen onderscheiden: de *aitkanti* ('achtkant') en de *siksikanti* ('zeskant'). De harder (of aarder, een vis) is *kweriman* ('kliever'), een *fjoffjo* is een wants, i.h.b. een bedwants of wandluis, en een *sika* een zandvlo.

Planten

Enige waterplanten: *doksi-wiwiri* ('eendeblad') is kroos (enige soorten Lemnaceae), *pankoekoe-wiwiri* ('pannekoekblad') is waterlelie (enige soorten *Nymphaea*) en *watramama-bobi* (borst van de *watramama*, een watergeest) is waterhyacint.

Enige vruchten: *manja(boom)* is mango, *markoesa* is (de vrucht van) enige soorten passiebloem.

Verder: *injisopo* ('Indianezeep') is mauritiushennep, *mangro* is mangrove en alle boomwurgers heten *abrasa* (*a brasa* = hij omarmt).

VERNEDERLANDST SRANAN

NB.: De k in het achtervoegsel *ki* in het *Sranan* heeft een klank die ligt tussen k en tj. De uitspraak van *ki* komt tje dus zeer nabij.

Dieren

Sagoewintje (S *sagoewenki*) is roodhand-zijdeaapje. Onions (1967) voert het Engelse *sagoi* via het Frans en het Portugees terug op *sagui*, dat in het Guarani, een Indianentaal uit Brazilië, de naam is van een aantal kleine apesoorten.

De dwergmiereneter wordt *likan* genoemd, van het *Sranan* *lek'anoe* (*leki* = likken, *anoe* = hand).

Anaatje (S *anaki*) is een soort taling (*Anas bahamensis*), *doks* (S *doksi*) is eend in het algemeen, waaronder *bosdoks* (S *boesidoksi*) de muskuseend.

Powies (S *powisi*, wat ook veel in het SN gebruikt wordt) is de gekuifde hokko. NB: De Karaïbische naam voor deze vogel is *woko*. De kolibries heten *kortje* (S *korki*).

Een geheel Nederlandse klank treffen we aan bij: *blauwtje* (of *blauwfoortje*, S *blawki* of *blawforki*) voor blauwe tanager, *timmerman* (S *temreman*) voor specht en *stinkvogel* (S *ting'fowroe*) voor zwarte aasgier. In het laatste geval betwijfel ik of het *Sranan* woord bestond vóór het SN woord. Dat geldt ook bij *Spaanse vrouw* (of *Spaanse dame*, S *spansfrow*), dat bidsprinkhaan betekent.

Planten

Ten aanzien van alle hieronder te noemen gevallen doet zich dezelfde vraag voor als hierboven bij *stinkvogel* en *Spaanse vrouw*: is het SN woord ontstaan uit het *Sranan* woord? We kunnen slechts vaststellen dat beide woorden bestaan, voor het moment weten we niets over de historie van hun relatie.

Drie marktprodukten: *kousebandje* (S *kowsbanti*) is een snijboon die een cultuurvorm is van *Vigna sinensis* (Papilionaceae), *soepgroente* (S *soepoe-wiwiri*) is iets anders dan in het ABN, nl. selderie, en *vleesgroente* (S *meti-wiwiri*) is peterselie.

Waterkanon (S *watra-kanoe*) is het geneeskruid *Ruellia tubiflora* (Acanthaceae).

Er zijn twee siergewassen: de *matrozenroos* (S *matrosi-rowsoe*), in het ABN hibiscus of Chinese roos (*Hibiscus rosa-sinensis*, Malvaceae) geheten, en de *vieruursbloem* (S *fojoeroe-bromki*), de nachtschone. Het is ook denkbaar, dat de laatste twee woorden beide vertalingen zijn van het Engelse *four o'clock flower*.

KARAÏBISCHE WOORDEN, OVERGENOMEN IN EN EVENTUEEL AANGEPAST AAN HET SRANAN

Het *Sranan* heeft een aantal dierenamen overgenomen van de Karaïben, de grootste Indianenstam van Noord-Suriname. Uiteraard worden hier, evenals bij de vorige categorieën, alleen de dieren genoemd die ook in het ABN een (andere) naam hebben.

Zuiver Karaïbisch bleven: *kwata* (zwarte slingeraap), *pakira* (halsband-pekari), *aira* (taira; deze naam komt duidelijk van hetzelfde Indiaanse woord; de combinatie doet denken aan *anamoe* en *tinamoe*: zie aldaar), *awari* (opossum, buidelrat), *kapasi* (gordeldier), *koejakè* (toekan), *sipari* (ev. S. *spari*, pijlstaartrog) en *koepari* (teek).

Een kleine verandering ondergingen: *kapoewa* (K *kapiwa*, waterzwijn), *kwaskwasi* (K *kwaskiwasi* of *kwasi*, neusbeer) en *pingo* (K *poindo* of *poeingo*, pekari).

Vele soorten reiger heten in het *Sranan* *sabakoe*, terwijl het Karaïbisch *sawakoe* alleen betrekking heeft op de kleine soorten.

NAMEN DIE IN HET ABN AAN EEN ANDER DIER OF EEN ANDERE
PLANT GEGEVEN WORDEN

Deze grote groep, die vooral onder de plantennamen rijk vertegenwoordigd is, is zeer interessant. Zowel bij de dieren als bij de planten kunnen nog weer twee ondergroepen onderscheiden worden, nl. één van namen behorende bij organismen die ook in het ABN een naam hebben en één waarbij dat niet zo is.

Vele namen corresponderen met een *Sranan* naam die erop lijkt, maar het lijkt steeds aannemelijk dat de SN naam niet uit de *Sranan* naam is voortgekomen.

Dieren met een ABN naam

De *buffel* (S *bofroe*) is de (Amerikaanse) tapir, de *tijger* (S *tigri*) de jaguar en de poema, de *vos* de savannehond en de *haas* (S *ē*) de pakka.

Opmerkelijk is de naam *konijn* voor de goudhaas of agouti. Dit dier heet in het *Sranan* *konikoni*. Dit lijkt afkomstig te zijn van het oud-Engelse *cony* of *coney*, dat in de betekenis van konijn alleen nog voorkomt in verordeningen en in de heraldiek, en in de betekenis van konijnebont nog dialectisch wordt aangetroffen.

Men noemt in Suriname een koe graag een *rund*, hoewel men het eerste woord wel kent.

Enige vogels: *goudvink* (goudtanager), *raaf* (S *lafroe*, ara), *duikelaar* (slangehalsvogel en een soort aalscholver), *zeegans* (S *segansi*, flamingo), *flamingo* (rode ibis), *krombek* (regenwulp) en *dikkop* (S *deki-ede*, geelkruinkwak).

Wurm (S *woron*) betekent zowel worm als rups, net als het Engelse *worm*.

Dieren zonder een ABN naam

Enige zangvogels: *kanarie* (S *kanari*, enige soorten *Euphonia* en andere zangvogeltjes), *kardinaal* (*Pipra aureola*), *putter* (*Molothrus bonariensis minimus*), *roodborstje* (*Leistes militaris*), *spotvogel* (of *spotlijster*, *Mimus gilvus*, de Amerikaanse *mocking bird*).

Andere vogels: *kemphaantje* (S *kepanki*, de ralachtige *Jacana spinosa*), *zeeduif* (S *sedoifi*, de meeuw *Larus atricilla*). Vele grote

en kleine waadvogels, waaronder ook enige snippen, worden *snip* (S *snepi*) genoemd. De naam *papegaai* (S *popokai*) heeft alleen betrekking op de soorten van middelmatige grootte; de grotere noemt men *raaf*, de kleinere parkiet.

Andere dieren: *baars* (allerlei witvisjes die in het *Sranan sriba* heten), *sardientje* of *sardijntje* (*Pellonia flavipinnis*, een visje van riviermonden), *kameleon* (de boomhagedis *Polychrys marmoratus*, in het *Sranan agama*).

Planten met een ABN naam

Citrus: (vrucht van) citrussoorten, i.h.b. sinaasappel(boom). In feite is *Citrus* de wetenschappelijke naam van het geslacht waartoe al deze planten behoren. Deze is echter gemeengoed geworden.

Kastanje(boom): (vrucht van) een vorm van de broodvruchtboom (niet de vorm die ook *man-van-woord* wordt genoemd).

Snijboon: boon die een Nederlander op grond van de vorm een spercieboon zou noemen; hij moet echter gesneden worden. De Surinaamse *snijboon* en de Nederlandse snij- en spercieboon zijn alle cultuurvormen van *Phaseolus vulgaris* (Papilionaceae).

Peper is Spaanse peper, *reseda* is henna en *riet* is suikerriet.

Planten zonder een ABN naam

Siergewassen: *boterbloem*: *Gloxinia perennis* (Gesneriaceae); *krokus* (vernederlandsing van de wetenschappelijke geslachtsnaam *Crocus*): een soort *Zephyranthus* (Amaryllidaceae); *madeliefje*: *Gynandropsis speciosa* (Capparidaceae); *viooltje*: een soort *Torenia* (Scrophulariaceae); *vergeetmijnietje*: *Evolvulus filipes* (Convolvulaceae); *winde*: *Ipomoea carnea* (Convolvulaceae, een niet-windende struik); *gouden regen*: *Cassia fistulosa* (Caesalpiniaceae); *jasmijn*: *Tabernaemontana coronaria* (Apocynaceae); *kattestaart*: *Acalypha macrostachya* (Euphorbiaceae); *malva* (eigenlijk de wetenschappelijke naam van een geslacht waarmee in het ABN een aantal vertegenwoordigers daarvan worden aangeduid): *Lippia alba* (Verbenaceae); *denneboom*: een soort *Casuarina* (Casuarinaceae); *sagopalm*: *Cycas revoluta* (Cycadaceae).

Nuttige planten: *ceder* (S *sedre*): de boom *Cedrela odorata* (Meliaceae); *amandel(boompje)* (S *amandra-oedoe*): (vrucht

van) *Terminalia catappa* (Combretaceae); *appel* (S *apra*): (vrucht van) *Syzygium samarangense* (Myrtaceae); *kers(eboom)* (S *kersi*): (vrucht van) *Eugenia uniflora* (Myrtaceae); *pruim*: (vrucht van) *Chrysobalanus icaco* (Chrysobalanaceae); *sterappel*: (vrucht van) *Chrysophyllum cainito* (Sapotaceae); *laurierkers*: (vrucht van) *Chrysophyllum cuneifolium* (Sapotaceae); *olijf*: (vrucht van) *Zizyphus jujuba* (Rhamnaceae); *kalebas* (S *krabasi*): vrucht van de kalebasboom (*Crescentia cujete*, Bignoniaceae); *mispel* (S *mesper*): bijna alle soorten van de familie Melastomataceae en hun vruchten; *oker* (S *okro*): (vrucht van) *Hibiscus esculentus* (Malvaceae), een groente; *kapucijner*: cultuurvorm van *Vigna sinensis* (Papilionaceae); *postelein* (S *posren*, *Talinum triangulare*, Portulacaceae) én *spinazie* (*Basella alba*, Basellaceae) smaken beide ongeveer als postelein.

Hippeastrum puniceum en enige soorten *Crinum* (Amaryllidaceae) worden *lelie* genoemd. *Waterlelie* is *Crinum erubescens*. Met een voorvoegsel komen nog enige andere *lelies* voor onder de sierplanten: *eier-*, *jozef-*, *vlies-* en *klimmende lelie* (Amaryllidaceae), *Braziliaanse* en *gemberlelie* (Zingiberaceae), *zwaardlelie* (Iridaceae).

Overige soorten: *brandnetel* is *Jatropha urens* (Euphorbiaceae), een struikje met gemene stekels, en *duivelsnaaigaren* is *Quamoclit pennata* (Convolvulaceae).

SURINAAMS NEDERLANDSE NAMEN VOOR ORGANISMEN DIE IN HET ABN ANDERS HETEN

Dieren

Witlip is pekari en *witdas* halsband-pekari; het zijn beide ouderwetse woorden. Nog volop in gebruik zijn *lepelbek* voor (roze) lepelaar, *tapijtslang* voor boa en *draagmier* voor parasol- of blad-snijdermier.

Planten

De volgende drie woorden zijn alle ouderwets: *duizendbeenboom* voor mangrove (enige soorten *Rhizophora*), *gideonsappel* voor pompelmoes en *man-van-woord* voor broodvruchtboom

(niet de vorm die *kastanjeboom* wordt genoemd).

De naam *Spaans spek* (*S panspekt*) komt in het ABN niet meer voor sedert de Nederlander de hiermee eertijds aangeduide niet-veredelde vorm van de meloen niet meer kent. In Suriname kent men de vrucht en de naam nog wel.

Arabische koffie (*Coffea arabica*) heet in het SN *Surinaamse koffie*, ter onderscheiding van de gewone koffie (*Coffea liberica*).

Het oud-Nederlandse woord *oranjeboom* wordt nog wel gehoord voor de gewone sinaasappelboom. *Oranje* komt ook verder alleen voor in samenstellingen: *Curaçaose oranje* voor een type mandarijn, *zoete* en *zure oranje* voor twee vormen van de sinaasappel.

Tenslotte: *boomananassen* zijn de grote soorten *Bromeliaceae* die in het wild op bomen groeien.

WOORDEN DIE IN HET ABN IETS GEHEEL ANDERS BETEKENEN

Dieren

Drie zangvogels: *dansmeestertje* (*Volatina jacarina* ssp. *splendens*), *grafrust* (ouderwets, *Mimus gilvus*) en *grenadier* (*Euphonia kajana*).

Verder: *chinees* (*S snési*, mensevlo), *scharenslijper* (zingcicade) en *zoutje* (kleine soort kwal).

Planten

Pompon (een type mandarijn), en de sierplanten *biefstuk* (kerstster), *meisjeslippen* (christusdoorn), *bokkepoot* (*Alpinia purpurata*, Zingiberaceae) en *standvastig* (*S stanfasti*, *Gomphrena globosa*, Amaranthaceae).

REST

Dieren

De naam voor de rode brulaap is, evenals in het *Sranan*, *baboen*. In het Engels, waaruit dit woord afkomstig is, betekent *baboon*

echter baviaan. De naam hoort dus thuis bij *buffel*, *tijger*, *haas* e.d.

Hindostaanse boeren in Suriname en in navolging van hen ook de Creolen van Nickerie, spreken van *bull* (E) wanneer ze stier bedoelen, wat wel zal samenhangen met het feit dat dit dier in het Hindi *bail* heet (Staffeleu 1975).

Een ouderwets woord voor ezel is *chamar*, afkomstig uit het Hebreeuws. Ik vond ook de schrijfwijze *gammor*.

Ik ben er niet achter gekomen waarvandaan de vogelnamen *galin* (grote zilverreiger) en *gonini* (harpij of apenarend) komen. De klank doet vermoeden dat het Indiaanse woorden zijn.

Een mug wordt algemeen *musket* genoemd, een woord afkomstig van het Spaans-Portugese en in het Engels onveranderd overgenomen *mosquito*; het Sranan woord is *maskita*.

Planten

Een *banaan* (S *bana*) is in Suriname een banaan die niet rauw gegeten kan worden maar eerst moet worden gekookt, gebakken of geroosterd. Een banaan geschikt voor onmiddellijke consumptie heet *bakove* (S *bakba*). Er bestaat ook een *bananebakove*! De banaan is afkomstig uit ZO-Azië en bereikte Amerika via Afrika. De woorden *banaan* en *bakove* zijn beide van Afrikaanse oorsprong, maar de literatuur is niet duidelijk over de details. Opmerkelijk is een citaat in Simons (1958) van Otto Keye (1659): 'De Banantas zijn de Baccones,(), doch vallen die selve langer en drooger noch en zijn niet so milt van smaek.'

De naam *roodborstje* wordt niet alleen gegeven aan de al genoemde vogel, maar ook aan een vrucht, nl. een type mango met een opvallend rode kleur aan één kant.

Advokaat (S *afkati*) is de naam voor *Persea americana* (Lauraceae) en de vrucht daarvan, die in Nederland (en in het Engels) genoemd wordt bij de Spaanse naam *avocado*.

Een moeilijk geval is de *boullanger*, een wat kortere vorm van de aubergine. Deze naam, ook in gebruik op de Bovenwindse Eilanden, zal wel niets te maken hebben met het Franse woord voor bakker, hetgeen het in feite betekent. Wel lijkt het op het eertijds in Suriname gebruikelijke *béranger* of *bérangère*, dat aansluit bij de Franse volksnaam *béringène*, het Spaanse *berenjena* en het Curaçaose *berehein* of *barrehein*.

Het varentje venushaar heet in het SN *maidenhair* (E), en vroeger hoorde men voor mangrove (*Rhizophora*) de vertaling van het Engelse *oister-tree*: *oesterboom*. *Spiervoor* maiskolf is vermoedelijk een vernederlandsing van het Engelse *spire*, dat aar betekent, terwijl ook *koren* voor mais (S *karoe*) overeenkomt met één van de betekenissen van het Engelse *corn*.

Papajagras (S *papajagras*) is de kleine lisdodde, waarvan door de Javanen in Suriname ligmatten gevlochten worden. Javaans *papaja*, overgenomen in het Sranan, betekent ligmat.

De recent ingevoerde *Pinus caribaea*, een den, wordt door iedereen *pinus* genoemd, waardoor de naam *denneboom* gereserveerd blijft voor de al veel langer aanwezige *Casuarina*.

Het Maleise *padi* is in Azië geoogste rijst nog in de halm of althans ongedorst. In Suriname is het geoogste en gedorst, maar nog niet gepelde rijst.

LITERATUUR

Ahlbrinck C.ss.R., W., 1931. Encyclopaedie der Karaïben. *Verhand. Kon. Ned. Akad. Wetensch. Amsterdam, afd. Letterk. N.S.* 27 (1), 556 pp.

Benjamins, H.D. & Snelleman, J.F. (red.), 1914-1917. *Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië*. 's-Gravenhage/Leiden.

Bruggencate, K. ten, 1962. *Engels woordenboek — Engels-Nederlands*. 16e druk. Groningen.

Dale, van, 1970. *Groot woordenboek der Nederlandse taal*. 2 delen. 9e druk. 's-Gravenhage.

Echteld, J.J.M., 1961. *The English words in Sranan*. Diss. Universiteit van Amsterdam. Groningen.

Haverschmidt, F., 1958. *Birds of Surinam*. Londen/Edinburgh.

Onions, C.T. (red.), 1967. *The shorter English dictionary on historical principles*. 3e druk, herdruk 1967. Oxford.

Ostendorf, F.W., 1962. Nuttige planten en sierplanten in Suriname. *Bull. Landbouwproefstation Suriname* 79, 325 pp.

Simons, R.D., 1958. Bananen en bacoven. *Djogo* 1 (2), p. 2-4.

Staffeleu, P., 1975. Surinaamse zoogdiernamen. *Zool. Bijdragen RMNH Leiden* 18, 74 pp.

Vermeulen, Frater J., 1961. *Dierkunde voor Suriname*. 5e druk. Paramaribo.

Woordenboek der Nederlandse taal. 's-Gravenhage/Leiden.

Woordenlijst van de Nederlandse taal, 1954. 's-Gravenhage.

Woordenlijst van het Sranan-tongo, 1961. Paramaribo.

Schrijver is dank verschuldigd aan de heer G.W. Noldus voor het krities door-nemen van de tekst.

Dr. J. van Donselaar
Hasebroeklaan 1, Bilthoven.

El estudio del arte rupestre en Venezuela, door Jeannine Sujo Volsky. Universidad Católica 'Andrés Bello', Centro de Lenguas Indígenas, Caracas, 1975, 228 blz.

De toevoeging 'en Venezuela' in de titel van dit belangrijke werk zou kunnen misleiden: de historie van het onderzoek van rotskunst en de kritische bespreking van de literatuur hierover beperken zich inderdaad tot Venezuela. Maar het hoofdbestanddeel van dit boek: een (voorgestelde) methodologie van de studie van rotsinscripties (petroglyphen) en rotsschilderingen (petrographieën), is universeel en richt zich tot iedere archeoloog, anthropoloog of welke onderzoeker dan ook die zich op dit terrein beweegt.

Het 'arte rupestre' (rotskunst) in de titel van Sujo's boek — waarmee inscripties en schilderingen bedoeld zijn — lijkt mij te ruim genomen. Het beeldhouwwerk aan rotsen valt namelijk eveneens onder deze benaming.

Zuidamerikaanse rotsinscripties en rotsschilderingen, en ook die van de Antillen, vormen één groot raadsel voor de archeoloog. Onbekend is of niet vast staat: wie ze gemaakt hebben ('Indianen?'); wanneer ze gemaakt zijn; hoe ze vervaardigd zijn; met welk doel ze gemaakt zijn; wat ze voorstellen (als ze iets 'voorstellen').

Wel staat nu vast: dat ze voor het overgrote deel precolombiaans zijn; dat het géén schrifttekens zijn, dus geen alfabetische of syllabische symbolen en ook geen pictogrammen (beeldschrift); dat de huidige Indianen geen enkel idee hebben over hun betekenis, oorsprong enz. Vanaf de zeventiende eeuw hebben onderzoekers daar naar geïnformeerd bij bewoners van gebieden waar rotskunst voorkomt.

Het is waarschijnlijk deze vaagheid die gemaakt heeft dat de literatuur wemelt van 'verklaringen', dikwijls de meest fantastische, gegeven vaak zonder een spoor van argumentatie, laat staan bewijs, door onderzoekers met een goede naam in de wetenschap. Dit maakt literatuuronderzoek op dit terrein tot een vermoeiende, ontmoedigende bezigheid. Er is een tweede reden waarom dit soort onderzoek vaak onnodig zwaar is: de geringe mate van exactheid en zorgvuldigheid in de beschrijvingen en afbeeldingen, waarbij flagrante tegenspraken niet zeldzaam zijn. Generalisering en mogelijke uit den boze zijn, er is echter moeilijk te ontkomen aan de indruk dat het in een artikel over petroglyphen niet zo nauw komt met de wetenschappelijkheid. Dit geldt onverminderd voor recente literatuur, al zijn er natuurlijk gunstige uitzonderingen.

De inventarisatie is uiteraard de basis voor een verantwoorde studie van het verschijnsel, ze is echter niet meer dan een basis. De tweede fase is: greep krijgen op de veelheid van materiaal, een typologie ontwerpen die operationeel is; kortom: komen tot een werkbare taxonomie. Slechts via betrouwbare inventarisatie en verhelderende systematisering van het materiaal komt men tot de derde fase in het onderzoek: interpretatie van het verschijnsel, samenhang met andere cultuuruitingen, datering, inpassing in het totale onderzoek van de prehistorie van Zuid-Amerika, enz.

En het is hier dat het werk van Jeannine Sujo 'in een behoefte voorziet', door haar voorstellen voor een methodiek van inventarisering en van ordening.

El estudio del arte rupestre en Venezuela is een 'tesis de grado' om de titel van Antropoloog te verkrijgen aan de Universidad Central de Venezuela, gemaakt onder leiding van Dr. Alberta Zucchi, op aanwijzingen van de hoogleraren J.M. Cruxent, Mario Sanoja en Marshall Durbin. Het was vooral de bekende Venezolaanse archeoloog Cruxent, auteur o.a. van de bijdrage 'Archeologie' in de *Encyclopedie van de Nederlandse Antillen* (samen met Irving Rouse) die haar wees op de noodzaak, te komen tot een methodologie die het mogelijk zou maken, het materiaal te systematiseren.

De auteur had geen gebrek aan medewerking; in haar dankwoord worden niet minder dan vijftig personen genoemd.

Het werk bestaat uit drie delen. In het eerste wordt een uitgebreid chronologisch overzicht gegeven van het werk van onderzoekers die publiceerden over Venezolaanse rotskunst, gevolgd door een analyserende en kritische bespreking van die werken. Dit gedeelte is ook van belang voor de petroglyphen- en rotsschilderingenstudie van Suriname en de Nederlandse Antillen, o.a. wegens de uitvoerige bespreking van de ideeën van Von Humboldt, de gebroeders Schomburgk, Im Thurn, Koch Grünberg en anderen.

In het tweede deel worden uitvoerige aanwijzingen gegeven voor een correcte inventarisatie, en wordt vervolgens een methode van indeling voorgesteld. Het derde deel geeft pogingen tot interpretatie en de conclusie uit het gehele werk.

Om enige indruk te krijgen van de rijke inhoud van dit boek volgt hier een opsomming van de hoofdstukken, waarvan de meeste nog uitvoerig zijn onderverdeeld.

Eerste deel. Onderzoekingen over petroglyphen: A. Chronologisch overzicht van de auteurs. B. Analyse en kritiek.

Tweede deel. Voorstel voor een methodologie: 1. Codificatie van het archief. 2. Regionale benaming. 3. Ontdekkers. 4. Geografische ligging. 5. Type vindplaats. 6. Geologische gesteldheid. 7. Staat van conservering. 8. Techniek van vervaardiging. 9. Techniek van reproductie. 10. Bewerkt oppervlak. 11. Rangschikking en identificatie. 12. Methodologische analyse. 13. Stijlzones. 14. Berekeningen (met behulp van de numerieke taxonomie). 15. Chronologie (relatieve en absolute).

Derde deel. A. Interpretatie van symbolische en sociologische gegevens. B. Conclusies. C. Bibliografie.

Slot: Illustraties. Inhoud.

De voorgestelde, uitvoerige en zeer specialistische werkwijze maakt een duidelijke scheiding tussen de mensen in het veld en degenen die de gegevens verwerken. De vaardigheden, activiteiten en mentaliteit van iemand die, zich conscientieus houdend aan de punten 1-10 van het tweede deel, rotsinscripties en schilderingen inventariseert, verschillen aanmerkelijk van die van de persoon in de studeerkamer die zich in de punten 11-15, gewapend met de kennis van moderne taxonomische technieken, over die gegevens buigt. Gevreesd moet worden dat de hier voorgestelde veldwerktechniek in de praktijk door zijn veel-eisendheid en gecompliceerdheid niet uitvoerbaar zal blijken te zijn, tenzij in geval van een betrekkelijk kleine groep, gemakkelijk bereikbare tekeningen. De hele opzet riekt naar de studeerkamer. Nergens in het werk wordt vermeld of de methode van inventarisatie die voorgesteld wordt, al eens in de praktijk toegepast is.

Deze kritiek neemt niet weg, dat de noodzakelijkheid voor de tweede man,

de verwerker en interpretator aan het thuisfront, om over dit soort gegevens te beschikken, aannemelijk lijkt. De hier beschreven inventarisatieprocedure heeft dus zijn nut als ideaal-methode, streefnorm voor de veldwerker; wel niet ten volle haalbaar in het veld, maar wel de activiteiten daar richtend en uitbreidend. Daarnaast is ze van belang voor de uitputtende beschrijving van een beperkte, toegankelijke groep materiaal, als basis voor een methodologische analyse. Tenslotte biedt ze een schat van praktische aanwijzingen: mogelijkheden voor twee- en driedimensionale opname met behulp van allerlei technieken.

Een oordeel over de analyse- en interpretatiemethodes die in het werk aangeboden worden, is moeilijk. De stof is niet eenvoudig en het is niet mogelijk, een en ander 'even te proberen'. De presentatie wekt echter het vertrouwen, dat iemand die de gecompliceerde taxonomische technieken beheerst of die bereid is, zich die eigen te maken, zeker wel resultaten zal boeken. Het wachten is wederom op degene die het inderdaad eens gaat doen!

Slotom: Een belangrijk, voornamelijk theoretisch georiënteerd werk, dat een leemte in het rotstekeningonderzoek opvult doordat het een duidelijke methodologische aanpak van dit werk voorstelt, maar dat zijn waarde uiteindelijk in de praktijk bewezen moet zien en dan waarschijnlijk nogal wat gewijzigd zal worden.

C.N. Dubelaar

Antilliaans Nederlands, door A.J. Vervoorn. *Schakels NA 61*, Uitgave Kabinet Ned.-Ant. Zaken, (1976), 71 blz.

De aanleiding tot het schrijven van bovengenoemd werkje was dat de auteur, neerlandicus aan de Technische Hogeschool te Eindhoven, te maken kreeg met aanpassingsmoeilijkheden en studieproblemen van Antilliaanse studenten aan de Hogeschool. Reeds eerder had hij met F.J. van Wel gewerkt aan een soortgelijke publicatie over *Het Nederlands in Suriname* (*Schakels* 581).

Vanuit zijn ervaring stelt Vervoorn heel duidelijk, dat een van de belangrijkste redenen van de moeilijkheden voor de Antilliaanse studenten in Nederland gelegen is in de onzekerheid met betrekking tot het taalgebruik. De oorzaak hiervan ligt in de grenssituatie van het Nederlands op de Antillen zelf. Hij zegt hierover: '... het is vooral de officiële taal en slechts voor een minderheid ook een levende taal. Deze grenspositie leidt enerzijds tot een grote gevoeligheid voor de ABN-norm in het onderwijs, hetgeen duidelijk negatief en kwellend werkt. Bij diverse auteurs vinden we daarvan de weerslag. Men vindt het Nederlands, of misschien meer nog het Nederlandse onderwijs, een vreemde zaak die zeker in emotionele situaties te kort schiet. Anderzijds heeft de grenspositie ook duidelijk invloed op het soort Nederlands dat gebruikt wordt' (blz. 7). Ik vermoed dat 'kwellend' een drukfout is en 'knellend' bedoeld was. Want dat is eigenlijk de strekking van Vervoorns betoog: geef een eigen Antilliaans Nederlands de ruimte om te groeien en houd niet zo krampachtig vast aan het ABN. Ik kan dit standpunt slechts toejuichen. Vervoorn neemt hierdoor een positie in tegenover bv. J.H. de Palm en een oudere auteur als J. van Ginneken. Hij verwijt deze laatste in zijn *Handboek der Nederlandsche Taal*, deel I, 1913, "een geboorneerde Hollandse zelfverzekerdheid" tenopzichte van het taalgebruik van Antilliaanse leerlingen van die tijd op het Nijmeegse Canisiuscollege en ten opzichte van de situatie van het Nederlands op de Antillen, met name op

Aruba en Curaçao. Toch is de bewuste passage bij van Ginneken zeer interessant. Ze wijst immers op het vrijwel algemene gebruik van het Papiaments op die eilanden ook in de 'hogere' kringen; de Antilliaanse leerlingen zullen daar zeker in die tijd toe behoord hebben. Het toont aan dat ook voor de komst van de olieindustrie het Papiaments de normale omgangstaal was van vrijwel iedereen. Dit wordt nog eens bevestigd door een opmerking in de *Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië*, waar men anno 1915 onder het trefwoord 'Nederlandsch' (blz. 503) kan lezen: "Op de Nederl. W.-I. Eilanden is het Nederlandsch de officiële taal, de taal der ambtenaren. Op de hoofdplaats van Curaçao kan elk beschaafd Curaçaonaar Hollandsch spreken, lezen en schrijven; toch wordt deze taal weinig gebruikt . . . De omgangstaal van het volk en zelfs van de groote meerderheid der ontwikkelden is echter het Papiamentsch". En wat verderop de bijna profetische uitspraak: "Niettegenstaande het Hollandsche onderwijs op de scholen, is het niet te verwachten dat het Engelsch op de Bovenwindsche en het Papiamentsch op de Benedenwindsche eilanden verdrongen zullen worden". Dat was de situatie aan de vooravond van de komst van de olie-industrie en deze constatering staat tegenover de mening van sommigen dat pas na de komst als reactie bv. op de groep van de Nederlanders het Papiaments als in-group kenmerk door allen van Curaçaose afkomstig gesproken zou worden. Het Papiaments had hierdoor ook al veel langer een algemene culturele sanctie gekregen waardoor het Nederlands nog meer in een 'grenspositie' was terecht gekomen. Als men van Papiaments moest gaan vertalen in het Nederlands betekende dat bovendien denken in een geheel ander cultuurpatroon.

Ondanks mijn waardering voor Vervoorns opstelling en werk, toch een paar kritische en aanvullende opmerkingen. Op blz. 16 vergelijkt de auteur de situatie volgens de opgave van Van Ginneken uit 1913 over percentages van het gebruik van de verschillende talen op Curaçao met gegevens van 1960. Niet helemaal duidelijk is de uitleg die hij geeft over de toename van het Engels op blz. 18. Hij meent dat dit te verklaren zou zijn doordat de Bovenwinden, die bij Van Ginneken niet meetelden, dat in 1960 'uiteraard' wel deden. Is zijn lijstje van 1960 dan van toepassing op de gehele Ned. Antillen of alleen op Curaçao? Of heeft zijn opmerking betrekking op de aanwezigheid van Bovenwinders op Curaçao? Die waren er in de tijd van Van Ginneken inderdaad praktisch niet.

Vervoorn citeert meerdere malen met instemming Prick van Wely's *Neerlands Taal in 't Verre Oosten* van 1906 en hij komt tot de constatering: 'De toepasbaarheid van zijn uitspraken op het Antilliaans Nederlands is herhaaldelijk opvallend groot' (blz. 34). Hij sluit ook aan bij Prick van Wely als het gaat om de wenselijkheid van de samenstelling van een Indisch-Nederlands woordenboek en hij brengt dat over op het Antilliaans Nederlands. Ik vermoed en ik hoop dat Vervoorn daar zelf aan werkt, maar waarom niet nu al vast wat meer toelichting op voor Nederlanders onbekende woorden en begrippen in de aangehaalde teksten? Hij had een lijstje kunnen toevoegen met een korte verklaring. Het lijkt me dat bv. ook een leraar Nederlands in Nederland zelf niet veel verder komt met de loutere vermelding van het woord 'cunucu' of 'mondi' zonder nadere uitleg; Vervoorn had hier al een begin kunnen maken. Vreemd vind ik ook de volgende opmerking van de schrijver op blz. 38: "In dat landschap treft men als markante punten aan de seú, de rooi en de koraal met kabrieten". Het laatste woord wordt voor de gemiddelde Nederlander misschien in de aangehaalde teksten enigszins duidelijk, maar 'rooi' al minder, men kan ernaar gissen. Maar

hoe kan men de 'seú' begrijpen of als een markant punt zien in het landschap in de aangehaalde zin "Hij nam een schilderij op dat een seú voorstelde"? Een 'seú' is een oogstfeest. Dit zijn een paar voorbeelden waar Vervoorn door een kleine aanwijzing de mensen op weg had kunnen helpen. Bij de opsomming van een aantal muziekinstrumenten in teksten van auteurs relateert Vervoorn die aan het hoofdstuk 'Echo's uit Afrika' van R.A. Römer's *Korsow* (blz. 44). Hier was niet alleen een korte toelichting wenselijk maar ook een beschrijving van de herkomst van een aantal woorden zoals 'wiri', 'tambu', 'maraca' en 'cacho'. De betreffende passage valt weliswaar onder de paragraaf 'Bijdragen uit het Papiamentu', maar in de verbinding met 'Echo's uit Afrika' kan men de indruk krijgen dat het hier om Afrikaanse woorden en namen gaat. Voor 'wiri' en 'maraca' is dat definitief *niet* het geval. Het zijn oorspronkelijk Indiaanse woorden (zie artikelen en aantekeningen van C.H. de Goeje in *W.I.G.* 29, 1948 e.v. en G. Friederici *Amerikanistisches Wörterbuch*, 1960). Van 'tambu' en 'cacho' staat de herkomst van de woorden niet vast.

Ondanks de gesignaleerde tekortkomingen is Vervoorns eerste ontwerp voor de studie van het Antilliaans Nederlands een bijzonder nuttig begin van de exploratie van een vrijwel onbekend gebied. Moge hij mijn opmerkingen zien als een aanmoediging om door te gaan, daarbij voor ogen houdend dat een dergelijke studie een belangrijke functie kan vervullen tot het beter begrijpen van Antillianen en van de Antilliaanse cultuur. Voor veel Antillianen zelf zal het als een enorme bevrijding werken en de reeds geconstateerde onzekerheid doen afnemen. Tenslotte ware te wensen dat de auteur in de toekomst niet alleen zijn materiaal put uit de geschreven bronnen, de literatuur, maar ook uit het gesproken Antilliaans Nederlands.

L.F. Triebels

BIBLIOGRAFIE

SEPARATE PUBLICATIONS

(42).

Continued from *N.W.I.G.* 50, 1975, p. 62-76, and previous lists since 1947. — Publications not seen by the compiler of this *incomplete* bibliography are not included. — The existence of a Summary is indicated by a translation of the title.

Adviesraad voor Culturele Samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk, Jaarverslag 1974. (Sticusa, Amsterdam, 1975), 53 pp., 24 × 17 cm, 1 portr.

Alfabetisch persoonsnamenregister behorende bij A. Hartmann's 'Repertorium . . . 1866-1893'; see: Buur, D., 1974.

Aluminium. Pechiney: nee. Suriname: ja. Aluminium Comité. Kosmoschrift nr. 3, Sjaloom, Odijk. 16 pp. 22 × 17 cm offset (Rudi van Meurs ed.).

Amigoe di Curaçao 91, 14.XII.1974, 12 pp., 58 × 43 cm, ill. (90th anniversary; history, general data; 11, 200 copies daily).

Aruba Esso News, Special issue, August 27, 1971, 8 pp., ill. 30 × 22½ cm. Hydrodesulfurization Complex inaugurated.

Baa, Enid M.: *Doctoral dissertations and selectd theses on Caribbean topics accepted by Universities of Canada, United States and Europe, from 1778-1968.* Bureau Public Libraries & Museums, St. Thomas, V.I., 1973, vi + 91 pp. 28 × 21½ cm.

Baldrige, H. David: *Shark attack: A program of data reduction and analysis.* Contr. Mote marine Lab. 1 (2), 1974, 98 pp. (Curaçao only mentioned.)

Bauxiet Billiton Suriname. De buit is binnen. Over de derde wereld en de ónze. Stichting Ontwikkelingssamenwerking Vakbeweging, SOSV, Utrecht, dd. July 1974, 98 pp. 21 × 12½ cm, excl. folding table.

(*Begroting voor het dienstjaar 1974.*) *Afkondigingsblad Aruba* 1975 No. 1, 2 pp. Annex begroting 136 + 38 + 25 pp. 30 × 21 cm mimeogr.

Benjamin, Johan Evert: *Van bewustwording naar bevrijding. Gedichten van —.* Pressag B.V. Den Haag, 1975, 31 pp. col.cover excl. 30 × 10½ cm.

Bennekom, A.J. van & Eisma, D.: *Verslag van chemisch onderzoek in de estuaria van Suriname rivier en Marowijne, maart-mei 1969*. Publ. Versl. NIOZ (Texel) 1969-7, 11 pp. 30 × 21 cm mimeogr., 3 graphs excl.

Beynon, Hans: *Tropeninstituut in Amsterdam*. From *Volkskrant*, 13, 19, 27. V, 2, 6 & 12. VI. 1972; 14 pp. 30 × 21 cm, ill.

Bibliografie van de Nederlandse Antillen. W. Gordijn ed. Sticusa, Amsterdam, 1975, 271 pp. 24 × 17 cm.

Bihari, B.: *Het jajmani-systeem in India en aspecten hiervan onder de Hindoestanen in Suriname. (Een economisch-antropologische studie.)* Paramaribo, d.d. 1974, 69 pp. 24½ × 15½ cm, 3 figs.

Billiton 1969. Billiton Voorlichting 's-Gravenhage, 1969, 16 pp. 39 × 28 cm, ill. — 'bestemd voor verspreiding te Paramaribo ter gelegenheid van de Suri-naamse Jaarbeurs . . .'

Boers, Anthia C.M.: *Anansi, volksverhalen uit Suriname*. Poppen en poppen-spel: Elinor van Dommelen. Boek- en Tijdschriftenhandel H.F. van der Weerd, Amsterdam/Paramaribo (1974), ii + 22 pp. 21 × 15 cm, ill. dust cover.

Boletín de Estudios Latinoamericanos y del Caribe. Número 16. Junio de 1974. CEDLA, Amsterdam, 96 pp. 24 × 16 cm cover excl. A Journal of Latin American and Caribbean Studies which, beginning with this issue, replaces the earlier title, *Boletín de Estudios Latinoamericanos*. Jointly produced by Centro de Estudios y Documentación Latinoamericanos, Amsterdam, and Dept. of Caribbean Studies, Royal Inst. of Linguistics and Anthropology, Leiden.

Booi, Frank: *Keko na kaminda*. Sur.Ant.Schr. Koll., 1975, 44 pp. 14 × 20 cm. (Poetry)

Booi W. & Kristensen I., 1975; see: *Field Guide National Park Washington, Bonaire*.

Braam, S.: *Suriname en de Surinamers als maatschappelijke vreemdelingen in Nederland*. Kruseman's Uitg. Mij. B.V., Den Haag, 1973, 128 pp. 22 × 15 cm, 8 pl. excl.

Brussel, E.W. van: *Interrelations between citrus rust mite, Hirsutella thompsonii and greasy spot on citrus in Surinam*. Thesis Wageningen 18..IX.1975, x + 66 pp. 24 × 17 cm, 33 figs.; Bull. Agric. Exp.Sta.Surinam 98; Agric. Res. Reports 842.

Bubberman, F.C.: *Stenen schrijven geschiedenis* (Stones span the centuries). Meded. 9 Surinaamse Musea, 1972, p. 3-22, 12 figs.

Bubberman, F.C. & Nelemans, B. & Wekker, J.B.Ch.: *De groei van de Suri-naamse kaart*. Suralco Magazine 1974, 3-4, 48 pp. cover incl. 28½ × 20½ cm, ill.

Nelemans: *De ontdekking van Guyana*, p. 1; *De Engelse kolonie Willoughby-*

land, p. 8-9; Paramaribo, p. 18-19; Het begin van het einde van de plantage-tijd, p. 24-26; Het engels tussenbestuur, p. 28-29; Brand in Paramaribo, p. 30-31; Paramaribo aan het begin van deze eeuw, p. 42-43.

Bubberman: De vreemde wereld achter verre kusten, p. 4-5; De oudste Suri-naamse detailkaarten, p. 6-7; De Labadisten in Suriname, p. 12-13; De strijd van de Marrons, p. 20-21; Het Cordon-pad, p. 22-23; De Suriname-rivier, p. 32-33; Cateau van Rosevelt en Suriname, p. 34-35; De exploratie van het binnenland, p. 38-39; de goudtrein, p. 40-41.

Wekker: De strijd tussen de Engelsen en de Hollanders om Suriname, p. 10-11; Het rampjaar 1712 — Cassard veroverd Suriname, p. 14-15; Onze plantagege-schiedenis, p. 16-17; R.K. Missie en E.B.G. — Zending, p. 26-27; De grens-kwestie met (Brits) Guyana, p. 36-37; De kartering van Suriname vroeger en nu, p. 44.

Buijtenen, Mari P. van & Dekker, Cornelis & Leeuwenberg, Huib (ed.): see *Unitas Fratrum*, 1975.

Buur, Dorothée: *Alfabetisch persoonsnamenregister behorende bij A. Hartmann's 'Repertorium op de literatuur betreffende de Nederlandsche kolo-niën, voor zoover zij verspreid is in tijdschriften en mengelwerken'. I. Oost-In-dië 1866-1893. II. West-Indië 1840-1893.* Kon. Inst. Taal-, Land- en Volken-kunde, Leiden, 1974, viii + 83 pp. 23 1/2 x 15 1/2 cm.

Buurt, Gerard van: *Verspreiding van tonijn en andere pelagische vis in het ge-bied ten noorden van Aruba, Curaçao en Bonaire.* Dept. Welvaartszorg N.A., April 1975, (13) pp. mimeogr. 30 x 21 cm, 6 figs. — *Fisheries Netherlands Antilles*, Memo Aug. 1975, 4 pp.

Caribbean and the Bahamas. The Holiday Guide to —, A Holiday Magazine travel guide. Random House, New York, 1973 (Previous editions 1961, '68 and '71.)

Carmabi Jaarverslag 1974; see: *Stichting Car. Mar. Biol. Inst.*

CELOS Bulletins (Centrum Landbouwk. Onderzoek Sur.), State Agric. Univ. Wageningen. — J. Ruinard dir. (Cf. *NWIG* 49, p. 89.)

9. *Report for the year 1969 of the Centre for Agricultural Research in Surinam*, 1970, 47 pp., 4 pls. excl. (Portugese and Spanisch summaries).
10. Boerboom & Maas: Canker of Eucalyptus . . . ; *Turrialba* 20, 1970.
11. Boerboom: Bibliography of the vegetation . . . ; *Exc. Bot. (B)* 10, 1970.
12. van Dinther & Goossens: Rearing of *Diatraea* . . . ; *Ent. Exp. Appl.* 13, 1970.
13. *Report for the year 1970 . . .*, 1971, 50 pp., 4 pls. excl.
14. van Marrewijk: . . . veredeling van eenjarige tropische gewassen; *Landb. Tijdschr.* 83, 1971.
15. Ruinard: Nature and assessment of losses caused by sugarcane borers; *Entomophaga* 16, 1971.
16. *Report for the year 1971 . . .*, 1972, 48 pp., 4 pls. excl.
17. Houtman & Cellarius: Marketing vegetables . . . ; *Sur. Landb.* 20 & 21.
18. *Report for the year 1972 . . .*, 1973, 62 pp., 4 pls. excl.
19. Kouwenhoven: Grondbewerking . . . ; *Landb. Tdschr.* 85, 1973.

20. Hummelen: Relations between . . . *Rupela* . . . and *Diatraea* . . .; *Meded. L.H.*, 1974.
21. Zwart: New Ichneumonidae . . .; *Entom. Ber.* 33, 1973.
22. Koopmans & Vochtelo: Evapotranspiration measurements . . .; *Sur. Landb.* 21, 1973.
23. Staritsky: Seed morphology . . . of the groundnut . . .; *Acta bot. neerl.* 22.
24. Houtman & Cellarius: Marketing vegetables . . .; *SL* 21, 1974.
25. van Marrewijk: De invloed van neerslag op . . . *Sorghum* . . .; *Sur. Landb.* 21 & 22, 1973/4.
26. Janssen: A double technique for rapid soil resting. *Trop. Agr.* 51, 1974.
27. Mueller-Darss & Straudt: Studien zur körperlichen Belastung . . .; *Forstwiss. Centralbl.* 093, 1974.
28. *Report for the year 1973 . . .*, 1975, 47 pp., 1 fig.
29. Van Marrewijk: Preliminary cassave yield trials . . .; *Sur. Landb.* 22, 1974.
30. Staudt: Physical working capacity . . .; *Sur. Landb.* 23, 1975.

CELOS. *Report for the year 1973 of the Centre for Agricultural Research in Surinam*. Agr. Univ. Wageningen, 1975, 47 pp. 24½ × 16 cm. 1 fig. — *Celos bull.* 28.

Centrale Bank van Suriname. Verslag over 1971, (Paramaribo, 1974), 106 pp. 29 × 21 cm. *Verslag over 1972*, (1974), 91 + (21) pp.

Contributions to the geology and paleobiology of the Caribbean and adjacent areas. Dedicated to the 80th birthday of Hans G. Kugler. Editor: Peter Jung. *Verhandl. Naturf. Ges. Basel* 84, 1974, 1, p. 1-520, 24½ × 17 cm, ill. Birkhäuser Verlag Basel.

Daal, Luis H.: *Sinfonia de speransa. Poesía*. Editorial Lusafé, Korsouw 1975, 120 pp. 20 × 13 cm.

De groei van de Surinaamse kaart, *Suralco Mag.* 1974 3-4; see: Bubberman & Nelemans & Wekker.

De Klok, *Orgaan van de Sint Vincentiuskring*, No. 300 — Sept. 1973, 48 pp. 20½ × 14 cm, ill. (Curaçao)

De Nederlandse Antillen (lesbrief). *Sti.School en Bedrijf/Sticusa*, (1974), 16 pp. 21 × 25 cm, ill. cover. — *Fotoblad Nederlandse Antillen*, folding col. ill.

De ontwikkeling van het toerisme in de Nederlandse Antillen van 1964 tot 1974. Bureau Stat. Ned. Ant., Nov. 1974 (1975), 17 pp. mimeogr. 30 × 21 cm.

De Slavenopstand op Curaçao, 1795, een bronnenuitgave van de originele overheidsdocumenten verzorgd en uitgegeven door het Centraal Historisch Archief onder leiding van Dr. A.F. Paula, Curaçao, 1974, 344 pp. 29 × 20½ cm, 22 pls. excl.

De uitbuiting van Suriname. Samengesteld door het Aluminium-Comité op basis van de kongresmap . . . 30.V.1970. SUNschrift 28, Socialistische Uitgeverij Nijmegen, 5th imp. 1974, 215 pp. 22 × 15 cm, ill.

Dharm Prakash. — *Surinaams maandblad 'Dharm Prakash'*. Oprichter en coördinerend redacteur Pt. Haldhapersad Mathura. Medewerkers-redakteuren Dr. ir. H.S. Adhin, dr. mr. drs. J.H. Adhin, dr. Nannan Panday, L.N. Pahlad-singh, mevr. Shew S. Radhakishun. Paramaribo 1975, 22 ½ × 15 ½ cm. — *Maandblad No. 1*, juni, 20 pp. cover incl.; 2, juli, 26 pp.; 3, aug., 24 pp.; 4, okt. 24 pp.; 5, nov. 20 pp.

Dienst Landsbosbeheer — Suriname. Jaarverslag 1970. Ir. F.C. Bubberman ed. Paramaribo (1974), iv + 54 (+ 44) pp. mimeogr., 6 maps excl., cover picture.

Dierenkrant. Orgaan van de Vereniging voor Dierenbescherming in Suriname. 1e Jrg. no. 6, april 1972 (quarterly), 4 pp. 46 × 32 cm.

Dobru, R.: *Paarweri. Bos Mi esesi, Mi na sma sani*, 2. Marta. (Paramaribo), 1972, 40 pp. 21 ½ × 15 cm (1 st. impr. 1966.)

Doelwijt, Thea: *Geen geraas of getier. Verhalen, gedichten, liedjes na de emancipatie vóór de tweede wereldoorlog*. Bureau Volkslectuur, Paramaribo 1974, 112 pp. 21 × 13 cm. — Prose and poetry of Henri Rikken (p. 8), E.J. Bartelink (p. 26), Jacq. Samuels (p. 37), F.P. & A.P. Penard (p. 57), G.G.T. Rustwijk (p. 72), A.W. Marcus (p. 78), R.D. Simons (p. 84), J.C. Kruisland (p. 89-111).

Doelwijt, Thea (edit.): *Kri, kra! Proza van Suriname*. Bloemlezing samengesteld door —. Bureau Volkslectuur, Paramaribo, 1972, 187 pp. 24 × 13 ½ cm.

Domacassé, Pacheco: *Konsenshi di un pueblo*. (Curaçao, priv. ed., 1973), viii + 77 pp. 21 × 13 ½ cm, 4 pls., ill. cover excl. *Un komedia di Terser Mundu*.

Domacassé, Pacheco: *Tula. E rebellion di 1795*. Tone Brulin direkshon i diseno di dekor. Eric la Croes komposishon di kantikanan. Curaçao, Jan. 1975, 92 pp. 20 ½ × 13 ½ cm, 8 figs., ill. cover excl. *Un drama historiko*.

Dukane Guide to Aruba, Bonaire, Curaçao. Vol. 1. 1972. A Dukane publication. Hollywood, Florida, 65 pp., col. ill., 22 × 14 cm.

Emmer, Pieter Cornelis: *Engeland, Nederland, Afrika en de slavenhandel in de negentiende eeuw*. Thesis Leiden 4.X.1974, xi + 146-215 + 44-144 pp. 24 × 15 ½ cm. — Summary on p.v-vii: 'the introduction poses the question as to whether the Dutch did or did not take part in the illegal slave trade of the 19th century; which international measures were taken to stop the trade in blacks and to what extent the development of the Dutch slave trade was affected by these measures.' Part I from *Econ. Sociaal-Hist. Jaarboek* 36, 1973; II from *Jaarboek* 37, 1974.

(Engels, Chr. J.H. =) L.T.: *Damas van de Eilanden*. Curaçao, 1975, 28 pp. 28 × 21 cm, 5 figs. excl. ill. cover.

Engels, Chris: *Het zilveren jubileum van het Curaçaosch Museum*. (Curaçao, Nov. 1973), 8 pp. 21 ½ × 14 cm, cover excl.

Enkele voordrachten gehouden rond het Eerste Lustrum van de Universiteit van Suriname. Uitgegeven door de Universiteit van Suriname, 1974 (1975), 116 pp. 23 ½ × 15 cm, ill.

C.P. van Erpecum: D.N.A., levenswording en eugenetica, p. 5-19.

E. van der Kuyp: Contagious food, p. 21-46.

I. Oemrawsingh: Enkele biochemische aspecten bij ondervoeding, p. 49-58, 5 figs.

H.C. van Ommeren: Hysterosalpigographie, p. 61-70.

A.J.A. Quintus Bosz: Vrijheid, vroeger, nu en straks, p. 73-87.

J. Ruinard: De eiwitvoeding landbouwkundig gezien, p. 89-102.

M. Shimokomaki: Food technology and nutrition, p. 105-116, 2 figs.

Exploratory fishing in the Caribbean. Mar. Fish. Rev. 36 (9), 87 pp. 26 × 20 cm, ill.

Fain, A.: *Les Listrophorides d'Amérique neotropicale (Acarina: Sarcoptiformes) I. Familles Listrophoridae et Chirodiscidae.* Bull. Inst. r. Sci. nat. Belg. 31.XII.1973, 149 pp., 92 figs. (Suriname).

Febres Ortega, Germán: *Circulación oceánica y estratificación de las masas de agua superiores al norte de la Guayana.* Cuadernos Azules 5; Publ. Comision Organiz. III Confer. de las Naciones Unidas sobre Derecho del Mar, 1974, 49 pp. 23 × 16 cm, 31 figs.

Feekes, Francisca: *Banabikies en Ponpons. Verslag van een onderzoek naar de sociale organisatie en het gedrag van enkele soorten 'weervogels' in Suriname.* (Intern. rep.) WOTRO, Aug. 1975, 23 pp. mimeogr. 29 ½ × 21 cm.

Field Guide National Park Washington, Bonaire, Walter Booi & Ingvar Kristensen ed.; Netherlands Antilles National Parks Foundation, Stinapa 9, Sep. 1975, 78 (+ 12) pp. 22 × 15 ½ cm, ill. — Gerharts: The tale of National Park 'Washington', p. 11; Zonneveld, Geomorphology, p. 21; Stoffers, Flora and vegetation, p. 27; Wagenaar Hummelinck, Landfauna, p. 37; Candidus, The birds, p. 44; Bak & de Kruijf, The reefs, p. 69-77.

Geschiedenis van Suriname door een gezelschap van geleerde Joodse mannen. Unchanged reprint of the original edition *Geschiedenis der Kolonie van Suriname . . . door een gezelschap van geleerde Joodse mannen aldaar, Amsterdam 1791.* S. Emmering, Amsterdam, 1974, 160 pp. 22 × 14 ½ cm, folding table & frontispiece & ill. cover excl.

Gesignaleerd. Landelijke Stichting Welzijn voor Antillianen, Utrecht, No. 2, maart t/m mei 1973, iv + 23 pp. mimeogr. 27 ½ × 21 ½ cm.

Goedman, R.J. & Rosema, A.: *Onderzoek naar de vestigingsmogelijkheid van een integrale aluminiumindustrie in West Suriname.* Een joint venture van — en — in opdracht van prof. mr. P. Schierbeek. 29 ½ × 21 cm phototyped. Deel I. Tekst (2) + vii + 58 pp. Deel II. Tabellen, figuren en bijlagen, 100 pp.

Goeloe, Alex: *Sakrificio pa su terna.* Obra original pa — (Curaçao, 1971?), 7 pp. ill. cover excl.

Gordijn, W. (ed.): *Bibliografie van de Nederlandse Antillen*. Nederlandse Stichting voor Culturele Samenwerking met Suriname en de Nederlandse Antillen, 1975, 271 pp. 24 × 17 cm.

Goslinga, C. Ch.: *Curaçao and Guzmán Blanco. A case study of small power politics in the Caribbean*. Verhand. Kon. Inst. Taal-, Land- en Volkenkunde 76; Martinus Nijhoff, 's-Gravenhage, 1975, viii + 143 pp. 24 × 16 cm.

Guppy, Nicholas: *A young man's journey*. John Murray, London, 1973, xiv + 276 pp. 21 ½ × 14 cm, 2 drawings & 19 phot. on 15 pp. excl. — Dealing with Guyana; visit to Surinam p. 28, 56ff, 64-68.

Haakmat, A.R.: *Volkenrechtelijke en staatsrechtelijke aspecten rondom de Surinaamse nationaliteit*. Paramaribo, September 1974, 52 pp. 24 × 15 ½ cm.

Harknett, Terry: *The Caribbean*. New English Library, Times Mirror, 1972, 155 pp., ill. (Neth. Ant. p. 132-137, 2 col. pls of Curaçao.)

Harman, Walter J.: *The Naididae (Oligochaeta) of Surinam*. Zool. Verh. Leiden 133, 1974, 36 pp., 6 figs.

Hartog, J.: *Aruba in oude ansichten*. Europese Bibliotheek, Zaltbommel, 1974, 120 pp. 14 ½ × 20 cm, picture book with 116 repr. of old phot.

Hartog, J.: *A short history of Bonaire*. Second revised and enlarged edition. De Wit Stores N.V., Aruba, 1975, ii + 118 pp. 21 × 14 cm, profusely ill.

Hartog, J.: *The Courthouse of St. Maarten. Life and work of Dr. Willem Hendrik Rink, Commander and Governor of the island 1790-1806*. De Wit Stores N.V., Aruba/St. Maarten, 1974, 51 pp. 22 × 14 ½ cm, (20) figs., col. cover picture.

Hartog, J.: *Tula. Verlangen naar vrijheid*. Uitgegeven door het Eilandsbestuur van Curaçao, 1973, 123 pp., ill.

Haseth, Carel de: *Berceuse voor teleurgestelden*. Flamboyant, Rotterdam, 1975, 38 pp. 21 × 15 cm, 4 figs., ill. cover. excl.

Het beeld Pengel. Een gedenkschrift uitgegeven i.v.m. de onthulling van het standbeeld van Johan Adolf Pengel te Paramaribo op 5 juni 1974, (Paramaribo), 4 pp. 25 × 16 cm, 6 figs.

Het onderwijs in de Nederlandse Antillen. Verslag over het jaar 1968. Dep. Onderwijs (Curaçao), (Oct. 1969), 204 pp. 29 ½ × 20 ½ cm mimeogr.

Het weer in 1971 (The weather in 1971). Meteorologische Dienst Suriname, Serie 1 Mededeling No. 11, dec. 1973, 52 pp. 24 ½ × 17 ½ cm, 14 figs. mimeogr. offset. — *Het weer in 1972 (The weather in 1972)*. M.D.S. (1) 12, okt. 1974, 55 pp., 15 figs.

Hove, Henri Albertus ten: *Serpulinae (Polychaeta) from the Caribbean*. Thesis Utrecht 5.XI.1975; xxviii + 57 + 21 + 56 pp., ill. with 17 pls. excl. — Incl. articles from *Stud. fauna Curaçao* 32 (117), 43 (139) and 47 (156).

Huber, Otto: *Le savane neotropicali. Las sabanas neotropicales. As savanas neotropicales. The neotropical savannas. Select bibliography on their plant ecology and phytogeography*. Publicacion del Instituto Italo-Latino Americano, Roma, 1974, xlii + 855 pp. 24 × 17 cm, 2 maps excl. — Caribbean islands, p. 121-147; Guayanas, p. 315-383.

Imperialisme en klassenstrijd in Suriame. Uitgave Surinaamse Studenten Unie, Vereniging Ons Suriname, Surinaams Comité, Brochure S.S.U. Leiden, 1974, 70 pp. 21 × 14 cm offset typed.

Isselt, Rudolf W.: *Opo pikien foe kondre*. Apollo's Reklame & Uitgeversburo, Paramaribo, 1975, 32 pp. 15 × 10½ cm. (Poetry)

Jaarstatistiek en Kwartaalstatistiek van de In- en Uitvoer per Goederensoort van Curaçao en Aruba. 20, 4, 1973 (1975), 247 pp. 21 × 30 cm.

Jager, C. de: *Ruimte-onderzoek in Nederland*. AO-Reeks Boekje 1152, Stichting IVIO, Amsterdam, (1967), 16 pp. 18 × 12 cm, 9 figs. incl. cover. — Space research in Suriname, p. 1, 13-14.

Jong, Andries de: *Suriname onafhankelijk*. Nieuwsschrift Nr. 11, Wij en Sja-loom, Odijk, 1974, 31 pp. 22 × 17 cm. (Jac. Vroemen & Piet Reckman ed.)

Jongeren van Suriname! Rapport van het Nationaal comité van het Democratisch Jongeren Front aan het oprichtingscongres 28 juli 1974, Sep. 1974, 31 pp. 21 × 14 cm offset typed.

Jongh, Edward A. de: *Materialisashon di spiritu*. Dokumental di e soño sensashonal relashoná ku e premio mayó di e lotería grandi di Antiyas sorteo dia 21 di november 1974. Korsou, november/desèmber 1974. (Publ. 1975), 36 pp. 32 × 14½ cm, excl. cover, 9 portr.

Jonkers, D.A.: *Ornithologische indrukken uit een deel van Suriname*. Reisverslag van 3-10-1975 tot en met 4-11-1975. (Intern. Rep. R.I.N.) Leersum, (Feb. 1976), 34 pp. mimeogr. 29 × 21 cm, (6) figs.

Kamerling, G.E.: *Bodemfysisch en agrohydrologisch onderzoek. Beknopte samenvatting van de interne rapporten Bodemfysisch en Agrohydrologisch Onderzoek No. 1 t/m 49*. Intern Rapport No. 50 Landbouwproefstation Paramaribo, Dec. 1965, 9 pp. mimeogr. 30½ × 21½ cm.

Kampen, Anthony van: *Een kwestie van macht. Het bewogen leven van de arts dr. L.J.A. Schoonheydt in het voormalige Nederlandsch-Indië, Nieuw-Guinea, Suriname en Nederland*. Van Holkema & Warendorf, Bussum, 1975, 368 pp. 23 × 15 cm, 103 + 2 figs. — Dealing with Suriname: p. 268-343.

Kankantrie. Orgaan v.d. Beheersraad (Amsterdam). 1e Jaargang. No. 1, (1974), 8 pp. 41 × 28 cm, ill.

Kear, Janet & Duplaix-Hall, Nicole (ed.): *Flamingos*. T & A.D. Pyser, Poyser, Berkhamsted, 1975, 246 pp., ill. — A. Sprunt: The Caribbean, p. 65-74, fig. 11-13, photos. — J. Rooth: Caribbean Flamingos in a man-made habitat, p. 75-79, fig. 14-15, pl. 43.

Kennismaking met de Antilliaanse en de Surinaamse poëzie, see: de Palm & Pos, 1973.

Kiggen, J.J.M.: *Postzegels van Suriname*. Schakels 5 80, 1974, 24 pp., col. ill.

Kloos, Peter: *Galibi. Een Karaibendorp in Suriname*. Bureau Volkslectuur Paramaribo, 1975, 128 pp. 21 × 13 cm, 3 figs. + map + 11 photos. incl., cover design.

Kloos, Peter: *Het Indianenprobleem in Zuid-Amerika*. Terreinverkenningen in de Culturele Antropologie 2, Van Gorcum & Comp., Assen/Uitg. Orion, Dec. 1974, 114 pp. 21 × 13 ½ cm, 8 figs., cover picture excl. (Suriname p. 61-84).

Kloos-Adriaansen, Anneke C.: *Kinderen van Galibi. Kinderopvoeding en kinderverzorging in de Caraïbendorpen Christiaankondre en Langamankondre in Suriname*. Uitgave 5 Afd. Cult. Antropologie, Univ. v. Amsterdam, 1974, iv + 136 pp. mimeogr.

Kloosterboer, Willemina: *Onvrije arbeid na de afschaffing van de slavernij* (Forced labour after the Emancipation). Thesis Amsterdam 16.II.1954; Uitg. Excelsior, 's-Gravenhage, 163 pp. 24 × 15 ½ cm. (Latin America p. 68-92.)

Kluyver, H.N. (ed.): *De vogels van de Brownsberg*. Stinasu Natuurgids Serie B no. 3, Paramaribo 1975, 96 pp. 21 × 13 ½ cm, ill.

J.P. Schulz: *De Brownsberg, Brownsberg als natuurpark*, p. 5-26, 2 figs.

G.F. Mees: *De vogelwereld van de Brownsberg*, p. 27-30.

H.N. Kluyver: *Systematisch overzicht van de waargenomen vogelsoorten*, p. 31-94; many drawings of birds by M.J.C. Kolvoort.

Kok, Michiel: *De ontwikkeling van het toerisme in de Nederlandse Antillen van 1964 tot 1973*. Bur. Stat. Ned. Ant. Aug. 1974, 12 pp. mimeogr. 30 × 21 cm.

Kom, A. de: *Strijden ga ik*. Uitgegeven door de Stichting tot behoud en stimulatie van Surinaamse Kunst, Cultuur en Wetenschap, (1969), 32 pp. 20 × 13 ½ cm, 3 figs. incl. portr. (C.G.A. de Kom, 22.II.1898-24.IV.1945.)

Kom, A. de: *Wij slaven van Suriname*. 4th imp., Uitg. Contact Amsterdam, 1975, 192 pp. 20 × 12 ½ cm excl. cover (1th 1934, 2nd 1971, 3rd imp. 1972).

Koninklijk Instituut voor de Tropen. 63e Jaarverslag. Amsterdam, 44 pp. 25 × 19 ½ cm, ill. — 64e Jaarverslag, 1974, 1975, 40 pp. With ann.: R. Slooff, *Ecologie* . . . 20 pp.

Krooshof, Thea M. Rubenstein & P.J.E. Luykx: *Suriname en zijn historie, Deel II*. De Walburg Pers, Zutphen, 1973, 364 pp. 28 × 22 cm, many drawings and photographs, incl. 2 col. plates; loose Annex of 8 pp.

Kruijer, G.J.: *Suriname, neokolonie in rijksverband*. Boom, 1973, 309 pp. 21 × 13 ½ cm.

Kruijer, G.J.: *Twee ontwikkelingsstrategieën voor Suriname*. Publ. Sociografisch Inst. Univ. Amsterdam 18, 1974, 24 pp. 29 ½ × 20 ½ cm, 11 figs. From *Intermediair* 1974, 13 & 25.

Kuyp, E. van der: *Remarks on the malaria eradication campaign in Surinam*. Publ. Bureau Openbare Gezondheidszorg Suriname 32, 1972, 8 pp. 21 ½ × 15 ½ cm.

Kwartaalstatistiek van de in- en uitvoer per goederensoort van Curaçao en Aruba. Ned. Ant. Bureau Statist. 21 × 28 cm mimeogr. 1e kwartaal 1967, 14, no. 1, (publ. May 1968) 228 pp.

Lago. Aniversario di oro. Golden anniversary. 1924/74. Aruba Esso News 12.VIII.1974, 20 pp. 29 ½ × 22 cm, ill.

Lago (Calendar). 1974. *Sunny Aruba's queens and scenes*, Dec. 1973, 12 sheets col. phot. 30 × 21 ½ cm. — 1975. *Aruba Carnival 1974*.

Landbouwproefstation Suriname. (Agric. Exper. Sta. Surinam) Jaarverslag 1970. V.K.R. Ehrencron ed.: *Bull.* 91, Dec. 1973, 141 pp., ill. — *Jaarverslag 1971*; *Bull.* 92, 1974, 78 pp., 16 figs. — *Jaarverslag 1973*. K.J. Lenselink, H.J. Veltkamp & B. Schut ed.; *Bull.* 96, 76 pp., 13 figs. — *Jaarverslag 1974*. B. Schut & H.J. Veltkamp ed.; *Bull.* 97, 78 pp., 11 figs.

Larsen, Jens: *Virgin Islands Story*. Fortress Press Philadelphia, Pa, 1950, viii + 256 pp. 18 × 11 ½ cm, 8 pls. excl. (Incl. references to Dutch missionary activities in the Caribbean.)

Latijns-Amerika nummer Geografisch Tijdschrift K.N.A.G., nieuwe reeks 7, nr. 3, juli 1973, p. 163-246, ill. (Development and underdevelopment in Latin America.)

Lier, R.A.J. van: *Universiteit en maatschappij in het perspectief der ontwikkeling. Rede uitgesproken ter gelegenheid van de opening van de Universiteit van Suriname op 1 november 1968*. Van Loghum Slaterus, Deventer, 24 pp. 24 × 14 cm.

Loof, P.A.A.: *Freshwater nematodes from Suriname collected by J. van der Land*. Zool. Verhand. Leiden 129, 46 pp. 24 × 16 cm, 17 + 7 (+ 2) figs.

L.T. (= L. Tournier); see Chr.J.H. Engels, 1975, *Damas van de Eilanden*.

Maatschappij voor Wetenschappelijk Onderzoek in de Tropen (Treub-Maatschappij). *Notulen 73rd & 74th Algemene Vergadering, Naamlijst*, 1966, 20 pp. 21 ½ × 14 cm. — *Notulen 75th & 76th. Alg. Verg., Naamlijst*, 1968, 22 pp. — *Notulen 77th & 78th Alg. Verg., Jaarverslag 1969, Naamlijst*, 1970, 35 pp. — *Verslag 79th, 80th & 81st Alg. Verg., Jaarverslag 1970 & 1971, Naamlijst*, 1972, 39 pp., 3 figs.

Maufrais, Edgar: *À la recherche de mon fils*. René Julliard, Paris, 1956, 325 pp. 19 × 14 cm, maps, 8 pls. excl., cover picture. (Description of 12 expeditions in French and Brazilian Guiana, 1955, the last one dealing with Surinam: *Liaison Amazone-Saint-Laurent-du-Maroni par le Rio Paru, Monts Tumuc-Humac, Guyane hollandaise*, p. 277-324.)

Metzelaar, J.: *Report on the fishes collected by Dr. J. Boeke in the Dutch West Indies 1904-1905. — With comparative notes on marine fishes of Tropical West Africa.* In: Rapport . . . visscherij . . . Curaçao . . . door prof. dr. J. Boeke, II, 1919, p. i + 1-315 + contents, 64 figs. Reprint A. Asher & Co., Amsterdam 1967, 23 × 15 cm.

Mevis, René: *Inventory of Caribbean Studies. An overview of social research on the Caribbean conducted by Antillean, Dutch and Surinamese scholars in the period 1945-1973.* Car. Dept. R. Inst. of Ling. and Anthropol. Leiden, March 1974, 181 pp. 29 × 20½ cm mimeogr.

Mintz, Sidney W.: *Caribbean transformations.* Aldine Publ. Comp., Chicago, 1974, xii + 355 pp. 21 × 14 cm, 2 figs. (Neth. Ant. p. 21-23, 253, 315; Chapter 6 adapted from *W.I.G.* 38, 1958, p. 46-70.)

Mitrasing, F.E.M.: *Andrés Bello, een groot geleerde, 1781-1865.* Paramaribo, Dec. 1975, 8 pp. — Repr. from *Sur. Juristenblad* 22.

Mitrasing, F.E.M.: *Grondwetgevende vergadering (Constituante). Initiatiefvoorstel dd. 8 april 1975.* N.V. C. Kersten & Co. Boekhandel, Paramaribo, (1975), 33 pp. 20½ × 14 cm.

Mitrasing, F.E.M.: *Het Surinaams-Guanees grensgeschied. Een rechtskundig research.* (Kersten & Co Boekhandel) Oct. 1973, 39 pp. 23 × 15 cm, 1 fig. — 1st. Ed. 1969.

Mitrasing, F.E.M.: *Proeve van een Grondwet voor Suriname.* (Kersten & Co.) 19 pp. 23 × 14½ cm. — Review in *Ned. Juristenblad* 12.X.1974.

Mitrasing, F.E.M.: *Staatsrecht en rechtsstaat. Enkele bespiegelingen omtrent hun wezen en interdependentie.* Rede uitgesproken bij de openbare aanvaarding van het ambt van gewoon hoogleraar in het staats- en administratierecht aan de Universiteit van Suriname op vrijdag 17 december 1971, (Kersten & Co.), 33 pp. 23 × 15 cm.

Mitrasing, F.E.M.: *The border-conflict between Surinam and Guiana. A legal research.* C. Kersten & Co., 1975, 36 pp. 21 × 14½ cm, 1 fig. — English version of *Het Surinaams-Guanees grensgeschied.*

Monthly Bulletin ionospheric data. Paramaribo (cf *NWIG* 49, p. 108) Oct. 1970, 31 pp., Nov., 24 pp. (publ. 1972). — *Ionospheric drift measurements* Jan.-March 1971, (22) pp.; Apr.-June, (32) pp.; July-Sep. (30) pp., publ. 1972.

Natuurbescherming en natuurreservaten in Suriname. Reprints from *Ertz* 2 & 4 1971 and 1, 1972. — J.H. Westermann, *Natuurbescherming* . . . , p. 1-7, 10 figs. — J.P. Schulz, *Bescherming en beheer van de zeeschildpadden.* p. 8-12, 9 figs. — A.L. Spaans, *Beschermde vogelleven langs de kust,* p. 13-20, 9 figs.

Newsletter St. Eustatius Historical Foundation, 33 × 21 cm, mimeogr. Number 1, Nov. 1975, 1 p.

Nieser, Nico: *The water bugs (Heteroptera: Nepomorpha) of the Guyana region*. Thesis Utrecht 7.VII.1975; viii + 310 pp., 337 figs., 24 pls. excl.; *Studies fauna Suriname* 16, Uitg. Natuurwet. Studiekring Sur. en N.A., Utrecht, 81.

Oerwouden langs de Amazone. Met beroemde ontdekkingsreizigers op avontuur. Lekturama, Rotterdam, (1972), 191 pp. 26 × 19 cm, many figs. in col. and black and white. — Transl. of *Jungle rivers & mountain peaks*, London, 1971. (Also dealing with the Guianas.)

Opinieonderzoek S.I.P.O., see: Rambocus & Girdharie, 1975.

Overzicht intern. univ. samenwerking 3 (3), Nov. 1973, NUFFIC, *Suriname*, 47 pp.; B.N. Sedoc-Dahlberg: *Surinaamse studenten in Nederland*, p. 19-22. R. Braams: *Studenten bereiden zich voor op terugkeer naar hun land*. *Overzicht* 3 (3), Nov. 1974, *Nederlandse Antillen*, 46 pp.; P.H. van Zeil: *De Nederlandse ontwikkelingshulp aan de Nederlandse Antillen*, p. 3-7. R.A. Römer: *Hoger onderwijs in de Nederlandse Antillen*, p. 8-12. G.J. ter Woorst: *Het onderwijs in de Nederlandse Antillen*, p. 13-16.

Oedayrajsingh Varma, F.H.R., *Het voorkomen en ontstaan van savannen in Suriname*. (Een inleidende fysisch geografische verhandeling). Paramaribo, 67 pp. 20 × 12 ½ cm, 7 figs. excl. col. cover.

Oro-Magazine . . . over Suriname en het Caribisch gebied onder verantwoordelijkheid van de Stichting ORO i.o. Pressag, Den Haag. Hoofdredacteur: Sig. W. Wolf. — 1e jaargang nummer 1, december 1974, 24 pp. 29 × 21 cm, ill.; 2, maart/april 1975, 24 pp.

Palm, J.Ph. de & Pos, H.: *Kennismaking met de Antilliaanse en de Surinaamse poëzie*. Gekozen en ingeleid door —. Sticusa, Amsterdam, 1973, 32 pp. 24 × 17 cm, ill. cover excl. — Poetry by Cola Debrot, Oda Blinder, Pierre Lauffer, Ornelio Martina, Elis Juliana, Alette Beaujon, Luis H. Daal, Charles Corsen, Hubert Booi, Tip Marugg, Nydia Ecury & Mila Palm; Albert Helman, Trefossa, Johanna Schouten-Elsenhout, Eugène W. Rellum, R. Dobru, Michaël Slory, Shrinivasi, Bernardo Ashetu, Thea Doelwijt, Edgar Cairo, Kwame Dandillo & Corly Verlooghen. Cover with 24 portraits.

Paërl, Eric: *Klassenstrijd in Suriname*. SUNschrift 59, Soc. Uitg. Mij. Nijmegen, 1972, 63 pp. 22 × 15 cm offset (docum.).

Paërl, Hetty: *De geschiedenis van Suriname, verteld en getekend door —*. Social. Uitg. Amsterdam, 1975, 51 pp. 15 × 22 cm. — Strip repr. from *Suriname-bulletin*.

Palm, Jules de: *Nederlandse Antillen. Literaire oogst 1969*. Sticusa Jaarboek 1969, 8 pp.

Parera-Privé. Scheepskrant van de Marinebasis Parera te Curaçao (Ned. Antillen). Hoofdredakteur: P. Steenmeijer. Monthly 29 ½ × 21 ½ cm mimeogr., ill. — 1e jaargang, nr. 1, March 1975, 20 pp.; 5, July, 38 pp.; 9, Dec., 24 pp.

Paula, A.F., 1974; see: *De Slavenopstand op Curaçao, 1795*.

Paula, Jandi: *Konsiderashon sosio-istoriko motiba pa sierto konklushon di e enkuesta di W. Koot relashona ku independensha di Antiyanan Ulandes* pa — na okashón di selebrashón di Dia di Korsow 1975 na Promenade Hotel na Den Haag ouspisia pa Ministro Plenipotensiaro di Antiyanan Ulandés, ii + 19 pp. 30 × 21 cm (type-offset).

Paula, R.M. de: *Voorlopige bibliografie van in Nederland verschenen proefschriften betreffende Suriname en de Nederlandse Antillen na 1800*. Bibliotheek en Documentatieschool, Amsterdam (obt. Publ. Libr. Curaçao), (1968), v + 36 pp. 27 × 21 cm mimeogr.

Pedagogisch Didactisch Bulletin. Orgaan Ned. Ant. Academie, Dep. Onderwijs N.A.

No. 3, Juli 1968, 83 pp., 3 figs. — Contr. by e.g.:

Rosier, I.: De gordels van ellende in Latijns Amerika; p. 3-21.

Zefrin, R.E.D.: De sociale achtergronden van onze leerlingen; p. 25-27.

Berg-de Freitas, C. van de & Celaire, F.: De sociale achtergronden van het Arubaanse kind; p. 28-32.

Doth, H.H. & Hogeweg, Jac.: Projectonderwijs op de Nederlandse Antillen; p. 33-35, 3 figs.

Droog, J. & Rozendal, F.E.: Onderwijs en televisie in de Nederlandse Antillen, p. 40-41.

Brugjaarproblematiek; p. 42-44.

Volwerk, J.H.: Enige notities over de pedagogische functie van de technische school; p. 54-58.

Vaes, J.A.M.: Primeur voor de Ned. Antillen; p. 59-60.

Ekker, I.: Voeding en voedingstoestand van Curaçaose schoolkinderen; p. 61-67 (from *Voeding* 27, 1966).

Defares, P.B. & Kema, G.N., c.s.: Schoolwerk en intellectuele prestaties; p. 68-77.

Coli, J.: De dans als mogelijkheid voor religieuze expressie; p. 78-81.

Bijlage: Karman, J.: *Lagere-schooljeugd en televisie op Curaçao*; 10 pp.

No. 4, Mei 1969, 54 pp., 4 figs. — Contr. by e.g.:

Postgraduate course over het gehandicapte kind, p. 3-21.

Jessurun, F.: De zorg voor het gehandicapte kind in Suriname; p. 16.

Winkel, C.M.: De zorg voor het gehandicapte kind in de Antillen; p. 17-19.

Windt, J.S. de: Lokale aspecten bij de zorg voor het gehandicapte kind; p. 19-21.

Buitengewoon onderwijs in de Antillen, p. 22-39.

Sprockel, J.H.: Het buitengewoon onderwijs in de Nederlandse Antillen; p. 22-25 (from *Bull. R.K. Onderwijsbur.* N.A. 71, 1968). — Contr. by:

H.C. van Loon-Verhoeven, p. 26; G. Kroon-v.d. Touw, p. 29; S. Sep, H. Monsanto & J. Kopjansen, p. 30; C.J. Pattje & Y.N. Goethem, p. 32; B. Druyf, p. 35; Y. Esser, p. 36; H.M. de Jong-Wever, p. 38; T. Fricke-Werkhoven, p. 39.

Jurg, E.W.: Departement van Onderwijs: 25 jaar oud; p. 41-45.

Rosier van Egmond, I.: Het aanbreken van een nieuwe dageraad voor Latijns Amerika, p. 46-54.

Bijlage: Overkamp, B.G.: *Over lees- en schrijfmoeilijkheden en hieruit voortvloeiende pedagogisch didactische consequenties*; 7 pp. (Discontinued).

Petzoldt, T.R.: *Natuurbescherming in Suriname*. Schakels S 78, 1972, 16 pp., 16 figs. cover incl.

Price, Richard: *Saramaka social structure. Analysis of a maroon society in Surinam*. Caribbean Monograph Series 12, Institute of Caribbean Studies, University of Puerto Rico, Río Piedras, Puerto Rico, 1975, 177 pp. 24 × 17 cm, 15 figs., cover picture.

Prins, F.W.: *Latent taaltalent. Over de stiefmoederlijke behandeling van een moedertaal*. Dijkstra's Uitgeverij, Zeist, Jan. 1975, 72 pp. 22½ × 15 cm. (Neth. Ant.)

Prins, F.W.: *Ontwetendheid: een educatieve uitdaging. Over het onderwijs in ontwikkelingslanden*. Diesrede Landbouwhogeschool Wageningen, 9.III.1976, 17 pp. 22½ × 14½ cm. (also referring tot Curaçao).

Proceedings of the Fifth International Congress for the study of pre-columbian cultures of the Lesser Antilles, Antigua, July 22-28, 1973. The Antigua Archaeological Society, 1974; Ripley P. Bullen ed.

Publications of the Foundation for Scientific Research in Surinam and the Netherlands Antilles, Natuurwet. Stud. Sur. & Ned. Ant., Utrecht.

74, 76-77, 82-84, *Studies fauna Curaçao* 43-48, 1973-1975.

75, *Flora of the Netherlands Antilles*, III (1), 1973.

78, de Buissonjé: *Neogene and Quaternary geology of Aruba, Curaçao and Bonaire*, 1974.

79-81, *Studies fauna Suriname* 14-16, 1974-1975.

Radio Nederland Wereldomroep. Jaarverslag 1968, Hilversum, Dec. 1968, 75 pp. 22 × 16 cm, ill.

Radio Nederland Wereldomroep programma's 2 november 1975 — 2 mei 1976. Hilversum 1975, 15 pp. 21 × 11½ cm, ill. (Bonaire).

Rainey, William E. & Pritchard, Peter C.H.: *Distribution and management of Caribbean sea turtles*. Contr. Virgin I. Ecol. Res. Sta., Car. Res. Inst., St. Thomas, 1972, 17 pp. offset.

Rambocus, Jai & Girdharie, D.: *Surinaams Instituut voor Publieke Opinieonderzoek. S.I.P.O. Opinieonderzoek*. Paramaribo, Feb. 1975, 16 pp. 22 × 15½ cm.

Regteren Altena, C.O. van: *The marine Mollusca of Suriname (Dutch Guiana), Holocene and Recent. Part III. Gastropoda and Cephalopoda*. Zool. Verhand. Leiden 139, 1975, 104 pp., 43 figs., 11 pl. excl. (no 11 = folding map).

Report on the students' field-work in the Western part of Surinam District (Surinam) June-July 1967. ITC/UNESCO Centre for Integrated Survey. Delft, April 1969, x + 53 pp. mimeogr. 29 × 20½ cm, 19 figs. & 2 tables & 2 phot. excl., loose folding map in portfolio.

Roemer, Astrid: *Neem mij terug Suriname*. Tweede druk. Pressag, Den Haag, 1975, 212 pp. 20½ × 13½ cm excl. ill. cover. — 1st Ed. 1974.

Römer, R.A.: *Naar de voltooiing van de Emancipatie. Beschouwingen naar aanleiding van het verschijnsel 30 mei*. Uitgave van de Hogeschool van de Nederlandse Antillen III, 23 pp. 24 × 15 cm ('diesrede die schrijver op 10 september 1974 uitsprak').

Roo, B. Jos de: *De tijd zal het leren*. Instituut voor de Opleiding van Leraren, Paramaribo, 1974, 78 pp. 24 × 13 ½ cm 1 graph. excl. (A study of Bea Vianen's *Sarnami hai*.)

Roon, A.C. de: *Contributions towards a monograph of the Marcgraviaceae*. Thesis, Utrecht, 25.VI.1975, 188 pp. 27 × 18 ½ cm, ill. (incl. mechan. repr. of articles on this plantfamily d.d. 1967, 1969, 1970, 1967-1970; Suriname species mentioned.)

Rosario, Guillermo E.: *Amor i sacrificio*. Impresos Comerciales, Medellín-Colombia, (private edition, Curaçao), 1974, 271 pp. 20 ½ × 15 ½ cm, col. cover. (Novel).

Rosario, Guillermo E.: *E angel pretu*. (Curaçao), Junio 1975, 270 pp. 21 ½ × 15 ½ cm, cover ill. (Novel).

Schakels NA 57, 1971, *Ontwikkeling van de Bovenwindse Eilanden . . .*, 32 pp., ill. (H. Dennert).

Schakels NA 58, 1971, *Havens en vliegvelden . . .*, 24 pp., ill. (H. Dennert).

Schakels NA 59, 1972, *Bevolking van de Nederlandse Antillen*, 23 pp., ill. (R.A. Römer).

Schakels NA 60, 1973, *Postzegels van de Nederlandse Antillen*, 21 pp., ill. (Kiggen).

Schakels NA 61, 1975. *Antilliaans Nederlands*, 71 pp. 27 × 18 cm (Vervoorn).

Schakels S 78, 1972. *Natuurbescherming in Suriname*, 16 pp., ill. (Petzoldt).

Schakels S. 79, 1972. *Er tin tin . . . negersprookjes . . .*, 20 pp., ill. (van Wel).

Schakels S 80, 1974. *Postzegels van Suriname*, 24 pp., ill. (Kiggen).

Schakels (S 81), 1975. *Het Nederlands in Suriname*, 64 pp. 27 × 18 cm (van Wel & Vervoorn).

Schakels S 82, 1975. *Balans van kwart eeuw opbouwwerk*, 117 pp., ill., 27 × 18 cm (van Wel).

Schouten-Elsenhout, Johanna, 1973. *Surinaamse gedichten*. Ingeleid en vertaald door Jan Voorhoeve. Flamboyant/P, Rotterdam, 64 pp. 21 × 14 ½ cm ill. cover excl.

Schrader, R.: *Honderd jaar Koninklijke Nederlands Aardrijkskundig Genootschap 1873-1973*. K.N.A.G. Geogr. Tijdschr. 8, 1974, 4, viii + 164 pp., 54 figs. (Also dealing with geogr. research in Surinam and Neth. Ant.)

Schultz, J.P.: *Sea turtles nesting in Surinam*. Meded. Nederl. Comm. Intern. Natuurbescherming 23; Verhand. Stinasu 3, 1975, 143 pp., 7 maps, 25 tables, 49 figs. on 28 pls. excl. — Repr. from *Zool. Verhand. Leiden* 143.

Schulz, J.P.: *Zeeschildpadden*. Deel II. *Zeeschildpadden in Suriname*. Dienst Landsbosbeheer Paramaribo, Dec. 1968. Herziene uitgave. v + 106 + (14) pp. 29 × 20 ½ cm mimeogr., 51 phot. & 10 figs. on 29 pls. (incl. 2 folding leafs), frontispiece, cover picture. — First edition 1964, 44 + (8) pp., 40 figs.

Simavi 50 jaar. Med. Nood in Tropenland 36, 1975, 64 pp. excl. cover 20 × 15 cm, ill. — Incl. Van Capelleveen: Vijftig jaar medische hulp.

Sluisdom, G(lenn): *Omdat ik meen dat ik je ken noem ik je mijn liefde*. (Paramaribo, 1974?), (28) pp. 16½ × 10½ cm. (Poetry)

Staffeleu, P.: *Surinaamse zoogdiernamen (Surinam vernacular names of mammals)*. Zool. Bijdr. Leiden 18, 22.XII.1975, 74 pp. 24½ × 16 cm.

Statistisch Jaarboek Nederlandse Antillen 1974. Statistical Yearbook. Anuario Estadístico. Bureau of Statistics, Curaçao 1975, 149 pp. 21½ × 15 cm.

Stichting Beheersraad Welzijnswerk Surinamers en Antillianen in de Zuidoostlob. Amsterdam-Bijlmermeer. Jaarverslag 1974. Bijlmermeer, Nov. 1975, 38 pp. 30 × 21 cm. mimeogr. (H. Axwijk, secr.)

Stichting Cultuurgeschiedenis van de Nederlanders Overzee. Verslagen en aanwinsten 1972-1973. Amsterdam 1974, 60 pp. 26 × 19 cm, ill. — Incl. J. van de Walle: De haven van Curaçao, p. 51, 1 fig. (Van Raders).

Sticusa. Jaarverslag 1973, 1974, 80 pp., (12) figs. — 1974, 1975, 76 pp. (8) figs.

Studies on the fauna of Curaçao and other Caribbean islands. Publ. Found. Sci. Res. Surinam and Neth. Ant., Utrecht.

Volume XLVI, Publ. 82, Aug. 1975, 111 pp., 29 figs., 8 pls.

Southward (barnacles), McShine (lancelets), Breure (land molluscs), Schall (Aruban whiptail lizard), Cruz (Jamaica cuckoo).

Volume XLVII, Publ. 83, Oct. 1975, 115 pp., 186 figs., 8 pls.

Stock (new family of copepods in corals), ten Hove (serpulid worms), Brattegard (mysid shrimps).

Volume XLVIII, Publ. 84, Nov. 1975, 118 pp., 186 figs.

Cobben & Wygodzinsky (assassin bugs), Štusák & Cobben (stilt bugs), van Bree (cetaceans), Stock (copepods associated with sea anemones).

Studies on the fauna of Suriname and other Guyanas.

Volume XIV, Publ. 79, Aug. 1974, 151 pp., 299 figs., 4 pls.

Flint (caddisflies).

Volume XV, Publ. 80, March 1975, 203 pp., 50 figs., 18 pls.

Leentvaar (hydrobiology of Brokopondo Lake), Ezcurra de Drago (freshwater sponges), Černý & Lukoschus (feather mites).

Volume XVI, Publ. 81, June 1975, 308 pp., 337 figs., 24 pls.

Nieser (water bugs).

Suriname. DICmap 51. Documentatie- en Informatiecentrale van De Horstink, Amersfoort, (1975), 81 pp. 29 × 21 cm offset, ill. (various articles).

Suriname (lesbrief). Sti. School en Bedrijf/Sticusa, (1974), 16 pp. 21 × 25 cm. — *Fotoblad Suriname*, col. ill. folding.

Surinam Agriculture volume 23 (1975) no. 2., p. 141-108. — Issue on the occasion of the Independence of Surinam. Ed. board: B. Schut & H.J. Veltkamp. (Six papers presenting a fragmentary picture of Sur. agric.)

Surinameloos, wat Nederlandse schoolboeken verzwijgen en verkleuren, 2nd imp. Suriname Werkgroep van het Derde Wereld Centrum in Nijmegen. (1975), 111 pp. 21 × 15 cm offset, ill.

Suriname vrij, eindelijk. *Onafhankelijk* links Opinieweekblad. De Groene Amsterdammer. Nov. 1975.

Suriname Zending 3, 1975. *Door het oog van de vrouw*, 12 pp. 41 × 30 cm, ill.

Tewarie-Mungra, Cecilia Soekdee Baldewpersad: *Schistosomiasis in Surinam. A clinico-pathological and epidemiological survey*. Thesis Univ. of Amsterdam 21.IX.1972, 297 pp. 24 × 16 cm, 31 figs., cover fig. excl.

The real Caribbean. Pan Am's total travel planner. Bantam Book, 1972, 153 pp., ill. (Aruba, Bonaire, Curaçao, p. 22-28; St. Maarten, Saba, St. Eustatius, p. 123-126.)

Timmers, G.: *Schetsen uit de nautische geschiedenis van Curaçao*. Stichting Wetenschappelijke Bibliotheek, Curaçao, 1965, 55 pp. 18½ × 12½ cm, ill. — Repr. from *Culturele Kroniek Curaçao*, 4, 1964, nov., dec., kerstn, 11 pp., 8 + 1 figs.

Toppin, Michel: *Poging*. (Amsterdam, 1974?), 36 pp. 21 × 14½ cm mimeogr. (Expressions)

Totolica. Kontaktblad van Totolica/Revista di Totolica, Sociedad pa mayornan di muchanan mentalmente retardá. Curaçao, 1974, 21½ × 14½ cm, ill. — 1, March, 24 pp.; 2, June, 20 pp.; 3, Sep., 18 pp.; 4, Dec., 22 pp.; 5, March 1975, 26 pp.; 6, June, 22 pp.; 7, Sep., 22 pp.

Uit Suriname's prehistorie. *Suralco Magazine* Maart 1974, p. 1-20 ill. — Incl. F.C. Bubberman, *Archeologie* . . .; J.J. Jansen, *De Surinaamse Indianen* . . . p. 10.

Unitas Fratrum. Herrnhuter Studien, Moravian studies, edited bij Mari P. van Buijtenen, Cornelis Dekker, Huib Leeuwenberg. Rijksarchief in Utrecht, 1975, 482 pp. 21½ × 14½ cm, (7 + 7) figs., (102) figs. on (50) pls. excl. — Comprising 19 articles, e.g. Wilhelm Lutjeharms: *Die Evangelische Brüdergemeine in den Niederlanden* (p. 93-118). Jan Marinus van der Linde: *Herrnhuter im Karibischen Raum* (p. 241-260).

Varona, Luis S.: *Catálogo de los mamíferos vivientes y extinguidos de las Antillas*. Academia de Ciencias de Cuba, 1974, viii + 139 pp. 24 × 16 cm.

Vernooij, Johannes Gerardus: *De Rooms Katholieke Gemeente van Suriname (vanaf 1866)*. Thesis Katholieke Universiteit Nijmegen 25.VI.1974, printed by Westfort, Paramaribo, 246 pp. 20 × 14 cm. — On cover: *De Rooms-Katholieke Kerk in Suriname vanaf 1866*. J. Vernooij.

Verslag van de toestand van het eilandgebied Bonaire over het jaar 1974. *Krallengrijp*, 1975, 147 pp. 30 × 21 cm mimeogr., 1 ann.

Vervoorn, A.J.: *Antilliaans Nederlands*. Schakels NA 61, 1976, 71 pp. 27 × 18 cm.

Vervoorn, A.J. & Wel, F.J. van: *Het Nederlands in Suriname*. Schakels (S 81). (1975), 64 pp. 27 × 18 cm. — Van Wel: *Het Nederlands* —, p. 5-26; Vervoorn: *Het Nederlands en de Surinaamse letterkunde*, p. 27-58.

Vervoort, W.: *Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden. Verslag van de Directeur over het jaar 1973*. Nederl. Rijksmusea 95, 1975, p. 276-371, 26 figs. (Surinam and Neth. Ant. mentioned.)

Vet, A.C.W. van der: *Reis door het splijtend Koninkrijk. Reportages van Suriname en de Antillen*. Nijgh & van Ditmar's paperbacks 172, 1975, 120 pp. 19 × 13 cm. — From *Alg. Dagbl./NRC*.

Voorhoeve, Jan, 1973; see: Schouten-Elsenhout, *Surinaamse gedichten*.

Voorhoeve, Jan & Lichtveld, Ursy M.: *Creole drum. An anthology of creole literature in Surinam*. Edited by — and — with English translations by Vernie A. February. Yale University Press, New Haven and London, Caribbean Series 15, Oct. 1975, x + 308 pp., 1 pl.

Wal, Andries van der: *Hoogstens wat kaktusnaalden in je knie & Curaçaose gedichten*. Flamboyant, Rotterdam, (1975), 36 pp. 18 × 11 cm incl. ill. cover.

Walle, J. van de: *De Overtocht*. P.N. van Kampen & Zoon N.V., Amsterdam, (1962), 186 pp. 21 × 13 cm. (Novel)

Walle, J. van de: *Een oog boven Paramaribo. Herinneringen*. Em. Querido Uitg. B.V. 1975, 20 × 12 ½ cm, 151 pp. col. cover excl.

Wel, F.J. van: *Er tin tin . . . negersprookjes in Suriname*. Schakels S 79, 1972, 20 pp., 4 drawings by Jenny Dalenoord, cover excl.

Wel, F.J. van: *Portretten uit Suriname in de tweede helft van de achttiende eeuw*, Schakels S 77, 1971, 43 pp., ill. (Jan Jacob Mauricius, Paul François Roos, Hendrik Schouten, Jan Gerhard Wichers, De Friderici.)

Wel, F.J. van: *Suriname. Balans van een kwart eeuw opbouwwerk*. Schakels S 82, 1975, 117 pp. 27 × 18 cm, ill., 4 col.pls. excl.

Westlake, Donald E.: *Under an English heaven*. Being a true recital of the events leading up to and down from the British invasion of Anguilla on March 19th, 1969, in which nobody was killed but many people were embarrassed'. Simon and Schuster, New York, 1972, 278 pp. 21 ½ × 13 ½ cm, 29 figs. on 10 pls. excl. (St. Martin mentioned.)

Westerloo, Gerard (text) & Diepraam, Willem (phot.): *Frimangron. Suriname reportages uit een Zuidamerikaanse republiek*. De Arbeiderspers, Nov. 1975, 224 pp. 28 × 22 cm, many ill.

Wijngaarden, A. van: *Diersporen in Suriname*. Mimeogr. report Rijksinstituut voor Natuurbeheer, 1976, 31 pp. 29 ½ × 21 cm, 28 figs.

Westermann, J.H.: *Samenvatting van voorlopige rapporten met betrekking tot de instelling en het beheer van natuurreservaten, en natuurbeschermingswetgeving, in de Nederlandse Antillen*. Ned. Commissie voor Intern. Natuurbescherming, 1971, 20 pp. mimeogr. 30 × 21 cm. (Report of a mission on nature conservation to the N.A., 19.V.-25.VI.1970.)

What you should know about investing in Aruba. (Oranjestad, 1975), 24 pp. 28 × 22 cm.

Wiersum, K.F. van: *De Rode Ibis, zijn verspreiding en bescherming in Suriname*. Ingenieursverslag 88 Afd. Natuurbeheer en natuurbehoud, Landbouwhogeschool, (1972), 51 pp. mimeogr. 29 × 21 cm, 4 figs. excl.

Wijnholt, M.R.: *Strafrecht in Suriname*. Thesis Groningen 1965; Uitg. A.E. Klüwer, Deventer. — Cf. review of J.M. Schampers, *Justicia N.A.* 2, 1966, p. 42-44.

Wolf, Sig. W.: *Suriname, gisteren, vandaag, morgen. Portret van een oplevend land*. Pressag, B.V., Den Haag, 1975, 88 pp. excl. col. cover, 29 × 20 cm, picture book, text on p. 10-12, 26-27, 40-42, 54-56, 70-71, 82-85.

Wouters, A.E.: *Suriname. Toeristische en historische informatie*. Allert de Lange nv, Amsterdam, 1972, 159 pp. 20 × 15 cm, many black and white ill. & 20 col. plates.

WOTRO. *Report for the year 1973*. The Hague, 53 pp. 24 × 17 cm, 4 pls. excl. — Incl. J. Ruinard: A decade of WOTRO research in Surinam, p. 25-29. — H. J. Duller: Antillean entrepreneurship, p. 34-37. — A.L. Spaans: Research on distribution and ecology of aquatic birds along the Surinam coast, p. 42-44, 3 figs. excl.

WOTRO *Report for the year 1974*. The Hague, 1975, 49 pp., 8 pls. excl. — Incl. F. Bovenkerk & W. Koot: Causes and consequences of Caribbean emigration to the Netherlands, p. 27-30.

Wouters, A.E.: *Suriname. Toeristische en historische informatie*. Allert de Lange, Amsterdam, 1972, 159 pp. 20 × 15 cm, many black and white & 20 col. plates.

Zadelhoff, F.J. van: *Het Wia-Wia Reservaat, een ontwerp-natuurgids*. Verslag 279 Landbouwhogeschool Wageningen, Afd. Natuurbeheer, 1975 (intern report), 26 pp. 30 × 21 cm, many ill. excl.

P.W.H.

P.H. DE BUISONJÉ AND J.I.S. ZONNEVELD

CARACASBAAI: A SUBMARINE SLIDE OF A HUGE COASTAL FRAGMENT IN CURAÇAO

Abstract — Samenvatting	1
General geological observations	5
The area of Caracasbaai	9
Investigations off-shore from Caracasbaai	16
Dating the event	25
The probability of a new catastrophic event	29
References	32

ABSTRACT

During previous geological fieldwork in Curaçao indications were found that the Caracasbaai, a bay with an open front of about 1 km in width and a maximum depth of about 250 m, situated along the south-western side of the island, owes its existence to a submarine slide of a large part of the limestone coast-range. The evidence was largely based upon geological and geomorphological data from the vicinity of the Caracasbaai. These data indicated that in sub-recent time a coastal fragment of about one square kilometer, its top surface at least 45 m above sea level and its basis along the seaward side about 250 m below sea level, has disappeared in south-south-western direction, sliding down the rather steep submarine slope separating the island from the deep trench to the south-west.

In 1970 echosounding profiles and off-shore sampling fully confirmed the observations made on land. A huge scar with an almost flat bottom, 1000 m in width and excavated a 150 m below the surrounding level of the sea-bottom, is present over a distance of several km in front of the Caracasbaai. At a distance of about 5 km and a depth of about 800 m the broad scar gradually gets a more south-south-eastern direction and merges into a V-shaped canyon.

There are indications that at this depth of about 800 m the block, down to there acting as a single unit, broke into several smaller fragments.

The volume of the limestone block that disappeared from the Curaçao coastline is estimated at 150 million m³ and the volume of unconsolidated globigerina-ooses, set in motion by the sliding block, amounted to 700 million m³.

The sliding event was of a sudden character and the effects on land must have been of a catastrophic nature.

Although the limestones of the Seroe Mansinga, a mountain immediately north-west of the Caracasbaai, are in a less stable position than limestones elsewhere in the coast-ranges of the island, this risk of a new catastrophic event is almost negligible, estimated at one chance in several millions of years.

SAMENVATTING

Tijdens vroeger geologisch veldwerk op Curaçao werden aanwijzingen gevonden die erop duiden dat de Caracasbaai — een baai met een open front naar zee van ongeveer 1 km breedte en een maximale diepte van ongeveer 250 m —, gesitueerd aan de zuidwest zijde van het eiland, ontstaan is doordat een groot deel van het kalksteen-kustgebergte hier onderzees is afgegleden.

De aanwijzingen berustten grotendeels op geologische en geomorfologische gegevens uit de directe omgeving van de Caracasbaai. Zij toonden aan dat in subrecente tijd een kustgedeelte van ongeveer één vierkante kilometer oppervlak, met een topvlak dat minstens 45 m boven zee lag en een basisvak dat bij de oorspronkelijke kust ongeveer 250 m beneden zeeniveau moet hebben gelegen, in zuidzuidwestelijke richting moet zijn verdwenen en zijn afgegleden van de vrij steile onderzeese helling die het eiland scheidt van de diepzeetrog in het zuidwesten.

In 1970 werden de waarnemingen die op het eiland gedaan waren volledig bevestigd door echoloding-profielen en diepzee-bemonstering. Een enorm lidteken in de vorm van een geul met vrijwel vlakke bodem, 1000 m breed en ongeveer 150 m diep uitgeschaafd uit de zeebodem, bleek over een afstand van verscheidene kilometers lengte, direct zeewaarts van de Caracasbaai aanwezig te zijn.

Op een afstand van ongeveer 5 km uit de kust, bij een diepte van ongeveer 800 m, verandert de richting van de geul geleidelijk naar meer zuidzuidoostelijk en zet zich verder voort als een V-vormig dal.

Er zijn aanwijzingen dat tot een diepte van 800 m het blok zich als een samenhangend geheel gedroeg en beneden deze diepte in kleinere stukken is gebroken.

Het volume van het kalksteenblok dat uit de kustlijn van Curaçao verdween wordt geschat op 150 miljoen m³ en het volume aan niet-verkitte globigerina-slikken dat door het afglijdende blok in beweging werd gezet, bedroeg in de orde van 700 miljoen m³.

De afglijding was van een plotseling karakter en de effecten ervan op het eiland moeten van catastrophale omvang zijn geweest.

Hoewel de kalksteen van de Seroe Mansinga, een berg direct noordwestelijk van de Caracasbaai, in een minder stabiele positie verkeert dan de kalksteen elders in de kustgebergten van het eiland, is het risico van een nieuwe catastrophale gebeurtenis vrijwel te verwaarlozen; zij wordt geschat op een kans van één in verscheidene miljoenen jaren.

ACKNOWLEDGEMENTS

The authors wish to express their sincere gratitude to The Netherlands Organization for the Advancement of Pure Research, Z.W.O. and The Royal Netherlands Navy.

The authors are also greatly indebted to the Commander, Officers and Crew of H.N.I.M.S. 'Luymes' for their personal assistance and close cooperation during the investigations.

GENERAL GEOLOGICAL OBSERVATIONS

The main axes of the three islands Aruba, Curaçao and Bonaire, arranged en echelon along the northern coast of the South-American mainland, are each directed from north-west to south-east and a constant due eastern trade wind renders the straight and rough north-eastern coasts of the islands inaccessible for shipping. The south-western, leeward shores on the contrary possess excellent natural harbours, partly in the form of hand-shaped inland bays, drowned valley systems situated land inward from the limestone coast-ranges, and partly consisting of open bays or concave parts of the coast line, offering sheltered position even for large, heavy-draught ships.

The coral limestones in the three islands are deposited unconformably on thick series of a folded Cretaceous and Danian eugeosynclinal sequence, mainly volcanic rocks, silica-rich sediments and turbidites (Curaçao; *Beets*, 1972), on folded, metamorphic volcanics and sediments with intrusions of gabbros and diorite batholiths (Aruba; *Westermann*, 1932, 1949) or on folded series of volcanics and calcareous or silica-rich sediments with porphyritic intrusions (Bonaire; *Pijpers*, 1933). In places lenses of Paleogene sediments, less strongly folded, occur between the younger reef limestones and the older, mainly volcanic formations.

The Neogene and Quaternary coral limestones are mainly found in the peripheric zone of the islands. They occur to a maximum height of about 200 m above sea level and are developed as relatively thin deposits, showing a strong resistance against subaerial erosion. The underlying, mainly volcanic and non-calcareous rocks are much less resistant against subaerial erosion and are exposed in the central parts of the islands.

The coral limestones of the coast-ranges may be roughly divided into two different types: one type developed mainly along the windward sides, the other type occurring nearly exclusively along the leeward coasts.

The limestone coast-ranges along the north-eastern, windward sides consist of series of marine accumulation terraces, separated from each other by elevated, marine cliffs. In Curaçao four terraces may be distinguished, step-wise descending from the oldest, highest terrace with a top level between 150 and 90 m to the youngest Lower Terrace, situated only 10 m above sea level. These terraces were formed by reefs growing upward from the sea-bottom and contain reef corals in position of growth as well as lagoonal sediments deposited between these reefs and the shore. The terraces were deposited during Quaternary periods of slow regression (the upper two terraces) or of slow transgression (the two lower terraces).

In the hinterland strong degradation took place and valley systems were carved out, especially during the (glacial) periods with low sea levels (much lower than 20 to 25 m below the present one).

In the final stage of the Lower Terrace transgression a sea level was reached, leaving traces that now are found up to 10 m above the present water line. The valley systems in the hinterland were drowned and even in these hand-shaped drowned-valley-bays the circumstances were favourable for reef growth.

After this final stage the sea level lowered and the upper part of the Lower Terrace sediments came above sea but the low level prior to the Lower Terrace transgression was never reached and large parts of the hand shaped valley systems are still filled with sea-water.

Considered as a whole, the series of terraces indicates that Quaternary eustatic sea level changes were superimposed on a slow, vertical and upward movement, not only of the island of Curaçao, but also of the islands Aruba and Bonaire where terraces of identical nature occur at the same levels as in Curaçao.

The limestones of the coast-ranges along the south-western sides of the islands, although of completely different facies, nature of deposition and partly also older (Neogene), show the same effects of a slow, vertical upward movement of the islands. These leeward coast-ranges consist of erosional remnants of emerged reef talud deposits. They never contain reef corals in position of growth but only show the detritus of such hermatypic reefs, often mixed with pelagic organisms.

They show a chaotic arrangement of the reef detritus, a bedding that may be followed in the direction of the strike only over short distances, and nearly everywhere have a seaward dip of the

stratification. These dips are mostly between 10° and 25° , but sometimes up to 32° , the maximum angle of repose of unconsolidated detritus.

The limestones of the leeward sides of the islands are deposited from slumping reef detritus. Reef growth near sea level along the shore continuously brought masses of unconsolidated material in an unstable position and ever and again submarine slumps occurred, adding new strata to the reef talud deposits far below sea level (*Zonneveld*, 1960; *de Buissonjé*, 1974). Especially in the younger parts the deposits contain pebbles derived from the non-calcareous older formations. From paleontological and paleoecological data it is concluded that the island has been rising since late Miocene of Pliocene times (*de Buissonjé*, 1974).

The Quaternary eustatic sea level changes that are (together with the vertical, upward movement of the islands) the main causes for the terrace development along the windward shores, left only minor effects in the emerging reef talud deposits along the leeward shores. Here in places erosional terraces were truncated at levels identical with those of the accumulation terraces from the windward coasts. Only the two lowest terraces have here a partly depositional nature (Fig. 1).

THE AREA OF CARACASBAAI

Main features of the Caracasbaai area are the relatively high erosional remnants of the limestone coast-range, such as the Seroe Mansinga (47 m) to the north-west and the Kabrietenberg (80 m), Seroe Boca (81 m) and the Tafelberg Santa Barbara (196 m) to the south-east of the Caracasbaai, dominating over the low, gently undulating landscape landinward and the inland bay of Spaanse Water with its natural entrance between the Kabrietenberg and Seroe Boca (Fig. 2).

The limestone coast-range south-east of the Caracasbaai shows a completely normal development: flat-iron shaped erosional remnants of emerged reef talud deposits with their seaward dipping top surfaces and basal planes and a slightly steeper dip of the

stratification. Along the lower, seaward side of the Tafelberg Santa Barbara the effects of the slow regressions and transgressions, main causes for the four terrace depositions in the windward coast-range, are here, along the leeward side of the island, discernible as well: two erosional surfaces, truncated at 100-110 m and about 60 m from the 20° seaward dipping reef taluds and two depositional terraces at 20-45 m and 10 m, the Middle and Lower Terrace respectively.

In the Seroe Boca and the Kabrietenberg the Middle Terrace is largely of an erosional nature and in the Seroe Mansinga Middle Terrace deposits are completely lacking. Lower Terrace deposits are completely absent along the Caracasbaai itself and from the south-western side of Seroe Mansinga.

The triangular (flat-iron) shape of the erosional remnants of the coast-range is caused by the strong subaerial erosion, attacking the dipping limestone beds from the land-inward side and especially from erosional gullies draining the interior. The volcanics are much less resistant and therefore show strongly degraded forms in the hinterland.

The strong difference in subaerial erosion resistance between volcanics and limestones is also demonstrated by the presence of the inland bay of Spaanse Water. This drowned valley system with its small peninsulas all directed towards the natural outlet to open sea, shows the place where several rivulets (so-called 'rooien') came together and in combined effort remained in connection with open sea throughout late-Neogene and Quaternary times.

During the high sea level at the end of the transgressive Lower Terrace development the slightly meandering natural outlet of Spaanse Water, situated between the Kabrietenberg and Seroe Boca was the only connection with the open sea and possessed a depth of about 25-30 metres. In the inland bay reef growth occurred along the tips of peninsulas and small inlands close to the natural outlet of the bay (Fig. 2).

The Caracasbaai itself with its open front of 1 km in width and its maximum depth of 250 m is not a 'normal' feature in the coastal landscape. There are several reasons for supposing that it was formed by a giant slide, during which a huge block of the limestone coast-range slid down into the adjacent sea.

The above-mentioned distribution of the Lower Terrace development inside the Spaanse Water offered an important clue for the presumption that the Caracasbaai was still occupied by limestones

of the leeward coast-range even in rather recent times. The topographic situation indicates that at the end of the Lower Terrace development (dated as less than 31.300 ± 500 yrs. B.P.; see *de Buisonjé*, 1974) no open connection existed between the north-western part of the Spaanse Water and the open sea, other than via the natural connection between the Kabrietenberg and Seroe Boca; should the Caracasbaai have been present in that time, Lower Terrace development surely would have been concentrated in this north-western part of the Spaanse Water and in the Caracasbaai itself.

Is this connection it is worth mentioning that according to *Simons* (1868, p. 36) the dam, connecting the Kabrietenberg and Fort Beekenburg with the main island of Curaçao near Brakke Put was originally an artificial one, made as a defensive work against enemy ships attacking Curaçao. The name Caracasbaai comes from the Dutch word 'kraak' or English 'carrack', 'carack' or 'carac', rather large ships used during the 16th and 17th century, mainly by the Spaniards and Portuguese. It was much easier to enter the wide Caracasbaai than to enter the meandering natural outlet of the Spaanse Water between the Kabrietenberg and Seroe Boca, especially with larger sailing-vessels.

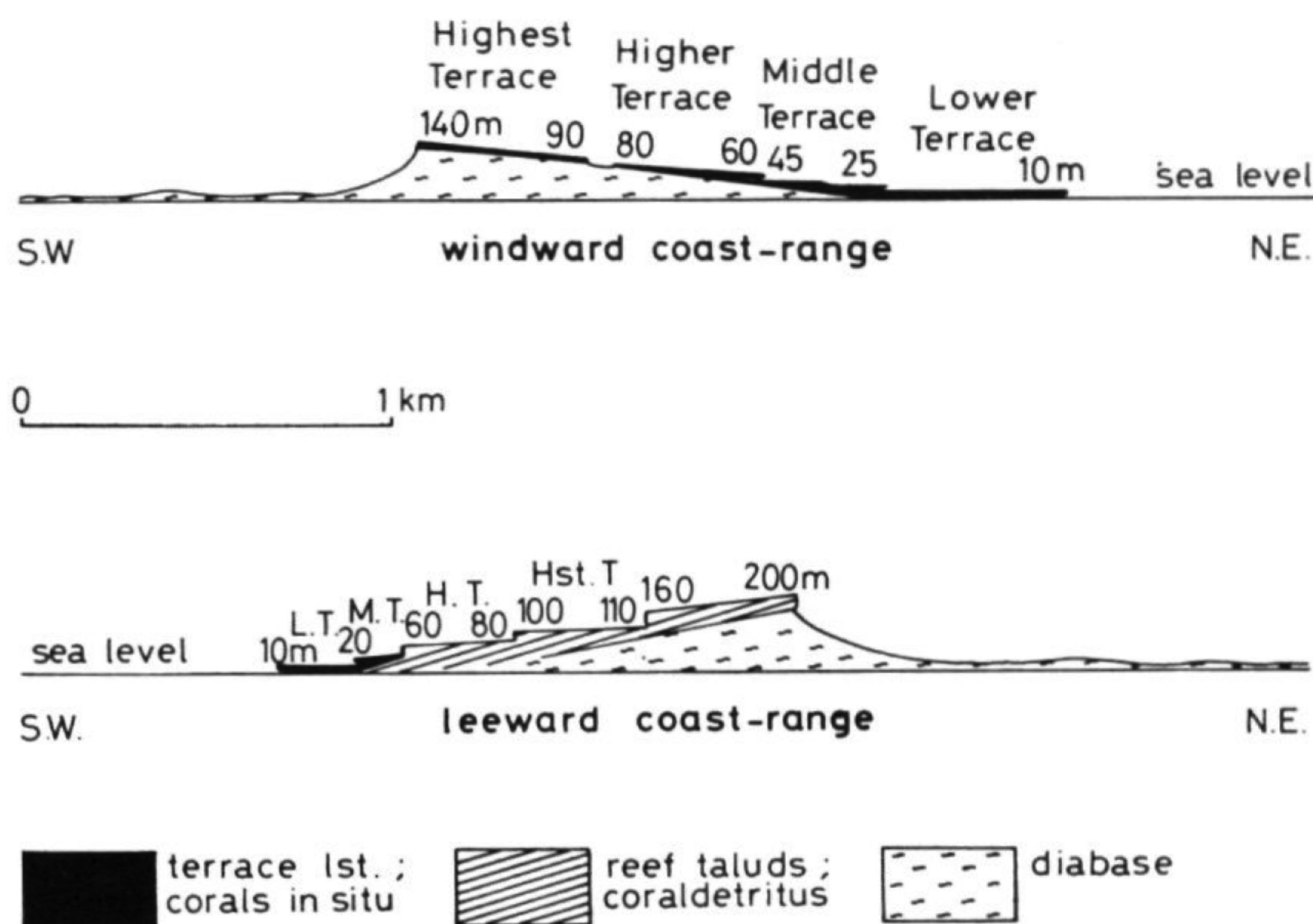

Fig. 1. Schematic cross-sections of the limestone coast-ranges of Curaçao.

Fig. 1. Schematische dwarsprofielen van de kalksteen-kustgebergten langs de loefzijde en lijzijde van Curaçao.

A second argument for a sub-recent development of the Caracasbaai may be found in the straight cliff, bordering the north-western side of the bay and possessing an almost vertical submarine continuation to a depth of about —250 m. This vertical cliff, or properly speaking fault-escarpment, over a horizontal distance of 1000 metres perpendicular to the main coast line of the island, cuts off the limestone coast-range over its entire width (Fig. 3-5).

From soundings in the Caracasbaai it was already known in 1956 that the maximum depth of —250 m is reached close to the seaward limit of the escarpment near Lijhoek. The steep submarine gradient of over 70° indicated that here, in the lower parts of the escarpment, only hard rocks are exposed because the maximum angle of repose of unconsolidated material never exceeds 32° . In its turn, this steep, almost vertical continuation to such a depth excludes the possibility that the escarpment originated from normal marine cliff development or from terrestrial erosion, for any indication of previous sea levels below the —25 m depth line are absent in the bays from Curacao.

In another way too, the straight escarpment near the Caracasbaai shows effects that are not normal in the leeward limestone coast-range. In Fig. 5 these effects are visible: the dips of the stratification are mostly land inward and several faults dissect the limestones. These steep faults are inclined seawards and near the land-inward limit of the escarpment a saucer-shaped limestone deposit cuts off older limestones.

The limestone blocks between the steep faults and also the saucer-shaped deposit are all truncated by the slightly seaward dipping top surface, reaching a maximum height of 47 m above sea level.

Now all the reef talud deposits elsewhere in the islands have a seaward dip of the stratification; Seroe Mansinga is the only exception.

Perhaps this situation indicates that the original submarine reef talud deposits of the Seroe Mansinga — including those that were present in the place now occupied by the Caracasbaai — might have been involved in a minor submarine slide after which they got a new and more stable position with land-inward directed dips and were dissected by steep faults, long before they emerged. Later they were truncated at the time that elsewhere the Middle Terrace (20-45 m) was deposited (*de Buissonjé*, 1974). Only after the final stage in the Lower Terrace development the south-eastern part of the temporarily stable mass of Seroe Man-

singa-Caracasbaai was again involved in a movement: the Caracasbaai development.

A third argument for the conclusion that the Caracasbaai is the result of a sub-recent slide, may be seen in the surroundings of Fort Beekenburg at the eastern side of the Caracasbaai. The fortress was built on top of a huge limestone block lying in the shore-line and protruding about 17 m above sea level. The block apparently is part of a limestone slab, dipping in N and NE directions and broken into a number of more or less square blocks that are now separated by steep vertical clefts, each several metres wide. About 200 m N of Fort Beekenburg a much more irregular accumulation of large blocks gives the impression that some giant dices have been thrown around (Fig. 3 and 6).

In size the blocks resemble those found scattered elsewhere in the islands in the foot hills along the land inward erosion escarpments of the limestone coast-ranges. But here, near Fort Beekenburg they are found in a greater number. They are clearly derived from a larger continuous limestone cover, but the cover itself is lacking from the scenery.

In another way too the blocks give some information. Some of them, especially the larger ones, have a strong development of a typical karst surface on top, exactly in the same mature state of development as old karst surfaces elsewhere in the higher parts of the limestone coast-range. Blocks in a tumbled position show their original karst surface in one of the side-walls (Fig. 7-8), but on their present top surface not the slightest trace of newly formed karst is found. This is again an indication that the blocks got their present position only in sub-recent times.

A fourth argument for a sub-recent and sudden development of the Caracasbaai is found in the same area. The Lower Terrace deposits, encircling almost completely the islands of Curaçao and Bonaire, are lacking completely even from otherwise favourable spots along the Caracasbaai and from Seroe Mansinga. Any indication of the former sea level at +10 m, especially the development of a solution notch (*de Buisonjé & Zonneveld, 1960; de Buisonjé, 1974*), is not only absent in the escarpment along the north-western side of the Caracasbaai, but is also lacking in the Ford Beekenburg blocks, again pointing to a young (post Lower

Terrace) date for the Caracasbaai slide.

During the international program of the Cooperative Investigation in the Caribbean and Adjacent Regions (CICAR), from 1970 to the end of 1972, the hydrographic vessel 'H. Nl. M. S. Luymes' of the Royal Netherlands Navy was stationed in the Caribbean, enabling detailed scientific research in the areas around the Netherlands Antilles and north of Surinam, areas previously only superficially known. One of us (*de Buisonjé*) had the opportunity to take part in the investigations in the Curaçao area.

The 'Luymes' was equipped with a Kelvin Hughes Precision Depth Recorder (PDR), type MS 38 F/M Mk 1, a smaller echosounder, type MS 36 M/A Mk 1 and on board of one of the motor launches an echosounder, type MS 26 F was installed. All instruments were calibrated at 1500 m/sec and the two instruments on the 'Luymes' corrected by 4 m for the draught.

With a specially designed winch, steel wire and a bottom sampler of the Van Veen type or of the steel pipe piston corer type it was possible to take samples under simultaneous registration of echosounding profiles on the PDR.

In the day-time a continuous position fixation was enabled by a DECCA-system and two DECCA-stations in the islands, later on they were moved to the shore of the South-American mainland. During the night, owing to nocturnal fluctuations in the wave-length of the DECCA-system, only visual bearings on landmarks in the islands, together with RADAR-distances could be used for position fixation. For this reason the echosounding registrations in large runs, mainly more or less perpendicular to the coast lines of the islands, were made exclusively during the day-time. Sampling of the sea-bottom was largely done at night and in places where points of special interest showed in the previously made echosounding profiles.

During the sampling operations so-called 'drifting stations' were used. The 'Luymes' then was left drifting (with the speed zero or with stopped engines) in a westward direction (course 270) by the constant, mostly due eastern trade-wind.

Echosounding profiles, taken when the ship with a normal speed of about 12 knots and in eastward direction (course 090) headed for a sampling station, gave information beforehand over the stretch of the sea-bottom that would be passed afterwards during the drifting sampling station. From such additional profiles the exact moment to let run out the steel wire with the sampling apparatus could be chosen and during the sampling a reversed echosounding profile was obtained, this time with an almost equal vertical and horizontal scale, due to the slow drifting speed of about one nautical mile an hour.

Finally attention must be drawn to the steep-sided, longitudinal diabase hill, present immediately north-east of Fort Beekenburg (see Fig. 3). The top of this hill is about 17 m above sea level and the north-eastern side steeply descends to the water of the inland bay of Spaanse Water. Diabase hills of this height and with such steep sides do not occur elsewhere around the Spaanse Water and the steep-sided hill near Fort Beekenburg is considered to represent an erosional remnant of the steep foot slope behind the land-inward side of the limestone cover that up to a sub-recent date occupied the place of the present-day Caracasmaai.

All these observations support the assumption that after the final stage in the Lower Terrace development a part of the coast-range slumped down in a direction perpendicular to the coast, in such a way that an open connection was formed between the Spaanse Water and the sea west of the Kabrietenberg.

Only in the eastern part of the Caracasmaai area a small remnant of basal limestones was conserved and the underlying volcanics did not take part in the movement. Immediately south-west of the line where the basal slump plane must intersect the surface, two slabs of limestone, each broken into large blocks, are left dipping in directions that are not the original ones. A chaos of tumbled limestone blocks is lying upon what might be the remnant of the footslope of a former limestone escarpment.

The echo-soundings in the Caracasmaai itself give the impression (see Fig. 12) that south-west of Fort Beekenburg another rockmass was stuck in a somewhat lower position, its top about 50-30 m below sea level.

Later a shingle beach and an artificial dam were built in the shallow water between the newly formed Caracasmaai and the Spaanse Water.

INVESTIGATIONS OFF-SHORE FROM CARACASBAAI

The final evidence for the conclusion that this bay owes its existence to a catastrophic slide is given by the results of the off-shore investigations.

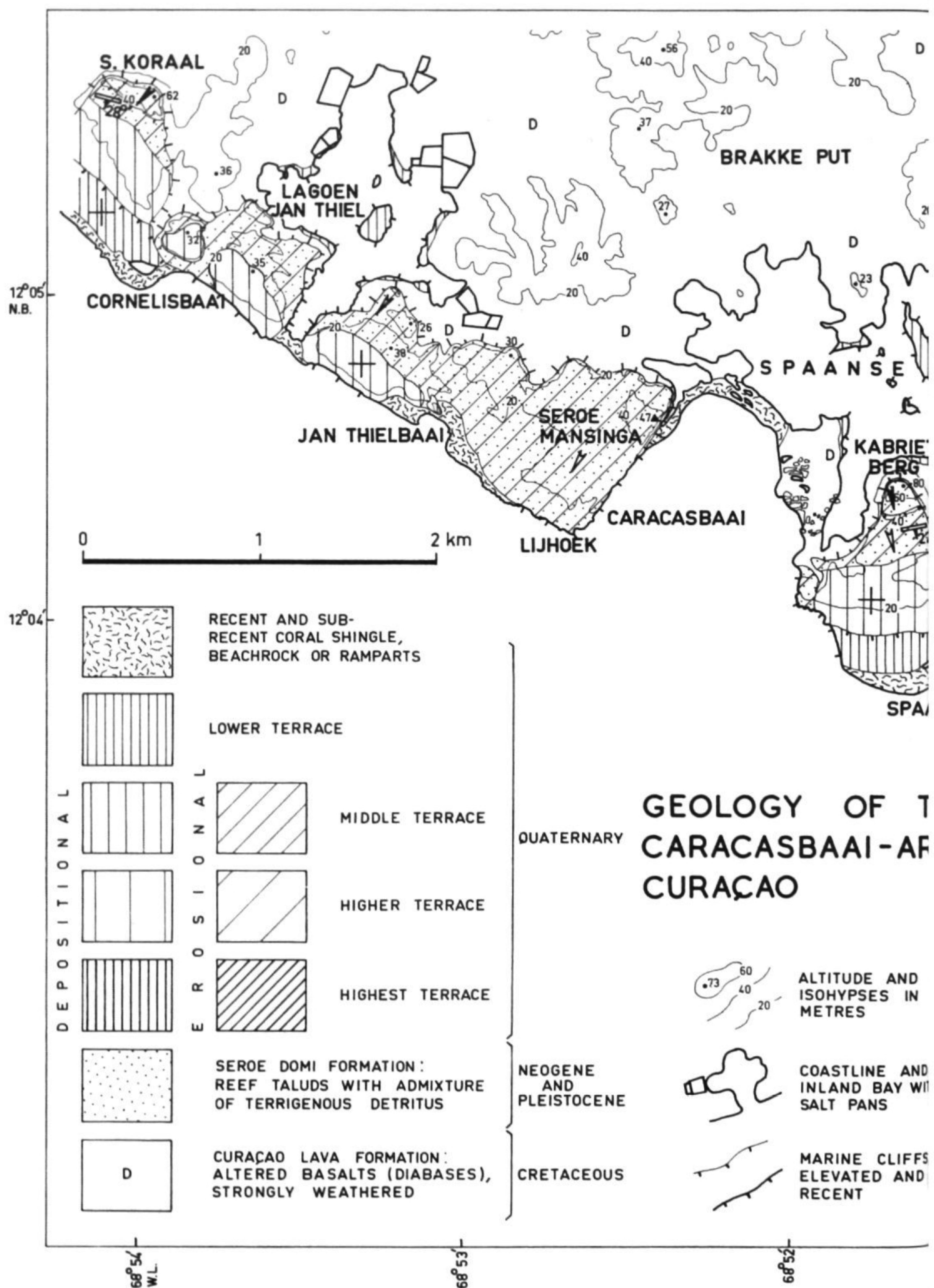

Fig. 2. Geology of the Caracasbaai-area, Curaçao.

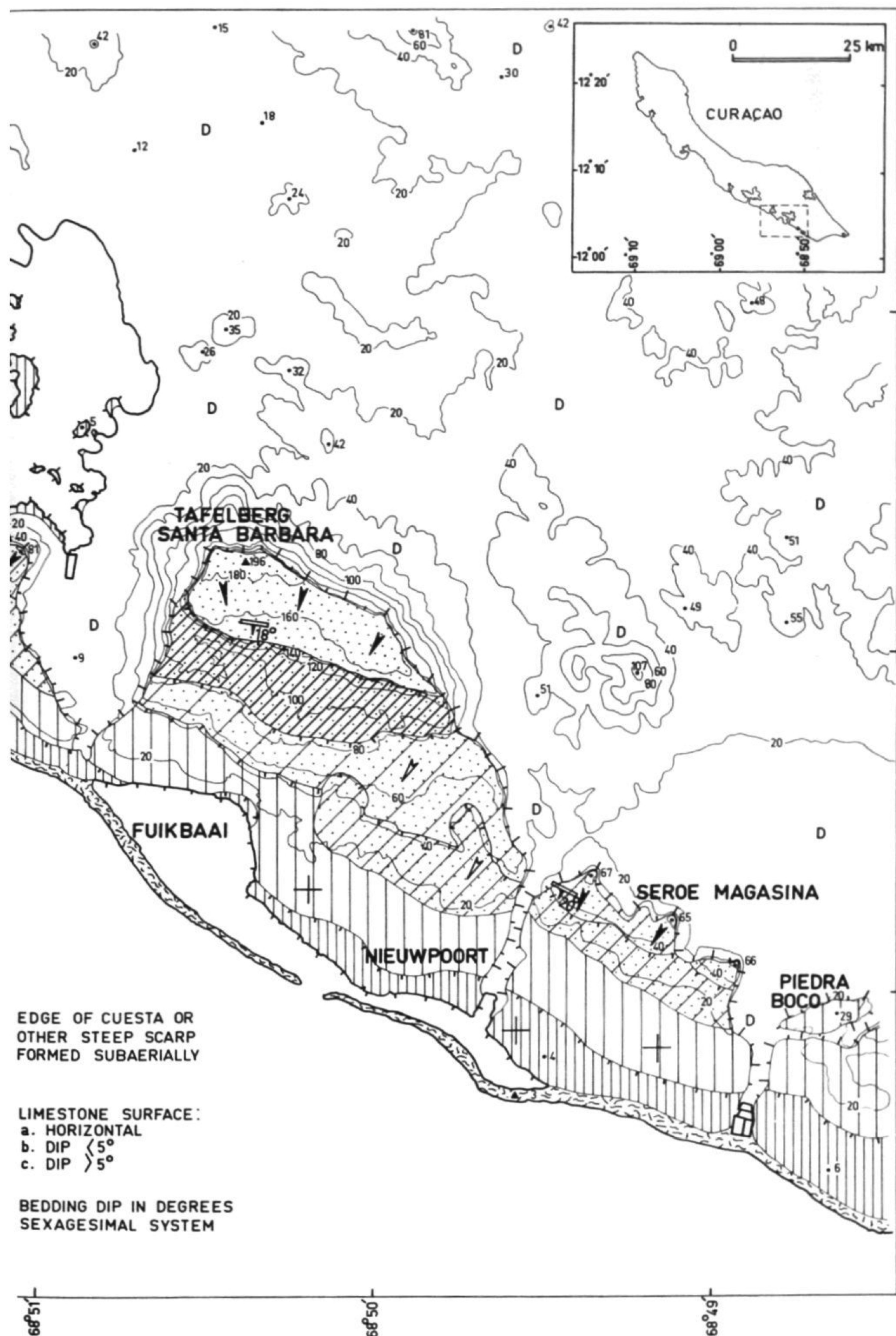

Fig. 2. Geologische kaart van de omgeving van de Caracasbaai, Curaçao.

Fig. 3. *Vertical aerial view of the Caracasbaai, Curaçao.* — Left the Seroe Mansinga, consisting of elevated Neogene reef talud limestones, with an almost vertical fault escarpment separated from the Caracasbaai which reaches a depth of over 250 m near the centre of the photograph. — In the upper right corner two broken slabs of reef talud limestone are visible, remnants of the huge limestone deposit that occupied the place of the present Caracasbaai up to sub-recent time. — Fort Bekenburg (arrow), a 17th century fortification, has been built on the southernmost slab which slid down and slightly rotated. East of Ford Bekenburg a chaos of tumbled limestone blocks. — Note the steep-sided, longitudinal diabase hill, running north-south near the tanks, between the two roads, north-east of Ford Bekenburg.

Fig. 3. *Verticale luchtfoto van de Caracasbaai, Curaçao.* — Links de Seroe Mansinga, bestaande uit opgeheven Neogene rif-puinkalken, door een vrijwel verticale breukwand gescheiden van de buitengewone diepe Carabasbaai die bij het midden van de foto een diepte van meer dan 250 m bereikt. — In de rechter bovenhoek zijn twee grote schollen rif-puinkalk zichtbaar. Dit zijn niet geheel mee-gezakte restanten van een enorme kalksteen-afzetting die tot subrecente datum de plaats innam van de huidige Caracasbaai. — Fort Bekenburg (pijl), een 17de eeuwse verdedigingswerk, is gebouwd op de zuidelijkste schol, welke afgegleden en zwak gedraaid is. Oostelijk van Fort Bekenburg een opeenhoping van losse kalksteen blokken. — Let ook op de van steile flanken voorziene, noord-zuid verlopende diabaasrug nabij de tanks, noordoostelijk van Fort Bekenburg tussen de twee wegen.

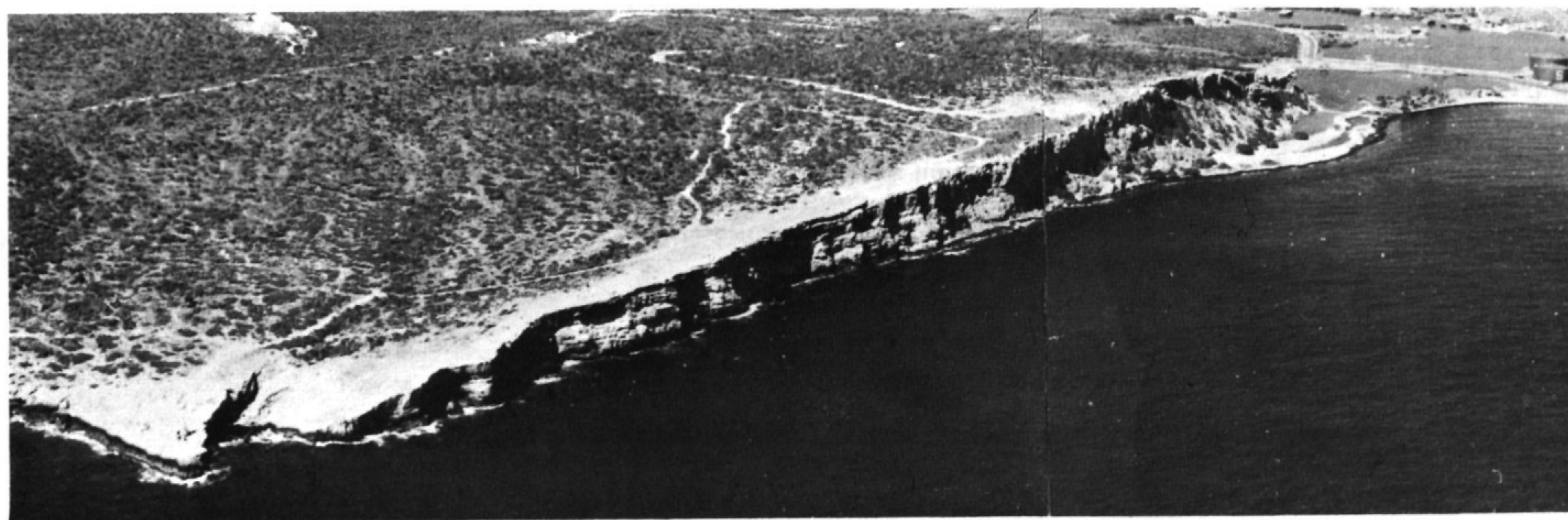

Fig. 4. *Seroe Mansinga, oblique aerial view* (1960). — The Neogene reef talud limestones of the Seroe Mansinga, left, are cut off over their total width by a straight and almost vertical fault escarpment. — In the right upper corner an artificial dam connects the diabase mainland in the background with the island on which some oil reservoirs are visible. — Lower Terrace deposits, almost completely encircling the island of Curacao, are lacking in these surroundings.

Fig. 4. *Seroe Mansinga, oblique luchtfoto* (1960). — De Neogene rifpuinkalken van de Seroe Mansinga, links, zijn over hun volle breedte afgesneden in een rechtlijnige en vrijwel verticale breukwand. — Een kunstmatige dam, zichtbaar in de rechter bovenhoek, verbindt het centrale diabaas-landschap in de achtergrond met een eiland waarop nog juist enkele olie-reservoirs te zien zijn. — Laagterras-afzettingen die vrijwel het hele eiland Curacao als een gordel omgeven, ontbreken hier geheel.

Fig. 5. *Seroe Mansinga, horizontal view* (1960). — Strong disturbances of the originally seaward dipping talud deposits, afterwards almost horizontally truncated in Middle Terrace time, seem to indicate that the deposits of Seroe Mansinga were involved already in an earlier sliding movement. — Only in sub-recent time the disappearance of a huge limestone block exposed the straight, about 1000 m long fault escarpment in this photograph.

Fig. 5. *Horizontale blik op de Seroe Mansinga* (1960). — Sterke verstoring van de oorspronkelijk zeewaarts gerichte helling der rifpuinkalken, die later vrijwel horizontaal werden afgesneden in Midenterras-tijd, tonen aan dat de afzettingen van de Seroe Mansinga reeds vroeger betrokken waren in een afglijdingsbeweging. — De ongeveer 1000 m lange breukwand van deze foto werd pas zichtbaar toen in sub-recente tijd een enorm kalksteenblok verdween.

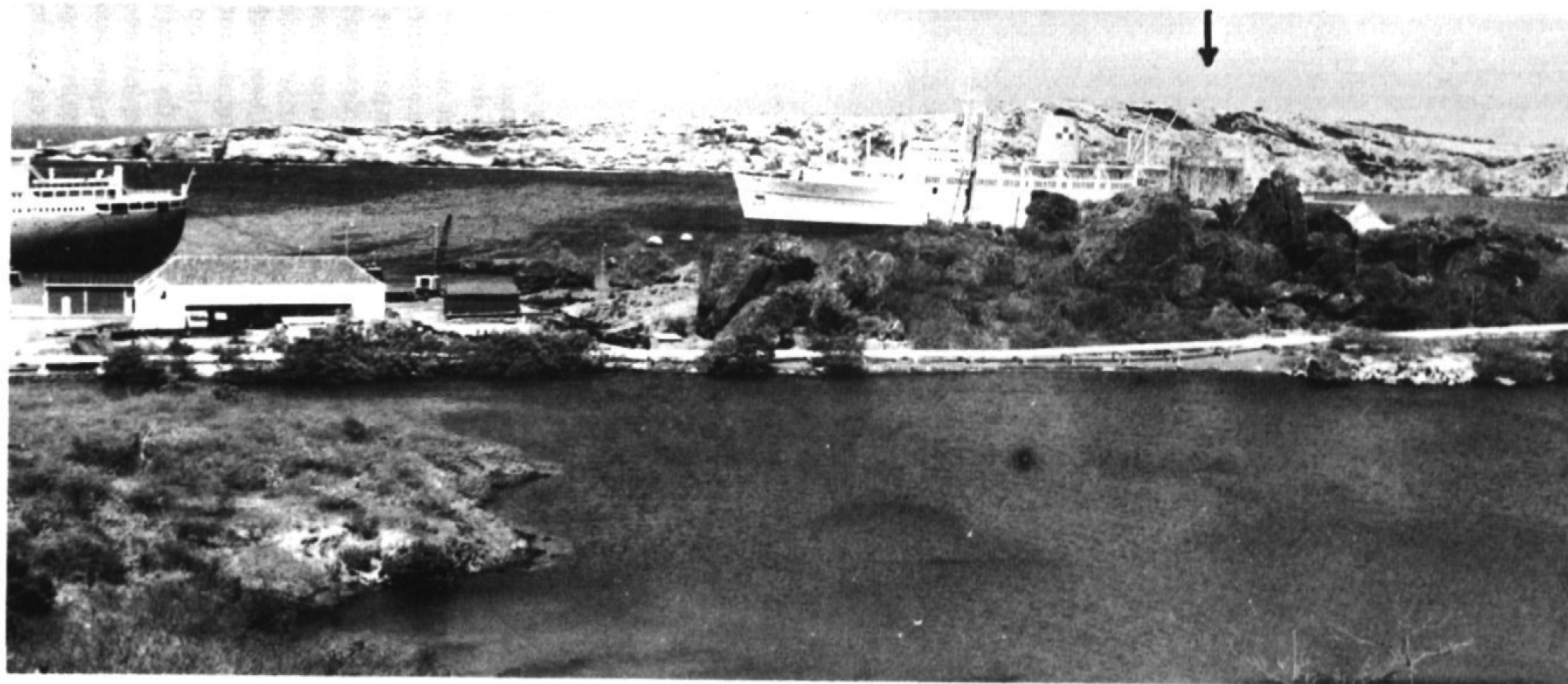

Fig. 6. *Caracasbaai, seen from the Kabrietenberg* (1960). — In the foreground the very shallow water of the Spaanse Water, separated from the extremely deep water of the Caracasbaai by a series of scattered limestone blocks. These blocks are vestiges of the huge reef talud deposit, formerly present between the Kabrietenberg and Seroe Mansinga in the background. — Fort Bekenburg (arrow), is built on one of the scattered limestone blocks, lying on the present shore.

Fig. 6. *Caracasbaai vanaf de Kabrietenberg* (1960). — Op de voorgrond het zeer ondiepe water van het Spaanse Water, gescheiden van de buitengewoon diepe Caracasbaai door een reeks verspreid liggende kalksteenblokken. Deze blokken zijn restanten van de enorme rifpuin-afzetting die vroeger aanwezig was tussen de Kabrietenberg en de Seroe Mansinga op de achtergrond. — Fort Bekenburg is gebouwd op één der blokken liggend aan de huidige kust.

Fig. 7. *Some of the large limestone blocks in the immediate vicinity of Fort Beekenburg (1956).* — Note the mature karst surface, now in an abnormal vertical position in the block on the left side. — Dripstone striae, originally deposited in a vertical cleft, are now in a horizontal position. — A new karst surface has not yet developed on the present top surface of this block. — Note also the absence of a horizontal solution notch in the blocks, elsewhere an accompanying effect at the + 10 m level during the final stage in the Lower Terrace development (the level of the road is only 2 m above sea level).

Fig. 7. *Enkele van de grote kalksteenblokken in de directe omgeving van Fort Beekenburg (1956).* — Let op de ver voortgeschreden karstontwikkeling die nu in een abnormale positie zichtbaar is in de verticale wand van het blok links op de foto. — Op de huidige topvlak van dit blok heeft zich nog geen nieuw karstoppervlak ontwikkeld en zijn zelfs de oorspronkelijk in een verticale spleet gevormde druipsteenlijsten nog aanwezig. — Let ook op het ontbreken van een horizontale oplossingsnis in de blokken, overal elders een begeleidingseffect op + 10 m niveau uit de slotfase van de Laagterras-ontwikkeling (de weg op de voorgrond ligt slechts 2 m boven zeeniveau).

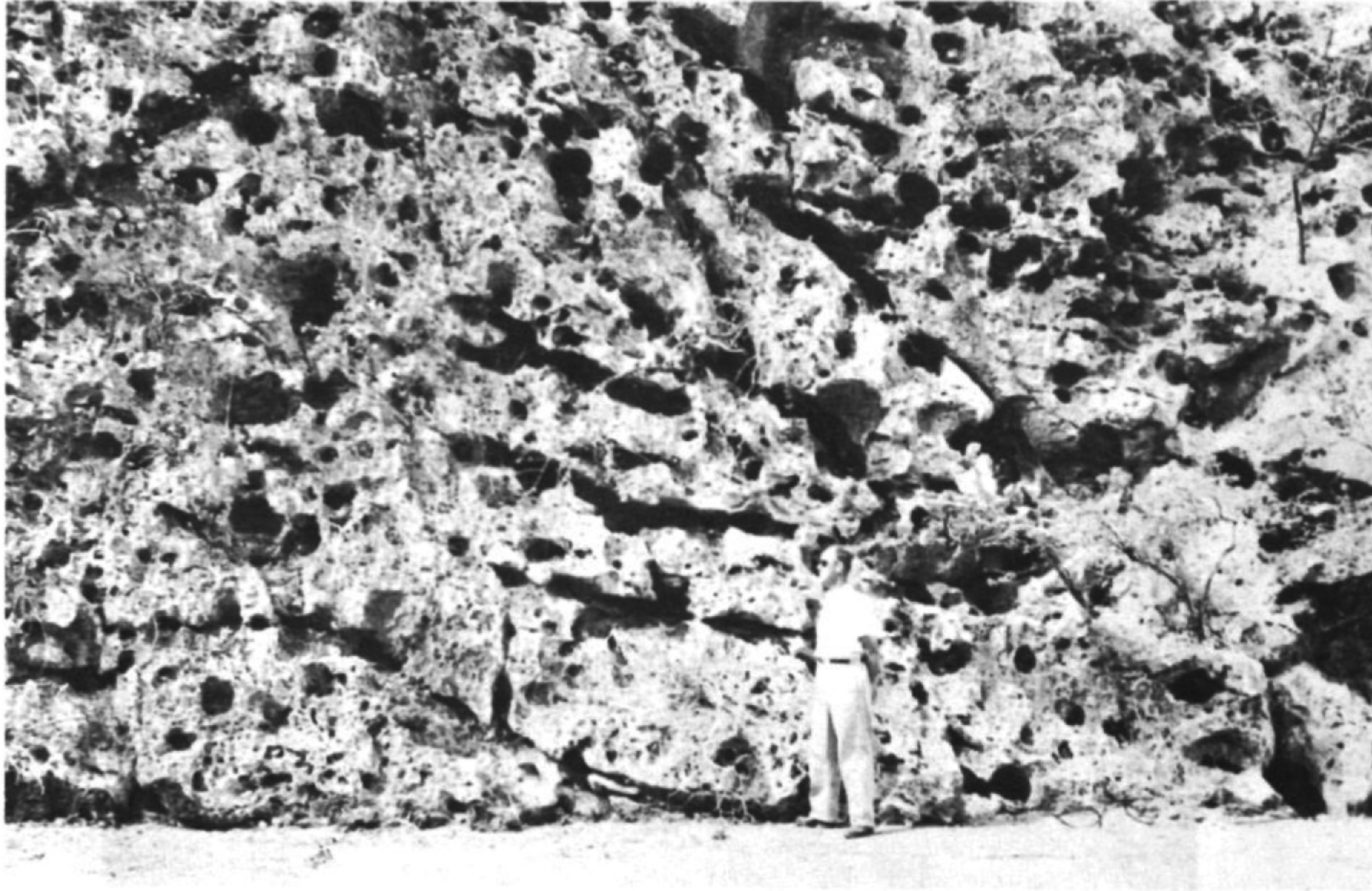

Fig. 8. *Detail of the preceding photograph (1956).* — The mature karst surface with consolidated, reddish brown weathering products still present in the originally vertical solution depressions, together with complete absence of newly developed dripstone, indicates that the whole limestone block got its present position only sub-recently.

Fig. 8. *Detail van de vorige foto (1956).* — Dit in ver voortgeschreden stadium verkerende karstoppervlak met de roodbruine verweringsproducten die nog aanwezig zijn in de oorspronkelijk verticale oplossingsholten, samen met een totaal ontbreken van nieuwe druipsteenvorming, tonen aan dat het blok pas in subrecente tijd in zijn huidige positie kwam te liggen.

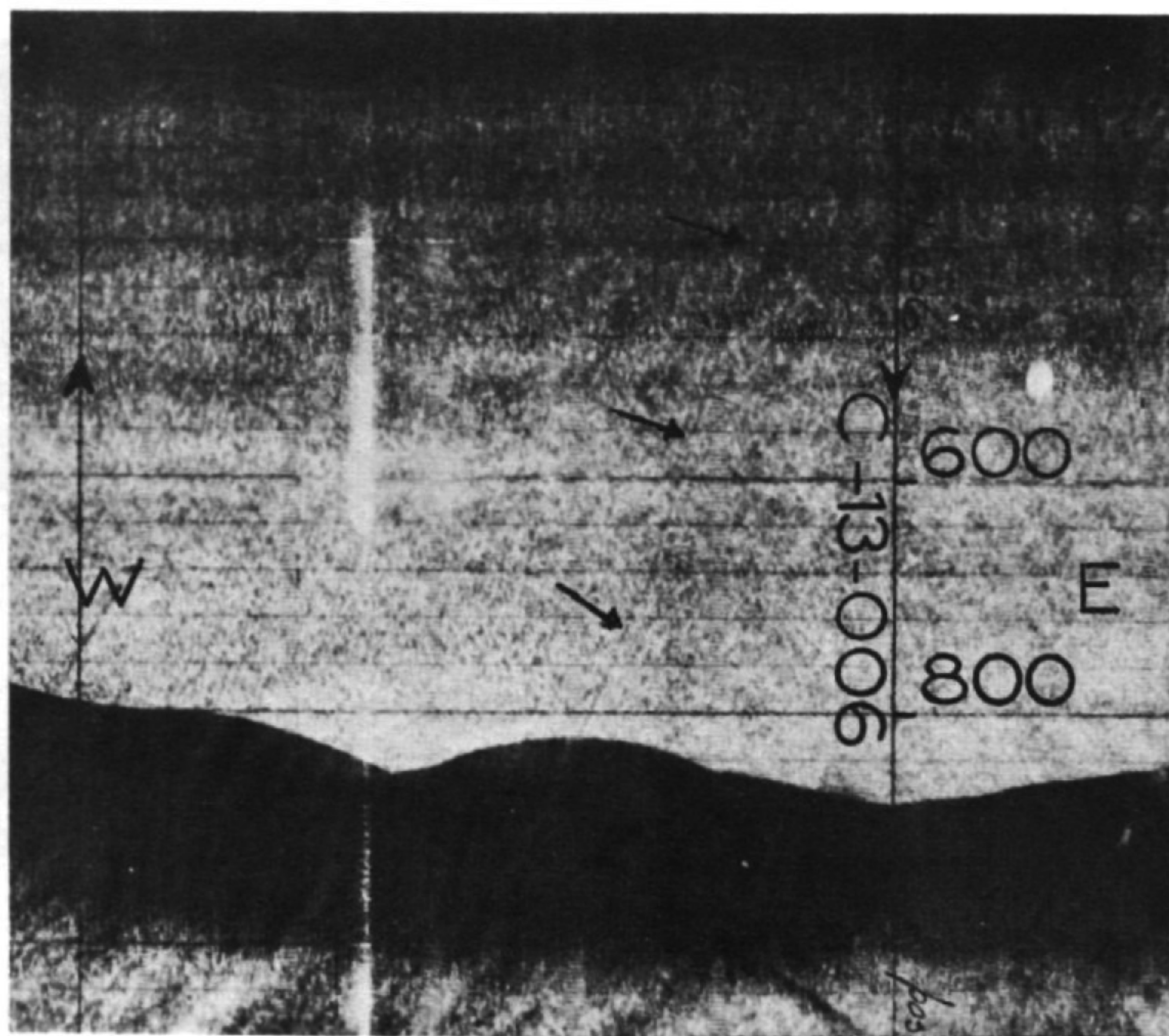

Fig. 9. *Echo sounding profile during deep sea sampling (C13-006).* — During this sampling the ship's velocity was reduced to zero, only influenced by the almost due easterly trade wind. The drifting speed was about one nautical mile per hour (1800 m/h). As a result there is almost no vertical exaggeration in scale. The vertical line to the right indicates the start of the sampling operation, using a steel pipe piston corer. — The faint, oblique line indicated with three small arrows, seems to give a picture of the steel wire when the corer hit the bottom. The oblique line, however, is a result of the echo sounder, continuously giving reflexes from the massive piston corer during its descent along line C13-006, while the ship was continually drifting to the west. — The profile is nearly an exact copy of the vertically exaggerated profile L-L' from Fig. 11.

Fig. 9. *Echoloding profiel tijdens bodembemonstering (C13-006).* — Gedurende de bemonstering was de vaarsnelheid tot nul gereduceerd en werd het schip alleen beïnvloed door de vrijwel pal oostelijke passaat. De verplaatsingssnelheid als gevolg van deze wind bedroeg ongeveer een nautische mijl per uur (1800 m/h). Hierdoor is er vrijwel geen verticale schaal-overdrijving in het profiel. De verticale lijn rechts geeft het begin der monsternamen aan, d.w.z. het begin van het afvieren der stalen valbuis. — De vaag zichtbare, scheve lijn, aangegeven met drie pijltjes, lijkt een beeld te geven van de staalkabel toen de valbuis de zeebodem raakte. De lijn is echter slechts het gevolg van de continue registratie door het echolodings-apparaat van de overigens verticaal langs lijn C13-006 afdalende, massieve stalen valbuis, terwijl het schip gelijkmatig naar het westen af-dreef. — Het profiel is vrijwel identiek aan het verticaal sterk overdreven profiel L-L' van Fig. 11.

During the first night of CICAR-cruise 13, June 11th 1970, off-shore from the Caracasbaai, without any detailed information on the sea-bottom morphology, a special procedure was followed. In order to obtain information on the sediments present in front of the Caracasbaai, a series of six samples was taken with the steel pipe piston corer. The sampling stations were situated in a semi-circle around the Caracasbaai and at depths between 740 m and 880 m.

From this series five samples showed the presence of globigerina-oozes. The thickness of penetration of the piston corer in these unconsolidated oozes was between 24 cm and 124 cm, measured from the length of the recovered cores. In all five cases there was smear on the outside of the corer, in some cases over greater length than the core itself, indicating that the core was only partly recovered.

As was shown during sampling later on in CICAR-cruise 13, and will be discussed in a future paper, the globigerina-oozes are the normal sediments below the 200 m depth line around the islands and in exceptional cases, where recent or sub-recent slides had occurred, detritus of hermatypic reefs was found at larger depths, in some cases even below the 1000 m depth line. In such exceptional cases the detrital reef sediments are always unconsolidated.

But from the six samples taken in front of the Caracasbaai one was of completely different nature. It consisted of a few hardrock-fragments of a conglomeratic limestone containing diabase pebbles and hermatypic coral detritus, and further some broken recent deep sea corals, fragments of recent deep sea silica sponges and some recent globigerinids and other small pelagic foraminifera. The piston corer did not show any outside smear and the sharp cutting edge of the steel pipe was badly damaged, indicating that hard rock was hit by the corer.

The conglomeratic limestone from this sixth sample (CICAR 13-006; position 12-00.6 N, 68-52.3 W; depth 880 m) is identical with the limestones exposed in the Seroe Mansinga along the north-western side of the Caracasbaai. Here consolidated detritic reef talud limestones occur, containing well-rounded diabase pebbles, derived from the hinterland, mixed with rounded fragments of hermatypic coral colonies, algae and other lime-secreting neritic organisms.

From the echosounding profiles taken during sampling it was clear that sample CICAR 13-006 was derived from the deepest

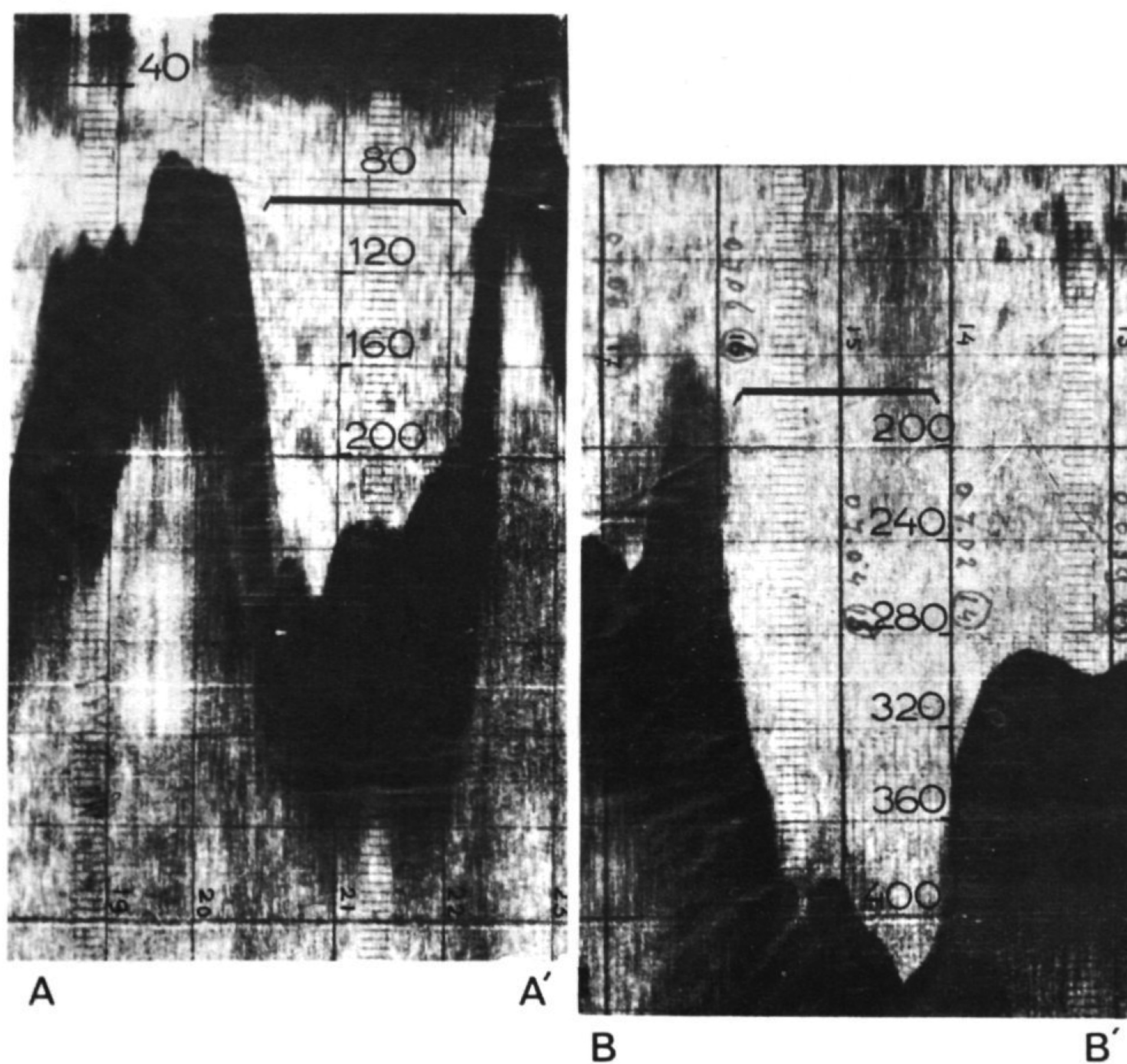
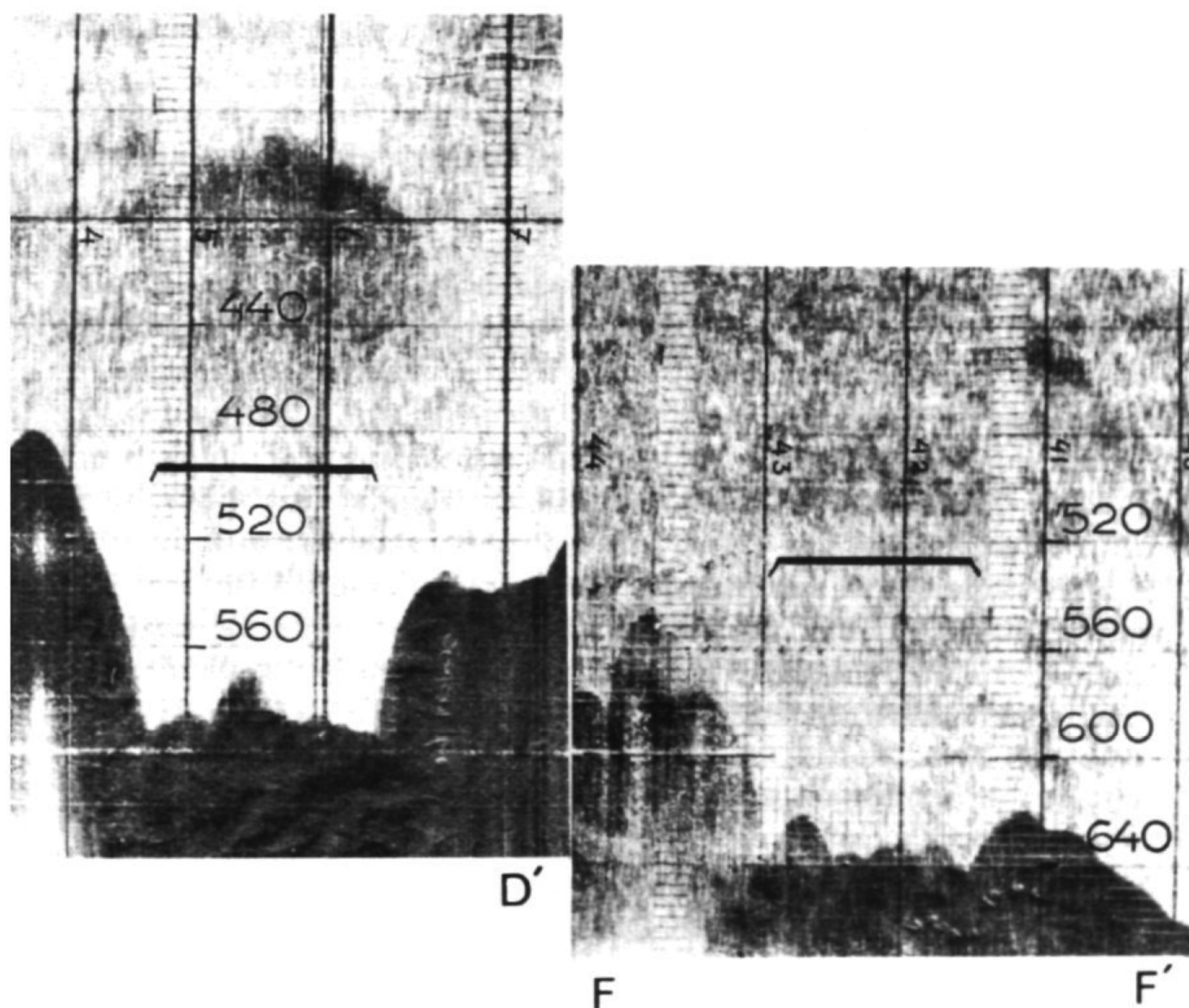

Fig. 10. *Series of four echo sounding profiles.* — The profiles are taken with the aid of a Kelvin Hughes precision depth recorder, type MS 38 F/M Mk 1. The positions of the profiles are given in Fig. 12. — Profiles are from the upper part of the broad scar caused by the huge limestone block of the Caracasbaai, sliding down-slope in unconsolidated globigerina-oozes of the island talud. — The width of the scar is about 1 km, indicated with a black line; depths are in metres. — Note the extremely flat bottom of the scar profile D-D' and F-F' and the relatively high western side of the scar in profile B-B'. As a result of the ships velocity of about 10 knots, the vertical exaggeration is about 10 times the horizontal scale.

Fig. 10. *Reeks van vier echoloding-profielen.* — De opnamen zijn gemaakt met een Kelvin Hughes precisie echolodingsapparaat, type MS 38 F/M Mk 1. De plaats waar de profielen zijn genomen is aangegeven in Fig. 12. — De profielen zijn van het hogere deel der brede geul, als een lidteken achtergelaten door het enorme kalksteenblok van de Caracasbaai dat omlaag gleed in de niet-verkitte globigerina-slikken van de eiland-flanken. — De breedte van de geul is ongeveer 1 km, aangegeven met een zwart getrokken lijn; diepten zijn in meters. — Let ook op de buitengewoon vlakke bodem van de geul en de relatief grote hoogte van de westelijke begrenzing in de profielen B-B', D-D' en F-F'. Door de vaar-snelheid van ongeveer 10 knopen is de verticale schaal ongeveer 10 x overdreven ten opzichte van de horizontale schaal.

point in a submarine depression with a V-shaped cross-section (Fig. 9).

Only the next day, when the sea-bottom morphology off-shore from the Caracasbaai became more accurately known from a large series of echosounding profiles (Fig. 10-12), it became evident how extremely lucky this sixth 'shot in the dark' had been. Sample CICAR 13-006 had exactly hit the deepest point of a V-shaped erosional canyon, the continuation of a large, broad scar present in the sea-bottom in front of the Caracasbaai.

In Fig. 12 the runs of the echosounding profiles are given and part of the constructed depth lines are indicated. The figure shows that over a distance of about 5 km from the coast of Curaçao, exactly in front of the Caracasbaai, a huge scar is excavated from the sea-bottom. This scar has in its upper course an extremely flat bottom and a width of 1000 m. The scar is situated about 150 m below the surrounding level of the sea-bottom and has steep sides.

At a distance of about 2 km from the Caracasbaai the direction of the scar slightly alters from N 220 E in its upper course to N 195 E in its lower part. At the same point the eastern side of the scar diminishes in height.

Between 4 and 5 km from the Caracasbaai the steep western side of the broad scar also diminishes in steepness and moreover clearly shows a gradual change in direction, more to the south-south-east.

At about 6 km from the Caracasbaai the sides of the broad scar merge into the sides of a V-shaped submarine canyon, continuing in a direction N 150 E. Sample CICAR 13-006 was situated exactly in the central axis of this V-shaped canyon.

From the shape of the cross-section of the scar in the sea-bottom between Lijhoek and a point situated about 4 km to the south-south-west it is concluded that up to this point the sliding limestone mass from the Caracasbaai acted as one single unit, possibly of an asymmetrical shape. A slide, consisting of several individual smaller quantities or several smaller slides separated by time intervals, would never have caused a scar with such a flat bottom but would probably have resulted in a series of V-shaped canyons already close to the shore. The flat bottom of the scar in its upper part, together with its width being identical with the width of the open front of the Caracasbaai, are arguments for the idea that the sliding Caracasbaai limestone block was a very large

one. This is in close accordance with the arguments based on terrestrial observations.

That the sliding block possessed an asymmetrical shape is not only indicated by the shape of the Caracasbaai itself, having a straight and steep, nearly vertical boundary along the north-western side and a less steep, more gently curved eastern side (where at least three slumped limestone slabs were stuck), but is also indicated by fact that the scar in the sea-bottom shows a steep, clearly defined western side and a less pronounced eastern side.

It seems probable that the asymmetrical shape and hence an excentric gravitational mass centre, situated in the western half of the sliding block, together with an unequal distribution of drag forces exerted on the block when excavating the flat bottomed scar, also caused a rotation in a clock-wise sense. Such a clock-wise rotation is not only considered the main cause for the change in direction of the broad scar but is also held responsible for the scattering of the block into several smaller fragments, somewhere between 4 and 6 km from the Caracasbaai. Breaking up of the block was moreover facilitated by steep vertical faults, already present in the Caracasbaai-block as a result of the earlier movements of which the limestones in the Seroe Mansinga still bear testimony.

That some of the smaller block fragments remained in the central axis of the V-shaped canyon is conceivable and from the fact that the piston corer hit one of these fragments, follows again an argument in favour of a sub-recent date for the Caracasbaai slide. For if the slide had occurred long ago, the fragments of the original Caracasbaai-block, even when they had dimensions such as those exposed along the shore near Fort Beekenburg, would have been covered by a thick layer of globigerina-ooze, deposited afterwards from normal pelagic sedimentation.

In view of the possibility that the broad scar in the sea-bottom left by the sliding block of the Caracasbaai is a stretch where conglomeratic limestones are stripped of a covering layer of unconsolidated globigerina-oozes, some 150 m in thickness in that case, three additional samples were taken. CICAR 13-016 and CICAR 13-017 taken from the broad scar at depths of 602 and 724 m respectively, both indicated the presence of globigerina-oozes only. The third sample CICAR 13-018, depth 780 m, taken from the western side of the broad scar but outside the scar proper, again consisted of unconsolidated globigerina-ooze.

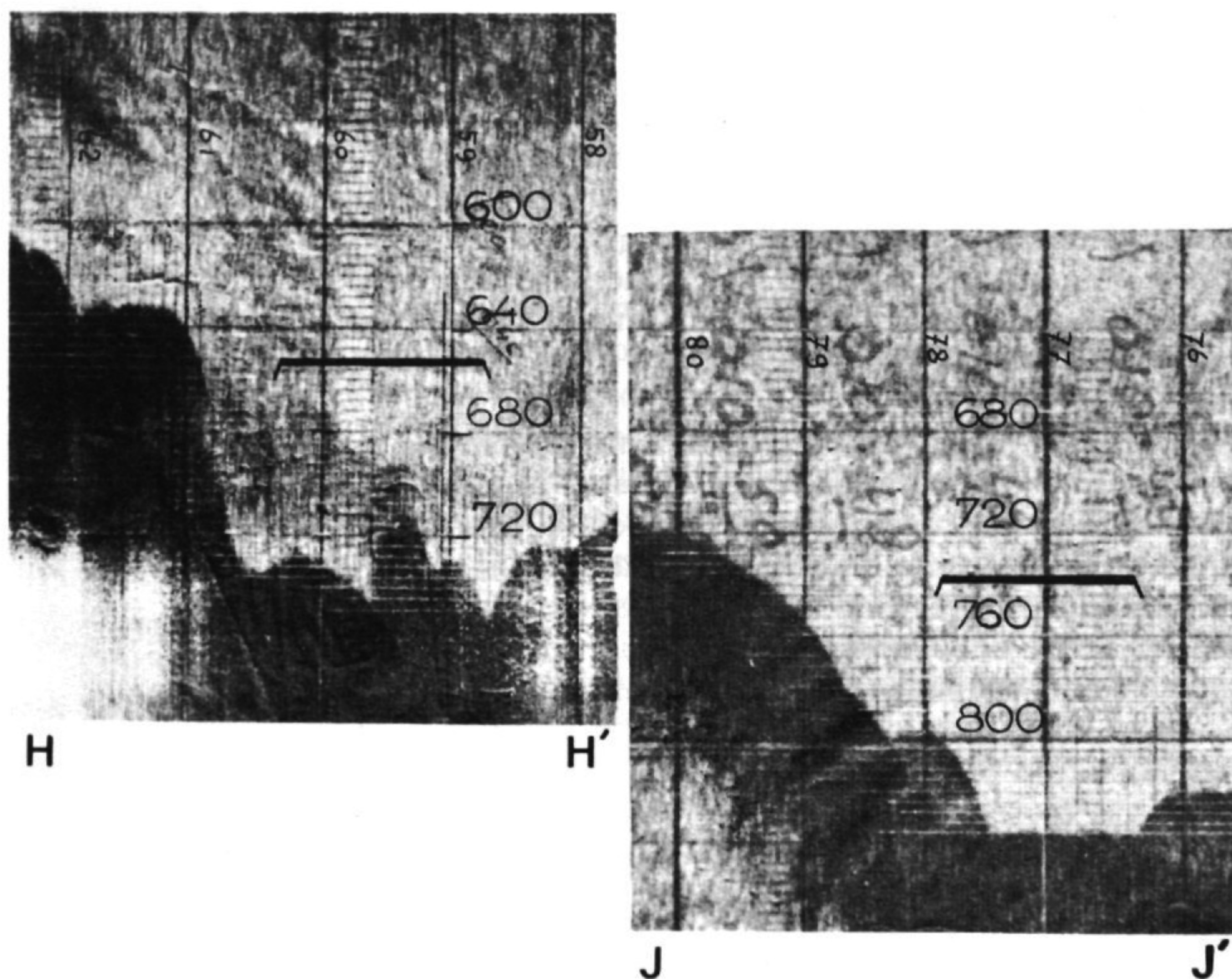
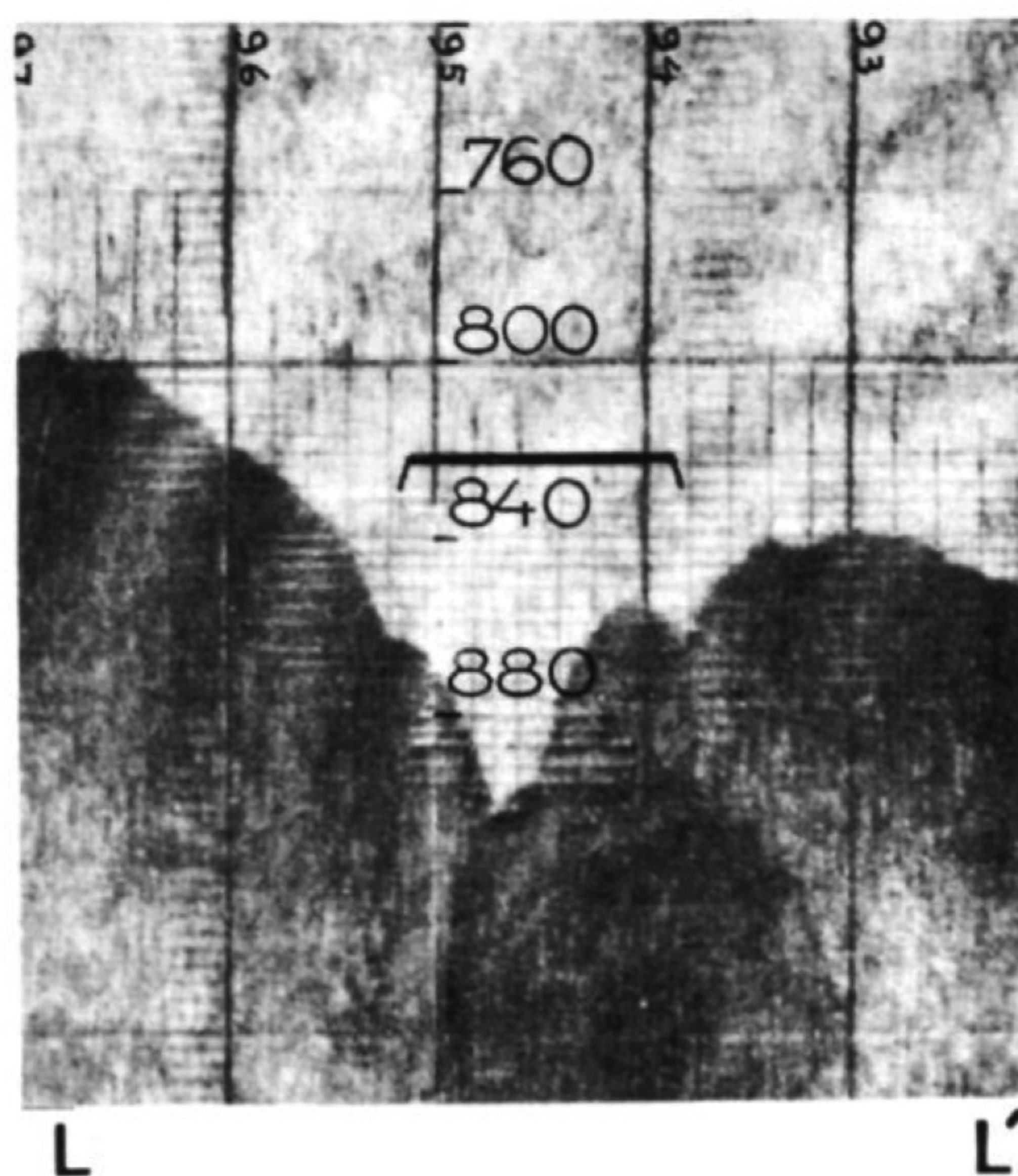

Fig. 11. *Series of three echo sounding profiles.* — Continuation of the series on Fig. 10. In profile H-H' the height of the western side is still about 100 metres, but in the next profile this height diminishes. — In profile L-L' the shape of the cross section, originally with a flat bottom and steep sides, is changed into a V-shaped erosional canyon. The deepest part of this canyon, here shown with a vertical exaggeration of 10 : 1, is almost identical with the profile from Fig. 9, taken during sampling of C13-006.

Fig. 11. — *Reeks van drie echoloding-profielen.* — Voortzetting van de reeks van Fig. 10. In profiel H-H' is de hoogte van de westelijke begrenzing van de geul nog omstreeks 100 m, maar in de daarop volgende profielen neemt deze hoogte af. — In profiel L-L' is de dwarsdoorsnede der geul, oorspronkelijk met vlakke bodem en steile flanken, overgegaan in een V-vormige erosie-geul. Het diepere deel van de geul, hier met een verticale schaal-overdrijving van omstreeks 10 ×, is vrijwel identiek aan het profiel getoond in Fig. 9 en daar opgenomen tijdens de monsternamen C13-006.

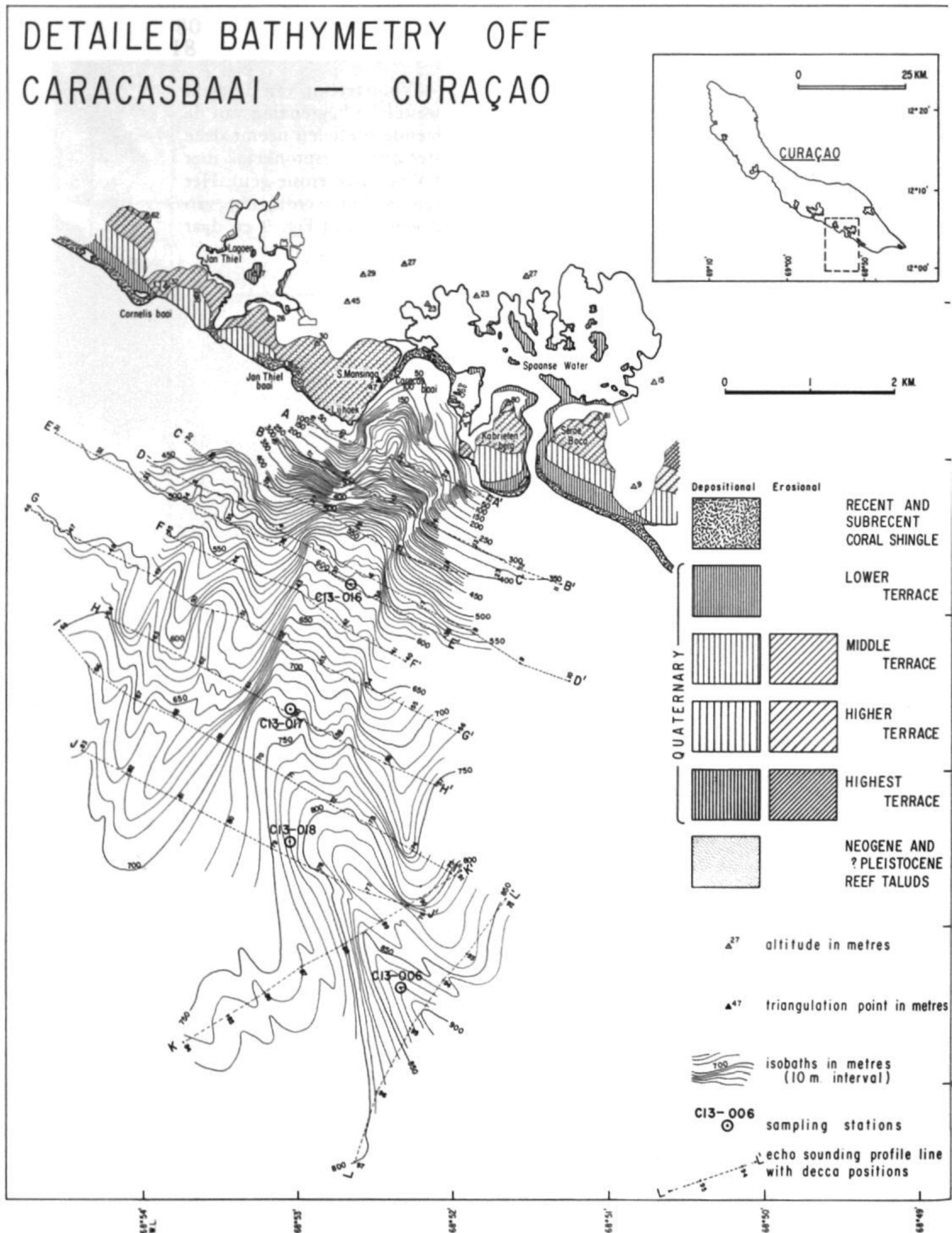

Fig. 12. Gedetailleerde dieptelijnenkaart zeewaarts van de Caracasbaai, Curaçao.
 Fig. 12. Detailed bathymetry off southern Curaçao.

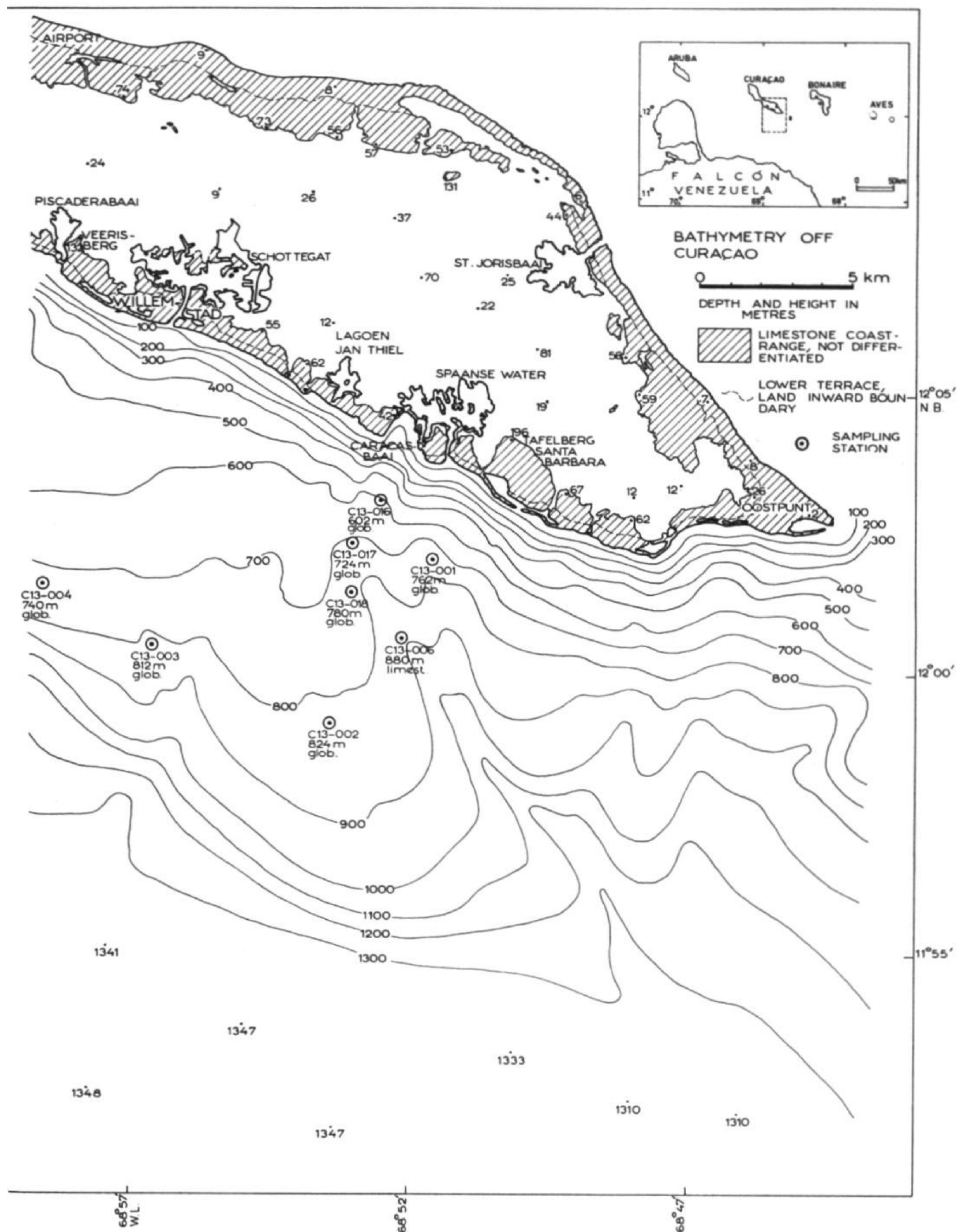

Fig. 13. Bathymetry off southern Curaçao.
Fig. 13. Dieptelijnenkaart van zuidelijk Curaçao.

We assume that the block slid down the slope into a pre-existing gully system and that the smaller fragments, after scattering of the block, used and perhaps also deepened a minor branch that was present in the Caracasbaai area (Fig. 13). As to the dimensions of the sliding block it can be stated that the rock mass, now lacking from the coast-range had an upper surface of about one square km and a thickness of approximately 45 m along the inward side and a thickness of about 250 m along the shore.

The amount of rock involved (mostly limestone with some volcanic basement) is estimated at 150 million m^3 , representing a weight of some 375 million tons. The amount of unconsolidated off-shore sediments, set in motion by the sliding block when it carved out the scar, was a multiple of this amount and may be estimated at 700 million m^3 with a weight of some 1,400 million tons.

Perhaps the greater part of it has been (re-)deposited in the fan like form south of samplepoint C 13-018 between 750 and 900 m depth (Fig. 13).

When taking into consideration the sudden character of the event, the effects on land must have been of a catastrophic nature. It is most probable that during the slide a withdrawal of seawater took place, closely afterwards followed by a huge wave, a tsunami that swept over south-eastern Curaçao and probably inundated a large part of the hinterland. It is possible that this huge wave was responsible for the disappearance of the Lower Terrace between the Caracasbaai and Cornelisbaai to the north-west, this stretch of the coast over a length of about 3 km lying exactly in a landward direction from the lower, V-shaped erosional canyon.

DATING THE EVENT

From three radiometrically ^{14}C dated shell samples of the Lower Terrace limestones, the youngest has an age of $31,300 \pm 500$ yrs. B.P. (*de Buisonjé*, 1974). The emergence of the Lower Terrace took place only after this date. Together with the observation that any dissolving action or formation of notches at the +10 m level (normal effects in cliffs or limestone blocks during the final phase in the Lower Terrace development elsewhere) is lacking from limestones exposed near the Caracasbaai and that moreover newly

formed karst surfaces are lacking in the tumbled blocks near Fort Beekenburg, the sliding event may even be dated much less remote in time, for instance within the last 10,000 years.

Accepting such a recent date for the event, we arrive at the possibility that the earliest Indians in Curaçao, dated at a maximum age of about 7,000 yrs. B.P. (*Du Ry*, 1960; *van Heekeren*, 1960, 1963), may have been witnesses of the catastrophe.

In this connection it is worth-while to mention two folk-tales that may have a bearing on the case.

The first one is of Indian origin and is told in the South-American mainland (pers. comm. Ds. J. Mietes). It holds the following story:

'In a remote time groups of violent and combative Indians, coming from more northern dwelling-places, settled along the northern coast of the South-American mainland, killed the inhabitants or chased these more peacefull-minded Indians into the more inland mountainous regions. From this time on constant fights and quarrels with the dangerous immigrants took place and at last enraged the Indians in the mountains to such an extent that they called a meeting of their chiefs, a meeting in which the oldest chief was asked to do something to prevent or to stop the continuous troubles with the new-comers. — Now the Indians from the mountains were really peaceful people! So their oldest chief nodded to his friends, took his sharp and long knife, saddled his celestial riding horse (sic!) and disappeared into the sky in a northern direction, not in order to kill his enemies but only to draw with his knife a long and deep furrow between the mountainous region and the coastal lowlands. And what happened? An enormous landslide took place, separating the coastal area with the inhospitable immigrants from our friendly people in the mountains. — You do not believe this story? Well, the results of this occurrence are still visible from our mainland. Go to the coast and look to the north. You will still see the results of this landslide: the Caribbean islands, each with its surface still dipping in the direction from where this slide started!'

Although this story is in sharp contrast with the results of geological investigations in the islands of Curaçao, Aruba and Bonaire it has always struck the present authors, not only because it contains some correct statements in an anthropological sense and gives expression of a sharp vision on the effects of landslides in general, but especially because it mentions the possibility of a sliding event in which a coastal part — be it of smaller size than the whole island of Curaçao — disappeared into the ocean.

The second folk-tale is very populair in the Netherlands Antilles. It contains a more ore less menacing warning to the listener:

'You know our island has the shape of a mushroom. Surely, it has a rather large surface, but below sea-level it only has a small stalk. So never go with too many friends to one side of the island for then we all are in danger that the stalk will break and the whole island will vanish into the deep ocean around!'

The fear for such a catastrophe was mostly concealed by putting the story in an interrogative sentence. Even in a radio interview the question 'Is this story true?' was put to us.

One could suppose that Palaeo-Indians, living several thousands of years ago in Curaçao actually witnessed the Caracasbaai slide and that this event lived on in the folk-tale. But it is more probable that the background of the story is as follows:

Limestones, whether exposed in marine cliffs or as blocks, broken from cliffs and surrounded with sea-water, in tropical or subtropical areas often get a deep, horizontal solution notch, exactly at mean sea-level, with an overhanging rim. When looking at such a block or coast we immediately compare it with a 'mushroom' and why should such a mushroom-shape not be present in our limestone-island as a whole? It is significant that the same folk-tale also exists in areas with coral islands in Indonesia!

THE PROBABILITY OF NEW CATASTROPHIC EVENT

It can be stated that slides of a size as observed near the Caracasbaai are very rare occurrences. Over large stretches the coast-ranges are almost continuously developed and only show gaps, where erosional products from the hinterland are transported via normal, originally fluvial breaks to the open sea.

During extensive studies on reef talud limestones exposed elsewhere in the islands of Curaçao, Aruba and Bonaire, only two or three other examples were observed in which limestone hard-rock masses were involved in submarine slides. In all other cases only slides of unconsolidated reef materials were observed, indicating that normally only the outer parts of reefs are involved in the slide, leaving the coast proper unaffected.

Two cases of sliding hard-rock, probably derived from an exposed position, above sea-level, are situated in Curaçao.

The first was observed in the seaward dipping reef talud deposits of late-Neogene age found near Blauwbaai where blocks of a detrital reef-limestone occurred in their turn as detritus among the chaotic elements in an otherwise normal reef talud deposit. The date of this event, in which probably limestones from above sea-level were involved in the slide, can be placed in late-Neogene time, at least several millions of years ago.

The second case is found in the Veerisberg. This flat-iron shaped erosional remnant of the coast-range near Piscaderabaai is dissected into two parts, separated by a nearly vertical fault, perpendicular to the coast line, running from the top to the lower,

seaward side of the mountain. The two parts are of unequal thickness, have different basal levels and different top levels. There are indications that the fault between the two blocks became gradually wider during differential, submarine movement of the two blocks. The date of this sliding differential movement can be placed as far back in time as at least several hundred thousands of years, possibly even millions of years ago.

Perhaps the queer, semi-circular Lower Terrace development in the Karpata area (Bonaire) is also the result of a niche left by a slide. It has partly been filled up by Lower Terrace deposits and must therefore have been formed more than 30,000 years B.P.

Summarizing, it can be stated that a catastrophic slide of the size as depicted for the Caracasbaai, occurs with a probability of roughly one in several hundred thousands or even millions of years, a probability far below the risks for instance on a large landslide or an explosive volcanic eruption.

To the rule that Curaçao and the other two islands are geologically safe and 'firm as a rock' only one exception must be made. The limestones exposed in the Seroe Mansinga, as discussed above, most probably are of exactly the same nature as those involved in the Caracasbaai slide and are still in a relatively unstable position.

The presence of several steep seaward dipping faults in the limestones of Seroe Mansinga, the knowledge that an abnormal depth of over 200 m is reached within 150 m from Lijhoek and the sub-recent geological history of the Caracasbaai may be arguments for regarding this area as potentially instable. Although we are of the opinion that taking risks is associated with and even necessary in human life, we can assure the reader that during sampling of the limestones near Seroe Mansinga and more especially when standing on the extreme tip near Lijhoek, feeling the rocks slightly tremble under the impact of the waves, we felt that this point, despite its fine views and the magnificent landscape is not a good spot for building holiday houses, hotels or other constructions!

REFERENCES

- Beets, D.J., 1972. *Lithology and stratigraphy of the Cretaceous and Danian Succession of Curaçao*. Uitg. Natuurwet. Studiekring Sur. & Ned. Ant. 70, 153 pp.; thesis, Amsterdam.
- Buissonjé, P.H. de, 1964. Marine terraces and sub-aeric sediments on the Netherlands Leeward Islands, Curaçao, Aruba and Bonaire, as indications of Quaternary changes in sea level and climate. *Proc. Kon. Ned. Ak. Wet. (B)* 67 (1), p. 60-79.
- Buissonjé, P.H. de, 1974. *Neogene and Quaternary geology of Aruba, Curaçao and Bonaire*. Uitg. Natuurwet. Studiekring Sur. & Ned. Ant. 78, 293 pp.; thesis, Utrecht.
- Buissonjé, P.H. de & Zonneveld, J.I.S., 1960. De kustvormen van Curaçao, Aruba en Bonaire. *Nieuwe West-Indische Gids* 40, p. 121-144; Uitg. Natuurwet. Werkgroep Ned. Ant. 11.
- Du Ry, C.J., 1960. Notes on the pottery of Aruba, Curaçao and Bonaire. *Nieuwe West-Indische Gids* 40, p. 81-102; Uit. Natuurwet. Werkgroep Ned. Ant. 10.
- Heekeren, H.R. van, 1960. A survey of the non-ceramic artifacts of Aruba, Curaçao and Bonaire. *Nieuwe West-Indische Gids* 40, p. 103-120; Uitg. Natuurwet. Werkgroep Ned. Ant. 10.
- Heekeren, H.R. van, 1963. Prehistorical research on the islands of Curaçao, Aruba and Bonaire in 1960. *Nieuwe West-Indische Gids* 43, p. 1-25; Uitg. Natuurwet. Werkgroep Ned. Ant. 15.
- Pijpers, P.J., 1933. *Geology and paleontology of Bonaire (D.W.I.)*. Geogr. Geol. Meded. (Physiogr. 8); thesis, Utrecht, 110 pp.
- Simons, G.J., 1868. *Beschrijving van het eiland Curaçou, uit verschillende bronnen bijeenverzameld*. Oosterwolde, 156 pp.
- Westermann, J.H., 1932. *The geology of Aruba*. Geogr. Geol. Meded. (Physiogr. 7); thesis Utrecht, 133 pp.
- Westermann, J.H., 1949. *Overzicht van de geologische en mijnbouwkundige kennis der Nederlandse Antillen benevens voorstellen voor verdere exploratie*. Meded. Kon. Ver. Indisch Inst. 85 (Trop. Prod. 35), 168 pp.
- Zonneveld, J.I.S., 1954. De Benedenwinden in vogelvucht. *Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Gen.* 71, p. 228-233.
- Zonneveld, J.I.S., 1960. Een luchtfoto-onderzoek op de Benedenwindse Eilanden. *Tijdschr. Kon. Ned. Aardr. Gen.* 77, p. 389-400.

Het voorkomen en ontstaan van savannen in Suriname. (Een inleidende fysisch geografische verhandeling), door F.H.R. Oedayrajsingh Varma, 1975, 67 bladz. Alleen bij de auteur verkrijgbaar, postbus 12104, Amsterdam (f 12,50).

Dit is het type boekje waarvan er al tientallen in Suriname zouden behoren te zijn. Men kan ze echter tellen op de vingers van één hand. Ik bedoel: instructieve boekjes over land en natuur, geschreven in bewoordingen die ze geschikt maken voor middelbare scholieren, onderwijzers en andere meer ontwikkelde burgers van de nieuwe staat. Dat ze er niet zijn, moet in de eerste plaats toegeschreven worden aan de nonchalance van velen — Surinamers, maar vooral Nederlanders — die in Suriname onderzoek hebben gedaan. Van hen heeft vrijwel nooit iemand de moeite genomen om zijn bevindingen niet alleen voor zijn vakgenoten maar ook, en dan in een aangepaste vorm, toegankelijk te maken voor de gewone Surinamer. Schrijver dezes is één van hen en brengt dan ook, naast lof, met schroom critiek op het onderhavige boekje naar voren, want met recht zou hem verwijtend toegevoegd kunnen worden: Had het dan zelf eens geprobeerd.

De heer Oedayrajsingh Varma verdient inderdaad lof. Zijn boekje is naar inhoud en vorm goed afgestemd op het beoogde doel. De lezer krijgt een beeld van de savannen, dat in grote lijnen juist is en hem wellicht zal prikkelen zelf eens meer acht te slaan op dit fascinerende landschapstype.

Het betoog voor natuurbehoud in de nabeschouwing is niet overbodig, zoals een niet-ingewijde misschien zou kunnen denken met het oog op de enorme uitgestrektheid vrijwel onaangetaste natuur in Suriname. Integendeel, het is zeer terecht erop te wijzen, dat men moet voortgaan met nu reeds van alle ecosystemen in Suriname representatieve voorbeelden veilig te stellen. Als bron van wetenschappelijke informatie zullen zij in de toekomst zeker nodig zijn. Sommige van Surinames savannetypen lopen nu reeds gevaar geheel te verdwijnen als gevolg van de vooruitgang in het land.

Evenwel, critiek is onvermijdelijk. Schrijver is onvoldoende vertrouwd met allerlei begrippen en termen uit de biologie en vertaalt de laatste verkeerd uit het Engels. Ook anderszins gaat hij met de literatuur over zijn onderwerp niet zorgvuldig genoeg om: Sommige in de tekst geciteerde geschriften komen in de literatuurlijst niet voor; in die lijst zitten fouten; belangrijke recente literatuur is niet verwerkt, waardoor het boekje achter loopt bij de huidige stand van de wetenschap; de tekst doet sterk vermoeden, dat vele gegevens uit de tweede hand geciteerd worden.

Dat de schrijver geheel op de literatuur blijkt te moeten steunen bij gebrek aan eigen ervaring, is niet altijd begrijpelijk. Vele savannen zijn gemakkelijk bereikbaar. Erger vind ik, dat hij — NB aardrijkskundeleraar — ook de kaart van Suriname niet goed kent. Op bladzijde 15 laat hij in tekst en figuur het gebied tussen de Corantijn en de Coeroeni zonder slag of stoot aan buurman Guyana en verlegt hij de Sipaliwinisavanne een heel eind naar het westen. Hij blijkt niet te weten, dat de Paroe- en de Sipaliwinisavanne één geheel vormen. Hij behandelt de savannen volgens de indeling van Cohen en Van der Eyk, maar verduistert daarbij het Kasipora- en het Tafelbergtype.

Toch moet mijn critiek een ondergeschikte plaats innemen. Ik hoop, dat het voorbeeld van Oedayrajsingh Varma gevolgd zal worden, opdat de Surinamer meer vertrouwd zal kunnen raken met zijn eigen land. Potentiële schrijvers moeten echter wel proberen zich eerst enige ervaring omtrent hun onderwerp te verwerven.

J. van Donselaar

Techna. Technisch maandblad voor de Nederlandse Antillen. Redactie: Ing. A.A.N. da Costa Gomez (hoofdred.), E.P. de Palm, Ing. L.J.M. Rolfast. Postbus 470, Curaçao. Jaarg. 1 — (1), januari 1976; (2), febr.; elk nummer 24 blz. 28 × 21 ½ cm, ill. (NA f 45,—).

Een technisch maandblad van enig niveau is voor zover bekend nog nooit op de Nederlandse Antillen verschenen. Alle technische informatie werd en wordt geleverd door buitenlandse vakbladen, waarbij ook Nederland als buitenland wordt beschouwd. Algemene communicatie op het technisch vlak en dan nog op het peil van HTS of Universitair was tot nu toe nauwelijks mogelijk. Dit heeft mede tot gevolg gehad, dat praktische ervaring van ondernemingen, diensten of individuen diep begraven ligt en slechts incidenteel of ten dele naar boven komt. De redakteuren, twee jonge HTS-ers en een ervaren technicus hebben dit als een ernstig beletsel voor de technische ontwikkeling gevoeld en ook als een verspilling van energie. Dit maandblad, *Techna* (een voortreffelijke naam) wil thans een forum zijn voor problemen die met techniek en natuurwetenschap te maken hebben en betrekking hebben op de Nederlandse Antillen.

Het blad kent verschillende rubrieken, nl. bedrijfskunde en bedrijfsinformatie, algemeen en vakgerichte gedeelte, technische tips en correspondentie. In de eerste twee afleveringen komt een verscheidenheid aan onderwerpen aan bod: met name brandweer en brandpreventie, utiliteitsproject op St. Maarten, transformatoren, bestrijding van lawaai en onderhoud van airco's.

TECHNA staat vanzelfsprekend nog in de kinderschoenen. Gezien echter de geestdrift van de redactie en het ruim aanwezige (schrijvers) potentieel kan het blad een steentje bijdragen aan de ontwikkeling van de Antillen en zich een vaste plaats veroveren bij het lezerspubliek: iedereen met een behoorlijke technische kennis en ontwikkeling.

TECHNA verdient alle steun van iedere technisch geïnteresseerde lezer die betrokken is of wil worden bij de ontwikkeling van de Nederlandse Antillen.

H.A.M. de Kruijf

De Antillen, door Peter Wood en de Redactie van Time-Life boeken. De wereld der woeste natuur. Time-Life Intern.; Nederlandse uitgave bewerkt in samenwerking met M.J. Daan-Stiemens en Dick Hillenius; 1976, 184 bladz., talrijke afb. in kleuren (f 32,50).

Het is verrassend hoeveel aandacht in deze Time-Life uitgave is besteed aan Bonaire, dat wordt beschouwd als 'voor duikers het meest ideale terrein van de hele Antillen' (p. 160).

Het werk bestaat uit een aantal vlot geschreven reisverslagen met gelijk aantal fotoreportages, welke voor vele lezers waarschijnlijk wel het meest waardevolle deel van deze uitgave zullen vormen, ook al zijn de kleuren op de afbeeldingen niet altijd even natuurlijk.

Na enkele inleidende beschouwingen over (1) 'Een zonovergoten archipel' maakt de lezer kennis met 'Barbuda's amoureuze piraten' (p. 37-49), onder welke speelse titel John Dominis meesterlijke foto's laat zien van een enorme broedkolonie van fregatvogels ('minnaars die Casanova naar de kroon steken') in de mangroven van noordwest Barbuda.

Er volgt een avontuurlijke tocht door (2) 'Het binnenland van Dominica', met daarna foto's van 'De ondergang van een stad' (p. 66-73), waarmede natuurlijk St. Pierre op Martinique is bedoeld, dat in 1902 door een gloedwolk van de Mont Pelée werd vernietigd.

Dan gaan wij naar (3) 'De blauwe bergen van Jamaica' en maken kennis met het indrukwekkende karstlandschap van dit eiland dat door Dan Budnik met foto's over 'Eenzelfde gesteente in velerlei vermommingen' (p. 84-99) wordt geïllustreerd.

Een tocht naar de hoogste top van Hispaniola (tevens van de Antillen) op ruim 3000 meter, brengt ons (4) 'Naar ijler lucht'. En dan komt tenslotte de 'Natuurwandeling. Dwars door Bonaire' (p. 112-123), van Slagbaai naar de top van de Brandaris, dan naar Plaj'i Funchi, en vervolgens via Pos'i Mangel naar Boca Cocolishi. Dit verhaal is geïllustreerd met 6 grote en 18 kleine kleurenfoto's van John Dominis, van het landschap en van de planten en dieren waarover een en ander wordt verteld. Elders is een afbeelding van de flamingokolonie in het Pekelmeer te vinden, en een fraaie, twee bladzijden beslaande plaat van elandsgeweikoraal bij Plaj'i Funchi, dat bij een lage waterstand boven het zeeoppervlak uitsteekt.

Zijn zwerftochten vervolgend komt John Wood dan — in gezelschap van de bioloog William E. Rainey en zijn metgezellen — op het Isla de Aves (bewesten Dominica), waar hij (5) 'In de geest van Robinson Crusoe' zijn tentje stevig vastpent in het zand. Zijn bespiegelingen hebben dan vooral betrekking op de geschiedenis van dit lang-vergeten eilandje, dat na de publicatie van een artikel over 'Islote Aves, een vogeleiland in de Caraïbische Zee' in de 33ste Jaargang van dit tijdschrift (1952, p. 23-34) plotseling in de belangstelling kwam te staan, en voorts over de met uitsterven bedreigde zeeschildpadden. Prachtige kleuropnamen van Ron en Valerie Taylor brengen ons vervolgens in 'Een woelige onderwater-wereld' (p. 138-155).

Het (6) 'Avonturieren op de bodem van de zee' bij Bonaire — drie jaar na de uitvaardiging van het speervisverbod — blijkt hem beter te bevalen dan op andere eilanden. Daarna wordt dit boek over *De Antillen* besloten met een artistieke serie foto's van John Dominis over 'Het woeste en waterrijke eiland' (p. 166-179), Dominica.

Veel aandacht wordt in dit werk besteed aan de geologie, de fysische geografie, en aan de flora en fauna van de eilanden. Opvallend is daarbij hoe goed men zich in deze Nederlandse uitgave heeft getracht te documenteren. Dit blijkt niet alleen uit de Bibliografie, waarin tal van publicaties voorkomen welke uitsluitend op de Nederlandse Antillen betrekking hebben, maar evenzo uit de 'Verantwoording', waarin ook Frater M. Arnolfo Broeders, L.G. Gerharts; Hugo Gerharts, Ingvar Kristensen en Don Steward worden bedankt.

Toch blijven er nog wel merkwaardige dingen te lezen, ondanks de vele zeer noodzakelijke veranderingen welke door Arnolfo, L.D. Gerharts en Kristensen in het manuscript werden aangebracht. Saba is 'tot de laatste vierkante meter geëxploiteerd' (p. 28). Bonaire is 'zo droog als een woestijn' (p. 21); daar waait ook nog steeds een Noordoostpassaat, in plaats van de vrijwel constante wind uit het Oosten (een feit waarmee alle vliegvelden op de Kleine Antillen rekening hebben gehouden). En van wat er over het ontstaan van de Bonaireaanse binnenwateren wordt gezegd (p. 112), zal stellig niemand iets kunnen begrijpen.

Er wordt veel gewerkt met de latijnse namen van planten en dieren, die — behoudens een enkele uitzondering — juist zijn geschreven. Niet waar is echter dat de landslak *Cerion uva*, die hier schapeschelp wordt genoemd, 'op Aruba uitsluitend als fossiel' is te vinden (p. 113).

Op het kaartje van Bonaire — bijna 4 bij 2 cm groot, maar waarop Washington Park met nadruk staat aangegeven — zijn vijf woonkernen als gelijkwaardig aangeduid, te weten: Kralendijk, Bacuna, Boven Bolivia, Rincón en Karpata; en de enige weg die (ook op de overzichtskaart) is getekend, loopt van Zuidpunt, via Sorobon en Wanapa naar Kralendijk, en vervolgens via Porta Spaño en Rincón naar Slagbaai!

Al met al, toch stellig een aantrekkelijke aanwinst voor de Westindische boekenverzameling.

P.W.H.

BIBLIOGRAFIE

ARTICLES

(43)

Continued from *N.W.I.G.* 50 (p. 217-236, 148-180), 47 (p. 197-247), and previous lists since 1947. — Publications not seen by the compiler of this *incomplete* bibliography are not included. — The existence of a Summary is indicated by a translation of the title.

Pacheco Domacasse . . . Dramatisatie kan falen van ons onderwijssysteem neutraliseren. *Amigoe* 19.XII.1974, p. 9, portr.

Palm, Edgar: Jacobo Conrad. *Kristòf* 2, 1975, 4, p. 190-194.

Palm, Jules de: De Antilliaanse literatuur op weg naar volwassenheid? *Sticusa journaal* 5, 1975, 7, p. 3-15, 8 figs.

Palm, Jules de & Pos, Hugo: In memoriam René A. de Rooy. *Sticusa journaal* 4, 31.XII.1974, 8, p. 12-13.

Page, R.E.: De C.D.M. toen en nu. *Techna* 1, mei 1976, p. 6-10, (2) figs. (Curaçao Drydock Company Inc.)

Panday, S. Gangaram: Benoembaarheid tot notaris in Suriname. *Sur. Jur.* 18, 1974, p. 24-34.

Panday, S. Gangaram: Het lekennotariaat in Suriname. *Sur. Jur.* 15, 1972, p. 16-31.

Papavero, N. & Bernardi, Nelson: Studies of Asilidae (Diptera) systematics and evolution. III. Tribe Blepharepiini *Arquivos de Zool.* 24 (3), p. 163-209, 41 figs., 1 pl. (Incl. Surinam material)

Parlementaire contacten worden geïntensiveerd. *Sur. Nieuws* 20, 1970, 17, p. 1-4.

Pater Latour overleden. *Amigoe* 24.I.1972, p. 3. (Pater P. Mannes Latour o.p., 19.V.1900)

Pater van Emstede 40 jaar bij Surinamers. *Objectieve Surinamer* 3, 27.II.1974, 7. Pater (J.M.) van Emstede 40 jaar priester. *Sur. Nieuws* 24, 1974, 3, p. 1 & 6.

Patrick, Andrea: Verenigde Antillen is mogelijk. Vriendjespolitiek remt ontwikkeling van Statia. *Amigoe* 3.VI.1976, p. 13, portr.

Paula. Yandie & Domacassé Lebacks, Diana: Tula. *Kristòf* 1, 1974, 1, p. 13-20.

Paula, A.F.: Visie op boek over Tula. *Amigoe* 9.V.1974, p. 9. (*Tula*, by J. Hartog)

Pautsch, Fryderyk: System of the chromatophores and their behaviour in the larva of the crab *Geograpsus lividus* (Milne Edwards). *Acta Biol. et Med. Soc. Sc. Gedan.* 9, 1965, p. 15-24, 2 + 5 figs. (Curaçao)

Pel, P. L. van: (Twintig schelpen in de Ned. Antillen verzameld). *Corr.blad Ned. Malac. Ver.* 158, 1974, p. 259-264.

Pengel (Johan Adolf) overleden. *Sur. Nieuws* 20. 1970, 22, p. 1-4, portr. Varous articles, incl. *Amigoe* 5.VI., and *Beurs* 5,9 & 11.VI. See also *Beurs* 6.VI.1974.

Percy Sweetman . . . rond Bonaire veel wrakken gevonden. *Amigoe* 19.X.1974, p. 9, 4 figs.

Pesqueria Bonaire, *La Union* 2610, 3.XII.1970, p. 2, 4 figs.

Peters, J.H., see: *Leerplan en leidraad basisonderwijs N.A.*, 1970.

Petrochemische industrie . . . *Ant. Nwsbr.* 11, 1970, 21, p. 3-4. Aruba . . . *Beurs* 12.VIII.1970, p. 1.

Pieterella, R.F.: The politics of Surinam and the Netherlands Antilles, by Albert L. Gastmann, 1968. *Car. Studies* 10, 1970, 1, p. 115-116.

Pim de la Parra. *Sur. Mag. June* 1975, p. 20-25, portr. (Surinam moviemaker in Holland).

Pine, Ronald H.: The bats of the genus *Carollia*. *Texas A&M Univ. Techn. Monogr.* 8, 1976, 125 pp., ill. (Sur. incl.)

Plan D-2 start met meubel-fabricage te Bonaire. *Beurs* 19.VII.1975, p. 4, 3 figs. (Ir. G.A. Abbad and Ir. E.M. Wilson; Fundashon Desaroyo Planea) See also 6.X., p. 5, and 7 & 9.X.1974.

Plannen voor veerdienst tussen Curaçao en Coro. Proefvaart 'Sta. Margarita' naar Aruba en Bonaire. *Amigoe* 14.V.1970, p. 3, fig.

Plantage Patrick biedt zich aan als 'testcase'. Aanbevelingen rapport Sogréah aan praktijk toetsen . . . *Amigoe* 5.II.1971, p. 9, 3 figs.

Plant manager Salt Company René Hakkenberg: optimistisch over afzet. *Amigoe* 16.VII.1975, p. 3, portr. (Bonaire)

Plechtige ambtsaanvaarding door gouverneur B.M. Leito. *Beurs* 18.VII.1970, p. 1, 3 figs.

Pleidooi behoud Black coral. *Amigoe* 2.X.1975, p. 2, 1 fig.

Pleidooi (E.) Jessurun voor behoud zee-schoonheid. *Amigoe* 26.VI.1970, p. 3.

Pluspunten voor industrievestiging op Bonaire. *Antillen nu*, mei 1971, 16, p. 3-4, 2 figs.

Pol, Dick van de: Curaçao-Bonaire. De vrijheid is betrekkelijk, de eensgezindheid ook. *Avenue* December 1975, p. 110, 112 & 114, 3 figs.

Pol, Dick van de: St. Maarten - Saba - St. Eustatius. *Avenue* Nov. 1975, p. 38-43, 14 col. figs.

(Polanen): Open deur voor studenten uit Suriname. *Telegraaf* 7.I.1970, p. 5, portr.

Politiebond Nederlandse Antillen . . . in actie. *Beurs* 29.XII.1970, 4 & 9.I.1971. — *Amigoe* 4.I.

Politiek forum op Bonaire. *Amigoe* 7.V.1971, p. 9.

Pollutex optimistisch over vestiging op Klein Curaçao. *Amigoe* 21.VIII.1974, p. 3. — TNO-rapport . . . 22.VIII, p. 3. See also: 26.IV, 2.VIII, 25.IX. *Beurs* 17.IV, 21.VIII, 22.VIII, 14 & 16.IX, 25.X.

Portugese bestanddelen van het Papiament. *Beurs* 15.I.1970, p. 4.

Pos, Hugo: De jonge Surinaamse literatuur. *Sticusa* *journaal* 4, 1974, 6, p. 3-13, 4 figs.

Pos, Hugo: Inleiding tot de Surinaamse literatuur. *Tirade* 17, 1973, 189, p. 396-409.

Post, Jan Kees: De invloed van speervisserij en aquariumvisvangst op de visfauna van het koraalrif op Curaçao. *Stinapa* 8, 1974, p. 20-42, 5 phot. & 18 drawings.

Post, Jan Kees: The impoverishment of the fish fauna on coral reefs around Curaçao. *Proc. A.I.M.L.C.* 9, 1973, p. 22.

Pottenbakken op Suffisant. Interview met Glen Hillen. *Beurs* 2.I.1974, p. 6, 4 figs. — See also: Over kleischalie, *Beurs* 4.V.1974, p. 2, and 18.II, 7.III, 15.VII. — Henk Verberkmoes . . . Bonairiaanse klei zeer goed bruikbaar, *Beurs* 30.I.1975, p. 3, 4 figs.; also *Amigoe* 22.I, p. 8, 4 figs.

Premier (J.) den Uyl bezocht de Bovenwinden. *Beurs* 23.VIII.1974, p. 4.

Premier (E.O. Petronia) biedt concept aan van spelling Papiaments. *Amigoe* 17.I.1970, p. 1 & 3.

Premier (O.R.A. Beaujon) installeerde staatkundige werkgroep. *Amigoe* 16.XII.1971, p. 3. *Beurs* 16.XII.1971, p. 2.

Premier E. Petronia optimistische over vraagstuk Mijnmaatschappij. *Amigoe* 7.III.1970, p. 1.

Premier Petronia: Wij moeten niet streven naar absolute onafhankelijkheid. *Beurs* 5.IX.1970, p. 3. See also: *Ant. Nwsbr.* 11, 10, p. 1-3.

Priem, H.N.A.: Radioactive chronometers. *Natuur en Techniek* 38, 1970, 2, 14 pp., 15 figs. (Suriname: p. 10-12, fig. 10)

Priem, H.N.A. & Boelrijk, N.A.I.M. & Hebeda, E.H. & Verdurmen, E.A.Th. & Verschure, R.H.: Isotopic ages of the Trans-Amazonian Acidic Magmatism and the Nickerie Metamorphic Episode in the Precambrian Basement of Suriname, South America. *Geol. Soc. America Bull.* 82, 1971, p. 1667-1680, 3 figs. Also *Z.W.O. Lab. Isotopen-Geologie, Ann. Progr. Rep.* 1970, p. 5-20, 3 figs.

Prins, F.W.: Het Antilliaanse onderwijs: Een toekomstvisie. *Pedag. Forum* 5, 1971, 9, p. 347-353.

Prins, F.W. see: *Leerplan en leidraad basisonderwijs N.A.*, 1970.

Pritchard, Peter C.H.: The survival status of Ridley Sea-turtles in American waters. *Biol. Conservation* 2, 1969, 1, p. 13-17, 4 figs.

Problemen rond vangst en uitvoer aquariumvisjes. Dr. (H.A.M.) de Kruijf: raffen dreigen leeggevist . . . *Amigoe* 13.IV.1976, p. 3.

Prof. (B.) de Gaay Fortman na oriëntatiereis: Antillen zijn niet gebaat bij huidige ontwikkelingshulp. *Amigoe* 5.I.1972, p. 3. — *Beurs* 5.I.1972, p. 2; 21.I.

Prof. de Gaay Fortman sprak over tien jaar Adviesraad Cult. samenwerking. *Beurs* 14.IV.1971, p. 2.

Prof. dr. Roy Panday in zijn inauguratie Mens en Muskiet. *Nw Sur.* 26, 1976, 8, p. 1.

Prof. (F.J.F.M.) Duynstee . . . Antillen meer gediend met doelmatig gezamenlijk bestuur. *Amigoe* 5.X.1972, p. 6.

- Prof. (dr. A.A.) Haspels na bezoek Antillen. *Amigoe* 13.XI.1970, p. 3.
- Prof. Kunst: met peil Rechtshogeschool is niet te marchanderen. *Amigoe* 26.III.1974, p. 4, 3 figs.
- Prof. (A.) Kunst: politieke en jur. onafhankelijkheid gaan hand in hand. *Amigoe* 10.IX.1973, p. 6, portr.
- Projekt van bosontsluiting tot bosverjonging rond Coesewijne rivier. *Suriname feiten en cijfers* 7, juli 1970, p. (4), 2 figs.
- Promove Papiamento Arubano. *Amigo* 10.VII.1971, p. 11. See also 15.VII, p. 5.
- Pruim, Gerrit: Massale stakingsacties Ned. Antillen. *Onze Wereld (Novib)* 19, 1975, 5, p. 1 & 5.
- Punt, W. & Wessels Boer, J.G.: A. palynological study in geonomoid palms. *Acta Botan. Neerl.* 15, 1966, p. 266-275, 7 figs., 2 plates excl. (Surinam)
- Quill-brand brengt Statia weer in nieuws. *Amigoe* 29.IV.1976, 4 figs.
- Quintus Bosz, A.J.A.: De introductie van een dubbele hoofdstraf in het Surinaamse strafrecht. *Sur. Jur.* 16.1974, p. 1-6.
- Quintus Bosz, A.J.A.: Honderd jaar codificatie in de Nederlandse Antillen. *Sur. Jur.* 14, 1970, p. 12-15. (Review)
- Quintus Bosz, A.J.A.: Vrijheid, vroeger, nu en straks. *Enkele voordrachten rond eerste Lustrum Univ. Suriname*, 1974 (1975), p. 73-87.
- Quintus Bosz, A.J.A.: Wet en praktijk op het gebied van de vaststelling, de afkondiging en de inwerkingtreding van Surinaamse wettelijke regelingen. *Sur. Jur.* 17, 1974, p. 16-23.
- Quintus Jan Telting, zijn schilderkunst en de mens. *Sur. Nws.* 19, 1969, 29, p. 4-6, portr.
- Raadslid (A.J.H.) Snijder richt bevrijdingsfront op. Bonaire rechtstreeks onder Nederland of onafhankelijk . . . *Amigoe* 30.X.1971, p. 1, portr.
- Rapport Arthur D. Little voorspelt: Aantal toeristen kan in 10 jaar verviervoudigd worden. *Sur. feiten* 11, nov. 1970, p. 2-3, ill.
- Rapport 30 mei (1969). *Amigoe* 22.VII — 6.VIII.1970. — *Ant. Nwsbr.* 11, 8.VII.
- Rapport invoering van minimumloon. *Amigoe* 18.II.1970, p. 7 & 9.

Rapport van dr. Van Leeuwen. I-VIII. *Amigoe* 18.I.1973, p. 6 portr., 19. 18, 19, 20 & 22.I.1973, p. 6; 23.I, p. 9 & 11; 24, 25, 26 & 27.I. p. 6; portr. — See also *Amigoe* 15.II, p. 1; *Beurs* 10, 12 & 17.I.

Rapport van prof. mr. H.J. M. Jeukens. De staatrechterlijke vraagstukken van de Nederlandse Antillen. *Beurs* 2 — 9.III.1972.

Rapport van Venezolaans-Antilliaanse werkcommissie. *Amigoe* 21.XII.1970, p. 6.

Rapport Werkgroep Tourist Organization. *Beurs* 29-31.I.1976.

Rasismo antiyano. *Kontakto Antiyano* 4, 1, 1972, p. 1-4.

Ratjen, Warren F. & Hsu, B.C.C.: Sea bob fishery of the Guianas. *Commercial Fisheries review* 32, Oct. 1970, 10, p. 38-44, 10 figs.

Reasons, George: Jan Ernst Matzeliger. *Sur, Mag.* Dec. 1973, 3, p. 32-33, portr. (Surinam, 1852-1889, invented a machine to mass produce shoes.)

Rechter (F.C.) Flick in afscheidsrede. *Amigoe* 28.V.1973, p. 3.

(Rechtshogeschool). *Amigoe* 6 & 22.X.1970; *Beurs* 6 & 15.X.

Rechtshogeschool richt oog nadrukkelijk op Antillen en omliggend gebied. *Amigoe* 10.VI.1972, p. 10-11, fig. (Interview with dir. mr. C. Dipp and advisor prof. A.J.M. Kunst.)

Rechtvaardigheid en Vrede in de Nieuwe Antillen. 1-9. *Beurs* 5.I (3) — 12.I.1976 (9).

Record downpour hits Bonaire in few hours' deluge. *Bon. Bull.* 1 (9), 21.XI.1974, p. 8, 2 figs. (13.XI, 126.4 mm)

Reed, Charles A. & Borowsky Richard: The 'world's largest toad' and other herpetological specimens from southern Suriname. *Stud. fauna Sur.* 12, 1970, p. 159-171, fig. 200-207, pl. 3 excl.

Regering-Petronia voorstander van meer overheidsingrijpen. *Amigoe* and *Beurs* 26.V.1970.

Regeringsverklaring premier (R.J.) Isa. *Beurs* 25.II.1971, p. 1 & 7; *Ant. Nwsbr.* 12, 1971, 9, p. 1-5.

Regering wil exploratie en winning delfstoffen regelen. *Amigoe* 19.VI.1973, p. 9.

Regteren Altena, C.O. van: On six species of marine Mollusca from Suriname, four of which are new. *Zool. Meded. Leiden* 45, 1971, 5, p. 75-86, 6 figs., pl. 1-2.

Regteren Altena, C.O. van: The land Prosobranchia of Suriname with the description of two new species of *Neocyclotus*. *Zool. Meded. Leiden* 48, 1974, 8, p. 69-73, 3 pls. excl. (landmolluscs)

Regteren Altena, C.O. van: The marine Mollusca of Suriname (Dutch Guiana) Holocene and Recent. Part II. Bivalvia and Scaphopoda. *Zool. Verhand. Leiden* 119, 1971, 100 pp., 25 figs., 10 pls. & folding map excl.

Regteren Altena, C.O. van: The marine Mollusca of Suriname . . . Part III. Gastropoda and Cephalopoda. *Zool. Verhand. Leiden* 139, 104 pp., 43 figs, 11 pls. excl.

Reitsma, Onno: Logboek van het nieuwe Suriname. *Elseviers Mag.* 18.IX.1971, p. 89-92, 4 figs.

Renkema, W.E.: Bloemhof: Uit het archief van een Curaçaose plantage. *NWIG* 50, 1975, 1, p. 27-47.

Renkema, W.E.: De slavenopstand van 1795. *Kristòf* 2, 1975, 4, p. 196-201. (Review of Paula's publication of 1974.)

Rens J. van: Het economisch toeristisch administratief onderwijs. *Pedag. Forum* 5, 1971, 9, p. 339-342.

Renselaar, H.C. van: Benedenlandse Indianen. Bovenlandse Indianen, *Schakels* 5 70, 1969, p. 23-32, 4 figs.

Renselaar, H.C. van & Speckmann, J.D.: Social research on Surinam and the Netherlands Antilles. *NWIG* 47, 1969, p. 29-59.

Renssen, Th. A.: New breeding records from Surinam. *Ardea* 62, 1974, p. 123-127, 2 figs.

Renssen, Th.A.: Social roosting of *Circus buffoni* in Surinam. *Ardea* 61, (dec.) 1973, p. 188.

Renssen, Th. A.: Twelve bird species new for Surinam. *Ardea* 62, 1974, p. 118-122.

Rep, B.H.: Intestinal helminths in dogs and cats on the Antillian islands Aruba, Curaçao and Bonaire. *Trop. geogr. Med.* 27, 1975, p. 317-323, 5 figs.

Republiek onaanvaardbaar voor Arubaanse commissie. *Amigoe* 29.II.1972, p. 3.

Restauratie Fort Zeelandia. *Bauxco Nieuws* 19, 1969, 3, p. 4-8, 4 figs.

Restauratieplan Fort Oranje . . . op Statia. *Amigoe* 28.II.1976, p. 10, 3 figs.

Reyers-Castillo, Pedro: Passalidae de la Guayana Francesa (Coleoptera, Lamellicornia). *Bull. Mus. natn. Hist. nat. Paris* (3) 197, Zool. 129, p. 1541-1587, 24 + 7 figs.

- Richardson, Q.B.: Aandacht voor de bestrijding van de zeevervuiling op de Derde VN Zeerechtconferentie. *Kristòf* 2, 1975, 3, p. 105-112.
- Richardson, Quirino B.: Milieubeheer, een veel omvattende taak. *Kristòf* 1, 1974, 5, p. 212-216.
- Richardson, Q.B.: Vuilverbranding op Klein Curaçao in het brandpunt. *Beurs* 27.IV.1974, p. 3. See also *Amigoe* 3.V. p. 11.
- Richardson, Q.B. & Monzón, T.M.: Overdracht van technologie. *Kristòf* 2, 1975, 4, p. 157-161.
- Richtlijnen akkoord tussen Reynolds (Metals Company) en Suriname ondertekend. *Sur. feiten* 8, aug. 1970, p. 1.
- Ridder, R.F. de: Preliminary results on Appendicularians from the Cicar . . . cruises 1970. *Versl. Techn. gegevens Inst. Taxon. Zool. Amsterdam* 4, 1974, p. 62-104, 15 pls. incl. (Aruba, Curaçao, Bonaire, Surinam)
- (Ridderstraat, F.): (April 1976. 35 jaar St. Vincentius Harmonie). *De Klok* 330, 1976, e.g. p. 22-30, ill.
- Riezebos, H.Th.: Sipaliwini-expeditie. *Schakels* 5 76, 1970, p. 29-35, 6 figs.
- Rigaud, S.: Zelfstandigheid en soevereiniteit. *Amigoe* 8.X.1971, p. 9.
- RNWO bestaat 25 jaar. *Amigoe* 19.IV.1972. p. 9. (Radio Wereld Omroep)
- Roberts, E.J.Ph.: De verdragsrelaties van het Koninkrijk der Nederlanden betreffende de burgerluchtvaart. *Justicia* 5, 1969, 3, p. 73-79.
- Roberts, E.J.Ph.: Het toetredingsverdrag inzake de uitbreiding van de E.E.G. en het Koninkrijk der Nederlanden. *Justicia* 8, 1972, 1, p. 1-3.
- Roede, Machteld J.: Color as related to size, sex, and behavior in seven Caribbean labrid fish species (genera *Thalassoma*, *Halichoeres* and *Hemipteronotus*). *Stud. fauna Cur.* 42, 1972, p. 1-264, 25 figs., pl. 1-11 excl. (Curaçao)
- Roessler, Carl: Bonaire. The awakening of an island. *Oceans* 6, 1973, 4, p. 54-63, 7 figs. 3 of them col.
- Roessler, Carl: Crisis in Paradise. *Stinapa* 8, 1974, p. 14-19, 4 figs.; from *Intern. Wildlife* Nov-Dec. 1972. (underwater life Neth. Ant.)
- (Roessler, J.C.): Make photos, not sport. *Holland Herald* 6, (1971?), 11, p. 14-15, 17 & 19, 6 col. figs.
- Roessler, Carl: (White serpulid worm in Jan Thiel Bay, Curaçao). *Intern. Wildlife* 2, 1972, 3, p. 2. (col. phot. of *Spirobranchus giganteus*)
- Römer, R.A.: Hoger onderwijs in de Nederlandse Antillen. *Kristòf* 2, 1975, 3, p. 125-131.

- (Römer, R.): Associeren met Nederland of Venezuela. *Amigoe* 16.X.1969, p. 1, portr.
- Römer, René A.: Dimensies van onafhankelijkheid. *Kristòf* 1, Dec. 1974, 6, p. 247-254.
- Römer, R.A.: Het 'wij' van de Curaçaoenaar. *Kristòf* 1, 1974, 2, p. 49-60.
- Römer, R.A.: Naar de voltooiing van de Emancipatie. Beschouwingen naar aanleiding van het verschijnsel 30 mei. *Beurs* 10 - 14.IX.1974, sub Akademisch jaar 1974-1975 geopend.
- Römer, R.A.: Over de toekomst van ons onderwijs. *Pedagogisch Forum* 5, 1971, 9, p. 347-354. (Neth. Ant.)
- Römer, R.A.: Race and class in political perspective. The case of Frente Obrero. *Kristòf* 2, Dec. 1975, p. 253-263. (publ. 1976)
- (Römer, R.A.): Toespraak . . . aanvang colleges Rechtshogeschool. *Beurs* 29.IX.1971, p. 2-3.
- Römer, R.A.: Van West Indische Federatie naar Economische Gemeenschap. *Beurs* 13.II.1974, p. 2, portr.
- Römer, Raúl: Ortografia pa Papyamento. Manera ku esaki a ser presentá pa drs. — den un disertashon, tení na Aruba, na luna di 'Augustus', 1968, pa Ito Tromp reportá. *Ruku* 1, 6, 1970, p. 25-27.
- Römer, Raúl: Ta kua dje 'ta'-nan Bo ke men? *Kristòf* 1, 1974, 5, p. 217-219.
- Rona, José Pedro: Elementos españoles, portugueses y africanos en el papiamento. *Watapana* 3, 1971, 3, p. 7-23. Review by M.P.A.M. *Kerkhof*, p. 24-27.
- Roo, B. Jos de: Dubbelspel — dubbel politiek. *Kristòf* 3, 1976, 1, p. 32-45. (Critical review of Frank Martinus Arion's novel.)
- Roo, Jos de: 1974, Ortografie voor Papiamentu. *Amigoe* 22.VII.1974, p. 8.
- Rooij-Schuiling, L.A. de: Systematic notes on the Mesodesmatidae (Mollusca Bivalvia) . . . *Zool. Meded. Leiden* 46, 1972, 5, p. 55-68, 6 figs. (*Ervillia nitens* from Sur., Cur. and St. Martin)
- Roos, P.J.: The shallow-water stony corals of the Netherlands Antilles. *Stud. fauna Cur.* 37, 1971, p. 1-108, fig. 1-47, pl. 1-53 excl.
- Rooth, J.: Caribbean Flamingos in a man-made habitat. In: Kear & Duplaix-Hall: *Flamingos*, p. 75-79, fig. 14-15, pl. 43.
- Rooth, J.: De Bonaireaanse papegaai. *Stinapa* 5, 1971, p. 43-44, 1 fig.
- Rooth, J.: De ontwikkeling in het flamingoreservaat op Bonaire. *Stinapa* 8, 1974, p. 50-57, 7 figs.; *Natuur en Landschap* 28, 1974, 1, 8 pp., 7 figs.

Rooth, J.: Het flamingoreservaat op Bonaire. *Stinapa* 5, 1971, p. 35-42 & 32-33, 4 figs.

(Rooth, J.): Op Bonaire broeden de flamingo's weer. *Panda Nieuws* 6, 1970, 6, p. 45-46, 3 figs.

(Rooth, Jan): Voortuitzichten Flamingo's op Bonaire zeer gunstig. *Amigoe* 9.III.1970, p. 6, 3 figs. (interview)

Rooy, Fernand de: Brownsberg is paradijs voor natuurliefhebbers. Suriname toeristisch gezien. *Amigoe* 20.X.1973, p. 9, 3 figs.

Rosario, Elco: Desentralisashon i sentralisashon den Estado Antiyano Ulandes. *Kristòf* 1, 1974, 3, p. 97-107; 4, p. 185-194.

(Rossum, Adriaan van): Marihuana als oplossing van nationale problemen. *Amigoe* 23.IX.1971, p. 7, portr.

Rudolf Frederik Willem Boskaljon 1887-1969 . . . drager van de Zilveren Anjer. *Beurs* 5 & 6.I.1970, p. 2, portr. — Shon Dodo Boskaljon ter aarde besteld. *Beurs* 2.I.1970.

Ruinard, J.: De eiwitvoeding landbouwkundig gezien. *Enkele voordrachten rond Eerste Lustrum Univ. Suriname*, 1974 (1975), p. 89-102.

Russel, Rodney Christiaan: Uit het Voorgeborchte. *De Gids* 133, 1970, p. 275-279.

Ruskamp, Lotta: Surinamers moeten werken aan eigen zendtijd. *Oro* 1, 1975, 3, p. 9-10. (Alberto Gemerts)

Saba: the unspoiled queen? *Kontakto antiyano* 6, 1974, 6, p. 19-23.

Saba wil belangrijke medezeggenschap bij verdeling Saba-bank-opbrengst. *Amigoe* 1.VII.1965, p. 8. (Will Johnson)

Saleh, A.E.C.: Enkele doelstellingen in de Curaçaosche Gezondheidszorg. *Kristòf* 1, 1974, 4, p. 149-158. Also in *Amigoe* 26.X. p. 10.

Samenwerking op wetenschappelijk gebied bepleit (by Gov. B. Leito). Bevolking is niet gediend met overhaast bij onafhankelijkheid. *Amigoe* 13.V.1975, p. 3-4, and 1.

Samson, J.A.: Maladies à virus des Citrus au Surinam. Mise au point. *Fruits* 28, 1973, 5, p. 363-365.

Samson, J.A.: Tropical spinach from Amaranthus, Ipomoea and Xanthosoma. *Sur. Landb.* 20, 1972, 1, p. 15-21, 2 figs.

Samson, Ph. A.: Parlementair geschiedkundige beschouwingen. *Gedenkboek 100 jaar Staten Sur.*, 1966, p. 107-162.

Samson, Ph. S.: Aantekeningen omtrent de geschiedenis van de rechterlijke organisatie en de competentie in strafzaken in Suriname. *Sur. Jur.* 14, 1970, p. 5-11.

Santamaría, Francisco & Schubert, Carlos, 1974. Geochemistry and geochronology of the southern Caribbean — northern plate boundary. *Bull. Geol. Soc. Amer.* 85, p. 1085-1098, 13 figs., folding map.

Sar, A. van der & Schouten, H. & Struycker Boudier, A.M.: Clucose-6-phosphate dehydrogenase deficiency in red cells. Incidence in the Curaçao population . . . *Enzymologia* 27, 1964, 5, p. 289-310, 6 figs.

Sar, T. van der: Het gebruik van zeis en houwer bij het maaïen van gras (The use of scythe and machete for mowing grass). *Sur. Landb.* 22, 1974, 1, p. 40-43, 1 fig.

Sastre, Claude: Recherche sur les Ochnacées, IV. *Sauvagesia tafelbergensis* Sastre sp. nov. du Suriname. *Acta Bot. Neerl.* 19, 1970, 5, p. 699-706, 3 figs.

Savanne-rally Suriname. Savanna Rally Suriname. *Sur. Mag.*, March 1975, p. 1-5, 9 figs., 6 of which col.

Scheperboer, B.: Een model voor een toekomstige farmacie op Curaçao. *Beurs* 5.II.1975, p. 3 & 6, 1 fig.

Schasfoort & Ghering, see: *Leerplan en leidraad basisonderwijs N.A.*, 1970.

Scheperboer, B.W.: Reorganisatie van de farmaceutische toestand. *Beurs* 29.VII.1974, p. 8. See also: 19 & 21.XI, 17.XII. — Het probleem van de botica's. *Amigoe* 26.XI; 19, 21 & 22.XI, 4 & 17.XII.

Schneider, J.W.: Honderd jaar immigratie der Hindoestanen in Suriname. *Protestantenblad Sur.* 71, 24, 23.VI.1973, p. 1-2.

Scheveningse visser Hamerslag tegenover Raymundo Debrot: Verblijf op Curaçao mijn prettigste tijd. *Amigoe* 1.XI.1975, p. 2 (o.b. Mas Bangu; Blok, 1951).

Schotsborg, Eveline: Apuku kwam over mij. *Suriname Zending* 1973 — 4, p. 6-7.

Schouten, H.: Occurrence of trematode ova resembling *Dicrocoelium dendriticum* in the stools of human inhabitants of Curaçao. *Trop. geogr. Med.* 17, 1965, p. 338.

Schouten, H.: Suriname. *De Tijd* 12, 23 & 30.VI; 6 & 18.VII.1970, ill.

Schouten, H.: Suriname's hoop is op bauxiet gebouwd. *De Tijd* 12.VI.1970. — Veel onzekerheid rond W.-Surinaamse bauxiet. 23.VI. — Suriname zeer gebaat bij groot houtproject. 30.VI.

Schouten, H. & Giterson, A.: Blood-, urine- and liquor sugar. *Clin. Chim. Acta* 8, 1963, p. 802-803. (Curaçao)

Schouten, H. & Statius van Eps, L.W. & Delden, G.J.A. van: Transketolase in sickle cell anemia. *Clin. Chim. Acta* 31, 1971, p. 487-488. (Curaçao)

Schouten, H. & Statius van Eps, L.W. & Struycker Boudier, A.M.: Transketolase in blood. *Clin. Chim. Acta* 10, 1964, p. 474-476. (Curaçao)

Schouten, H. & Suriel-Smeets, R.M. & Kibbelaar, M.A.: The simultaneous occurrence of ova resembling *Dicrocoelium dendriticum* or *Capillaria hepatica* in the stools of inhabitants of Curaçao. *Trop. geogr. Med.* 20, 1968, p. 271-275, 10 figs.

Schouwen, Frances van: Bruine Arubaanse pelikaan: ook bedreigd met uitsterven. *Amigoe* 5.II.1975, p. 9, 3 figs.

Schrader, R.: Honderd jaar Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap 1873-1973. *K.N.A.G. Geogr. Tijdschr.* 8, 1974, 4, p. 232-402, 54 figs. (fig. 41 folding pl. excl.). (Dealing with research in Surinam and Neth. Ant.)

Schubert, Carlos & Moticska N., Peter: Reconocimiento geológico de las islas venezolanas en el Mar Caribe, entre Los Roques y Los Testigos. *Acta Cient. Venez.* 23, 1972, p. 210-223, 11 figs.; 24, 1973, p. 19-31, 14 figs.

Schultz, George A.: Terrestrial isopod crustaceans (Oniscoidea) mainly from the West Indies and adjacent regions. 1. Tylos and Ligia. *Stud. fauna Cur.* 45, 1974, p. 162-173, fig. 112-128. (incl. N. Ant.)

Schulz, J.P.: Brownsberg als natuurpark. In: *De vogels van de Brownsberg*, Stinasu Natuurgids B 3, 1975, p. 5-26, 2 figs.

Schultz, J.P.: Nature preservation in Surinam. *Meded. Ned. Comm. Intern. Natuurbesch.* 20, 1972, p. 16-38, map, vignet, 23 pls. excl., loose folding col. map. — *Stinasu Verhand.* 2.

Schulz, J.: Natuurreservaten en toerisme. Nature reserves and tourism. *Sur. Mag.*, Juni 1976, p. 1-11, 7 figs.

Schulz, J.P.: Nesting beaches of sea turtles in West French Guiana. *Proc. Kon. Nederl. Akad. Wetensch. (C)* 74, 1971, 4, p. 398-404, 1 fig., pl. 1 excl.

Schultz, J.P. & Vink, A.T.: Observations on the effect of early pruning on branch development of young soemaroeba (*Simaruba amara* Aubl.). *Turrialba*, 16, 1966, 1, p. 81-83, 5 figs.

Schut, B.: A possible phytotoxic effect of copper on dwarf coconut palms. *Sur. Landb.* 23, 1975, 1, p. 26-30, 1 fig.

Schut, B.: Black Pepper (*Piper nigrum*) in Surinam. *Sur. Landb.* 22, 1974 (1975), 2/3, p. 68-73.

- Schut, B.: Early results of a comparison between a nitrogen-rich and a potassium-rich fertilizer in dwarf coconut palms. *Sur. Landb.* 23, 1975, 1, p. 1-9, 3 figs.
- Schut, B.: Sources of variation in leaf nutrient contents and a proposal for critical levels in some dwarf coconut palm varieties. *Sur. Landb.* 23, 1975 (1976), 3, p. 122-132, 1 fig.
- Schut, Chris: De Curaçaoese Akademie. *Amigoe* 5.III.1971, p. 10; see 20.II.
- Schwartz, Albert: The Antillean Eleutherodactylus of the auriculatus group. *Stud. fauna Cur.* 30, 1969, p. 99-115. (St. Martin mentioned)
- Secretaris Surinaams Bevrijdingsfront Henry Cairo: We zullen Suriname zo nodig met geweld zelfstandig maken. *Utr. Nwsbl.* 12.I.1971, p. 9, portr.
- (Sedney, Jules): De macht van Pengel heeft Suriname veel schade gebracht. Premier Sedney in gesprek met P.J. Kat. *Alg. Handelsbl. Suppl.* 5.IX.1970, p. 15, portr.
- Sedoc-Dahlberg, Betty: Een beschouwing over de betekenis van het nageslacht van enige eind-19e eeuwse Creoolse families voor Suriname. *Geogr. Tijdschr. K.N.A.G.* 5, 1971, 4, p. 525-528.
- Sellnick, Max: Karibische Landmilben — II. Uropodina. *Stud. fauna Cur.* 43, 1973, p. 143-171. (incl. specimen from Aruba)
- Sevenhuysen, R.J.: Ontwikkeling van de landinrichting in Suriname (Land development in Surinam). *Landbouwk. Tijdschr.* 85, 1973, p. 57-63, 3 figs.
- Sevenhuysen, R.J.: Study of the hydrology and vegetation in the Nanni Swamp, Surinam. *WOTRO report* 1975, 1976, p. 35-37, 1 fig., 1 pl. excl.
- Sevenhuysen, R.J. & Roest, C.W.J.: Irrigatiemogelijkheden uit een moerasgebied in West-Suriname (Suitability of a swamp area in W.Surinam as an irrigational reservoir). *Landbouwk. Tijdschr.* 85, 1973, p. 77-81, 4 figs.
- Shell Curaçao NV en de luchtverontreiniging. *Beurs* 11.IX.1970, p. 2. — *Amigoe* 29.VIII.1970, p. 3; 11.IX, p. 3. (Dr. Ir. J.J. Verstappen)
- Shell-leider sprak zeer klare taal. PWFC . . . *Beurs* 21.II.1970, p. 1.
- Shell-manager ir (I.) Brouwer: Optimistisch over toekomst. *Amigoe* 24.XII.1971, p. 9, portr.
- Shell neemt afscheid van O.E. van Kampen. *Amigoe* 29.IV.1970, p. 3, portr. — Shell Curaçao a tuma despedida di Sr. Oscar E. van Kampen (Shon Papachi). *La Union* 14.V.1970, p. 2 & 7, portr.
- Sinterklaas of Compa Nanzi? *Amigoe* 5.XII.1970, p. 9.
- Sint Maarten: bevoorrecht eiland door toerisme. *Amigoe* 8.VIII.1970, p. 7, 3 figs.

Sint Maarten island of communications. Tele-communicatie Centrum. *Amigoe* di Sint Maarten, 19 juni 1973, 8 pp., ill.

Sjak Sie, G.M.: Enkele kanttekeningen rond het onderwerp management (Some notes on management). *Sur. Landb.* 20, 1972, 1, p. 37-46.

Sjiem Fat, P.V.: Rechterskeuze. *Justicia* 7, 1971, 3, p. 77-83.

Sjiem Fat, P.V.: Rechtsbedeling, *Beurs* 9.XII.1972, p. 6.

Slagbaai: rijk aan historie en prachtig natuurgebied. *Amigoe* 23.IV.1976, p. 2, 3 figs.

Sloot, C.J. van der: Ascidians of the family Styelidae from the Caribbean. *Stud. fauna Cur.* 30, 1969, p. 1-57, fig. 1-144.

Sloten, D.H. van & Weert, R. van der: Stomatal opening of banana in relation to soil moisture. *Sur. Landb.* 21, 1973, p. 80-86, 4 figs.

Sloten, D.H. van: Polyetyleen als kasdek bij de teelt van tomaten in de natte tropen. (Polyethylene as a greenhouse cover for tomatoes in the humid tropics.) *Sur. Landb.* 22, 1974 (publ. 1975), 2/3, p. 58-67, 4 figs.

Slud, Paul: Geographic and climatic relationships of avifauna . . . in the Neotropics. *Smiths. Contr. Zool.* 212, 1976, 149 pp., 37 figs.

Sluisdom, E.: De best gesproken taal in Suriname. *Geogr. Tijdschr. K.N.A.G.* 4, 1970, p. 349-353, 2 figs.

Sluisdom, Ewald: Suriname's eerste krant. (The first Surinam newspaper). *Sur. Mag.*, March 1975, p. 18-21, 1 facs.

Smeulders, J.R. & Dijkstra, H.: Een utiliteitsproject op St. Maarten. *Techna* 1, Jan. 1976, (1), p. 5-9, 6 figs.

Smidt, J.Th. de: Een verlate verjaardag (100-jarig bestaan der codificatie). *Sur. Jur.* 14, 1970, p. 1-4.

Smit, C.: Overzicht van de geschiedenis van de N.V. Overzeese Gas- en Electriciteitsmaatschappij. *Een eeuw licht en kracht*, . . . 100-jarig bestaan O.G.E.M., 1963, p. 89-154, 12 pls.

Smit, C.G.M.: Habibe pleegt geschiedvervalsing. *Kristòf* 2, 1975, 3, p. 144-147. — H. Habibe: Ta ken ta falsifika istoria, Habibe o Smit???, p. 148-153.

Smit, K.: Elis Juliana. Cola Debrot-prijs. *Amigoe* 16.VI.1973, p. 9, 4 figs. — Harold Hollander nieuwe rector van het Stuyvesant. 23.VI., p. 11, 2 figs. — Vertrekkende PSC-rector Jac Hagg, 2.VII., p. 7, portr. — Drs. L.M.G. van Leusden, volkstellingspecialist. 5.VII, p. 6.

Smit, Kees: Frank Martinus . . . *Amigoe* 6.IX.1974, p. 9, portr. (interview)

Smit, K.: Meesterlijke roman van Frank Martinus. Dubbelspel. *Amigoe* 14.VII.1973, p. 9, 2 figs. — Waarom maakte juist Toos van Mierlo het beeld van Tula? 31.VIII, p. 9, 6 figs. — Tweemaal Luc Tournier. 6.IX, p. 11.

Smit, K.: Nederlandse jeugd leest Antilliaanse en Surinaamse literatuur op krantenformaat. *Amigoe* 22.III.1975, p. 4. — Caribische literatuur. 27.VI.1975, p. 9.

Smit, Daniel B: Daily migrations in the long-spined sea urchin *Diadema*. *Proc. A.I.M.L.C.* 9, 1973, p. 24.

Smith, Daniel P: Daily migrations of tropical sea urchins. *Amer. Zoöl.* 9, 1969, p. 1075. (Curaçao)

Smith, James Dale & Genoways, Hugh H.: Bats of Margarita Island, Venezuela, with zoogeographic comments. *Bull. Southern Calif. Acad. Sci.* 73, 1974, 2, p. 64-79, 3 figs.

Snelle ontwikkeling vakbeweging in Suriname. *Suriname feiten* 1, jan. 1970, p. 4.

Snijders, M.L.: Een economie vol onnatuurlijkheden. *Utr. Nwsbl.* 7.IV.1970. — Bij de Shell-raffinaderij moeten nog honderden werknemers verdwijnen. 8.IV. — Aruba wil los van Curaçao. 9.IV. — E.O. Petronia, premier Antillen: Wij hebben thans een paar jaar rust nodig. 10.IV. — De West in wezen een Nederlands probleem. 18.IV.

Snow, R.F.: 16 Antillianen over Hoe ziet U de toekomst. *Opinion* (Uitgave Synode Protestantse Kerk Ned. Ant.) Mei 1976, p. 4-8, portraits. (16 interviews)

Societeit 'de Gezelligheid' in een paleisje . . . *Beurs* 2.I.1970, p. 2.

Soest, Jaap van: Amerikaanse studie over 30 mei en daarna. *Amigoe* 29.V.1976, p. 13, 3 figs. (Review of W. Anderson & R. Dynes, *Violence and change. The May movement in Curaçao*.)

Soest, J. van: Economische geschiedenis. *Kontakto Antiyano* 8, 1976, 1, p. 3-5, 7, 9-11, 13-16, 18-21.

Soest, Jaap van: Statuut bracht geen echte dekolonisatie. *Amigoe* 12.X.1971, p. 8.

Soest, J.J. van: Henri van Kol: een socialistisch kamerlid naar Curaçao. *Kristòf* 1, 1974, 3, p. 115-120.

Soest, J.J. van: Het hypotheekbedrijf op Curaçao. Historische aantekeningen over het gouvernement van Curacao en de Curaçaosche Hypotheekbank. *Kristòf* 1, 1974, 1, p. 33-47.

Soest, J.J. van: Hoe de OGEM naar Curaçao kwam. *Kristòf* 2, 1975, 4, p. 183-186, 174, 188.

S(oest), J. v(an): Ook in 1931 plannen op Bonaire voor oliebedrijf. *Amigoe* 7.V.1974, p. 7.

Soest, J.J. van: P. Emmer, *Engeland, Nederland, Afrika en de slavenhandel*, 1974, *Kristòf* 2, 1975, 2, p. 96-101. (review)

Soest, Jaap van: Sisal in Curaçao: an experiment that failed (1896-1925). *Boletín estudios latinoamer. y Caribe* 18, 1975, p. 88-111.

Soest, Jaap van: The Dutch in the Netherlands Antilles 1900-1950, political retreat and economic expansion. *Kristòf* 3, 1976, 2, p. 49-65.

(Soest, Jaap van): Valse-politieke-start wreekt zich bij ontwikkelingshulp. *Amigoe* 27.XII.1975, p. 9. (From interview by Jan Landman in *De Stem*, Breda.)

Soest, R.W.M. van: Observations on taxonomy and distribution of some salps (Tunicata, Thaliaceae) . . . *Beaufortia* 23, 1975, 302, p. 105-129, 13 figs. (incl. N. Ant. material)

Some notes on the concept of per capita income in relation to development aid with special reference to the Netherlands Antilles (p. 6-8). Critical review of Some notes . . . (p. 2-5). *Econ. Notities Cur.* 1972, 2, p. 2-8.

Sonia Garmers. *Amigoe* 28.III.1970, p. 9, portr.

Souvereiniteit. *Amigoe* 6.XI.1971, p. 1.

Spaans, A.L.: De ornithologische rijkdom van de modderkust van Suriname. *Natuur en landschap* 28, 1975, p. 316-328, 7 figs.

Spaans, A.L.: On the present breeding status of the Scarlet Ibis *Eudocimus ruber* along the north-eastern coast of South America. *Biol. Conserv.* 7, 1975, p. 245-253, 1 fig.

Spaans, A.L.: Research on distribution and ecology of aquatic birds along the Surinam coast. *Wotro report for 1973*, 1974, p. 42-44, 3 figs. on 1 pl. excl.

Spaans, A.L.: Some bird records from Bonaire. *Ardea* 62, 1975, p. 236-238.

Spaans, A.L.: The status of the Wood Stork, Jabiru, and Maguari Stork along the Surinam coast, South America. *Ardea* 63, 1976, p. 116-130, 5 figs.

Spaans, A.L.: Two misidentified eggs of the American Flamingo from Surinam in the oological collection of the Penard brothers. *Ardea* 63, 1976, p. 131-135, 1 fig.

Spaargaren, D.H.: Notes on the osmotic and ionic regulation of some Brachyuran crabs from Curaçao. *Neth. J. Sea Research* 9, Dec. 1975, 3/4, p. 273-286, 3 figs, 1 pl. excl.

Speckmann, J.D.: Curaçao, 30 mei 1969. *Oost & West* 64, *Antillen-nummer*, p. 12-14 & 19.

Sportvliegtuig Aeroclub bij Koraal Tabak neergestort. ALM-piloot (Roelof Jan) Vos en röntgenoloog (Johannes) van der Hoeven omgekomen. *Beurs* 16.XII.1975, p. 1, 2 portr.

Sprang, Paul van: Nederlands moet voertaal blijven. *Amigoe* 22.V.1973, p. 8.
— Also 16.VI, p. 10.

Sprock, René: De overheidsfinanciën van de Nederlandse Antillen . . . *Econ. Notities* 4, 1975, p. 2-9.

Sprockel, P.T.M.: De Antillen en hun onderwijs. *Pedag. Forums* 5, 1971, p. 322-329.

Sr. John Horris Sprockel, *La Union* 48, 2583, 9.VI.1970, p. 1-2, portr.

Staffeleu, P.: Surinaamse zoogdiernamen (Surinam vernacular names of mammals). *Zool. Bijdr. RMNH Leiden* 18, 22.XII.1975, 74 pp.

Standbeeld van Piar onthuld. *Beurs* 21.XI.1973, p. 2, 2 figs.

Stanford Research Institute in rapport: Mogelijkheden Curaçao hangen af van goedkope arbeidskrachten. *Amigoe* 21.X.1972, p. 8.

Stanley Brown: Het is nu stilte voor de storm. 30 Mei resultaat teniet. *Amigoe* 30.V.1974, p. 9, 2 figs.

Stanley, Ruth: Over vogels gesproken. *Amigoe* 18.I.1975, p. 9, 1 fig.

Staritsky, G.: Seed morphology and early development of the groundnut (*Arachis hypogaea* L.). *Acta Bot. Neerl.* 22, p. 373-389, 16 figs.

Start landbouwproject . . . Bonaire. Gastoptreden Jerome Hines. *Beurs* 24.VII.1975, p. 6, 1 fig.

Statement by his Excellency Mr. Edward Bruma . . . to UNCTAD IV Conference, Nairobi, Kenya, May 14th 1976. *Nieuw Suriname* 26, 1976, 9, p. 1-2, portr.

Statia . . . Bicentennial community. *Amigoe* 6.XI.1975; also 2.XII, ill. (30.XI.)

(Statia Terminal nv) Bouw olie-terminal op Statius van start gegaan. *Amigoe* 28.I.1976, p. 3, 2 figs.

Statius van Eps, L.W. & Geerling, J. & Smorenberg-Schoorl, M.E. & Vries, L.A. de & Züricher-Mulder, A.: A simplified method for the determination of effective renal plasma flow. *Clin. Chim. Acta* 15, 1967, p. 219-231. (Curaçao)

Statius van Eps, L.W. & Haar Romeny-Wachter, C.Ch. ter & Schouten, H. & Struycker Boudier, A.M.: Renal concentration test in a tropical climate. *Clin. Chim. Acta* 14, 1966, p. 637-644. (Curaçao)

Statius van Eps, L.W. & Pinedo-Veels, Cecilia & Vries, G.H. de & Koning, J. de: Nature of concentrating defect in sickle-cell nephropathy. *Lancet* 28.II.1970, p. 450-452, 1 pl. incl. (Curaçao)

Statius van Eps, L.W. & Schouten, H.: Sikkcelnefropathie. *Ned. Tijdschr. Geneesk.* 117, 1973, 24, p. 919-926, 5 figs. (Curaçao)

Statius van Eps, L.W. & Schouten, H. & Haar Romeny-Wachter, C.CH. ter & Porte-Wijsman, L.W. la: The relation between age and renal concentrating capacity in sickle cell disease and haemoglobin C disease. *Clin. Chim. Acta* 27, 1970, p. 501-511. (Curaçao)

Statius van Eps, L.W. & Schouten, H. & Porte-Wijsman, L.W. la & Struycker Boudier, A.M.: The influence of red blood cell transfusions on the hyposthenuria and renal hemodynamics of sickle cell anemia. *Clin. Chim. Acta* 17, 1967, p. 449-461. (Curaçao)

Statius van Eps, L.W. & Schouten, H. & Slooff, P.A.M. & Delden, G.J.A. van: Sodium, potassium and calcium in erythrocytes in sickle-cell anemia. *Clin. Chim. Acta* 33, 1971, p. 475-478. (Curaçao)

Statius van Eps, L.W. & Züricher-Mulder, A. & Vries, L.A. de: Effect of angiotensin on renal sodium excretion in normal, hypertensive, and adrenalectomised subjects. In: *Hypertension*. Bochaave Course Leiden 5-7.IX.1963, J. de Graeff ed., p. 190-208, 16 figs. (Curaçao)

Status aparte. *Amigo* 28 & 29.XI, 1, 4-6.XII.1975; 23.1.1976, etc.

Statuut heeft als contract feitelijk geen causa. Dr. W. 'Boeli' van Leeuwen: formuleert uitgangspunten. *Amigo* 28.X.1970, p. 7, portr.

Statuut loopt laatste benen. *Amigo* 27.III.1972, p. 11.

Staudt, F.J.: Ergonomisch onderzoek in de Surinaamse bosbouw (Ergonomic research in Surinam forestry). *Sur. Landb.* 22, 1974, p. 23-33, 6 figs.

Staudt, F.J.: Physical working capacity in a tropical country. *Sur. Landb.* 23, 1975, 1, p. 19-25.

Staveren, W.A. van & Luyken, R: De voedingstoestand van kleuters van vier verschillende Surinaamse bevolkingsgroepen. *Voeding* 32, 1971, 8/9, p. 1-26, 2 figs.

Staveren, W.A. van & Tiggelmann-van Krugten, V.A.H., c.s.: Food habits of infant and pre-school children in various districts of Surinam. *Maandschr. Kindergeneesk.* 38, 1970, p. 297-309.

St. Ana Shipyard . . . *Amigo* 26.III, 19.IV, 16.VIII (Rapport), 23.VIII, 30.IX, 1 & 20.XI.1975, 9 & 11.III.1976; scheepswerf van de baan, 14.V. — See also *Beurs* 12.IV, 4 & 26.IX.1975, 17.III and 9.VI.1976.

- Stearns, Richard E.: Artefactos indígenas de la Isla de Aruba. *Acta Venezolana* 3, Bol. Grupo Caracas Soc. Interam. de Antrop., no. 1-4, 1947-1948, p. 63-67, 3 figs., 1 pl. (= fig. 4). excl.
- Steenmeijer, F.: Apothekersstand Curaçao op dieptepunt. *Beurs* 17.XII.1974, p. 2. See also: 29.VII, 19 & 21.XI; *Amigoe* 17.XII, p. 3 and 19, 21, 22 & 26.XI, 4.XII.1974; 13.V.1975.
- St. Elisabeth Gasthuis kreeg eerste kunstnieren centrum in de Caribbean. *Beurs* 3.III.1970, p. 2.
- Sten Hendriks: Antilliaanse vrouw moet zich meer bezighouden met sociale problemen. *Amigoe* 25.VII.1970, p. 9, portr.
- St. Eustatius en Saba op weg uit isolement. *Amigoe* 14.IX.1970, p. 3.
- Stichting Identiteit had een vruchtbaar studieweekend. *Amigoe* 17.XII, p. 8. — *Ant. Nwsbr.* 11, 1970, 11, p. 8-9.
- Stichting Nationale Parken Nederlandse Antillen. Verslag . . . over de periode 1968 tot 1970. *Stinapa* 5, 1971, p. 7-20.
- Stichting Verantwoord Ouderschap . . . *Amigoe* 12.VIII.1970.
- Stima Korsow. *Amigoe* 9.V.1975, p. 1 & 3.
- STINA-directeur (Adriaan) van der Meer: Meer belangstelling voor activiteiten op Antillen. *Amigoe* 14.IX.1975, p. 9, 2 figs.
- STINAPA viert tweede lustrum op Antillen. *Amigoe* 14.VII.1972, p. 9.
- St. Maarten, dollareiland . . . *Amigoe* 18.VI.1970; . . . ontwikkelt zich in te snel tempo, 27 & 28.VI.1972; Bestuurskantoor afgebrand, 13 & 15.VIII.1974.
- Stock, Jan H.: Copepoda associated with West Indian Actiniaria and Corallimorpharia. *Studies fauna Curaçao* 48, 1975, p. 88-118, fig. 176-186.
- Stock, Jan H.: Copepoda endoparasitic of tropical holothurians. *Bull. Zool. Museum Amsterdam* 1, 1968, 9, p. 89-121, 16 figs. (incl. crustaceans from Curaçao).
- Stock, Jan H.: Copepoda of the family Lamippidae from the western Atlantic and the Caribbean. *Stud. fauna Cur.* 43, 1973, p. 22-41, fig. 38-44.
- Stock, Jan H.: Corallovexiidae, a new family of transformed copepods endoparasitic in reef corals . . . from Curaçao. *Stud. fauna Cur.* 47, 1975, p. 1-45, fig. 1-114.
- Stock, Jan H.: Notodelphyidae and Botryllophilidae (Copepoda) from the West Indies. *Stud. fauna Cur.* 34, 1970, p. 1-45, fig. 1-21.

- Stock, Jan H.: One twelve species of the genus *Acanthomolgus* (Copepoda Cyclopoida: Lichomolgidae) associated with West Indian octocorals. *Bijdr. Dierk*, 45, 1975, 2, p. 237-269, 17 figs. (Curaçao)
- Stock, Jan H.: Pycnogonida from the continental shelf, slope, and deep sea of the tropical Atlantic . . . *Bull. Mar. Sci.* 24, Dec. 1974, p. 957-1092, 59 figs. (incl. sea-spiders from Neth. Ant. and Surinam).
- Stoffers, A.L.: Flora and vegetation. In.: *Field Guide National Park Washington, Bonaire*; *Stinapa* 9, 1975, p. 27-36, 7 figs.
- Stol, Albert: Bijna vergane archieven wachten op bestemming. *Oro* 1, 1975, 2, p. 5-6, 2 figs. (Suriname).
- Stolze, Robert G.: A taxonomic revision of the genus *Cnemidaria* (Cyathea-ceae). *Fieldiana: Botany* 37, 1974, 98 pp. 26 + 14 figs. (incl. Surinam and Neth. Ant. ferns)
- Stodanisie projekt binnenkort in uitvoering. *Suriname feiten*, sept. 1974, p. 1.
- Stop de opvang en red Suriname. *Objectieve Surinamer* 5, Oct. (1975), p. 1 & 3.
- Strang van Hees, G.L.: Gravity measurements on the continental shelf of Surinam. *Hydrogr. Newsletter Spec. Publ.* 6, 1971, p. 11-12, fig. 2.
- Strengere aanpak speervissen. Bonaire . . . *Beurs* 26.IX.1975.
- Strijd voor behoud regenwater. BC Aruba pakt landbouw aan. *Amigoe* 14.VII. 1975, p. 6, 1 fig.
- Štusák, J.M. & Cobben, R.H.: The Heteroptera of the Netherlands Antilles — X. Berytinidae (Stilt Bugs). *Stud. fauna Cur.* 48, 1975, p. 63-78, fig. 157-173.
- St. Vincentiuskring 35 jaar. 23 februari 1976. *De Klok* 328, 1976, p. 4-15. (Curaçao).
- Sujo Volsky, Jeannine: El estudio del arte rupestre en Venezuela: su literatura, su problemática y una nueva propuesta metodológica. *Montalban* 4, Univ. Cat. Andrés Bello, Caracas, 1975, p. 709-928, 133 figs.
- Sumter, A.: De bauxiet ontginning in Suriname wordt steeds duurder. *Sur. Mag.* Dec. 1973, 3, p. 15-19, 6 figs.
- Suralco maakte spillway open en veroorzaakte grote schade 35.000 kub voet water per sec. stortte in Surinamerivier. *Vrije Stem* 9.VI.1972, p. 1.
- Surinam bauxite settlement. *West Indies Chronicle* 85, 1970, 1473, p. 499-500, 2 figs.

Suriname. *Het Financieel Dagblad* 9.VII.1970, p. 9-15. See H. Leerink: Werk zoeken voor jonge generatie. Steeds meer bauxiet . . . Brokopondo-fiasco zet domper op aluminium (p. 10). Bruynzeel Suriname leed de afgelopen jaren verlies (p. 11) . . . rijstcultuur (p. 11), Mariënborg . . . (p. 12). HVA-palmolieproject . . . (p. 13). 'Bacovenproductie . . . (p. 13) . . . bankwezen (p. 14). Sociale spanningen (p. 14).

Suriname eindelijk onafhankelijk. *Kontakto Antiyano* 7, 1975, 6/7, p. 2.

Suriname en de Antillen — zelfstandigheid nù. Een rapport van Septuagint, aangeboden aan de Nederlandse regering . . . *Informatie. Septuagint bulletin* 5, maart 1971, p. 7-31. (Martien Nieboer)

Suriname in dieptepunt van malaise. *Alg. Handelsbl.* 20.IX.1969.

Suriname in 1975 onafhankelijk. *Sur. Nieuws* 24, 1974, 4 (28.II), p. 1-10. *Objectieve Surinamer* 3, 1974, 11.

Suriname in november 1975 republiek. *Sur. Nieuws* 6.II.1975.

Suriname is een stukje derde wereld. *Onze Wereld* 20, 1976, 7, p. 8. (Announcing R. van Waesberge, *Suriname*)

Suriname. Knellende banden? *Elseviers Weekblad* 25, 22.II.1969, 8, p. 23, 25, 27-29, 6 figs.

Surinamers komen in versneld tempo. Leegloop is fataal voor Suriname zelf. *Elseviers Magazine* 21.X.1972, p. 14-15, 17-18, 23, 25, 27, 7 figs.

Suriname onafhankelijk. *Objectieve Surinamer* 5, Onafhankelijkheidsnummer 1975. 4 pp. ill.

Suriname on/afhankelijk, een schets van de economische ontwikkeling. *Suriname feiten* jan. 1975, p. 2-3, ill. De institutionalisering van de ontwikkelingssamenwerking . . . p. 2 & 4. — *Oro* 1, 1975, 2, p. 22-23.

Suriname's nieuwe integrale ontwikkelingsplan. *Suriname feiten*, Dec. 1975, p. 1-2.

Surinam television, five years. *Sur. Mag.* 3, apr. 1971, p. 20-27, 7 figs.

Swiet Sranan njan (oh that sweet Surinam food). *Sur. Mag.* 1973, 3, p. 6-13, 9 figs. 4 of them col. — English version of Dutch article in *Bauxco Nieuws*, Dec. 1968.

Tecla (Wilbert E.): Film gebruiken voor educatie en informatie van bevolking. *Amigoe* 5.IX.1974, p. 11, portr.

Tegenslag voor onze economie. *Bon. Bull.* 3, 25, 31.III.1976.

Tercera exploración científica al Archipiélago de Los Monjes. *Bol. Soc. Venez. Cienc. Nat.* 31, 1975, 130/131, p. 257-349, ill. (Eugenio de Bellard Pietri, Jefe de la Expedición).

Tenreiro, Tomás Pérez: El Almirante Luis Brión. *Bol. Acad. Nac. Historia* (Caracas) 54, Oct.-Dic. 1971, 216 (1972), p. 635-639.

Tentoonstelling Indianencultuur. *Beurs* 10.VI. p. 2; *Amigoe* 19.VI.1974, p. 3.

Teunissen, P.A. & Wildschut, J.T.: Vegetation and flora of the savannas in the Brinckheuvel Nature Reserve, northern Suriname. *Verh. Kon. Ned. Akad. Wet. (Natuurk.)*, (2) 59, no. 2, 60 pp., 10 figs., 15 pls. excl., 5 loose folding maps, col. dust cover.

Teylingen, Henk van: De Surinaamse letteren. *Avenue* 12, Dec. 1971, p. 16 & 18.

Teylingen, Henk van: Musketen musketen. *Avenue* 2, Feb. 1971, p. 11-12. — Kukeleku in de Andijviestraat. 6, p. 15-17. — De arme. 12, p. 178-182. — De Rotary Club Paramaribo. *Jan.* 1972, p. 11. — Land van asociale. *Feb.*, p. 18-19.

Teylingen, Henk van: Onafhankelijkheid nu voor Suriname? *Avenue* 7, Juli 1971, p. 103-109, col. figs.

Texas Instruments sluit bedrijf. *Amigoe* 24.VI.1972; see also 26.VI & 29.VI; *Beurs* 28.VII. — Texas Instruments ta blòf. *Kontakto Antiyano* 1972, 3/4, p. 37-39. — Definitief dicht! *Beurs* 20.III.1976, p. 1.

The impact of the petroleum industry on the economy of Bonaire. *Bon. Bull.* 1, 1974, 9, p. 1-2, 1 fig. (interview between Joseph Ackell, Northville Industries, and Elaine Fein). Also: 1, 1975, 12, p. 7.

The three S's — St. Maarten — St. Eustatius — Saba. *Holland Herald* 8, 1973, 12, p. 21-37, ill.

Theuns, H.L.: Een analyse van de ontwikkeling van het internationale toerisme in de Nederlandse Antillen. *NWIG* 49, 1972, p. 67-83.

Theuns, H.L.: Suriname als Nederlands probleem. *Civis Mundi* 14, 1975, 1, p. 10-15.

Thiel, Max Egon: Bemerkungen zur Systematik der Gattung Cassiopea (Cepheidae, Scyphomedusae). *Mitt. Hamburg. Zool. Mus. Inst.* 72, 1975, p. 25-46, 10 figs. (N. Ant. jelly fishes)

(Tijssen, Theo G.M.): The economy. An interview . . . in the Netherlands Antilles. *Holland Herald* 6, (1971), 11, p. 11-13, portr.

Tijssen (drs. T.) tijdens eindejaarslunch V(er.)B(edrijfs.)C(ur.). *Amigoe* 19.XII.1975, p. 3, portr.

Toekomstige status van Suriname. Mr. v. Lier . . . J. Lachmon . . . *Beurs* 30.VIII.1971.

Toerisme quo vadis? *Amigoe* 1 & 26.VI . . . 24.VII.1971. See also: 14.VIII, 20 & 27.XII.1975, 21.V.1976; *Beurs* 14 & 15.IV., 25.VIII, 5.X.1975, etc.; *Bon. Bull.* 1, 1975, 15.

Toeristisch paradijs met vele problemen. *Amigoe* 23.XII.1971. (St. Martin)

Toespraak gouverneur Leito bij opening perscongres. *Beurs* 7.X.1974, p. 6.

Toespraak minister-president Jules Sedney. *Sur. Nws.* 21, 1971, 37, p. I-III.

Tolbrug over de Surinamerivier. *Hangalampoe* 1, (1973), 2, p. 26, 1 fig.

Trans world radio is tien jaar op Bonaire. *Amigoe* 5.VIII.1974, p. 8, 1 fig.

Tres rosea: poezie-debuut van drie Antilliaansen. *Amigoe* 24.III.1972, p. 11, portraits (of Nydia Ecury, Sonia Garmers and Mila Palm)

Triebels, L.F.: De Antilliaanse student in Nederland. *Watapana* 3, 1971, 2, p. 6-13.

Triebels, L.F.: Overwegingen van een Ontwerp Stageregeling Nederlandse Antillen. *Watapana* 4, 1971, 1, p. 5-10.

Trikt, H.O. van: Een korte weergave van de huidige economische problematiek op de Nederlandse Antillen. *Kristöf* 2, 1975, 2, p. 88-94.

Troost, Dick G.: The Sergestid shrimp *Lucifer* in the 1970 Cicar plankton samples taken by H.M.S. 'Luymes', with notes on the Amazon River as nutrient source. *Bull. Zoöl. Museum Amsterdam* 4, 1975, 24, p. 201-211, 5 figs.

Tuinbouwoorlog. *Amigoe* 21 & 28.II.1976. (Agroco, Aruba)

Tula, kern van de Antilliaanse geschiedenis. Toneelgroep 'Nos Causa' bracht realistisch stuk . . . *Beurs* 3.VI.1971, p. 3, 4 figs.; see also *Amigoe* 2.VI.1971, p. 11, 4 figs. (Pacheco Domacasse, opus 1)

Tula symbool van de vrijheid. *Beurs* 15.IX.1973, p. 6, 3 figs.; see also *Amigoe* 25.VIII.1973, p. 10, 3 figs. and 10.I.1974, p. 6. — Persconferentie van Fundashon Tula. *Beurs* 31.VII.1975, p. 5; see also *Amigoe* 10.VI, p. 9. — Standbeeld eerste actie Fundashon Tula. *Beurs* 11.VI. 1975, p. 3; see also *Amigoe* 11.VI., p. 3.

Turfboer, R.: The typical Aruba alcoholic in the nineteenfifties. *Proc. 1st Aruban and Antill. Congress Alcoholism*, 1971, p. 70-75.

Turismo di Korsou. *Kontakto Antiyano* 8, 1976, 3/4, p. 3-6.

Tweehonderd jaar Fortkerk. *Amigoe* 1.XI.1969, p. 3, 3 figs.

Uitvoerverbod van hetgeen van cultuurhistorische of natuurhistorische waarde is. *Stinapa* 5, 1971, p. 21-23. See: *Publicatieblad* No. 25, 1960.

Uniek en historisch verdrag. *Oro* 1, 1975, 3, p. 3-5, 8-10.

Uniek koraalrif aan kust Bonaire. *Amigoe* 22.XII.1971, p. 3, 2 figs. (Prof. James W. Scatterday)

Urbanisatie acuut probleem voor Suriname. *Suriname feiten* 3, 1970, p. 4, 2 figs.

Urosa, Luis José & Rao, T.S.S.: Distribución de quetognatos y biomasa del zooplancton en la parte occidental del Atlántico Tropical . . . *Bol. Inst. Oceanogr. Univ. Oriente* 13, 1974, p. 53-66, 4 figs.

Vakantie op Antillen is erg duur. *Leeuwarder Courant* 10.VI.1976, p. 21, 2 figs.

(Vakbond Leerkrachten Curaçao.) VLC legt onderwijs lam. *Amigoe* 23.V.1972; also 20, 24-25 & 30.V, and *Beurs* 20, 26-27, 29-30.V, 1.VI. — See also: *Amigoe* 28.II.1975, 22.I.1976, and *Beurs* 3 & 25.II, 1 & 5.III.1976, etc.

Vallenilla, Luis: Auge, declinación y porvenir del petróleo venezolano. *Tiempo Nuevo*, Caracas. — See: Van wie is de olie en van wie de industrie? *Amigoe* 13.III.1974, p. 3.

Van 't Hof, Tom: Coordinated standard oceanic observations as part of Cicar. *Abstr. 10th Ann. Meeting Ass. Isl. Marine Lab. Car.*, P. Rico, 1973, p. 14.

Vanzolini, P.E.: On the presence of males in *Gymnophthalmus underwoodi* . . . *Papéis Avulsos Zool. S. Paulo* 29, 1976, p. 177-179. (Surinam lizards)

Vas Nunes, A.D.: De natuur als mogelijke bron van inkomsten. *Bon. Bull.* 2, 1975, 22, p. 6.

Veen, C. van: De Nederlandse Antillen en de voorkeursrechten met de EEG. *Beurs* 16.IX.1974, p. 6, from *Onderneming* 30.VIII. (interview)

Veen, L.B. van der, see: *Leerplan en leidraad basisonderwijs N.A.*, 1970.

(Veer, J.J. van der): Onafhankelijkheid ook voor de zending een vuurproef. *Suriname Zending* 1974, 2, p. 3-6, ill.

Veertig jarig bestaan van Boekhandel St. Augustinus. *Beurs* 6.V.1970, p. 2.

Veldkamp, J & Vesseur, H.J.A.: Geomagnetic anomalies in the continental shelf of Surinam. *Hydrogr. Newsletter Spec. Publ.* 6, 1971, p. 13-15, fig. 3-4 excl.

Veltkamp, H.J.: Phosphate fertilizings of rice in Surinam; a summary of results. *Sur. Landb.* 23, 1975, 1, p. 10-18, 1 fig.

Venezolaanse financiers willen miljoenen in Bonaire investeren. *Beurs* 8.II.1974, p. 1.

Venezolaanse Minister van Buitenlandse Zaken: Geen gevaar dat Nederlandse imperialisme vervangen wordt door Venezolaanse imperialisme. *Beurs* 23.VIII.1975, p. 2.

Venezolaanse olie-reserves tot voorbij het gebied der Nederlandse Antillen. *Beurs* 11.III.1972, 1 fig., from C.H. Keplinger in *The Oil and Gas Journal* 10.I.1972.

Venezuela maakt aanspraken op Curaçao. *Beurs* 3.IV.1973, p. 1, also 4.IV, p. 6. From *El Nacional*, Caracas, 1.IV: Curazao, Aruba y Bonaire complementan el territorio venezolano. — *Amigoe* 3 & 6.VI.

Venezuela tast rechten Antillen aan. *Amigoe* 12.XI.1971, p. 1, also p. 7. Wordt Curaçao Estado Brion? 14.X, p. 3. — Zal Curaçao veranderen in Estado Brion? Artikel in Venezolaans weekblad 'Elite' wijst op feiten. *Beurs* 9 & 11.X.1971, p. 1.

Venezuela, vriend of vijand? *Beurs* 26.II.1973, p. 3, from 'Venezuela: friend of foe' in *Caribbean Contact*. — Worden Benedenwinden Venezolaans? 5.I., p. 3. — Worden wij aan Venezuela verkwanseld? (W.C.J. van Leeuwen) 8.I, p. 3.

Verburg, J.H.J.: Antillen sociaal economisch gezien. *Amigoe* 31.X.1969, p. 3.

Verdam, P.J.: Het Hooggerechtshof over Surinaamse zaken rechtsprekend naar Romeins-Hollands recht. *Sur. Jur.* 12, 1969, p. 28-36; 13, p. 22-30.

Verdrag betreffende ontwikkelingssamenwerking tussen Nederland en Suriname. *Sur. Nws.* 25, 21.VI.1975, 7, p. 2-3.

Verklaring statenlid S. Rigaud . . . Ik begrijp niet goed hoe wij het begrip onafhankelijkheid voor de Antillen zouden moeten hanteren. *Beurs* 6.X.1971, p. 1 & 4.

Vermeij, G.J.: Regional variations in tropical high intertidal gastropod assemblages. *J. marine Res.* 32, 1974, p. 343-357, 1 fig. (p. 346: Boca Playa Canoa, Cur.)

Vermeij, Geerat J.: West Indian molluscan communities in the rocky intertidal zone. *Bull. Marine Sci.* 23, 1973, p. 351-386, 3 figs. (p. 357-358: Boca Playa Canoa and Piscadera Baai, Cur.)

Vermeulen, Fred. & Vermeulen, Trudy: Apostelen in het stenen tijdperk. *Sur. Zending* 1972, 3, p. 3-5, ill. (Trio and 'Akoedio' indians.)

Verslag van centrale organisatie van het Wit-Gele Kruis. *Ant. Nwsbr.* 11, 1969, 7, p. 3-4. (Jaarversl. 1967/68.)

Verstraaten, Wim & Knemeyer, Ferry: Onze rode broeders van overzee. *Telekleur* (Suppl. *Telegraaf*) 5, nr. 12, 6.VI.1970, p. 6-11 & cover, 9 figs., 5 of them in colour. (On indians of the Upper Tapanahony.)

Verval Statiaanse synagoge voorlopig halt toegeroepen. Inspirerende actie van Caribbean Mitsvah corps. *Amigoe* 4.IX.1973, 4 figs. (Honen Daliem, anno 1737.)

Vervoort, W.: Zoological exploration of the continental shelf of Surinam. II. *Hydrograph. Newsletter Spec. Publ.* 6, 1971, p. 37-50, fig. 51-57 on 4 pls. excl.

Verwoerd, G.W. & Verwoerd, R.: Gewels in die son. *Beurs* 6.I.1975, p. 6, 3 figs., from *Diners Club Tydskrif*.

Vet, A.C.W. van der: Reis door 't splijtend Koninkrijk. *Beurs* 24, 27 & 28.XII.1974; 2, 4, 13, 16, 22, 28 & 29.I.1975, 17-19.II; 4, 6, 8, 11 & 13.III. From *Alg. Dagblad*.

Vierdag, E.W.: Dubbele nationaliteit is juridisch ongewenst. *NRC Hand.* 20.VIII.1974, p. 7 — *Opinie*.

Vijfvoudig gouden kloosterjubileum . . . op Curaçao, Frater Andreas Corsini, Walfried van Etten, Arnoldo Broeders, Gijsbert Hamers, Jesuald van Kessel. *Beurs* 5.IX.1974, p. 2, 5 portr.

Vink, Danker: A strange food preference of *Conus aurantius*. *Hawaiian Shell News* 22, Dec. 1974, 12, p. 8, 5 figs. (Curaçao sea snail attacking fireworms.)

Vismans O.P., R.: Pastoral care and alcoholism in Aruba. *Proc. 1st Aruban Antill. Congress Alcoholism*, 1971, p. 80-87.

Vitó-aanvallen bereikten ontoelaatbare agressiviteit. *Amigoe* 3.IX.1970, p. 6.

Vlimmeren, H.A. van: Curaçao. *De Kor*, maandorgaan Biologia Maritima, 22, Dec. 1972, p. 206-214, 5 phot. underwater pictures.

Vlugt, P.J. v.d.: De valkuilanemoon (*Actinophorus elegans* Duchassaing 1850). *Het Aquarium* 46, 1976, 12, p. 310-313, 4 figs.

Voetbal op Bonaire. *Bon. Bull.* 3, 28, 1976, p. 4-5, 2 figs.

Volders, J.L.: Houten huizen, een eigen Surinaamse bouwkunst (Wooden houses in Surinam). *Sur. Mag.* June 1975, p. 1-7, 10 figs.

Volgens restauratie-expert Kemperman indianentekeningen bedreigd. *Amigoe* 28.V.1976, p. 11, 2 figs. (Bonaire)

— Volwerk, J.H.: Problemen van technisch onderwijs. *Amigoe* 7.VII.1972, p. 9 & 11.

— Volwerk, J.H.: Technisch onderwijs in de Nederlandse Antillen: Problemen en perspectieven. *Pedag. Forum* 5, 1971, 9, p. 329-339.

Vondst te Boca Cortalein. Resten van balein-walvis aangespoeld. *Amigoe* 30.X.1969, p. 2, 2 figs.

Voorhoeve, J.: In memoriam Henny de Ziel (Trefossa) *Sticusa journal* 5, 1975, 1, p. 5.

Voorhoeve, Jan: Vóór de letters. *Tirade* 17, 1973, 189, p. 410-418. (Surinam prae-literature.)

Voorhoeve, J. & Lichtveld, Ursy M.: Het Surinaams (Sranan-tongo). *De Gids* 133, 1970, 9, p. 275-285.

Voort, P.P.C.H. van de: Aruba's recht op zelfbestemming. *Amigoe* 15.IX.1975, p. 9; from maandblad *Streven*.

Voort, P.P.C.H. van de: Reorganisatie van de rechterlijke macht. *Justicia* 7, 1971, 3, p. 73-76.

Voort, P.P.C.H. van de: Some juridical considerations in defence of the Aruban alcoholic. *Proc. 1st Aruban Antill. Congress Alcoholism*, 1971, p. 188-191.

Voort, P.P.C.H. van de: Enkele opmerkingen over het recht op gebruik van domeingrond in de Nederlandse Antillen. *Justicia N.A.* 8 (3), 1972 (1973), p. 61-76.

Voort, v.d.: Waarom mijnstreek wel en Antillen niet? *Beurs* 21.VIII.1974, from *NRC-Hand.* 8.VIII.

Voorzitter Curaçaose K.V.K. doet aanval . . . *Antillen Nu* 13, Feb. 1971, p. 1 & 4. — (L. Capriles) hekelt houding regering. *Amigoe* 2.I.1971; 11 & 13.I.

Voorzitter K.V.K. (J. Mauricio jr.) in jaarrede. *Amigoe* 3.I.1972, p. 3, portr.

Voorzitter K.V.K. (Lionel Capriles) in sombere nieuwjaarsrede. *Amigoe* 31.XII.1969, p. 1 & 3.

Voous, K.H.: Bij het verschijnen van Haverschmidt's Birds of Surinam. *NWIG* 47, 1969, p. 96-100.

Voous, K.H.: Predation potential in birds of prey from Surinam. *Ardea* 57, 1969, 3/4, p. 117-148, 15 figs., pl. 5-6.

Voous K.H. & Dijk, Tj. van: How do Snail Kites extract snails from their shells? *Ardea* 61, Dec. 1973, p. 179-185, 2 figs. (Surinam birds)

Voss, Gilbert L.: *Euaxoctopus pillsburyae*, new species (Mollusca: Cephalopoda) from the southern Caribbean and Surinam. *Bull. Mar. Sci.* 25, 1975, p. 346-352, 4 figs.

Voss, Gilbert L.: *Loligo surinamensis*, a new species of loliginid squid . . . from northeastern South America. *Zool. Meded. Leiden* 48, 1974, 6, p. 43-53, 3 figs.

- Voudou: Haitiaanse cultus ingevoerd door negerslaven. *Amigoe* 25.VI.1971, p. 9, 4 figs.; 29.VI, p. 11. (Pastoor A.J.M. Schippers)
- Vreugdenhil Sr., F.: Staking 1922 en staking 1972. *Amigoe* 28.VII.1972, p. 9.
- Vreugdenhil Sr., F.: Waarom feest? 30 Mei: vlag halfstok. *Beurs* 7.VI.1975, p. 3, 1 fig.
- Vries, Jan de: Het medisch werk in Suriname's bosland. *NWIG* 47, 1970, p. 139-157.
- Vries, Leonore de: Bibliotheekwerk in Nickerie. *Sticusa journal* 2, 1972, 4, p. 3-5; see also 6, p. 11-12.
- Vries, Leonore de: Jeugdlektuur-project in Suriname. *Sticusa Jaarverslag* 1974, 1975, p. 34-37, see also p. 33.
- Vries, Willie de: Caribbean land molluscs: Notes on Cerionidae. *Stud. fauna Cur.* 45, 1974, p. 81-117, fig. 95-104, pl. 8-14 excl. (Curaçao, Aruba and Bonaire.)
- Vroedvrouw (L.C.) Comvalius . . . na veertig jaar Curaçao terug naar Suriname. *Amigoe* 12.XII.1970, p. 9, portr.
- Vroon, L.J.: Enige aspecten van de aluminiumindustrie. *Econ. Stat. Ber.* 52, 12.IV.1967, 2588, p. 385-387, 2 figs.; 19.IV, 2589, p. 419-421.
- (Vrouwen van Suriname). *Hangalampoe* 1, (1973), 3, p. 4-6, 9-10, 12-15, 21-23. (Helen Peet-Sanches, C.R. Soerdjbalie-Jankie, Betty Sedoc-Dahlberg, Ilse Henar-Hewitt, Sophie Redmond.)
- Waardevol geleerde verlaat Curaçao. *Beurs* 6.VII.1970, p. 3, 1 fig. (dr. F. Creutzberg)
- Waar en niet waar van Nola Hatterman en van Sticusa. *Sticusa journal* 1, 31.XII.1971, 6, p. 3-4. See *De Ware Tijd* 2.XI.1972.
- Waarheen met Suriname? Economisch is er hoop . . . *Utr. Nwsbl.* 17.IV.1970, p. 7, 2 figs.
- Waarnemend-Gouverneur . . . Drs. B.M. Leito . . . *Amigoe* 10.III.1970, p. 1 & 3, fig.
- Wagenaar Hummelinck, see: Afscheid . . . *Weekblad U*, 1972.— *Ant. Nwsbr.* 13, 16.II.1972, 7, p. 12.
- Wagenaar Hummelinck, P.: De ondermijning van Fort Oranje door de Claesgut op St. Eustatius. *NWIG* 50, 1975, 1, p. 18-26, 6 figs. Review of *Conserveringsplan voor . . . St. Eustatius* by H.J.F. de Roy van Zuydewijn (1974).
- Wagenaar Hummelinck, P.: (Review of) *Encyclopedie van de Nederlandse Antillen*, 1969, *NWIG* 48, 1971, p. 123-129.

Wagenaar Hummelinck, P.: Landfauna. In: *Field Guide National Park Washington, Bonaire*; *Stinapa* 9, 1975, p. 37-43, 4 figs.

Wagenaar Hummelinck, P.: (Review of) *Lithology and stratigraphy of . . . Curaçao* (1972), by D.J. Beets and *Neogene and Quaternary geology . . .* by P.H. de Buissonjé (1974). *NWIG* 50, 1975, p. 49-52.

Wagenaar Hummelinck, P.: Rotstekeningen van Curaçao, Aruba en Bonaire. Deel IV (Linear rock designs of Curaçao, Aruba and Bonaire. Part IV). *NWIG* 49, 1972, p. 1-66, 108 figs., fig. 41-108 on 34 pls. excl.

Wagenaar Hummelinck, P.: To dr. Dirk Cornelis Geijskes on his 65th birthday. *Odonatologica* 1, 1972, p. 181-189, 2 figs. (Biography and list of publications of not only one of the greatest authorities on neotropical dragon flies, but also on the Surinam interior.)

Wagenaar Hummelinck, P. & Roos, P.J.: Een natuurwetenschappelijk onderzoek gericht op het behoud van het Lac op Bonaire (A scientific survey of the Lac on Bonaire.) *NWIG* 47, 1969, p. 1-28, 55 figs. on 39 pls. excl.

Wageningen, G.J. van: Is het landsbesluit van de 2de augustus 1971 no. 6 (P.B. 1971, 116) onbevoegd genomen en dus van rechtswege nietig? *Justicia* 7, 1971, 2, p. 33-35.

Wageningen's mechanical rice-project. *Sur. Mag.*, *March* 1976, p. 6-11, (6) figs.

Walle, J. v.d.: Ed. Hoornik en de Antillen. *Amigoe* 10.III.1969, p. 3.

Wandeling door oud Paramaribo. Walking through old Paramaribo. *Sur. Mag.*, *Juni* 1976, p. 12-17, 7 figs.

Wanders, J.B.W. & Wanders-Faber, A.: Primary productivity of the S.W. coast shallow reef and the N.E. coast brawn algae of Curaçao. *Brit. phycol. J.* 9, 1974, p. 223-224.

Wansbeek, J. van: Curaçao: nieuwe geweld-explosie blijft dreigen. *Weekblad Accent* 3, 1970, 46, p. 8-17, 9 figs. (incl.: Minister van Arbeid H.M. Thomas . . . interview) — See *Amigoe* 18.XI.1970, p. 7.

Wat doet Bonaire met ontwikkelingsgelden? *Amigoe* 27.VII.1971, p. 3.

Waterfabriek op St. Maarten . . . *Amigoe* 6.XI.1970, p. 11, 1 fig.; . . . opening, 2.XII.

Water is life. Its price is killing! *Bon. Bull.* 3, 28.V.1976, 27, p. 1-2, also 3.

Wathey wil . . . los van Saba en Statia . . . *Amigoe* 25.III.1973, p. 1, portr.

Wat schort er aan bij het onderwijs. Is invoering van Papiaments als voertaal noodzakelijk. *Beurs* 28.II.1972, p. 2 & 5.

Wederopbouw Willemstad officieel aangevangen. Gezaghebber (A.E.) Kibbelaar onthulde herinneringsplaquette (on Brionplein). *Beurs* 11.V.1974, p. 2-3, 1 fig. — Wederopbouw. *Amigoe* 15.VII.1972.

Weert, R. van der & Kamerling, G.E.: Evapotranspiration of Water Hyacinth (*Eichhornia crassipes*). *Journal Hydrology* 22, 1974, p. 201-212. (Suriname)

Weert, R. van der & Lenselink, K.J.: Moisture characteristics of a number of soils in the interior of Surinam. *Sur. Landb.* 22, 1, 1974, p. 13-22, 2 figs.

Weert, R. van der & Lenselink, K.J.: The influence of mechanical clearing on plant growth. *Sur. Landb.* 21, 1973, 3, p. 100-111, 7 figs.

Weg Tibitirivier-Avanavero officieel geopend. *Sur. Nws.* 24, 1974, 16, p. 1-2, 3 figs.

Weijden, W.J.M. van der, 1974. Kleischalie wel bruikbaar volgens experts. *Beurs* 12.II.1974, p. 2. — See also: 14.XII.1973 & 13.II.1974, p. 4.

Weitzman, Stanley H. & Cobb, J. Stanley: A revision of the South American fishes of the genus *Nannostomus* Günther. *Smiths. Contrib. Zool.* 186, 1975, 36 pp., 34 figs. (Incl. Surinam material.)

Wekker, J.B.Ch.: De grensrivier Corantijn tegen historische en geografische achtergronden. *K.N.A.G. Geogr. Tijdschr.* 8, 1974, 5, p. 469-487, 12 figs. (The river Corantine as a boundary between Surinam and Guyana.)

Wel, F.J. van: (Review) David Ricardo Capriles . . . *Oost & West* 62, 1969, p. 8-9.

Wel, F.J. v.: Er tin tin . . . negersprookjes in Suriname. *Schakels* 5 79, p. 1-20, 4 figs., cover excl.

Wel, F.J. van: Het behoud van het beheer van de natuurlijke hulpbronnen op de Nederlandse Antillen. *Oost & West* 64, 1971, p. 7-9 & 19.

Wel, F.J. van: Jan Jacob Mauricius . . . (p. 9). Dichter Paul François Roos (p. 15), Satiricus Hendrik Schouten (p. 22). Gouverneur Jan Gerhard Wichers (p. 29). De Friderici . . . (p. 34-41). *Schakels* 5 77, 43 pp., 25 figs. cover picture excl.

Wel, F.J. van: Planten en dieren. *Schakels* 5 76, 1970, p. 1-2 & 4.

Wel, F.J. van: Suriname en zijn franse buur. *Oost & West* 64, Apr. 1971, p. 15-18, 2 figs. — Zoeklicht op Guyana. Nov. 1971, p. 12-15 & 18, 1 fig.

Wel, F.J. van & Vervoorn, A.J.: Het Nederlands in Suriname. *Schakels* 5 s.n. (1974), 64 pp.

Welle, B.J.H. ter: Spiral thickenings in the axial parenchyma of *Chrysobalanaceae*. *Acta Bot. Neerl.* 24 (5/6), 1975, p. 397-405, 4 figs. (Incl. Surinam plant species.)

- Werkloosheid. *Amigoe* 3.II.1975, p. 1 & 3. — Emigratie, 4.II, p. 1. — Projecten, 18.II., p. 1.
- Werners, S.E.: Een nieuw begin. *Sur. Jur.* 22 (Onafhankelijkheidsnummer), dec. 1975, p. 3-6.
- Werners, S.E.: Suriname temidden der verdragsrelaties van het Koninkrijk der Nederlanden. *Sur. Jur.* 15, 1972, p. 1-16.
- Wens in Statenvergadering om te komen tot geheel nieuwe staatsstructuur. *Beurs* 27.II.1970, p. 1 & 4.
- Westermann, J.H.: Historisch overzicht van de wording en het onderzoek van het Brokopondo-stuwmeer. *NWIG* 48, 1971, p. 1-55, 2 figs., 16 pls. excl.
- Westermann, J.H.: Natuurbescherming en natuurreservaten in Suriname. *Oost & West* 63, 1970, 11, p. 3-6, 2 phot., map. — *Beurs* 7.I.1971, p. 6. — See also: *Panda Nieuws* 7, Feb. 1971, 2, p. 9-14, 5 figs.
- Westermann, J.H.: Natuurbescherming en natuurreservaten in Suriname. *Erts* (Billiton Mij) 2, April-Juli 1971, p. 91-97, 10 figs. incl. col. map.
- Westermann, J.H.: (Review of) Richard Weyl, *Geologie der Antillen*, 1966, *NWIG* 47, 1970, p. 188-190.
- Westerwoudt, Th.W.: 'Doordouwende' arts moet Surinaams binnenland verlaten. *NRC/Hand.* 10.VI.1975, p. 3, portr. (G.J. Hallewas)
- Westerwoudt, Th.W.: Landbouw Suriname in het slop. *NRC/Hand.* 10.VI.1975, p. 13.
- Westerwoudt, Th.W.: Pronk: Laat Suriname van eigen hulpbronnen profiteren. *NRC/Hand.* 9.V.1975.
- West Suriname moet tweede industriegebied worden. *Suriname Feiten*, 4, april 1970, p. 1 & 3.
- Wetsontwerp bij staten ingediend: Hogeschool in plaats van Rechtshogeschool. *Amigoe* 20.VII.1973, p. 3.
- Wever, O.R.: Jaarlijkse alcoholconsumptie, sterfte tengevolge van alcoholische levercirrhose en het vóórkomen van alcoholisme op Aruba, 1961-1973 (Annual alcohol consumption, liver cirrhosis mortality and prevalence of alcoholism in Aruba, 1961-1973). *Tijdschr. alc. drugs* 2, 1976, 2, p. 57-66, 2 figs.
- Wever, O.R.: Methoden ter schatting van het vóórkomen van alcoholisme in een bevolking (Methods for estimating the prevalence of alcoholism in a population). *Tijdschr. alc. drugs* 2, 1976, 1, p. 19-24, 1 fig. (Dealing with Aruba.)
- Wever, O.R.: Over het alcoholisme op Aruba. *NWIG* 50, 1975, p. 89-106, 3 figs.

Wever, O.R.: Some medical and sociopathological aspects of alcoholism in Aruba and its actual treatment. *Proc. 1st Aruban Antill. Congr. Alcoholism*, 1971, p. 135-187, (11) figs.

Whitehead, P.J.P.: The clupeoid fishes of the Guianas. *Bull. British Mus. (N.H.) Zoology Suppl.* 5, 1973, 227 pp., 72 figs. (chiefly collections from Surinam)

Whiton, Louis C.: Under the power of the Gran Gadu. *Natural History AMNH* 80, 1971, no. 7, p. 14-16, 18, 20, 22, 3 figs. (Surinam psychtherapy.)

Why flamingoes boom in bonny Bonaire. *Holland Herald* 6, (1971?), 11, p. 19-20, 1 fig.

Wichard Timmers, W.: Handschriftelijke bronnen voor genealogisch, biografisch en historisch onderzoek naar personen of families in West-Indië, aanwezig in het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage, van 1828 tot omstreeks 1880. *Jaarboek Centr. Bureau Genealogie* 20, 1966, p. 230-243.

Wijdingsceremonie Mgr. (W.M.) Ellis . . . *Beurs* 10 & 15.XI.1973.

Wijffels, L.C.M.: Enige notities over *Anolis bimaculatus sabanus* Garman, 1887 en zijn natuurlijk voorkomen. *Lacerta* 30, 1971, 1, p. 7-9, 2 figs. (tree-lizard of Saba)

Wijffels, L.C.M.: Notities over de anolis van Bonaire, *Anolis bonairensis* Ruthven, 1923. *Lacerta* 30, nov. 1971, p. 19-21, 3 fig. incl. cover picture.

Wilbert Tecla maakt film over bebossing Antillen. *Amigoe* 8.I.1973, p. 8, portr.

Wilde, P.A.W.J. de: On the ecology of *Coenobita clypeatus* in Curaçao, with reference to reproduction, water economy and osmoregulation in terrestrial hermit crabs. *Stud. fauna Cur.* 44, 1973, p. 1-138, 34 figs., pl. 1-6 excl.

Wilde, Peter de: Soldaatjeskrabben. *Stinapa* 6, 1972, p. 37-47, 6 figs.

Wilde, P.A.W.J. de: The regulation of shell water in the terrestrial Hermit Crab, *Coenobita clypeatus* (Herbst). *Neth. J. Zool.* 20, 1970, 3, p. 415.

Willemse, Age: Het begrotingsbeleid in de Antillen. *Econ. Notities* 4, 1975, 1, p. 10-13.

Will Johnson: Saba-bank behoort aan Saba toe. *Amigoe* 20.XI.1974, p. 5, portr.

Windt, H.L. de: Enkele charmante hebbelijke onhebbelijkheden van de Antilliaan. *Kristòf* 1 (1), 1974, p. 7-10.

Windt, H.L. de: Neuropsychiatric aspects of alcoholism in the Netherlands Antilles, especially referring to Aruba. *Proc. 1st Aruban Antill. Congr. Alcoholism*, 1971. p. 91-95.

- Winkel, A.C., see: *Leerplan en leidraad basisonderwijs N.A.*, 1970.
- Winkel, Carlos A.: Opgroeien op Curaçao, vroeger en nu. Oratie . . . *Medisch Contact* 30, 1975, 21, p. 627-632, 2 figs.
- Winterbottom, Richard: A new species of anostomid characoid fish . . . from the Nickerie river system. *Beaufortia* 21, 1974, 283, p. 153-163, 8 figs.
- Winti, een unieke godsdienst. Positieve opstelling van Christenen gewenst. *Vrije Stem* 30.IX.1972, p. 8, 2 figs. (Thesis Ch.J. Wooding)
- Wit, Th. de: Economic aspects of partly mechanized groundnut production in Surinam. *Sur. Landb.* 22, 1974 (1975), 2/3, p. 45-51, 4 figs.
- Wolf, Sig. W.: Cola Debrot: Op korte termijn zie ik eenheid Antillen niet zitten. *Amigoe* 25.VIII.1973, p. 9, portr.
- Wong Fong Sang, R & Sanches, R.: Surinaamse zangvogeltjes. *Sur. Mag.* 1974, 2, p. 16-19, 5 figs. incl. 3 col. ones bij Mrs. M. Rubenstein.
- Wood, Richard: The English loanwords in Papiamentu. *NWIG* 48, 1971, p. 173-189. — A.J. Maduro: Enkele opmerkingen . . . 48, p. 190-192.
- Wooding, Ch.J.: Winti. *De Gids* 133, 1970, 9, p. 286-288.
- Wygodzinsky, Petr.: Sobre alguns Reduviidae da região Amazônica (Hemiptera). *Rev. Entomologia* 19, 1948, p. 557-564, 17 figs. (incl. Surinam bugs)
- Yang, Suh Yung & Soulé, Michael & Gorman, George C.: Anolis lizards of the eastern Caribbean: A case study in evolution. I. Genetic relationships, . . . of the roquet group. *Systematic Zoology* 23, 1974, 3, p. 387-399. (incl. specimens from Bonaire)
- Ykema-Steenbergen, Rie: Het gaat de Antillen voor de wind. De rijksgedachte groeit maar langzaam . . . *Elseviers Weekblad* 8.II.1958, p. 5, 5 figs.
- Young, Frank N.: Two new species of Hydrodessus from Suriname, with a key to the known species (Coleoptera: Dytiscidae). *Stud. fauna Sur.* 12, 1970, p. 152-158, fig. 190-199.
- Zeekoe, zeldzaam zoogdier in de wereld. *Nieuw Suriname* 26, 1976, 11, p. 9. (Commewijneriver 12.VII.1976)
- Zeil, P. van: De economische situatie, *Kontakto Antiyano* 8, 1976, 1, p. 25-27, 29-31, 33-39.
- Zibrowius, Helmut: Les espèces méditerranéennes du genre Hydroides (Polychaeta Serpulidae). Remarques sur le prétendu polymorphisme de Hydroides uncinata. *Téthys* 2, 1970 (1971), 3, p. 691-745, 64 figs. (incl. Neth. Ant. worms)

Zimmerman, L.J.: Geen sprookjes. *De Gids* 133, 1970, 9, p. 328-332. (Surinam economy)

Zit er olie in Suriname's bodem? *Hangalampoe* 1, (1974), 5, p. 24-29, 8 figs.

Zonneveld, J.I.S.: Geomorphology. In: *Field Guide National Park Washington, Bonaire*; *Stinapa* 9, 1975, p. 21-26, 6 figs.

Zonneveld, J.I.S.: Preliminary remarks on summit levels and the evolution of the relief in Surinam (S. America). *Verhand. Kon. Ned. Geol. Mijnbouwk. Gen.* 27, 1969, p. 53-60, 2 figs.

Zuster Stephana over modern kloosterleven. *Amigoe* 16.I.1971, p. 9, portr.

Zusters van Schijndel halve eeuw op Curaçao. *Amigoe* 7 & 10.VIII.1970.

Zwaarste wateroverlast sinds 20 jaren op Curaçao door regenval. *Beurs* 3.XII.1971, ill.

Zwart, K.W.R.: Entomology. Report 1968 Centre Agr. Res. Surinam, *Celos Bull.* 8, p. 18-20, fig. 4. (rice borers and their parasites)

Zweeden, A.F. van: Suriname op tijdbom. *N. Rott. Crt.* 2-3, 9-10, 18 & 23.VI.1970. *Handelsblad* 8.VI.1970.

Zweeden, A.F. van: Suriname's toekomst ligt in de landbouw. *Handelsblad* 13.VII.1970.

Zweeden, A.F. van: Suriname: meer dan geld alleen. *NRC/Hand.* 28.III.1975, 7.

P.W.H.

F.E.R. DERVELD

POLITICAL AND ECONOMIC MOBILISATION AND THE ARWAK-CARIB RELATION IN SURINAM

Introduction

Bernharddorp

The place of the village in the national economy

Attempts of the political parties to mobilize the Indians of Bernharddorp

Effects of mobilization on the Arwak-Carib relation

Notes — References

The present paper is a case-study of different groups within a developing national unity (Surinam). In this development problems arise which can be analysed according to concepts common in the literature on the subject such as, the process of nationbuilding, integration, modernisation and mobilisation. This paper illustrates the general problems of the relationship between integration and mobilisation. We have tried to find out the intervening variables that play a part in the process. This brings us to an analysis of interests, which are ordered with the help of the two concepts of Locals vs. Cosmopolitans, and according to ethnical varieties.¹

Like most Caribbean societies, Surinam can be regarded as a plural society.² The two largest groups that, up to now, have alternately determined the politics of this society are the Creoles, descendants of negroslaves, and the Hindustani, descendants of indentured labourers from India.

Besides the two ethnic groups mentioned above, there are the Javanese (descendants of indentured labourers too) as the third largest group. The remaining smaller groups of the population, Chinese, Bush-negroes and others, find themselves caught between the rival interest of the two largest groups. This paper deals with an American-Indian community (henceforth to be referred to as 'Indian'). In some villages in Surinam the Indian population is lagging behind in development. Internally these communities are heterogeneous; nationally they find themselves in a field of tension between the two main groups, the Creoles and the Hindustani.

Bernharddorp may serve as an example of a mixed village, in the sense that, in the village, Arwaks and Caribs live together. These tribes have been fighting each other within living memory. Only after the coming of the Europeans did the wars between them come to an end.³ Still, these memories of war are apt to loom up whenever the social-structural configuration within which they interact gives rise to them.

After a short discussion of the village, we will deal with the economic involvement of the village in the national economy, and the efforts of the political parties to mobilize the Indians. Finally we shall discuss 'the effect of the economic involvement and political mobilization on the Arwak-Carib-relation'.

BERNHARDDORP

Bernharddorp lies about 15 miles from Paramaribo and about 8 miles from the bauxite mines of Billiton and Paranam. Geographically the village is not isolated. In the north the village is bordered by land held on long lease by private persons and by land granted to Suralco (a bauxite-mining corporation). Suralco also borders the village in the east. The western and southern borders are formed by proprietary rights and/or hereditary tenures (not held by Indians, but mainly by Creoles and Hindustani).

The first Bernhardvillagers, Caribs, settled here, according to their account after they have been driven off the land by the inhabitants of Para. J.W. Gonggryp, then forester in the area, gave them permission to settle there.⁴ From some oral accounts it could be concluded that the settlement took place about 1915.⁵

In the opinion of the government the settlement of the Bernhardvillagers at this place was illegal in view of a letter addressed to the Indian Union in 1951, allotting about 220 acres of land to Bernhardvillagers (29 grown men), which ended the illegal occupation of the land (the letter speaks of 'able-bodied men'). The land was parceled out into 23 agricultural lots, being about 106 acres in area, i.e. an average area of about 4.5 acres for each field and a housing area of 12.1 acres comprising 32 yards, i.e. 2.3 acres for each yard. It can be safely assumed that these 23 lots were assigned to householders, although the total number of householders is rather to be inferred from the 32 yards.

The total population of the village in 1951 can, by these and other data be estimated at about 120 persons, split up in 32, mainly Carib families.⁶

At the time the main means of subsistence of the Caribs were the cassave and its products, while wickerwork and pottery provided them with a subsidiary income. A small number, about 5 men, could be employed by the government, though irregularly, to convey sleepers for the maintenance of the railway.

Since 1951 the population of the village has been increasing because of:

1. the coming of the Arwaks in 1955⁷
2. immigration from other Carib settlements
3. immigration from Paramaribo
4. birth.

On the first of January 1969, the village counted 605 inhabitants (see Table 1). They were divided over 89 households (see Table 2).

Table 1

Population of Bernharddorp, January 1, 1969

Arwaks	170
Caribs	310
Mixed people	87
Creoles	35
Others	3
<hr/>	
Total	605

Mixed are those Bernhardvillagers whose parents are Arwak and Carib, Carib and Creole, Arwak and Creole or Arwak and Chinese.

By a household we mean a family-unit having cooking-accommodation of its own, and with a grown man or woman providing for the material maintenance of this unit.

THE PLACE OF THE VILLAGE IN THE NATIONAL ECONOMY

The Ten Years Program (1955-1965)⁸, by which the Surinam government tried to attain a planned development of Surinam comprised a.o.: intensification of existing service (the geological mining service, the national forest administration): at the same time new services were created e.g. the service (administration) of waterworks. These services operate mainly in the interior and pre-

ferably employ workers who are familiar with the existing working-conditions. So Indians have been recruited, and among them inhabitants of Bernharddorp.

Suralco of Paranam, a Surinam-based American company, extended its activities. Since Bernharddorp is situated close to the mines, some inhabitants could find employment there.

The miners form one of the best paid categories of workers in Surinam, as compared with other categories (see table 2). They are organised in trade-unions. By way of these unions, by the media, and through contacts with workers from other ethnic groups coming from the capital, these miners like the labourers employed by the government, are getting informed of the political developments in Surinam. They are in contact with the political leaders from the Indian ranks.

The vicinity of the village of 'Onverwacht' (about 3 miles to the south), a Creole-community which is the main village of the Para-district in which Bernharddorp is situated, as well as the vicinity of Paramaribo bring the villagers into contact with Creoles and other ethnic groups; thus they can compare their own habits of living and dwelling.

Following Robert K. Merton⁹ we call the miners and the other government employed labourers 'Cosmopolitans' as opposed to the other category of Bernhardvillagers, the 'Locals', whose frame of reference is mainly determined by the village and who are influenced mainly by the villagers.

The two categories differ in 'basic orientation'. The Cosmopolitans refer to national and international frameworks, whereas the Locals refer to the local situation. The difference in 'basic orientation' is, according to Merton, connected with the following aspects: (1) the structures of social relationships in which both types partake, (2) the ways and means by which they reached their current position within the influence-structure, (3) the use they make of their current status to influence others, and (4) their communicative behaviour.

Only the criteria named under (1) and (4) have been used to classify the inhabitants of Bernharddorp.

The difference between Cosmopolitans and Locals should not be taken as absolute. Rather, both categories intermingle. For our purpose, however, this categorisation has proven useful. Over 55% of all householders we count as Cosmopolitans, the others we define as Locals.

Two cases;

case 1 (Carib, Cosmopolitan):

P. works in the mines, is a member of the union, and also in the committee of the local soccerclub. At first he lived in the capital. But living became too expensive there, he says. In his house, built of durable material, one finds a portable radio. P. speaks quite a bit of Dutch, can read and write. P. is in close contact with the village-teacher, and with political leaders from the capital.

case 2 (Arwak, Local):

S. has fields, about 18 miles south of Bernhardtdorp. To cultivate them, he goes there regularly with his wife. Back in the village, he manufactures traditional utensils. S. inhabits a house built of traditional material. He does not speak Dutch, and hardly ever leaves Bernhardtdorp, except to cultivate his fields. These fields are situated within a homogeneous Arwak-society.

Not all inhabitants of Bernhardtdorp got involved in the increased economic activities of Surinam. For the older villagers, the language formed a barrier. They had had no education and never lived in the capital. For their living they depend either on agriculture and other traditional activities or on help from their children.

Table 2

Householders and their occupations of Bernhardtdorp, January 1969

<i>Sector</i>	<i>Arwaks</i>	<i>Caribs</i>	<i>Creoles</i>	<i>Others</i>	<i>Total</i>
Mining	14	17	2	0	33
Government service	6	16	0	0	22
Private enterprises (mining excepted)	2	5	0	1	8
Agriculture and traditional occupations	9	5	1	0	15
Unemployed	1	9	1	0	11
Total	32	52	4	1	89

As a consequence of their better financial possibilities and their changed frame of reference, the Cosmopolitans (Arwaks and Caribs) compare their way of living and dwelling¹⁰ with that of the Creoles of Onverwacht and with that of other labourers they come

into contact with, either at their work or in Paramaribo. As a result, they feel discriminated in certain aspects:

1. Their water supply is insufficient, while watermains to the capital run right through their village.¹¹ The Creoles of Onverwacht are better supplied with water.
2. The village lacks electricity. The electricity-mains end about 3 miles to the north of the village. The inhabitants of Onverwacht do have electricity, as they say. This lack is felt the stronger since part of the Cosmopolitans lived in Paramaribo and therefore have become used to these facilities.
3. The Bernhardvillagers, the Cosmopolitans in particular, are of the opinion that the village-chief (the captain) does not advocate the cause of the villagers strongly enough with the government. Especially the facilities named under 1) and 2) the chief has not been able to attain. They compare their chief with o.a. the Djuka Granmans (chiefs of the Djuka's). Moreover, they believe their chief to be a tool of the mainly Creole government.
4. The land (the village-area) is not their property. The Cosmopolitans are striving hardest to attain the land as property for the Indians of Bernhardt dorp, since they have built houses of durable material in the village.
5. For the aged and the needy villagers not much is being done.
6. Building-corporation are using parts of the village-area to dig up sands for housing and road-construction. The villagers see that their already scarce fields diminish even more because the fertile upper soil is taken away and deep holes are left, which renders the land useless.

Because of this, for the Indians of Bernhardt dorp negative result of the comparison between their material situation and that of other groups of population doing the same work, this group (and especially the Cosmopolitans among them) is experiencing a feeling of relative deprivation. This led to joint actions of the Cosmopolitans (Arwaks and Caribs) in order to change their situation. In all three meetings organised in the village, the issues mentioned under 1) to 6) were discussed. During one of the meetings a committee was set up, consisting of two Caribs and one Arwak (Cosmopolitans). They would accompany the village-chief to the Minister of the Interior and help him plead for the facilities which the village thought necessary.¹² Besides they have tried to get their village-chief replaced, but this has failed partly because of government-intervention.¹³

As announced above, we can try to describe this whole development in terms of mobilization.

We have chosen the distinction between Cosmopolitans and Locals mainly in order to describe the autonomous character of the processes of mobilisation. In general we might say that the autonomous processes of mobilisation¹⁴ are latent functions of the initiated process of modernization¹⁵ (as in our case the Ten Years Program). The economic development in Surinam, has unintentionally initiated a mobilisation-proces and accelerated the process of the Indians getting conscious of their situation.¹⁶ Part of the Bernhardvillagers became conscious of their being a neglected minority group — relatively deprived as they are. This resulted in actions¹⁷ to improve their situation. To achieve this, Arwaks and Caribs are coöperating closely; both groups of Cosmopolitans are interested in the improvement of the material and social situation of the village.¹⁸

In another respect, concerning the use and distribution of the scarcely available fields, the Cosmopolitans are not united. For the Caribs still foster the idea that the fields are theirs, and that the arrival of the Arwaks has partly robbed them of their fields; increasingly however, the Cosmopolitans think and feel that all Indians of Bernhardddorp together are the victims of the government policy. This is apparent during the village-meetings.¹⁹

Among the local Caribs, the idea that the Arwaks robbed them of their fields is felt strongly, as they are more dependent on the fields than the cosmopolitan Caribs, and less orientated towards the national political scene. One does not find portable radios and t.v. sets in their traditional houses. Many of them are out of work, in the sense that they have no fields to cultivate nor earnings from labour. They largely depend on help from their children.²⁰

Although even friendly relationships do exist between Arwaks and Caribs (Cosmopolitans) since they take the same buses to and from the mines and work in the same shifts and the same government services, the Locals and Cosmopolitans greatly differ concerning the appreciation of the village-chief.

Unlike the Cosmopolitans, the Locals, in particular the Caribs among them, support the village-chief, because of the following reasons:

- a.* Carib Locals, who are generally older than Cosmopolitans (see Table 2) elected the Captain in the past.²¹
- b.* In their opinion they owe the land, as far as they have any, to

the Captain.²² The Arwak Locals share this opinion.

c. More Carib Locals than Carib Cosmopolitans refer to their relationship (in the classificatory sense) with the village-chief, who is counted among the family of the village-founders.

d. A small number (about five) of them are 'political associates' of the captain. They received some government support for their aged, in the form of food-rations.

e. Some of them are apprehensive of the 'pedantry' on the part of the Cosmopolitans. It is especially those belonging to the 'intelligentia' who behave very tactlessly at meetings, and reproach the older villagers, for the most part Locals, for being backward in some respects.²³ Arwak Locals share this feeling of irritation.

It may thus be concluded that, partly as a result of government activities within the scope of the Ten Years Program (a mobilisation process) and through largescale activities on the side of private companies, more Bernhardvillagers have come to play a part in the national economy.²⁴ On the one hand this had led to the formation of two categories of villagers, Cosmopolitans and Locals, transcending the difference between Arwaks and Caribs, and having a neutralising influence on these differences. On the other hand, the contrast between the two categories had deepened.

We have given a short outline of the way in which the autonomous process of mobilisation has had its impact upon two groups being part of the ethnic variety of Surinam and interacting within one larger society. This process has resulted in the formation of two categories, Locals and Cosmopolitans each having its own frame of reference and horizon. This contrast we related to the different ways in which the two categories are influenced, causing the relative deprivation of one category. Possibly this is partly a difference in modernity.²⁵

In addition we showed how the new difference in interests interfered with the existing contrast between Arwaks and Caribs. How this configuration of interests and new forms of reference behaviour relates to willful attempts of intended mobilisation made by the national political parties, will be our next issue.

ATTEMPS OF THE POLITICAL PARTIES TO MOBILIZE THE
INDIANS OF BERNHARDDORP

On may 30, 1949,²⁶ universal suffrage took effect in Surinam. Since there were no further restrictions attached to the use of this right except for a minimum age of 23, each vote counted. Not all political parties were aware of the importance of the Indian electorate, or as far as they were, it may be assumed that the cost of mobilizing the Indians to their side was too high in proportion to the number of votes that might become available.²⁷

The political parties are rather organised interest groups, formed around various leading political personalities. Party formation takes place along ethnic and religious lines.¹⁹

It was not until 1963 that the N.P.S. (National Party of Surinam, supported by the Creole lower classes) realized how important the Indians were, whereas up to now the V.H.P. (The Progressive Hindustani Party) drawing its votes from the Hindustani population, did not show any interest in the Indians.

Greater interest in the Indians of Surinam was shown by the leader of the S.P.D. (Social Democratic Party), even before he was active in politics.²⁸

The P.S.V. (Progressive Party of the Surinam People), a party mainly addressing itself to Roman-Catholic voters, also displayed an interest in the Indians. The most important leader of the Indians of Surinam, Kiban,²⁹ has been a member of this party, and the P.S.V. had stimulated the foundation of the V.I.P., the United Indian Party led by Kiban, from the start. Both parties closely cooperate. Most Indians have been baptised in the Roman Catholic church.

Since 1963 N.P.S. did take some measures to mobilize the Indians of Surinam:

1. It stimulated the foundation of the S.E.P. (Surinam Union Party) and placed Indians on the list of candidates, suggesting that they stood a chance to become members of the States of Surinam³⁰ (the Parliament).
2. To leaders of the S.E.P. administrative jobs were offered in the government administration.³¹
3. The S.E.P. organized transportation for the Indians in the vicinity of Paramaribo to combined S.E.P.-N.P.S. meetings.³²

In Bernhardddorp the following measures have been taken by

the N.P.S. (in particular by the party-members of the district administration):

- a.* The Captain was maintained,³³ in spite of efforts of the Cosmopolitans to have him replaced.
- b.* Supposed party-sympathisers were nominated as government-paid member of the district administration.
- c.* Five elder Bernhardvillagers, needy people and householders (Locals), received food-rations by intercession of the Captain (They were believed to be party members).
- d.* Party members from the district organized meetings and made speeches in the village.

Partly because of its Creole³⁴ signature, the N.P.S.-S.E.P. combination has hardly been able to mobilize support in this Indian community. Apparently, the costs to meet the demands of the Cosmopolitans were too high for this party coalition. To rally the Indians of Bernhaddorp (especially the Cosmopolitans) behind the aims, it will have to invest more. It is doubtful whether this coalition is willing to make these investments, considering the small amount of votes which the Indians as a group can offer. (Especially the Bernhardvillagers)

The fact that the Captain, the village-chief, and the other N.P.S.-S.E.P. affiliated villagers are Caribs (the leader of the S.E.P. also being a Carib) lessened the inclination of the Arwaks to vote for this combination. The Arwaks and especially the Locals among them, see this coalition as a Carib affair, and one in favour of the Creoles at that.

In 1967 six out of the 150-odd enfranchised villagers voted for this party. The other voted for the S.D.P. of D. Findley (Locals and Cosmopolitans). The political leader of the S.D.P. (who, before the election, was in the opposition) had promised the Cosmopolitans during a campaign-meeting in the village that he would fulfill the demands and desires of this group, if he got their votes.

Apart from this promise, he used an ideology which pleased both Locals and Cosmopolitans. That is to say, Findley joined in the anti-Creole sentiments which live³⁵ among the Indians, 'whatever the costs, we have to prevent the negro' (i.e. Pengel, then leader of the N.P.S.) 'from entering once again upon the political stage'. The disillusion was great when Findley formed a coalition with the N.P.S. 'He had promised us not to coöperate with that negro. We voted for him, and now he does coöperate with the negro.'

The means, used by the P.S.V.-V.I.P. coalition to mobilise the

villagers were the following:

1. Kiban, the leader (Carib), paid visits to cultural manifestations, such as death-feasts after collective labour (*masiro*) and initiation rituals (*ants-test*). At those occasions he made speeches and denounced the suppression by other ethnic groups.
2. On Christian holidays (most Indians are Roman-Catholics)³⁶ Kiban made speeches in which he, together with the head-master of the Roman-Catholics preparatory school who is on the board of the P.S.V.³⁷, summoned the Indians to unite.
3. Assistance and advice were given to the Cosmopolitans who tried to have the village chief — in their eyes a tool of the Creoles — replaced.
4. Indians were placed on the P.S.V.-list of candidates and it was suggested (but less so then the N.P.S.) that they might become members of the States.³⁸

The Arwaks had mixed feelings about the activities of Kiban and the headmaster; especially the Locals feared a growing and strengthening Carib-domination of the village because of Kiban's actions. At the 1967 elections, the P.S.V.-V.I.P. coalition had little success, at a national level as well as in Bernharddorp. Kiban was too closely associated with the Cosmopolitans, whereas the Arwak Locals considered Kiban and the V.I.P. to be a Carib affair.

A second reason was that the help given by Kiban to the Cosmopolitans did not lead to the desired result. Rather, the chief has strengthened this position with the help of the Locals and the government. Moreover, the Cosmopolitans realised that the V.I.P., which on a national level coöperated with the P.S.V., did not offer too many possibilities to improve their situation.

During the visit of two members of the Dutch Royal Family to Surinam in 1966, a clash occurred in Bernharddorp between the P.S.V.-V.I.P. coalition and the N.P.S.-S.E.P. coalition and their respective supporters. Until then it had been customary for the captain of Bernharddorp (who is also the chief of some smaller Indian villages in the vicinity) to make for a meeting-place together with his Indian fellow-villagers. The place of meetings had previously been chosen by the district administration. The Indians would then array themselves in the traditional costumes for the occasion.

This time the chief was requested to go to Onverwacht, the nearby Creole settlement, to welcome the distinguished guests. The Cosmopolitans, however, dissuaded the chief most strongly from complying with the request. 'We are no negroes. The village

is on the way to Onverwacht. The couple could easily stop at Bernharddorp. We are not inferior to the negroes.' The Captain said that he had to fulfil his duty towards the government by whom he had been appointed. So he set out, together with some ten Bernhardvillagers, mostly elder Carib-Locals. Beforehand, Cosmopolitans — the intelligentsia — with the help of Kiban, had written a letter to the district administration, in order as yet to achieve that Bernharddorp would be a stop along the route of the princely couple. The administration had answered that, considering the little time available, it was necessary to concentrate the activities of welcoming the princely couple.

The Cosmopolitans convoked a meeting to vote about the dismissal of the captain. When the captain learned that Kiban was invited too and would be one of the speakers, he did not appear and had the meeting broken up by the police.³⁹ The reason he had given for invoking the help of the police was that strangers were convening in the village without his consent,⁴⁰ endangering law and order.

Then the head-master of the Roman-Catholic preparatory school offered the school building as a meeting place. There it was decided that the dismissal of the Captain would be put to the vote in a week.

During that week, the Captain did not rest. He seems to have visited all the houses of Bernharddorp, in daytime when the Cosmopolitans were out at work, and he rallied the villagers behind him. His arguments were the following:

- a.* He pointed to the 'rebellious' intelligentsia who, in his opinion, raised unrest in the village; thus making use of the discontent, especially among the Locals, concerning the behaviour of these Cosmopolitans.
- b.* He appealed to his kinship relation with the Carib-Locals.⁴¹
- c.* He stressed his merits in the past; especially the fact that he had been able to attain a legal basis for the settlement of the Indians at Bernharddorp was made the most of.
- d.* He pointed to the five villagers for whom he had organised help from the government.⁴²

Thereabove, the captain was certain of help from the district administration. The district commissioner had been invited to the meeting to see to it that the vote took place legally. However, he did not appear.⁴³ When during the meeting the vote was held, no majority was found in favour of the removal of the Captain. The P.S.V.-V.I.P. coalition backed by the Cosmopolitans who had been asked for help by this coalition had been defeated by

the N.P.S.-S.E.P. coalition, backed by the Locals and the district administration. The position of the captain had been strengthened. When at later meetings Cosmopolitans blamed him for doing nothing for the Indians, he answered referring to the vote about his removal: 'I was willing to resign, but you did not want me to go, did you?'

This survey of processes of intended mobilisation, set in motion by the political parties, shows that the relation between autonomous mobilization and intended mobilization has led to a rather complex structure of interests. This calls on efforts by the central political institutions which they are far from being able to meet. The autonomous processes of social differentiation⁴⁴ can run ahead of attempts at and processes of integration.

Here the internal dilemmas to which processes of mobilisation lead, are shown in their twofold meanings.

Based on this systematic point of view we can summarise the developments described above according to Van Doorn⁴⁵ when he rightly points out that 'mobilization in these societies does not lead at all to a close-ranks-march to new horizons; rather it leads to an intensification of social tensions, manifested without the possibility of being solved within a larger context.'

EFFECTS OF POLITICAL AND ECONOMIC MOBILISATION ON THE ARWAK-CARIB RELATION IN BERNHARDDORP

The development of the Surinam economy (especially of its structure of employment) has shown an enlargement of the service-sector, as a result of the activities of the government within the context of the Ten Years Program.⁴⁶ At the same time⁴⁷ private industries have increased their investments and activities in the country. Because of their specific abilities and experience, the Indians of Bernhardddorp could be employed as labourers in some services of the government. Since the village lies at a convenient distance from the bauxite mines, Indians of the village could be called in as miners when the bauxite company increased its production.

This development is another reason for the formation of two categories in the village as we pointed out above. Joint interests of Arwaks is told with strongly anti-Carib feelings. There is the indeed, the Cosmopolitans are the ones who can (through their contacts at work and through the media) compare their situation with that of other groups of the population.

It is possible that, through their contacts with other groups of the population and through the media (part of the villagers lived in town) the Cosmopolitans have been exposed to a creolising influence. On the other side are the Locals 'too poor to be mobilised'⁴⁸ (they do not take part in the national economy; they are characterised by a so-called subsistence economy).

The Locals have no opportunities to compare their situation with others than their fellow-villagers living under the same circumstances. They are relatively older, are illiterate, speak Surinam poorly, and hardly any Dutch. They are dependent on the fields of Bernharddorp or have no work (fields).

In this category the contrast between Arwaks and Caribs still has its greatest impact. When the author was with the Arwak-Locals, as a participant observer he could, at the end of every period of collective labour (*bercare' masiro*) in a homogeneous group, record many myths,⁴⁹ told in a highly emotional way. The myth of the infamous way in which the Caribs originated from the Arwaks is told with strongly anti-Carib feelings. There is the myth of Iurobudie, the hero of the Arwaks in their way against the Caribs. His heroic deeds are fully emphasised and the author got the impression that his myth in particular served as an outlet for the circumstances in which the Arwak-Locals live. The myth of Kalioio (the goddess of manioc, fertility) who makes the land abound in fertility and manioc, is typical of these stories.

The Carib-Locals, a homogeneous group, do not so much feel like ventilating their grudges against Arwak-Locals. The cowardly behaviour of the Arwaks in the past is only mockingly pointed at. The shortage of fields is ascribed to their arrival.

The Cosmopolitans tried to make the Locals aware of the situation of the Indians in the whole of Surinam and thus to win the Carib and Arwak Locals over to their side. The latter's interests in the village, their orientation and their fear of the Cosmopolitans whose pedantic ways they satirise, are further reasons why an alliance between the Locals and Cosmopolitans does not seem probable for the time being.

The efforts made by the political parties to mobilise the Indians have brought out the contrast between Cosmopolitans and Locals⁵⁰ more clearly. The struggle over the removal of the Captain brought the two categories face to face. The Cosmopolitans were defeated.⁵¹

Thus the basis of coöperation between Cosmopolitans and Locals has become even less solid. The shortage of land, which comes out most clearly in the relation between Arwaks and Ca-

rib-Locals, cannot be projected outside the village and submitted to formal bodies of Government. Locals and Cosmopolitans do, however, have anti-Creole sentiments in common and do give vent to them.

The conclusion can be drawn that the activities of the political parties have not contributed to a weakening of the contrast between Arwaks and Caribs. The economic and political mobilisation has resulted in a coöperation⁵² between Cosmopolitan Arwaks and Caribs in order to realise their common interests. Another result has been that the contrast between Arwaks and Caribs in this category has weakened, while it is still being felt within the category of the Locals.

NOTES

1. Material for this paper has been collected during the period September 1968 till April 1969. — The author is indebted to Dr. S. de Groot, Dr. P. Kloos, Prof. dr. A.J.F. Köbben, Dr. R. Kroes and Dr. J.G. Lulofs for their stimulating comments.
2. See e.g.: *den Hollander*, 1966; *Köbben*, 1967; *van Lier*, 1971.
3. See: *Buve*, 1966.
4. Older inhabitants of Bernhardddorp are used to speak of 'Gonggrijp' when they mean their own village.
5. The first inhabitants of Bernhardddorp were employed at the construction of the railroad (which has been closed by now).
6. However, there have been mixed marriages between Arwaks and Caribs in Bernhardddorp from the beginning.
7. It was not until the middle of the fifties that separate Arwak-families settled here.
8. *Van Lier* (1971, p. 300) points out that the social circumstances of the Surinam population have improved considerably during the period between 1955, the starting year of the first Ten Years Program, and 1968. The per capita national product (against factor costs) has risen by 34% during that period.
9. See: *Merton*, 1964, p. 387 ff.

10. Creoles of Onverwacht (labourers) and labourers from other ethnic groups (from their field of employment) coming from the capital, function as a comparative group of reference.
11. The only watertap of the village is in the school and can hardly be reached by most of the villagers.
12. See: *Merton*, 1964, p. 235 ff.; also *Runciman*, 1966, p. 9-33, and *Gurr*, 1972, p. 59-154.
13. We have not been able to record the result of the meeting; our fieldwork was over before that time.
14. The Ten Years Program should be understood as a process of mobilisation as defined by *van Doorn*, 1973.
15. Used here in the sense of *Merton*, 1964, p. 19-84.
16. Elsewhere *van Doorn*, 1973, p. 121, points at this process too. See also: *Kroes*, 1974, p. 121 ff.
17. See further on: the Bernharddorpers (Cosmopolitans) resist a government decree.
18. One should keep in mind that the Cosmopolitans possess the financial means to become consumers of these provisions (running water and electricity).
19. See: *van Lier*, 1971, p. 296.
20. A small number of villagers (five) are, because of their membership of the Surinam Union Party being supplied by the government with food-rations.
21. The present Captain was chosen at the time because he spoke Dutch and Surinamese, could read and write, and had made promotion in the mines (Sur-alco). Moreover he is a descendant of the Carib family that founded the village, and which still is one of the most extensive kinship-groups of the village.
22. The Captain allots the Indians (Arwaks and Caribs) who want to settle in the village a plot — if available.
23. E.g. they stress the fact that it was the government who causes the shortage of fields, not the arrival of the Arwaks, as the Carib Locals think. The support of the Locals to the village-chief (Torban) is also openly denounced as being backward.
24. In no way we would like to claim here that the Ten Years Program has succeeded in all respects.
25. *Van Doorn*, 1971, p. 121, is, in our opinion, quite right when he points out that as a rule it is incorrect and based on a misunderstanding to construct a contrast between modernisation (including mobilisation) and traditionalism. This is only partly a matter of modernity.

26. See: *van Lier*, 1971, p. 293.
27. See e.g.: *Warren & Uphoff*, 1971, p. 187 ff.
28. For more details see: *Kloos*, 1971, p. 243 ff.
29. For a more detailed description of Kiban, see: *Kloos*, 1971, p. 243 ff.
30. See also: *Kloos*, 1971, p. 245. (Usually they were put on ineligible places on the list of candidates.)
31. Since 1958, the N.P.S. has continuously been a party in office; after the election of 1962 it recruited 'N.P.S. -oriented' leading Indians for functions in the government administration.
32. We attended such a mass-meeting, with flags in the party-colour, party-songs, a speech by the chairman of the local committee, applause. After that, A., a Carib (S.E.P.), took the floor: Comrades, I did not know that the party did so much for us, but now that I am a member, I daily experience the blessings she works . . . A. is a civil servant.
33. During a conflict between the villagers and their chief, the Cosmopolitans took the initiative to remove the chief from his office. With the help of the district-administration (N.P.S.) he succeeded in maintaining his position.
34. See: *Kloos*, 1971, p. 238 ff.
35. See: *Derveld*, 1972.
36. See: *Kloos*, 1971, p. 44.
37. We attended the Christmas-celebration in 1968. The event was organised by the head-master, in behalf of the schoolchildren and their parents. Kiban had been invited and began his speech in the Carib tongue, pointing out the bad position of the Indians in the village. He hardly had finished his first sentence, when the meeting, held in the open, was rudely disturbed. The Arwak parents who attended (and did not understand a word of Kiban's speech) remarked to the author not without humour: Even our Good Lord resists the gibberish of Kiban, when a tropical downpour ended the meeting.
38. See also: *Kloos*, 1971, p. 245. (They had, however, ineligible places on the list of candidates.)
39. The Captain is responsible for law and order in the village.
40. The head-master is a member of the central committee of the P.S.V.
41. For a discussion on the kinship-system among the Caribs, see: *Kloos*, 1971, p. 131 f. For the Arawak Locals, too, he used a kinship terminology.
42. The Captain made believe that he often visited the Minister of the Interior (the Prime Minister).

43. The absence of the District Commissioner must be regarded as support to the Captain. It is not surprising that the district administration of Para is backing the Captain. Resulting from the fact that many offices during the N.P.S. government (of Pengel) have been politicised, almost all public servants of the Para-district were supporting the N.P.S. The Captain is a party-associate and his staying in office was in the interest of the N.P.S. Government.
44. See: *Elias*, 1970, p. 175 ff.
45. See: *van Doorn*, 1971.
46. See: *van Lier*, 1971, p. 300.
47. Expansion of Suralco with an alum-earth works (aluminum works).
48. See: *Köbben*, 1971, p. 126 f. Many authors emphasise 'poverty', and 'poor social-economic circumstances', as factors influencing mobilisation unfavourably.
49. A. van der Wal, who did research work in a homogeneous Arwak community, and with whom we discussed myths, affirmed my impression that the social-structural aspects of this configuration might well offer some explanation.
50. Generally speaking, the attitude of the Locals towards the Cosmopolitans is characterised by a certain ambiguity. 'Having regular work', as they say in the village, gives one social prestige, also among the Locals.
51. The defeat of the Cosmopolitans can be explained from two reasons: a) part of the Cosmopolitans could not be present, mainly because they had to work in the mines and in the interior; b) a very large turn-out of the Locals.
52. The political parties served as a more or less formal channel along which to bring these interests under the attention at a national level.

REFERENCES

- Buve, R. 1966. Gouverneur Johannes Heinsius. *Nieuwe West-Indische Gids* 45, p. 14-26.
- Derveld, F.E.R., 1972. Problemen bij het veldwerk. *Sociologische Gids* 19, p. 361-381.
- Derveld, F.E.R., 1976. Bernhaddorp; een samenleving van Arowakken en Caraïben. In: P. Kloos (ed.), *De Indianen van Suriname* (in press)
- Doorn, J.A.A. van, 1971. Politieke mobilisering: een korte introductie. *Sociol. Gids* 18, p. 114-125.

Table 3

**Ages of householders and their occupations of Bernharddorp,
January 1969**

Creoles and others are left out. — The greater part of these Bernhardvillagers
(Arwaks and Caribs who are working in het mines and in government service)
was to be found in the age-group of 20-50 years.

<i>Arwaks</i>					<i>Ages</i>	<i>Caribs</i>					<i>To- tals</i>
Un- empl.	Trad.	Part.	G'- ment	Mines		Mines	G'- ment	Part.	Trad.	Un- empl.	
—	—	—	1	—	15-20	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	2	20-25	3	1	—	—	—	6
—	—	1	1	1	25-30	5	3	—	—	1	12
—	—	—	—	3	30-35	2	4	—	—	1	10
—	2	—	3	4	35-40	4	2	2	—	—	17
—	1	1	1	3	40-45	—	1	1	1	1	10
—	3	—	—	—	45-50	2	2	—	—	—	7
1	1	—	—	1	50-55	1	—	2	1	1	8
—	—	—	—	—	55-60	—	1	—	1	1	3
—	1	—	—	—	60-65	—	2	—	—	2	5
—	— 1	—	—	—	65-70	—	—	—	2	2	4
—	1	—	—	—	70-75	—	—	—	—	—	1
Totals					all ages	17	16	5	5	9	84

Table 4

Surinam census figures 1950 and 1964

*Eindverslag Tweede Algemene Volkstelling Suriname 1958 dl.X; ABS:
Suriname in cijfers no. 33, 1967.*

	1950				1964			
	Suri-name	%	Para-maribo	%	Suri-name	%	Para-maribo	%
Creoles	74918	40.8	49870	69.7	114961	39.3	67544	61.4
Hindustani	63770	34.7	12857	18	112633	38.5	25437	23.1
Indonesians	35949	19.6	3645	5.1	48463	16.6	7963	7.2
Chinese	2468	1.3	1822	2.5	5339	1.8	3869	3.5
Europeans	2626	1.5	1712	2.4	4322	1.5	2197	2
Indians	1846	1	422	0.6	2979	1	1631	1.5
Others	1703	0.9	1094	1.5	2986	1	1342	1.2
Unknown	401	0.2	74	0.1	522	0.2	110	0.1
Totals	183681	100	71496	100	292205	100	110093	100
Maroons	19180				27698		668	
Amerindians	1700				4308		106	
	204561				324211		110867	

- Doorn, J.A.A. van, 1973. *Met man en macht. Sociologische studies over maatschappelijke mobilisatie*. Boom, Meppel.
- Elias, Norbert, 1970. *Was ist Soziologie?* Juventa Verlag, München.
- Etzioni, A., 1968. *The active Society*. Collier-MacMillan; Free Press, New York.
- Gurr, Ted Robert, 1972. *Why men rebel*. Princeton Univ. Press. New Jersey.
- Hollander, A.N.J. den, e.a., 1966. *De plurale samenleving. Begrip zonder toekomst*. Boom, Meppel.
- Kelly, H.H., 1952. Two functions of reference groups. In: Swanson, *Readings in social psychology*. Holt, Rinehart & Winston.
- Kloos, P., 1971. *The Maroni River Caribs of Surinam*. Van Gorcum, Assen.
- Kloos, P. (e.d.), 1967. *De Indianen van Suriname*. El Dorado, Paramaribo. (in press)
- Köbben, A.J.F., 1967. Over het begrip 'plurale samenleving'. *Mens en Maatschappij* 42, p. 47-51.
- Köbben, A.J.F., 1971. Weerstand tegen mobilisatie. *Sociol. Gids* 18, p. 125-134.
- Kroes, R., 1974. 'Nou gewoon actie weet je wel.' *Sociol. Gids* 21, p. 121.
- Lier, R. van, 1971. *Samenleving in een grensgebied*. Tweede Druk. Van Lothum. Slaterus, Deventer.
- Merton, Robert K., 1957. *Social theory and social structure*. MacMillan, London.
- Merton, Robert K., 1964.
- Nettle, J.P., 1967. *Political mobilization. A sociological analyses of methods and concepts*. Faber and Faber, London.
- Runciman, W.G., 1966. *Relative deprivation and social justice*. Routledge Kegan Paul, London.
- Warren, F. Ilchman & Uphoff, Norman Thomas, 1971. *The political economy of change*. University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London.

CORNELIS CH. GOSLINGA

VAN SCHOOLOPZIENERS EN SCHOOLHOUDERS
OP CURAÇAO, 1819-1846

In de negende jaargang van *De West-Indische Gids* komt van de hand van Mr. B. de Gaay Fortman een serie artikelen voor onder de titel 'Curaçao en Onderhoorige Eilanden 1816-1828' waarvan het laatste interessante bijzonderheden geeft over het 'schoolwezen' uit die jaren. De zeer ter zake kundige schrijver zou het ons zeker niet euvel hebben geduid, dat wij menen hierop enige aanvullingen te kunnen geven en een enkele maal zelfs een kleine correctie te moeten aanbrengen, te meer waar Hartogs serie *Geschiedenis van de Nederlandse Antillen* in dit opzicht geen verder bronnenonderzoek bracht en dus weinig nieuw licht verspreidt. Wij stellen ons daarenboven voor om het tijdsbestek enigermate uit te breiden en het 'schoolwezen' van de kolonie 'Curaçao en Onderhoorige Eilanden' te bezien vanaf de eerste wetgeving op dit gebied, het 'Provisioneel Reglement van 1819' tot aan de Publicatie van 1846, die de samenstelling van de toen bestaande Schoolcommissie ingrijpend wijzigde en daarmee een nieuw tijdperk inluidde.

Met het herstel van de Oranje-dynastie en de komst van Gouverneur-Generaal Albert Kikkert viel naast een algehele bestuursorganisatie ook het onderwijs onder de aandacht van de 'verlichte despoot' Willem I en zijn vertegenwoordiger in Willemstad. Deze bemoeienis manifesteerde zich allereerst in de persoon van de door de Nederlandse regering naar Curaçao gezonden 'schoolhouder' Gerrit Gijsbert van Paddenburg, die onder het toezicht oog van de Gouverneur-Generaal een school oprichtte en voor zijn werkzaamheden uit de koloniale kas een bedrag van f. 2000 jaarlijks trok.

In verband met de oprichting van deze school benoemde Kikkert al vrij spoedig, op 11 maart 1816, een drietal opziens: Jacob Muller, predikant bij de Lutherse gemeente, Jacob Hendrik Hudig, stadsgeneesheer en Haim Abinun de Lima, koopman. Enige maanden later werd de pas in de West gearriveerde dominee Balthazar Gerard Bosch van de Hervormde Gemeente aan dit drietal toegevoegd.¹

De instelling van deze Commissie bewijst Kikkerts belangstelling in het onderwijs. Reeds een jaar na zijn installatie zond hij naar Den Haag een verslag dat wees op de uitzonderlijk slechte toestand van het Curaçaose onderwijs. De uitzending van Van Paddenburg 'ten einde het onderwijs op verbeterden Hollandschen voet te brengen' was een onmiddellijk gevolg van dit verslag. Helaas verantwoordde deze 'instituteur' niet aan de verwachtingen. De Schoolcommissie begon zich spoedig ongerust te maken over Gerrit Gijsberts zwakheid voor alcoholische versnaperingen, maar herhaalde waarschuwingen en vermaningen mochten niet baten. In de loop van 1816 zag zij zich dan ook genoodzaakt de Gouverneur-Generaal te adviseren de landsonderwijzer te schorsen. Kikkert gaf aan dit advies gevolg.² Geschrokken wendde Gerrit Gijsbert zich in een request tot de Koning, opdat 'zijne suspensie mogt worden opgeheven en hij in zijne eer hersteld.' Willem I besliste anders. Hij werd bij Koninklijk Besluit van 28 juni 1818 ontslagen. Zodoende raakte hij een voor die tijd uitstekende jaarwedde kwijt, en de Schoolcommissie stond hem, overeenkomstig het nieuwe Schoolreglement van 1819 niet toe om privé lessen te geven, daar hij gesuspendeerd en ontslagen was. Een overigens verdienstelijk man, mede-oprichter van de Curaçaosche Maatschappij tot Nut van 't Algemeen en auteur van een *Beschrijving van het Eiland Curaçao en Onderhoorige Eilanden* werd daarmee het publieke leven uitgerangeerd. Een vroegtijdige dood heeft deze bittere ervaring van korte duur doen zijn.

Kort na de schorsing van Gerrit Gijsbert van Paddenburg ontvingen de vier schoolopzieners van de Gouverneur-Generaal de uitnodiging om 'een plan voor het schoolwezen' te ontwerpen. De wanorde in het eilandelijk onderwijs met zijn vele privé-schooltjes, de suspensie en het ontslag van de landsschoolhouder maakten het duidelijk, dat een reorganisatie hoogst noodzakelijk was. De verwarring blijkt duidelijk uit het groot aantal privé-schooltjes. Met de landsschool waren dit alle eenmansbedrijven, meestal aan huis gehouden. George Kramer hield zulk een school op Otrabanda. In 1818 bestond die reeds meer dan 40 jaar en telde toen omstreeks 20 leerlingen. David Rodrigues was houder van een Joodse school op Punda met 30 leerlingen. De Hervormde Gemeente hield een diaconieschool op het tegenwoordige Wilhelminaplein, waar Lucas Hansz 60 en meer jongens en meisjes baas moest blijven. Dan waren er een aantal schooltjes van kleinere omvang wat het vermoeden wettigt, dat hun houders het onderwijs als bijverdienste beoefenden: de school van

J.M. Daal op Punda met hoogstens tien studentjes; die van Benoit la Coste, eveneens op Punda met minder leerlingen; die van H. Westen op Pietermaai, eveneens met slechts een handvol scholieren. Van twee scholen was de omvang wat groter. Frans Recao hield op Otrabanda een school die door 15 à 18 leerlingen werd bezocht en een kleurling, Christoffel Martin, had een druk bezochte school voor gekleurde en zwarte kinderen wier aantal misschien wel tegen de 50 liep. In de loop van 1817 opende Pieter Phoel — die zich later Poel noemde³ — een onderwijsinstituut dat weldra omstreeks 40 leerlingen telde. Alles bij elkaar waren er rond 1818 ongeveer 250 schoolgaande kinderen op Curaçao. De overgrote meerderheid was blank. Hoevelen naast dit aantal huisonderwijs genoten is niet bekend.

De kwaliteit van dit onderwijs was over het algemeen slecht. Daartoe droeg zeker bij het feit, dat dikwijls volkomen onbevoegde lieden zich op dit beroep wierpen. Curaçao werd toenmaals als deportatieoord door het Moederland gebruikt met als gevolg dat mannen van minder gunstige reputatie les gingen geven om aan de kost te komen. De Schoolcommissie had dan ook herhaaldelijk reden om zich hierover te beklagen. Artikel 2 van het hierna te bespreken Provisioneel Reglement trachtte de kwaliteit van het onderwijs op te voeren met de eis dat de onderwijzers 'de nodige kunde en bekwaamheid in het vak van onderwijs der jeugd' bezaten en 'van een onbesproken gedrag waren.'

De schoolcommissie reageerde op Kikkerts verzoek met grote voortvarendheid. Reeds in april van datzelfde jaar kon zij de G.-G. een concept aanbieden. Dit werd naar Nederland gezonden waar het ongeveer een jaar lang door allerlei ambtelijke molens draaide om in september 1819 weer bij de Curaçaose schoolopzieners terecht te komen, voorzien van een extract uit het 'Register der Handelingen en Resolutien van den Minister voor het Publieke Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Koloniën.' Bovendien was er bijgevoegd een 'Memorie van den Hoofd Inspecteur van het Middelbaar en Lager Onderwijs.' Dit was een zekere P.W. Sack, een snelle werker: zijn Memorie dateert van 7 juli 1818. Zijn opmerkingen zijn echter vrijwel uitsluitend geïnspireerd door de zorg om de kosten van het Westindische onderwijs in zoverre die ten laste van de koloniale kas zouden komen, zoveel mogelijk te drukken. Pedagogische kwaliteiten ontbreken. Sacks voorstellen kwamen neer op het volgende: de f. 2000 die Van Paddenburg als tractement had genoten, moesten worden verhoogd tot f. 3000. Maar juich niet te vroeg, schoolmeester die dit leest. Waartoe zullen die f. 3000 dienen? Voor de helft als

tractement van vier — ja heus, vier — schoolhouders, terwijl de andere helft 'ter bevordering van geheel het onderwijs op het eiland' moest dienen met uitzondering echter van wat 'de opbouw, de inrigting en het onderhoud van schoollokalen zoude mogen betreffen of vorderen.'⁵ Daar de overheidszorg zich alleen maar zou uitstrekken over die scholen die door de Schoolcommissie in haar concept als landsscholen waren voorgesteld, leek het de Hoofdinspecteur aanbevelenswaard om voor rekening van de koloniale kas 'van jaar tot jaar' een schoollokaal te bouwen 'bevattende ieder lokaal zowel een geschikt en wel ingerigt schoolvertrek als eene behoorlijke onderwijzerswoning.' Na vier jaar zou dan het probleem van de huisvesting van leerlingen en onderwijzers zijn opgelost.

Ter verduidelijking van Sacks voorstel moet hier worden toegelicht, dat de Schoolcommissie in haar concept voorstelde naast de ene landsschool drie particuliere scholen tot landsschool te verheffen.

Tot eer van Sack moet worden toegegeven, dat ook hij die *f.* 1500 te verdelen onder vier schoolhouders — terwijl tevoren één het ruime tractement van *f.* 2000 genoot — wel wat schraal vond. Een klerk eerste klasse op een gouvernementskantoor verdiende toen *f.* 900 tot *f.* 1000 per jaar. Sack waagde het niettemin deze lage salarissen te verdedigen met de opmerking: 'zoodanig inkomen, hoe gering ook, geeft dit voordeel, dat aan den post toch eenige vastheid en zekerheid van bestaan gegeven wordt en tevens, dat de schoolgelden minder kunnen gesteld worden.' Om het tweede gedeelte van deze opmerking te begrijpen diene als toelichting, dat de schoolhouder de schoolgelden ten eigen bate incasseerde, al stelde het Koloniaal Bestuur de bedragen vast. In Sacks plan werden de vier landsscholen in twee klassen onderverdeeld. Een onderwijzer die les gaf aan een school van de eerste klasse zou *f.* 400 per jaar ontvangen, die aan een school van de tweede klasse werkte slechts *f.* 350.

De poging van Sack om het Antilliaanse onderwijs met een minimum aan kosten op poten te zetten, werd in de kiem gesmoord, omdat juist toen bezuiniging het wachtwoord werd. De opvolger van Kikkert moest niet alleen de helft van diens titel, maar tevens een kwart van diens salaris derven. Vele ambtenaren volgden en moesten een flinke veer laten. Uitbreiding van de onderwijsbegroting tot *f.* 3000 was onmogelijk en evenmin kwam er iets van het voorstel tot de bouw van vier schoollokalen en vier onderwijzerswoningen. Van *f.* 1500 als gezamenlijk tractement voor vier schoolhouders kon ook niets komen. Wel was de Minis-

ter bereid de op de begroting voorkomende som van f. 2000 te handhaven. Dit bedrag moest dan in een soort Schoolfonds worden gestort en de Schoolcommissie zou daarover toezicht uitoefenen. Wat met dit geld moest worden gedaan werd precies omschreven, een opvallende nauwkeurigheid, want over taak en bevoegdheid van schoolhouders en schoolopzienders werd slechts vaag gerept. Het schoolgeld, bepaalde de Minister, was voor de schoolhouder. Voor kinderen van onvermogende ouders mocht dit uit het schoolfonds worden betaald. Voor de van de diaconie afhankelijke kinderen moest de diaconie betalen. Door deze beschikking, merkte de Minister op, zouden 'de onderwijzers niet verstoken blijven van het aan hen voor hun arbeid competeerende loon.' Wat er na het betalen van de schoolgelden nog in het fonds overbleef, zou gebezigd mogen worden voor de aankoop van schoolboeken en andere behoeften, voor de aankoop van geschenken 'of buitengewone douceurs aan eenigen onderwijzer, die zich bij uitnemendheid onderscheidt.' Ook mocht dit geld dienen voor de vorming van een bibliotheek onder toezicht staande van de Schoolcommissie en ter beschikking gesteld aan de schoolhouders 'tot onderrigtinge en verdere eigene oefening.' De Minister ging er mee akkoord, dat naast de bestaande landsschool drie particuliere scholen tot landsschool werden verheven, wier schoolhouders ook enige kruimkens mee zouden mogen pikken uit de f. 2000. Zij zouden 'naar bevinding van zaken' schoolbehoeften kunnen krijgen, hun leerlingen zouden mee mogen doen aan het jaarlijks te houden 'groot examen' en zelfs in aanmerking kunnen komen voor eventuele prijzen. Boeken, schoolbehoeften en prijzen konden door de bemiddeling van de Minister in Nederland worden aangeschaft.⁶

De vier schoolopzieners hadden over de hun door de G.-G. toegezonden bescheiden van Minister en Hoofdinspecteur in het najaar van 1819 grondig beraadslaagd. Vervolgens hadden zij hun oorspronkelijk concept gewijzigd naar de inspirerende voorstellen in die bescheiden vervat — en het resultaat naar de Gouverneur-Generaal teruggezonden met het advies dit provisioneel in te voeren en goedkeuring aan het Moederland te verzoeken. Kikkert zelf keurde het gewijzigd concept 29 november 1819 goed. Twee weken daarna werd het in *De Curaçaosche Courant* gepubliceerd als 'Provisioneel Reglement op het Schoolwezen te Curaçao,' de eerste onderwijswet in de kolonie. Het trad 1 januari 1820 in werking.⁷ Als landsonderwijzers werden daarbij erkend Pieter Phoel, de opvolger van Gerrit Gijsbert van Paddenburg, David Rodri-

gues van de Joodse school, beiden 'van de eerste classe,' George Kramer en Klaas van Eekhout, beiden 'van de tweede classe,' allen onder het genot van 'zoodanige belooning als bij het Reglement op het Schoolwezen is vastgesteld.'

Zoals het meer gaat met voorlopige zaken, ging het ook hier. Tot 1837 bleef het reglement ongewijzigd van kracht. In dat jaar en in 1839 verschenen achtereenvolgens twee publicaties met betrekking tot het oprichten van particuliere scholen en de bevoegdheden van schoolhouders. In 1846 werd de samenstelling van de Schoolcommissie drastisch gewijzigd. Maar eerst in 1873 kwam een geheel nieuwe onderwijswetgeving tot stand. In dit opstel wordt de ontwikkeling gevolgd tot het jaar 1846.

Met het Provisioneel Reglement van 1819 kwam de Schoolcommissie, weldra uitgebreid met een vijfde lid, nl. C.L. van Utrecht, lid van de Raad van Politie en Raad Controleur van Financien a.i., voor een veelomvattende en geenszins scherp omschreven taak te staan. Haar aandeel in onderwijswetgeving was nergens vastgelegd — de wijzigingen van 1837, 1839 en 1846 kwamen tot stand zonder haar advies — en evenmin was haar taak omschreven met betrekking tot de benoeming, schorsing en ontslag van een schoolhouder. In de praktijk vormde zich echter een soort van traditie en werden bepaalde adviserende prerogatieven erkend al had de Gouverneur het laatste en de Minister in Nederland het allerlaatste woord. De Gouverneur — of Gezaghebber — volgde de adviezen van de Schoolcommissie veelal nauwkeurig op en de Minister viel de vertegenwoordiger van de Kroon in de West meestal niet af. Kikkert had Van Paddenburg gesuspendeerd op advies van de Schoolcommissie en haar rapport tezamen met wat de Gouverneur-Generaal daar aan had toegevoegd, was voor de Minister voldoende om Gerrit Gijsbert te ontslaan.

Iets dergelijks overkwam Klaas van Eekhout. Hij had om onbekende redenen zijn baan als eerste klerk op de gouvernements-secretarie tegen een jaarwedde van f. 975 opgegeven om schoolhouder te worden in de plaats van de oude Lucas Hansz, die alleen nog maar de bijbaantjes van koster, voorlezer en voorzanger aanhield. Als landsonderwijzer tweede klasse werkte Klaas enige tijd op Curaçao.⁸ Toen op Aruba een onderwijzer nodig werd geoordeeld, verklaarde hij zich bereid te gaan.⁹ De Schoolcommissie adviseerde gunstig — en suggereerde bovendien het aanwerven van een of twee bekwame onderwijzers waarvan er een de vacature van Klaas moest vullen — en de Minister keurde de over-

plaatsing goed. Klaas bofte. Niet alleen werd nu zijn tractement officieel vastgesteld — dit was op Curaçao met de vier landsonderwijzers nog niet gebeurd — maar het zou zelfs voor drie kwart uit de koloniale kas komen. De rest zou worden aangevuld door de Arubaanse Armenkas. Het ging hier om een jaarwedde van f. 700. Hoe zal Klaas benijd zijn door zijn drie minder fortuinlijke collega's. Bovendien kreeg hij permissie om kinderen wier ouders zulks verlangden, tegen extra vergoeding godsdienstonderwijs te geven mits natuurlijk niet onder schooltijd.¹⁰

Zoals hieruit blijkt, ging ook bij het aantrekken van onderwijzers het initiatief uit van de Schoolcommissie. Zij stelde de Gouverneur in kennis van een bestaande of te verwachten vacature, zij stelde uitbreiding voor. De Gouverneur schreef naar de Minister, deze bracht het verzoek over aan de Hoofdinspecteur en deze plaatste oproepen. De geschikt bevonden candidaat werd voorts voorgedragen voor uitzending. Aldus was de gang van zaken bij de benoeming van de onderwijzer Nicolaas Anslijn, die Klaas van Eekhout op Curaçao kwam vervangen.¹¹

Ook Anslijn bofte. Bij ministeriele beschikking werd zijn tractement vastgesteld op 600 *pesos* of ongeveer f. 1000, ten laste van de koloniale kas. Daar stond de verplichting tegenover om 24 kinderen van onvermogende ouders gratis les te geven, terwijl hij daarvoor evenmin vergoeding kon bedingen uit het Schoolfonds. Het schoolgeld was toen f. 1,50 per kind per maand, later verhoogd tot f. 2,—. Anslijn was zeker beter af met de vaste inkomsten van het Bestuur dan met de onzekere schoolgelden van ouders of diaconie. Bovendien had hij het recht boven deze 24 kinderen ook leerlingen aan te nemen van ouders die wel konden betalen.

Klachten die tegenwoordig wel worden gehoord van ziekenfondspatiënten die menen minder nauwgezette medische hulp te ontvangen dan betalende patiënten vinden hun parallel in de ontevredenheid van onvermogende ouders over het onderwijs dat hun kinderen ontvingen en die soms ter ore kwam van de Schoolcommissie 'die door ondervinding geleerd heeft, dat de kinderen op de thans bestaande scholen (voor wie uit Schoolfonds of diaconie werd betaald) veelal mindere vorderingen maken dan die welke voor particuliere rekening zich op die scholen bevinden.'¹²

Toen Klaas van Eekhout in juli 1839 stierf, nadat hij sinds 1832 weer landsonderwijzer was geworden op Curacao, solliciteerden bij de Schoolcommissie niet minder dan vier onderwijzers naar de vacante positie: zijn tijdelijke plaatsvervanger M. de Mey Schotborgh en de schoolhouders N.Evertsz, J.C.Timmer en A.I.Pijpers. De laatste drie hielden een particuliere school en wilden dus

liever tot landsonderwijzer worden bevorderd. Na rijp beraad — aldus de notulen van de vergaderingen der Schoolcommissie — werd de onderwijzer Timmer ter benoeming voorgedragen. Daarbij werd de uitdrukkelijke voorwaarde gesteld, dat de benoemde geen andere leerlingen gedurende de schooluren mocht toelaten dan die welke van landswege werden betaald.

Deze voorwaarde torpedeerde de hoop op extra inkomsten. Zij wijst echter duidelijk op een bezwaar door de Schoolcommissie meer dan eens naar voren gebracht tegen de landsonderwijzers, nl. dat door het aannemen van te veel particuliere leerlingen de resultaten van het onderwijs te wensen over lieten.

Ook bij schorsing of overplaatsing speelde de Schoolcommissie een belangrijke rol. Het Provisioneel Reglement omschrijft hier niets en dus werd deze rol bepaald door precedent en traditie. Van Paddenburgs schorsing was een gevolg van haar advies. Wanneer in 1827 de jonge weduwnaar Anslijn een dochter van zijn schoonvader schaakt — Anslijns eerste vrouw was de dochter van Procureur Generaal Gaerste — met de bedoeling zijn onwillige schoonvader voor een *fait accompli* te zetten, wordt de verliefde schoolmeester op advies van de Schoolcommissie geschorst.¹³ Toen meester Anslijn met 'het voorwerp zijner dwaling' echter een wettige verbintenis wilde aangaan en zijn huwelijk zelfs door een lid van de Schoolcommissie Ds. Bosch werd ingezegend, werd hij, op advies van de commissie, in zijn functie en tractement hersteld.

De opvolger van George Kramer, de onderwijzer der tweede klasse Isaac Rodrigues — een broer van David — verheugde zich niet bepaald in een florissante gezondheid. Door zijn veelvuldige absentie begonnen onderwijs en tucht op zijn school te lijden. Dit werd voor de Schoolcommissie reden tot ingrijpen. In april 1831 deelde zij meester Isaac mede, dat 'willende deels alle verdere wanorde en verwarring op uwe school stuiten, deels UEd. in de gelegenheid stellen tot herkrijging uwer gezondheid' zij goed vond zijn school een extra vakantie van veertien dagen toe te staan. Deze rustkuur schijnt weinig te hebben uitgewerkt. In haar verslag van 1832 bleek de Commissie uiterst slecht te spreken te zijn over het onderwijs op meester Isaacs school. In oktober van datzelfde jaar was zij de wanorde beu en werd de Gezaghebber (Curaçao had van 1828 tot 1845 een Gezaghebber) schorsing aanbevolen. Deze volgde. Meester Isaac overleed kort daarop. De Schoolcommissie nam toen het met het Provisioneel Reglement — dat sprak van vier landsscholen — strijdige besluit om de vacante

positie voorlopig onvervuld te laten.¹⁴

Tot de niet omschreven bevoegdheden van de Commissie behoorde eveneens het advies tot ontslag. Dit gold natuurlijk in de eerste plaats voor de vier landsschoolhouders en de op Aruba functionerende Klaas van Eekhout. Deze werd inderdaad op advies van de Commissie ontslagen, toen hij Aruba eigenmachtig verliet. Reeds vanaf het begin beviel het Klaas niet op Aruba en had hij bij de Curaçaose Commissie zijn verlangen kenbaar gemaakt om terug te keren. Maar de Commissie bleef bij voortdurende van oordeel, 'dat het raadzamer zoude zijn tot welzijn der inwoonderen van Aruba, dat de genoemde School — en Godsdienstonderwijzer in zijnen post op dat eiland blijft continueren.'¹⁵

In 1831 werd het Klaas te bar. Hij pakte zijn koffers en ging terug naar Curaçao. Hier begon hij, zonder verlof, school te houden op Pietermaai. Dit bleef natuurlijk niet verborgen. Het Provisioneel Reglement permitteerde het bestaan van slechts drie particuliere scholen; die van meester Isaac Rodrigues, die van meester Victor Ras van de 'Roomsche Gemeente' en die van de gepensioneerde Lucas Hansz, die in de diaconieschool van de Hervormde Kerk een bijverdienste vond. Klaas trapte niet alleen de leden van de Schoolcommissie op de gevoelige tenen, maar handelde duidelijk in strijd met de wet. Vandaar dat de Commissie hem opdroeg 'zoodanige eigenmachtige bemoeiingen met het Schoolonderwijs alhier te staken.'¹⁶ Een request overhaast door Klaas ingediend werd afgewezen. De Commissie adviseerde het Koloniaal Bestuur het 'ontslag van K. van Eekhout als School- en Godsdienst Onderwijzer te Aruba' en achtte geen behoefte aanwezig voor een vierde bijzondere (d.i. particuliere) school.¹⁷

Doch Klaas was onder een gelukkig gesternte geboren. Juist omstreeks die tijd werd meester Isaac Rodrigues geschorst. Er kwam bijgevolg een vacature en Klaas kreeg dus uiteindelijk zijn zin. Hij mocht school houden.

Strubbelingen tussen schoolopzieners en schoolhouders waren er genoeg. Een paar werden reeds gemeld. Meester Anslijn brak misschien het record. Na zijn romantisch avontuur trachtte hij in het gareel te blijven, maar zijn werk schijnt nog al ongelijk van kwaliteit te zijn geweest. Volgens de Schoolcommissie was de meester 'zeer onevenwichtig.' In 1843 werd het zo bar, dat de heren schoolopzieners meester Anslijn een gepeperde brief deden toekomen waarin zij hun verontwaardiging uitten 'over de onkunde en het gemis aller vorderingen' van zijn leerlingen.¹⁸ Mis-

schien als gevolg van deze brief nam meester Anslijn per 1 januari 1844 zijn ontslag na 22 jaar het Curaçaose onderwijs te hebben gediend.

Het klein getal scholen en de steeds toenemende stroom verzoeken van ouders of voogden tot plaatsing van hun kinderen en pupillen op een der landsscholen — waar het onderwijs geacht werd beter te zijn — bracht de Schoolcommissie in grote moeilijkheden. Uitbreiding van het onderwijsbudget was de klip, waar alle vooruitgang op strandde. Dit budget, in 1820 f. 2000 groot, was reeds verhoogd met het salaris Van Eekhout op Aruba toegevoegd en daarna met wat meester Anslijn was toegezegd. De laatste kreeg zelfs nog een huurtoeslag van f. 144 die zijn collega's moet hebben doen watertanden. Omstreeks 1845 bedroeg het budget ongeveer f. 3400.

Volgens art. 7 van het Provisioneel Reglement moest elk verzoek tot plaatsing van leerlingen gericht worden tot de Commissie. Het stemt droevig herhaaldelijk in de notulen van de Commissie te lezen, dat 'de ingekomen petitien voor nieuwe scholieren zijn ter zijde gelegd, totdat de staat der financiën zal opge maakt zijn.' Toch maakte de Commissie wel ernst met deze verzoekschriften. Het lid der Schoolcommissie B. de Casseres, de opvolger van De Lima, die wegens ziekte had bedankt,¹⁹ werd opgedragen om met de voorzitter Van Uytrecht een onderzoek in te stellen naar het gedrag der moeders van de in de petities genoemde kinderen.²⁰ Ook werd enige consideratie betoond met weduwen en wezen en met hen die door bepaalde omstandigheden niet tot betalen in staat waren. Tot deze laatste categorie behoorde Theodoor L. Brion, broeder van de bekende Pedro Luis, die kosteloos onderwijs begeerde voor zijn dochttertje Marie Emilie en zijn zoontje Pierre, maar beloofde de schoolgelden te restitueren, zodra hij daartoe in staat zou zijn. Hij vervulde deze belofte twee jaar later, in 1826.²¹ Onder deze verzoekschriften om toelating tot de landsscholen vallen op die ten behoeve van militairen, bv. voor de kanonnier H. Heyliger door diens kommandant opgesteld. Deze grote kerels zaten dus met de kleintjes op de schoolbanken. Ook zijn er nog al was requesten voor kinderen van militairen. Het beknibbelende Moederland betaalde zijn dienaren toen uit zo'n smalle beurs, dat hun kinderen moesten studeren uit het Schoolfonds.²²

De Schoolcommissie plaatste de kinderen op de school die haar goeddacht, soms op wens van de ouders en soms niet, teneinde te zorgen dat niet de ene schoolhouder te veel leerlingen dreigde te

krijgen en de ander te weinig. Steeds eiste zij opgave van het aantal kinderen speciaal van hen die gratis — zoals het in de notulen van de Commissie heet — de school bezochten. Deze opgave moest maandelijks worden gedaan. Herhaalde aanmaningen bewijzen, dat de schoolhouders dit nog al eens vergaten. Ook absentie moest regelmatig worden opgegeven en kinderen die te vaak verzuimden, werd de toegang tot de school ontzegd, hoewel de schoolhouders dit niet gaarne zagen daar ze dan meestal inkomsten derfden.

Hoewel zulks niet in het Reglement stond omschreven, fungeerde de Schoolcommissie als een soort intermediair tussen schoolhouders en Koloniaal Bestuur. In 1823 bv. richtten meester Phoel en David Rodrigues zich tot de Commissie met het verzoek 'bevrijd te worden van de contributie aan het Pensioenfonds,' wat van hun magere inkomsten uit het Schoolfonds werd ingehouden. De Commissie adviseerde de Gouverneur in negatieve zin en dus werd het verzoek geweigerd.

De officieel erkende lands- en particuliere scholen leden oneerlijke concurrentie 'door eenige individuen en zelfs militaire personen,' die prive-onderwijs gaven of kleine klasjes aan huis hielden en dus de officieel aangestelde schoolhouders in hun beroep en inkomsten benadeelden. Onder hen die zich aan dit euvel van clandestien lesgeven schuldig maakten, bevonden zich nog al wat ballingen, d.w.z. misdadigers die na een gerechtelijk vonnis Nederland waren uitgewezen en naar de Westindische bezittingen waren verbannen. Deze lieden trachtten aldaar op de een of andere manier aan de kost te komen en toonden daarbij een opvallende preferentie voor het schoolmeestersberoep (zie p. 149).²³

De Schoolcommissie wendde zich tot het Koloniaal Bestuur en verzocht 'zoodanige aanschrijvingen aan het Gouvernement in het Moederland te willen doen, waardoor voortaan soortgelijke "eerloozen" niet meer naar Curaçao worden gebannen.' Den Haag antwoordde 'dat aan de gedeporteerden het geven van onderwijs moest worden geïnterdiceerd, *niet* omdat zij gedeporteerd zijn, maar omdat zij niet voldoen aan de requisiten bij de reglementen op het Schoolwezen voorgeschreven.'²⁴

Ook op klachten inzake een zekere Rozenveldt die zich als onderwijzer 'binnen het hoofdforteres' had gevestigd en oneerlijke concurrentie aandeed, reageerde de Commissie prompt. Ook deze onderwijs-vrijbouter werd uitgeschakeld. Gelukkig kwam Van Eekhoust post op Aruba vrij en Rozenveldt verklaarde zich bereid om te gaan.²⁵

Op een verzoek van de Schoolcommissie aan het Bestuur om 'de schoolhouders te willen vrijstellen van den gewapenden burgerdienst en contributie deswegen' werd, voor zover wij zulks konden nagaan, eerst in 1839 gereageerd. Tot hen die vrijstelling verkregen 'van de verplichting tot het presteren van schutterlijke dienst' werden toen ook gerekend de 'geadmitteerde Schoolonderwijzers.' Maar hun vreugde over deze vrijstelling moet wel aanzienlijk vergald zijn door de toevoeging: 'zij worden echter niet vrijgesteld van de gewone contributie tot instandhouding der Schutterij.'

Vele klachten die de Schoolcommissie bereikten, gunnen ons een blik in de kleine eiland-maatschappij van die dagen. Dit is bv. het geval met de grieven van Johannes Christiaan Timmer, de opvolger van Van Eekhout op Curaçao. Bij zijn benoeming had hij moeten beloven gedurende de schooltijden van 8 uur 's morgens tot 2 uur 's middags alleen maar die leerlingen les te geven die hij van landswege, dus uit het Schoolfonds, betaald kreeg. Wilde hij andere leerlingen aantrekken om daardoor zijn schamele inkomsten te verhogen, dan kon dat alleen maar buiten de genoemde uren.

Deze beperking werd hem weldra een doorn in het oog. Vergelijken met meester Anslijn had hij wel reden tot klagen. Anslijn kreeg f. 1000 uit de koloniale kas en f. 144 huurtoelage. Als tegenprestatie moest hij dan 24 scholieren onderwijzen die hem van landswege werden toegewezen. Maar behalve deze 24 gaf hij nog les aan nagenoeg eenzelfde aantal betalende leerlingen tezamen met de eerste groep, wat Timmer niet vergund was. Hij schreef de Schoolcommissie een boze brief, die daarop reageerde met hem te kennen te geven, dat hij 'zich gepaster en op een meer betamelijke wijze' moest uitdrukken. Verder wees zij er op, dat meester Anslijns salaris 'van hooger hand' was vastgesteld evenals zijn huurtoelage. Tenslotte werd Timmer er op gewezen, dat hij de gewraakte voorwaarde vrijwillig had aanvaard.²⁶

Maar omgekeerd had de Schoolcommissie ook wel eens klachten over de schoolhouders en in die klachten figureert meester Anslijns naam herhaalde malen. Is hij een querulant geweest? Begin 1839 kwam er hooglopende ruzie omdat volgens de Commissie Anslijn vijf maanden schoolgeld had geïncasseerd voor een leerling die zijn school nooit bezocht had. Een ander maal wilde Anslijn f. 5 in rekening brengen voor inkt, maar de Commissie wilde slechts pennen en papier vergoeden. Een compromis werd gevonden: hij mocht de inkt in rekening brengen die door de School-

fonds kinderen werd gebruikt. Maar de Commissie liet op die beslissing de stekelige opmerking volgen, dat zij 'bij deze gelegenheid niet kan nalaten melding te maken, dat zij bij het laatste schoolexamen gereflecteerd heeft, dat verscheidene landsscholieren op de school van den Heer Anslijn niet schrijven, ofschoon door de Commissie voor hun gebruik schrijfbehoeften gegeven worden.'²⁷ Wat later verklaarde Anslijn 'zich bedrogen te zien in de hoop, welke hij koesterde, toen hij uit het Moederland vertrok,' een hoop die daarin bestond, dat hij zich met allerlei lessen een bredere basis zou kunnen verschaffen om zijn gezin te onderhouden. Dit schreef de man, die door zijn collega's benijd werd om zijn vorstelijk salaris van f. 1000 plus een huurtoelage.

Wendden de schoolhouders zich dus met klachten niet onmiddellijk tot het Bestuur, dit richtte zich evenmin rechtstreeks tot de schoolhouders, doch maakte wensen of eisen uitsluitend kenbaar via de Commissie. Zo moest deze op ontvangen dispositie van de Gouverneur onmiddellijk de schoolbehoeften onder haar hoede nemen, toen de verliefde Anslijn er met zijn geschaakte Dulcinea van door was gegaan. Een missive van de Gouverneur droeg de Commissie op om Van Eekhout mede te delen, dat hij zijn post op Aruba kon verlaten. Voor inlichtingen betreffende het onderwijs of de schoolhouders wendde het Bestuur zich tot de Commissie. De Gouverneur keurde haar budget goed en controleerde haar administratie, benoemde of ontsloeg op haar voordracht en gaf haar kennis van alle besluiten op het gebied van het onderwijs.²⁸ Toen de bewoners van Bonaire in 1834 de wens te kennen gaven, dat ook op hun eiland een landsschool zou worden gevestigd, werd de Commissie uitgenodigd van advies te dienen en een geschikte schoolhouder te zoeken. Op het laatste antwoordden de schoolopzieners met de vraag 'hoeveel de belooning van den onderwijzer bedragen zal' een vraag die werd doorgegeven aan de Commandeur van Bonaire. Diens antwoord was wel zo teleurstellend, dat de Commissie, overtuigd dat zelfs geen schrale schoolmeester van het opgegeven bedrag zou kunnen leven, adviseerde een oproep achterwege te laten 'totdat in de belooning van een schoolonderwijzer op het eiland Bonaire beter zal kunnen voorzien worden.'²⁹ Hieraan werd gevolg gegeven. Bonaire kreeg voorlopig geen landsschool.

Naast deze bufferfunctie had de Schoolcommissie nog een andere taak omschreven in art. 14 en 15 van het Provisioneel Reglement, nl. om de scholen en het onderwijs te inspecteren. Deze taak vatte zij ernstig op. En ruim. Zo kapittelde zij Van Eekhouts

'expressien' om zijn schoolhouden op Pietermaai zonder verlof schoon te praten. Klaas insinueerde namelijk, dat de Commissie haar oren leende 'aan verklikkers en valse raadgevers.' Ook verwierp de Commissie zijn uitvlucht, dat hij alleen maar les gaf 'aan Neefjes' en hield deze voor een 'belachelijkmaking van de vanwege de Regeering gesanctioneerde wet op het Schoolwezen.'³⁰ In de wat onbekookte liefdesaffaire van de jonge Anslijn speelde zij de zedemeesteres en stelde een onderzoek in niet alleen naar de toestand op zijn school, doch ook naar zijn 'voortdurend gedrag en dwaze handelingen.' Meester Timmer, nog steeds wrokkend over de hem opgelegde beperking in het aannemen van leerlingen, kreeg een standje van de Commissie wegens het aangaan van een overeenkomst met meester Anslijn in het overnemen van elkaars leerlingen. Beiden werden vermaand, doch Timmers reactie was heftiger. Hij schrok dusdanig, dat hij 'nederig verschooning' vroeg en beterschap beloofde. Het zou niet veel moeite kosten van dergelijke zaken een aardige bloemlezing samen te stellen. De notulen van de Commissie geven overvloed van materiaal.

Het regelmatig bezoeken van de scholen en het notuleren van haar bevindingen behoorde eveneens tot de taak van de Schoolcommissie. Eenmaal per jaar werden deze bevindingen, samengevat in een rapport tezamen met een financieel verslag de Gouverneur (of Gezaghebber) overhandigd. De bezoeken, aanvankelijk onregelmatig, werden vanaf 1830 op voordracht van het lid Van Uytrecht verdeeld over de schoolopzieners en wel zodanig, dat maandelijks een school zou worden bezocht.

Daar de notulen voor intern gebruik bestemd waren, hebben zij het voordeel onverbloemd een oordeel te geven. Over Leah Rodrigues, landsschoolonderwijzeres en opvolgster van haar vader David, wier 'onbetwiste bekwaamheid' voor de Commissie in 1831 nog vast stond, werd weldra anders geoordeeld. In 1833 werd zij vermaand 'tot het aanwenden van meerder vlijt en oppassendheid in het betrachten van haar plichten als onderwijzeres.' In datzelfde jaar constateerde de Schoolcommissie eveneens, dat het onderwijs op de Diaconieschool, waar de oude Lucas Hansz na zijn pensioenering nog een schrale bijverdienste vond 'niet doelmatig en zelfs gebrekkig' was. Vandaar het advies aan het Bestuur om deze school op te heffen.

Na 1837 nemen deze rapporten in omvang toe tengevolge van de uitbreiding die het onderwijs na dat jaar onderging. Het leek ons interessant eens een dergelijk rapport te laten volgen. Wij ko-

zen het jaar 1843, een willekeurige keus. In dat jaar was pastoor Niewindt president van de Commissie na daarvan sinds juli 1837 lid te zijn geweest.³¹

Na enige financiële preliminairen komt het verslag van de eigenlijke inspectie:

Op de school van den heer P. Poel hebben verscheidene leerlingen van de eerste classe blijken van goede vorderingen gegeven; omtrent die der mindere classen kan de Commissie niet zoo gunstig rapporteren, hetwelk hoofdzakelijk moet worden toegeschreven deels aan de onkunde der Hollandsche taal bij de meeste dier leerlingen en ook deels aan hunne armoedige omstandigheden, die hun somwijlen beletten van ter school te komen. De Commissie is echter van opinie dat eene groote verbetering deze school te wachten staat, wanneer de particuliere van de landsscholieren gesepareerd zullen zijn; wanneer het leerstelsel van den Heer Prinsen zal zijn ingevoerd en men zich van de landstaal zal bedienen om door middel van dezelve de Hollandsche te onderwijzen.

De school van den Heer N. Anslijn is beneden alle verwachting bevonden en geene de minste vorderingen zijn bij de leerlingen waargenomen; zoo dat de Commissie het van hare pligt heeft gerekend om zijnde Ed^e daarover schriftelijk op eene ernstige wijze te berispen.

Ook de school van den Heer I.C. Timmer heeft aan de Commissie niet voldaan en ofschoon zij de hoop op verbetering koestert wanneer de leerwijze van den Heer Prinsen zal zijn ingevoerd, zoo heeft zij echter gemeend verplicht te zijn om aan den Heer Timmer hare ontevredenheid schriftelijk te doen kennen.

Over de school van den Heer N. Evertsz is de Commissie zoo wegens de bekwaamheid der leerlingen als wegens de methode van onderwijs zeer tevreden geweest.

Geheel tegenovergesteld was het met de school van den Heer Lingstuyt gelegen; de Commissie kon niet anders dan zeer ontevreden wezen over dezelve en heeft zulks ook aan die Heer op eene zeer ernstige wijze schriftelijk te kennen gegeven.

Maar zoo veel te aangenamer was het voor de Commissie van op de school van den Heer A.I. Pijpers zeer tevreden te kunnen zijn zoo ten opzigten der bekwaamheid der leerlingen, als ook ten opzigten van de manier op welke het onderwijs gegeven wordt.

Daar op de school van den Heer I.H. Cruger het onderwijs in de Engelse taal het hoofddoel is, is hetzelfde zeer goed bevonden.

Aangezien de school van den Heer H.I.J. Price uitsluitend voor het Engelsch bestemd is, zal de Commissie haar redelijk noemen.

De Commissie heeft de school van den Heer N. de Mey Schotborgh in eenen allerellendigsten toestand gevonden en alzoo dien Heer op eene zeer ernstige wijze schriftelijk hare ontevredenheid te kennen gegeven.

Daar de school van den Heer F. Grant eerst onlangs eenen aanvang heeft genomen en zich slechts tot het Engelsch bepaalt, is zij wel bevonden.

In het gesticht van opvoeding en onderwijs aan meisjes onder het bestuur van de jufvrouwen Moons en Knuppel is de Commissie over de leerlingen in de eerste afdeling van hetzelfde zeer te vreden geweest en heeft bij dezelve sedert het half jaar examen in de maand juni vele vorderingen waargenomen. De leerlingen in de tweede en derde afdeeling van hetzelfde gesticht hebben ten hoogste voldaan en zelfs de verwachting der Commissie overtroffen.

In dit verslag, dat duidelijk de uitbreiding van het onderwijs illustreert die sinds 1837 had plaatsgevonden, is sprake van een examen. Dit is het zogenaamde 'groot examen,' dat volgens het Provisioneel Reglement in december moest worden afgenomen. Een klein examen vond plaats in juni. Deze schoolexamens werden afgenomen door de schoolhouders in de aanwezigheid van enige leden van de Schoolcommissie. De beste leerlingen kregen prijzen. De aard van deze prijzen wordt wel geïllustreerd door het feit dat daartoe o.a. werd gekozen de leerrede die Ds. Bosch, commissielied, 24 augustus 1824 ter gelegenheid van de verjaardag van Koning Willem I in de Fortkerk hield. Deze rede werd op kosten van het Schoolfonds gedrukt — voor 54 *pesos* of 90 gulden — en aan de prijswinnaars uitgedeeld 'om hen met de geschiedenis van het vorstelijk Huis van Oranje en met onzen tegenwoordigen vorst bekend te maken.'

Bij dit inspecteren had de vaak ellendige toestand der klaslokalen de volle aandacht van de Commissie die zich meer dan eens tot het Bestuur wendde zij het met weinig succes. In 1840 kwam er echter een dispositie van het bestuur, die hier enigszins regelend optrad en de Commissie de moed gaf om te wijzen op het euvel van het grote aantal kinderen die aan huis van de schoolhouder werden onderwezen. Zij wendde zich tot het Bestuur met het vrijmoedig verzoek om te komen 'tot eigen schoolgebouwen ten dienste der landsschoolonderwijzers, daar het aan de Commissie gebleken is, dat de bekrompen en ellendige lokalen niet anders als nadeelig tot het geregeld geven van onderwijs verstreken en zelfs aan de gezondheid der kinderen schadelijk is.'³²

Vanwege de noodlijdende positie van de koloniale kas kon het Bestuur dit verzoek niet inwilligen. Het besliste, dat er geen beperking zou zijn in het aantal leerlingen mits deze, naar het oordeel van de Commissie, in een passende lokaliteit waren onderge-

bracht en eventueel met behulp van assistenten werden onderwezen.

Met deze assistenten komen wij tot een nieuwe bevoegdheid van de Schoolcommissie, waarvan het Provisioneel Reglement van 1819 niet repte, nl. die van het afgeven van akten van bekwaamheid als onderwijzer. Art. 2 van genoemd reglement spreekt van de nodige kunde en bekwaamheid tezamen met een onbesproken gedrag. De wijziging van 1837 liet zich breder uit: niemand zou een particuliere school mogen houden dan na door de Schoolcommissie met goed gevolg te zijn geëxamineerd. Ook zou het aantal particuliere scholen — in 1819 tot vier beperkt — nu mogen worden uitgebreid in overeenstemming met de behoefte, dit ter beoordeling van de Commissie.

Tot 1837 had de Commissie het vrij rustig dank zij het beperkt aantal scholen. Wanneer de een of ander het waagde schooltje te spelen, kreeg hij onmiddellijk de Commissie op zijn dak. Soms, wanneer de overtreder een akte van bekwaamheid als onderwijzer bezat, kon hij wel eens boffen. Toen Klaas van Eekhout zonder verlof Aruba de rug toekeerde en een schooltje begon op Pietermaai, trad de Commissie tegen hem op. Maar voor Klaas op het goede ogenblik overleed Isaac Rodrigues en kon Van Eekhout hem vervangen. Behalve een enkele toelating als huisonderwijzer, bv. in 1830 van een zekere W.H.F. de Goey, is ons voor 1837 slechts één benoeming bekend zonder het bezit van de vereiste papieren, nl. toen David Rodrigues in 1831 een request indiende om zijn dochter Leah 'admissie te geven van openbaar schoolonderwijs na des vaders vermoedelijk niet verafzijnden dood.' De Schoolcommissie beval haar aan doch verklaarde dat 'dewijl het niet te verwachten is, dat eene schoolonderwijzeres haar gezag over den wilderen jongensaard behoorlijk zal kunnen handhaven' zij niet dan 'tot leermeesteres over Meisjes' zou worden aangesteld. Wat dan ook geschiedde.

Het assistentendom kwam inderdaad voor 1837 reeds voor. Leah Rodrigues was assistente geweest bij haar vader. Het kreeg echter grote uitbreiding met de wijziging in het Provisioneel Reglement van 1837. De schoolhouder Cruger, die een Engeltalige school had, kreeg toestemming ook in het Nederlands onderricht te geven, toen hij te kennen gaf dit over te laten aan zijn zuster die hem zou assisteren. Meester Timmer, eerst bijgestaan door een zekere G. Schotborgh, ontsloeg deze om zich te laten assisteren door zijn beide zoons I.B. Timmer, oud 23 jaar en

A.L. Timmer, oud 15 jaar, wat natuurlijk voordeliger was. Immers, de schoolhouder moest zijn assistent uit eigen middelen betalen. De assistenten moesten zich bovendien onderwerpen aan een soort examen alvorens zij hun onderwijzende taak mochten aanvaarden. Meester Evertsz, wiens school in 1842 90 leerlingen telde, liet zich bijstaan door drie gediplomeerde assistenten waaronder de bekende meester Huycke die aanvankelijk geen toestemming kreeg een eigen school te openen.

Het feit, dat de assistenten uit eigen zak moesten worden betaald, maakte een schoolhouder traag in het aanstellen van deze hulp. Meer dan eens moest de Commissie aandringen om hiertoe over te gaan, terwijl zij ook de kwaliteit van die hulp onderzocht. Timmer moest weldra zijn 15-jarige zoon ontslaan en een goede vervanger zoeken 'bij foute vanden het getal der landskinderen, welker onderwijs zonder behoorlijke assistentie noodwendig en wel grootelijks moet lijden, zal worden gereduceerd.' Mathias de Mey Schotborgh hief na het vernietigend rapport van de Commissie zijn school op en werd assistent bij meester Evertsz. Poels assistent nam diens school van bijna 100 leerlingen in 1845 over toen Poel met pensioen ging.

De uitbreiding van het onderwijs na 1837 blijkt natuurlijk overduidelijk uit het groeiende aantal schoolgaande kinderen. Bedroeg dit aantal in 1825 slechts 145 — particuliere en Schoolfondskinderen tezamen —³³ twintig jaar later was dit gestegen tot 729, daarbij niet gerekend de 223 meisjes die de zondagschool van het instituut van de dames Moons en Knuppel bezochten.

Met die uitbreiding ging gepaard een lawine van verzoeken om toegelaten te worden als schoolhouder. De Schoolcommissie, nu eveneens fungerend als examencommissie deelde na onderzoek akten uit aan I.W.H. Lingstuyl 'tot het houden van eene private school op dit eiland voor het lezen, schrijven, rekenen en de Nederduytsche, Fransche en Spaansche talen' en aan Nicolaas Evertsz die bovendien nog 'stel- en meetkunst' mocht onderwijzen, benevens 'de vaderlandsche en algemeene geschiedenis, aardrijkskunde, natuurkunde en wanneer zulks gevorderd wordt de beginselen der Engelsche en Latijnsche talen en het teekenen.' Begin 1839 werd A.I. Pijpers toegelaten. Hij mocht een avondschool houden en onderwijs geven in diverse met name genoemde vakken 'en verdere wetenschappen, welke tot eene fatsoenlijke opvoeding behooren.' Wat later werd hem toegestaan een jongensschool te beginnen. Het prospectus van deze school, gepubliceerd in *De Curacaosche Courant* van 12 augustus 1839 geeft een aardig inzicht in de onderwijstoestanden van die tijd:

PROSPECTUS

van eene opterigtene particuliere jongensschool

Het doel dezer inrichting is om aan jongelieden uit den fatsoenlijken stand een grondig onderwijs te doen erlangen in het lezen, schrijven, rekenen, de kennis der Nederduitsche, Fransche, Spaansche en Engelsche talen, de aardrijkskunde, de bijzondere en algemeene geschiedenis, de tijdrekenkunde, de beginselen der natuurkunde en natuurlijke historie en de allereerste gronden der stel- en meetkunde, mitsgaders het handteekenen. In alle deze wetenschappen zal het onderwijs door den Schoolhouder zelve bestuurd worden; terwijl hij zich echter voor de Spaansche en Engelsche talen van assistenten zal voorzien, die dezelve grondig machtig zijn en zuiver spreken.

Ten einde het onderwijs zoo volkomen mogelijk te doen zijn, stelt de Schoolhouder voor deze inrichting tot een klein getal leerlingen en wel voor het eerste jaar tot dat van slechts twintig te bepalen.

Voor het onderwijs in alle de hierboven omschreven wetenschappen zal betaald worden, voor ieder leerling tien gulden per maand, buiten en behalve de boeken en schoolbehoeften tot privaat gebruik, welke door den onderwijzer tegen eenen redelijken prijs geleverd, en van wege den leerling moeten betaald worden.

Het schoolgeld zal altijd bij volle maanden en wel in dier voege worden berekend: dat wanneer eenig leerling na den 1sten eener maand op de school wordt toegelaten, het schoolgeld voor die geheele maand zal moeten betaald worden, terwijl hetzelfde voorts bij het einde van iedere maand moet worden voldaan.

Iedere leerling zal gerekend worden ten minste een kwartaal te zijn geplaatst, en vroeger de school verlatende, altijd het loopende kwartaal voor hem moeten betaald worden.

Wanneer ouders of voogden hunne kinderen of pupillen de school zouden willen doen verlaten, zullen zij daarvan den Schoolhouder altijd eene maand te voren moeten verwittigen of bij gebreke het schoolgeld voor de volgende maand moeten betalen.

Geene leerlingen zullen worden toegelaten, dan die den ouderdom van negen jaren bereikt en reeds eenig voorlopend onderwijs hebben genoten, terwijl voorts de opneming van ieder leerling op de school aan de goedkeuring van Heeren Schoolopzieners zal worden onderworpen.

Het onderwijs zal geregeld gegeven worden alle werkdagen des morgens van 8 tot 11 en des namiddags van 12 tot 3 uren met uitzondering nogtans van des Zaterdags, als wanneer alleen des morgens zal worden school gehouden. De ouders of voogden, die mogten verlangen hunne kinderen of pupillen in het rustuur van 11 tot 12 bij den onderwijzer te laten, zullen hem hiervan moeten verwittigen; terwijl diegenen, welke de hunnen ten zijnent mogten willen doen ontbijten, daaromtrent met hem in schikkingen moeten treden.

De vacantie zal zijn veertien dagen, in te gaan na den afloop van het examen in de maand December.

De onderwijzer zal voorts zorgen, dat het schoollokaal behoorlijk voorzien is van geschikte tafels met lessenaars, banken, borden, kaarten, globes en alles wat verder tot algemeen gebruik in eene welingerigte school benoodigd is.

Curaçao den 9 Augustus 1839

A.I.Pijpers

Het programma vagelijk in dit prospectus ontvouwd ontlokt ons enige opmerkingen. Er was, bv. geen enkele verordening omtrent de lengte der vakanties. De school die mejuffrouw A.E. van Oosterzee begin 1846 oprichtte 'voor Jonge Jufvrouwen' had een week vrij in mei en drie weken in december en daarenboven 'de verdere feestdagen,' waaronder dan de algemeen erkende christelijke feestdagen vielen. Ook de schooltijden waren geenszins geregeld, ondanks enige vergeefse pogingen van de Schoolcommissie. Deze had o.a. gedecreteerd dat er alle dagen, ook zaterdags, school moest worden gehouden 'tenzij godsdienstige beweegredenen' dit beletten. Deze uitzondering was te danken aan het joodse Commissielid De Casseres door wiens toedoen in 1838 werd bepaald 'te permitteeren dat er Zaterdags geen school zal gehouden worden' voor wie de godsdienst daartoe een beletsel vormde.³⁴

De uitbreiding van het onderwijs na 1837 blijkt eveneens overduidelijk uit de stroom van aanvragen om een school te mogen openen. In 1839 waren dat de beide Engelsen John H. Cruger en Henry S. Th. Price. Matthias de Mey Schotborgh haalde in datzelfde jaar eveneens de acte van bekwaamheid als onderwijzer, doch een request van Matthias Gruning om toelating werd afgewezen, daar de Commissie van mening was, dat er 'zoo veele nieuwe scholen tegelijk staan geopend te worden, van welke het dienstig zal zijn het resultaat af te wachten, alvorens de noodzakelijkheid van meerdere scholen te erkennen.' Doch het Koloniaal Bestuur gaf hem permissie in een van de zeldzame gevallen, dat het het advies van de Commissie niet volgde.³⁵

In 1840 volgde Jan Veeris met een aanvraag en admissie. Twee jaar later de zusters Moons en Knuppel met de beperking 'dat onder geene benaming in de lokalen waar dit onderwijs wordt gegeven met hetzelfde vermengd of verbonden worde het leerstelling van eenig bepaald kerkgenootschap.' Een onmogelijke eis die uiteindelijk leidde tot de exoneratie van Bisschop Niewindt als lid van de Schoolcommissie, toen het instituut van de beide zusters werd betrokken in het kleine drama met Doortje Gorsira, een protestantse leerlinge zonder de toestemming van haar ouders door Niewindt gedoopt.³⁶ Dit Instituut van Opvoeding en Onderwijs verheugde zich spoedig in een ongemene belangstelling en telde weldra een groot aantal meisjesleerlingen die niet allen rooms katholiek waren.

In mei 1842, richtte Niewindt tot de Commissie het verzoek om pastoor Putman in de Oost-divisie van het eiland toe te staan

een school voor arme kinderen te openen. Doch Putmans onderwijzer Hendrik Stolp bezat niet de vereiste acte en werd niet toegelaten. Begin 1843 arriveerde op Curacao echter een man, die weldra van groot belang zou worden voor het rooms katholieke onderwijs aldaar: Josephus Huycke. Spoedig opende hij zijn particuliere school, de eerste van zijn geloof. In die jaren was de tegenstelling niet openbaar versus bijzonder onderwijs, doch landschool versus particuliere school.³⁷ De schoolstrijd tussen openbaar en bijzonder onderwijs begint op Curaçao eerst na de Publicatie van 1873.

In het door de exoneration van Mgr. Niewindt nog al onstuimige jaar 1845 werden vergunningen verleend aan diverse schoolhouders: Mevr. M.C.B. Post voor 'eene Fransche kost- en dagschool voor kinderen van het vrouwelijk geslacht,' misschien bedoeld als tegenhanger van het groeiende Instituut, doch zonder veel levenskracht evenals de school van een weduwe Jutting en de inrichting van een juffrouw A.S. George voor leerlingen 'welke haar tot het onderrigt in vrouwelijke handwerken ten haren huize en nog verder mogten worden toevertrouwd.'

De Engelsman Th. Grant richtte in augustus 1839 tot de Schoolcommissie de vraag 'te mogen weten, welk getal leerlingen beschouwd wordt eene school uit te maken.' Hij heeft drie jaar op antwoord moeten wachten, alhoewel de Publicatie van 1839, in overeenstemming met een K.B. van 1822, reeds vaststelde wat een school eigenlijk is: zodanige plaats alwaar onderwijs gegeven wordt aan kinderen van meer dan één huisgezin gelijktijdig. Toen dat Grant werd duidelijk gemaakt, verzocht en verkreeg hij toestemming tot het oprichten van een school op gelijke voorwaarde als indertijd meester Timmer: voor niet meer dan 25 scholieren.

De ontwikkeling in de breedte werd gevolgd door pogingen tot meer diepte. Een zekere Martinus van Troostenberg de Bruyn, die achter zijn naam schreef: Litt.hum.phil.theol.cand. wilde een school beginnen 'geschoeid op den voet der gymnasien in het moederland.' Er kwam niets van, waarschijnlijk door twijfel aan de 'bekwaamheid van genoemden Heer.' De Commissie die adviseerde maakte het echter duidelijk, dat zulk een school 'die immers tot het middelbaar onderwijs behoort' niet aan haar toezicht onderworpen was. Wat er is gebeurd met de school van Lambertus van Rootmaten die zich specialiseerde 'in de Latijnsche en Grieksche talen . . . de wijsbegeerte en hetgeen verder tot het beoefenen der Godgeleerdheid en andere hooge wetenschappen aanleidt' is niet bekend, ofschoon Niewindt zijn verzoek steunde.

Opvallend is bij de uitbreiding van het onderwijs de inkrimping van het aantal landsscholen van vier tot twee. Toen Anslijn in 1844 met pensioen ging, adviseerde de Commissie zijn school 1ste klasse — Anslijn was in 1837 bevorderd van 2de tot 1ste klasse landsschoolonderwijzer — op te heffen. Hetzelfde was al eerder gebeurd met de school van David Rodrigues. De Commissie grondde haar advies op de overtuiging, dat aan de behoefte aan onderwijs door de particuliere scholen ruimschoots werd voldaan. De bespaarde gelden, zo meende zij, konden ten goede komen aan de kinderen van onvermogenende ouders die voor hun kroost onderwijs begeerden. Er bleven na 1844 dus slechts twee landsscholen over: die van Pieter Phoel — die in 1845 met pensioen ging — en die van Chris Timmer. Anslijns leerlingen werden over deze beide scholen verdeeld.

Tenslotte nog enige opmerkingen over de Schoolcommissie zelve, haar samenstelling en haar verhouding tot het onderwijs op Aruba.

De schoolcommissie telde aanvankelijk vier leden. Weldra werd hieraan een vijfde toegevoegd, maar omtrent de werkzaamheden van het lid Hudig is niets bekend. Zijn naam komt in de notulen der vergaderingen nooit voor en de veronderstelling ligt daarom voor de hand, dat hij zich spoedig teruggetrokken heeft. Tot het in werking treden van de Publicatie van 1846 — die de samenstelling van de Commissie uitbreidde — hebben er niet meer dan vier leden gelijktijdig zitting gehad in de Commissie.

In september 1831 nam het lid De Lima 'wegens zijn voortdurende ziekte' ontslag. Elf jaar lang had hij getrouw de vergaderingen bijgewoond, hoewel hij op plantage Oostpunt woonde en het reizen toen niet zo gemakkelijk was. Uit een drietal voordrachten dat de Commissie opmaakte, koos het Bestuur de heer De Casseres.

In oktober 1833 deelde Ds. Bosch de Commissie mede, dat het zijn voornemen was 'uit hoofde zijner voortdurende ongesteldheid in deze luchtstreek' naar het moederland terug te keren. Eerst in 1837 werd in deze vacature voorzien door de benoeming van Nieuwindt.

In het voorjaar van 1837 overleed het lid De Casseres. Hij werd vervangen door Abraham H. Senior. In april 1842 overleed het lid Ds. Muller die jarenlang 'liefde, verdraagzaamheid en barmhartigheid' had gepreekt volgens de woorden van zijn opvolger in de Vereenigde Protestantsche Gemeente en de Schoolcommissie Ds. C. Conradi. Van het oorspronkelijke vijftal was toen nog

maar alleen over het lid Van Uytrecht. Daar deze in de loop van 1842 moest optreden als Gezaghebber a.i. en meende met dit ambt dat van schoolopziener niet te kunnen combineren, werd hij in de laatste functie vervangen door de toenmalige koloniale secretaris Jhr. I. I. Rammelman Elsevier. Bij diens benoeming werd voor het eerst een termijn gesteld: zes jaar. Bovendien gaf de Gezaghebber a.i. nadrukkelijk te kennen, dat, zodra zijn tijdelijke positie zou eindigen, hij het schoolopzienersambt weer hoopte op te vatten. Zulks geschiedde begin 1848. Rammelman Elsevier bleef echter lid en de Commissie telde toen voor het eerst na vele jaren weer vijf leden. Doch toen kwam de exoneratie van Niewindt en werd het aantal weer vier. Gezaghebber Van Raders verzocht toen de Commissie hem een voorstel te doen van personen die in aanmerking konden komen om Niewindt te vervangen en zich daarbij te beperken tot personen 'die de Roomsche Catholieke leer' beleden. De Commissie verklaarde zich daartoe 'buiten staat,' ofschoon zij zulks 'met gemoedelijkheid' had geprobeerd. Zij kwam met een protestantse en een joodse kandidaat: Jacob Lauffer en Haim Cohen Henriques, van welke de eerste benoemd werd. In de loop van 1843 weigerde de Gezaghebber het ontslag te aanvaarden van de heren Van Uytrecht en Rammelman Elsevier, die tot deze stap bewogen werden door de deining veroorzaakt door Niewindts ontslag. Hij vroeg daarentegen de Commissie zich uit te spreken over een mogelijke uitbreiding met een of meer leden. De Commissie reageerde negatief: zij achtte het 'noch noodig noch wenschelijk om het bestaande personeel der School Commissie' te vermeerderen. De Publicatie van 1846 bewijst, dat dit advies niet werd gevolgd.

Met de komst van Klaas Eekhout op Aruba werd daar eveneens een Schoolcommissie georganiseerd. De Gouverneur-Generaal benoemde in 1824 als leden de heren I. H. G. Eman en C. Specht. Zij waren verplicht de Curaçaose Commissie regelmatig te raadplegen en op de hoogte te houden van de onderwijs toestand op het zustereiland. In 1825 werd deze tweemanscommissie door de benoeming van B. A. Schultze tot drie leden uitgebreid. Schultze overleed reeds in 1829 en werd toen vervangen door W. Specht. In welke betrekking deze stond tot zijn medelid C. Specht kon niet worden nagegaan.

Tot 1846 bleef de Arubaanse Schoolcommissie volkomen afhankelijk van de Curaçaose.

Hoewel de omvang van het onderwijs in de jaren 1820-1846 zeer bescheiden bleef, is toen toch de grondslag gelegd voor een stel-

selsmatige groei. Aan de mannen die in die jaren het onderwijs ter harte namen: schoolopzieners en schoolhouders komt de erkentelijkheid toe van het Antilliaanse volk. Dat een groot deel van de bewoners van die tijd niet kon profiteren van dit onderwijs door armoede en slavernij, kan noch de Commissie noch de schoolhouders worden verweten. Deze moesten roeien met de riemen die het van het moederland afhankelijk Koloniale Bestuur hun kon geven. De waarde van hun werk is er daarom niet minder om.

BRONVERMELDING

De voornaamste bronnen voor dit opstel waren het Notulenboek van de Schoolcommissie op Curaçao, getiteld *Resolutien en verdere Verrigtingen van de Schoolcommissie en het Schoolopzicht op het Eiland Curaçao*, dat begint met het jaar 1820 en eindigt met het jaar 1845. Het jaar 1841 ontbreekt.

Voorts het *Brievenboek van de Schoolcommissie*, dat echter alleen de jaren 1842 tot en met 1845 omvat. Beide boeken bevinden zich in het Gouvernementsarchief (G.A.) te Willemstad, Curaçao.

Een derde bron, van minder belang, was de correspondentie tussen Gouverneur (of Gezaghebber) en Schoolcommissie.

Als vierde bron fungeerden de toenmalige jaargangen van *De Curaçaosche Courant*.

Van de schaarse literatuur raadpleegden wij het werk van Dahlhaus, hoewel de wat agressieve toon en het polemisch karakter de waarde afbreuk doet.

Hartogs *Curaçao II* geeft enige onsamenhangende details, te wijten aan het feit, dat de auteur het Curaçaos archief niet kent.

Dahlhaus, G.J.M., 1917. *De chronologische ontwikkeling en de staat van het bijzonder onderwijs in de Kolonie Curaçao*. Nijmegen, 123 pp.

Dahlhaus, G.J.M., 1924. *Mgr. Martinus Joannes Niewindt . . . een levensschets*. Baasrode, 491 pp.

Gaay Fortman, B. de, 1928. Curaçao en onderhoorige eilanden. VIII, Schoolwezen. *West-Indische Gids* 9, p. 561-568.

Hartog, Joh., 1953. *Geschiedenis van de Nederlandse Antillen. Aruba*. Oranjestad. — Tweede druk, 1961, 498 pp. — *Aruba, past and present*, 1961, 451 pp.

Hartog, Joh., 1961. Idem. *Curaçao II (na 1816)*, Oranjestad, p. 645-1156.

Aantekeningen

1. Van dit viertal komt de naam Hudig nooit voor in de verslagen van de Schoolcommissie. Of hij de benoeming heeft aangenomen is ons onbekend.
2. De Gaay Fortman, p. 562-563.
3. De notulen schrijven zijn naam steeds met een h. Zie Hartogs opmerking *Curaçao II*, p. 1123.
4. Deze Memorie is aanwezig in G.A., gedateerd 7 juli, 1818.
5. Zie Memorie.
6. Memorie van de Minister voor het Publieke Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Kolonien, 15 maart, 1819, no. 22, in G.A.

7. Dahlhaus en De Gaay Fortman schrijven abusievelijk over het Provinciaal Reglement. Het moet zijn Provisioneel Reglement.
8. Hij kon aan de slag op de Diaconieschool, doch de inkomsten die hij toen trok waren uiterst mager.
9. Hartog, *Aruba*, p. 286, laat het initiatief uitgaan van een aantal Curaçaose dames op pleziervaart naar Aruba. De notulen van de Schoolcommissie beschrijven duidelijk een verzoek van de 'daarzijnde inwoners.'
10. De archivaliën bevestigen niet Hartogs bewering dat Eekhout godsdienst-onderwijzer was. Hij ging als gewoon onderwijzer naar Aruba. Zijn be-noeming door de Minister in Nederland werd door de Gouverneur-Generaal per missive van 12 nov. 1820 medegedeeld. G.A. Correspondentie Min.v.Kol., 1820, no. 1/71.
11. G.A. Corr.Min.v.Kol., missive van 2 sept. 1821, no.2/36.
12. G.A. Notulenboek, 12 juli, 1839.
13. C.Ch. Goslinga, 'Van een schakende schoolmeester', *R.K. Onderwijsblad*, Curaçao, jrg. 7, no. 1, 15 sept. 1958, p. 8-10.
14. In strijd met het Prov. Reglement werd het aantal landsscholen terugge-bracht tot drie, later tot twee.
15. Geen van de drie landsonderwijzers die van 1822 tot 1845 op Aruba werk-zaam waren — Van Eekhout, Rozenveldt en Van Dragt — wilden daar blij-ven.
16. G.A. Notulenboek, Schoolcommissie aan Van Eekhout, 21 maart, 1831.
17. Ibidem, 28 april, 1831.
18. G.A. Brievenboek, Schoolcommissie aan Anslijn, 10 jan. 1843.
19. G.A. Notulenboek, 31 jan., 1832.
20. Ibid. 7 mei, 1833.
21. Ibid. 29 maart, 1824 en 31 juli, 1826.
22. Ibid. *et passim*. Dergelijke beschamende verzoeken kwamen in deze periode nog al eens voor.
23. Zie Prov. Reglement.
24. De Gaay Fortman, p. 566-567. Ook in de notulen van de Schoolcommissie is hierover veelvuldig geschreven.
25. G.A. Notulenboek, 23 juli, 1832.
26. Ibid. 7 jan., 1842.
27. Ibid. 1 juli, 1839.
28. Ibid. 1 juli, 1839.
29. Ibid. 24 febr. en 30 mei, 1834.
30. Ibid. Schoolcommissie aan Van Eekhout, 29 maart, 1831.
31. De leden wisselden onderling regelmatig van functie en werden bij toer-beurt voorzitter. Op verzoek bekleedde Niewindt deze positie enige jaren achtereen en nam hij tegelijkertijd het secretariaat waar.
32. G.A. Notulenboek, 10 jan., 1843.
33. De Gaay Fortman, p. 568.
34. G.A. Notulenboek, 1 oct., 1838.
35. Ibid. 9 aug., 1839.
36. W.J. Goslinga, 'De exoneration van Mgr. Niewindt,' *Lux*, 1943.
37. Dahlhaus, *Levensschets en Chronologische ontwikkeling*.

C.Ch. Goslinga, *Curaçao and Guzmán Blanco: A case study of small power politics in the Caribbean*. Verhandelungen van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde, no. 76, 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff, 1975, 143 pp. Bibliography, Index.

During a large part of the nineteenth century, and within the Caribbean region, Curaçao and St. Thomas served as centers of commercial and financial brokerage between Europe on the one hand and the independent nations of the area — the Dominican Republic, Haiti, Venezuela — on the other. Simultaneously, these two islands were nerve centers of political activity of exiles from these and other countries. Goods were transshipped here, European loans to the independent governments arranged, and funds for those conspiring against them provided.

In very general terms, this peculiar role of the Dutch and Danish trading islands came to an end when global power changes — the shift from European to United States' economic and political dominance in the Hispanic and formally independent Caribbean — coincided in the last quarter of the nineteenth century with technological changes — the international telegraph system, the iron steamships — to make connections with the dominant power both shorter and more direct.

Just as it would be incorrect to ascribe to these two small islands a shared monopoly in the broker functions mentioned, so it would be misleading to suggest that the commercial class dedicated to these activities consisted exclusively of Sephardic Jews. But the fact remains that the old Sephardic merchant community of Curaçao proved to be singularly equipped to these mediating tasks. From Curaçao it had sent its representatives to Saint Thomas at an early stage, and Sephardic communities of Curaçao origin were established in Haiti, the Dominican Republic, Venezuela (especially Coro) and several Central American republics, soon after these countries had attained their political independence. At the same time, the Sephardic kinship and commercial networks extended into Europe and the United States.

All this made this group an ideal broker for the new states. Its members were able to provide connections and funds both for commercial and for political purposes, and in the process came to consider revolutions as just another potentially profitable commodity, the financing of which could take place under the ideological protection of the free trade doctrine, and under the political protection which a European colony was supposed to extend to its subjects.

It is within this general framework that the actions described in the monograph under review might perhaps best be located.

Goslinga's carefully detailed work — partly an elaboration on the theme of Karel H. Corporaal's dissertation *De Internationaalrechtelijke Betrekkingen tussen Nederland en Venezuela, 1816-1920*, Leiden, 1920, but incorporating the results of new research in Venezuelan, Dutch and Curaçaoan archives and news-

papers — tells the story of Curaçao's unusual expulsion of the exiled Guzmán Blanco and the ensuing uneasy relations of the Guzmán Blanco government with colonial Curaçao, its governors and its commercial class, especially the firm of J.A. Jesurun (the 'little Rothschild of the Caribbean'), and with a Dutch Foreign Ministry with only a peripheral interest and expertise in these matters and this region: none of its officials could read Spanish.

One of the questions faced in this book is to what extent Guzmán Blanco's decree (1881) to burden all imports through Antillean ports with an additional 30 percent duty, though not exclusively directed at Curaçao, should be seen as the President's personal revenge for his earlier expulsion rather than as a deliberate affirmation of a growing sense of national importance and selfreliance; Goslinga sensibly opts for the latter point of view.

The monograph's subtitle — 'A case study of small power politics in the Caribbean' — is perhaps more attractive than apt. Politically, the colony of Curaçao was virtually powerless, even though the result of the *affaire* Guzmán Blanco may have been, as Goslinga suggests, that The Hague in due course began to show a slightly greater respect for the Curaçao expertise in matters pertaining to its independent neighbours, than it had in the past.

On the other hand, The Netherlands was not a small power at the time: however, the center of gravity of the Dutch Empire lay more to the East. Indeed, Holland reacted to what it saw as Venezuelan provocations with big power arrogance, in this case combined with ignorance: it sent one Navy squadron after another to the troubled area. Their rather limited maritime actions had perhaps more to do with the marginal position of the Netherlands Antilles within the Empire, than with the latter's weakness or smallness.

In his Preface, the author emphasizes the necessarily limited scope of monographic studies such as these. He tells his readers not to expect too much: his work cannot deal with matters such as the composition of the Curaçao merchant class, or the emergence of a stronger national consciousness in Venezuela. He wants to limit his work to the political aspects of the matter at hand: 'And while political problems may not be the most pressing ones in an international competition of interests, they are more often than not the decisive ones' (p. V).

One of the clear merits of this book is, that Goslinga has not been as narrow in his approach as his modest Preface suggests. While indeed concentrating on diplomatic and political interactions, he provides us, parenthetically as it were, with substantial information on the subjects he announced to neglect. This is the more fortunate because political actions, however important, cannot be understood without taking into account the broader economic, social and even psychological context within which they take place. Politics, national or international, is not generated in a vacuum, and Goslinga's interesting and informative study goes far to prove that point.

H. Hoetink

Catálogo de la Fauna Venezolana. VIII. Mollusca, door Jaime Tello. Publicaciones de la Comisión Organizadora de la III Conferencia de las Naciones Unidas sobre el Derecho del Mar. Caracas, 1975, xx + 599 blz.

Dit omvangrijke werk bevat niet alleen de namen van de recente en fossiele weekdiersoorten welke in Venezuela zijn aangetroffen — met vindplaatsen en literatuurverwijzingen — maar óók van die soorten van de Colombiaanse kust, Aruba, Curaçao, Bonaire, Trinidad en de Guianas, welke nog niet in Venezolaanse wateren werden gevonden maar wél hierin zouden kunnen worden verwacht.

De bibliografie (blz. 403-546) beperkt zich echter niet tot al deze streken, maar vermeldt tevens een overvloed van geschriften welke betrekking hebben op 'naburige' gebieden, tot en met México, Florida en de Atlantische kust van Noord Amerika. Bovendien werd het nodig gevonden om — naast een aantal malacologische werken die met Venezuela niets te maken hebben — ook nog een groot aantal publicaties te vermelden welke betrekking hebben op zuiver geologische onderwerpen.

Het is natuurlijk wel verrassend om in de bibliografie van een werk over de weekdieren van Venezuela ook IJzerman's monumentale proefschrift over Suriname (1931) aan te treffen, evenals de dissertaties van G.J.H. Moolengraaff (1929), Westermann (1932), Pijpers (1933), G.A.F. Moolengraaff (1886) en Christman (1953) over Curaçao, Aruba, Bonaire, St. Eustatius en St. Martin, alsmede verhandelingen over diamantvelden in Guyana, de Roraima formatie in Brazilië en de bouw van de Cordilleren — maar men vraagt zich daarbij dan wél af, wat de schrijver ertoe mag hebben gebracht een literatuurlijst als deze te publiceren.

Van de naar schatting 2400 titels hebben er nauwelijks 150 duidelijk betrekking op de molluskenfauna van Venezuela, recent en fossiel. Een 60-tal publicaties hebben te maken met de Nederlandse Antillen, een 15-tal met Suriname.

Wij kunnen ontzag hebben voor de ijver waarmee Jaime Tello — die als schrijver en redacteur van verscheidene werken op natuurhistorisch gebied zich stellig grote verdienste heeft verworven — het nodige complicatiewerk heeft verricht; te betreuren is echter dat de documentaire waarde van deze *Catálogo* ten zeerste heeft geleden door talrijke slordigheden en drukfouten (vooral in Nederlandse en Duitse titels) welke in een werk als dit niet hadden mogen voorkomen.

P.W.H.

